

NoFA6

Abstracts

The 6th NoFa-conference 2017: Interplay between general and subject specific knowledge about teaching and learning in school and teacher education - perspectives and challenges.

**May 29-31, 2017
University of Southern Denmark, Odense**

The 6th NoFa-conference 2017

Abstracts

Udgivet af
Institut for Kulturvidenskaber
Syddansk Universitet
Campusvej 55
5230 Odense M

© The Authors

Tryk: Print & Sign, Syddansk Universitet
Sats, layout: Kurt Kjær Olesen
Omslagslayout: Kurt Kjær Olesen
Oplag: 300
ISBN: 978-87-7938-117-9

Contents

Formats for Presentation	5
Symposia Abstracts are sequentially numbered from S1 to S25	6
Paper Presentation Abstracts are sequentially numbered from P1 to P98	83
Poster Presentation Abstracts are sequentially numbered from Po1 to Po6	292

Formats for presentation

Symposia

Symposia provide an opportunity to present one topic from multiple perspectives. A symposium is proposed by one or two organizers, who select a thematically coherent set of 3 (or more) papers and provide a discussant and a chairperson. A symposium is scheduled as one or maximum two sessions of one and a half hour.

Paper sessions

Paper presentations are presentations describing a piece of research, preferably completed and with results or theoretical papers. The presentation should describe the piece of research, and the background of the study, research question, theoretical framework, methodology, data, and results (if possible). Paper sessions are grouped in thematic sessions of three papers: each presenter is allotted 20 minutes for presenting, followed by 10 minutes for discussion, moderated by a chairperson.

Structured poster sessions

Poster presentations involve a 5-minute presentation of a completed piece of research or research in progress, followed by a short interaction around the individual poster. The poster provides a visual presentation of the conducted research. The session is moderated by a chairperson. Immediately after the poster session, the posters will be moved to the main entrance hall for further observation during the conference.

Symposia NoFa 6

Abstracts are sequentially numbered from S1 to S25

S1

A present or absent Nation? Perspectives on the nation in teaching and society in the age of neo-nationalism

Leader of symposium, Johan Samuelsson
institution and country

E-mail address of leader Johan.samuelsson@kau.se

1. Presenter, Johan Samuelsson, Associate Professor in History,
institution and Karlstad University
country
2. Presenter, Hans Olofsson, PhD-candidate in History, Karlstad
institution and University, Sweden
country
3. Presenter, Maritn Stolare, Associate Professor in History, Karlstad
institution and University
country
4. Presenter, Joakim Wendell, Adjunct in History, Karlstad
institution and University
country
5. Presenter, *Arthur Chapman, Senior Lecturer History in Education, UCL*
institution and *Institute of Education, University College London.*
country

In recent years, questions about the nation, memory and cultural heritage have received renewed actuality. Within historiography, there is talk of a 'Memory boom' with national overtones. The nation as object has also been challenged by stories of the EU, streams of migrants, and globalization. But parallel to this process, a form of 'new nationalism' has begun to arise. Brexit and populist movements in Europe (including Sweden) puts questions of nation and citizenship at the forefront, both regarding education and society at large (Berger, 2015; Carretero et al. 2012).

This presents challenges for history and social studies education regarding the nation as an object of teaching. Presumably, societal demands will lead to a re-emphasis regarding the treatment of what is considered national, for instance by a stronger demand for transferring cultural heritage and national values, rather than critical problematizations of the nation. (Berger, 2012)

In this session, we assume an international comparative perspective on these questions, making comparisons both between countries and between different levels of society and education. We ask questions about how the nation is used, managed, and challenged as a community. We also discuss whether different historiographic traditions and real-historic experiences affect the status of the nation.

Presenter 1

Johan Samuelsson discusses how primary school student's express ideas about the 'origins of the nation'. The study is based on Swedish students aged 12–13 ideas about a historical event well embedded in Swedish national mythology, the rise to power of Swedish 'founding father' Gustav Vasa. The analysis is inspired by Wertsch's and Carretero's concepts of narratives and founding fathers.

References

- Carretero, M., C. Lopez, M. F. González, and M. Rodríguez-Moneo. 2012. 'Students Historical Narratives and Concepts about the Nation.' In *History Education and the Construction of National Identities* (International Review of History Education), edited by M. Carretero, M. Asensio, and M. Rodríguez-Moneo, 153–170. Charlotte: Information Age Publishing.
- Wertsch, J. V. 2002. *Voices of Collective Remembering*. New York: Cambridge University Press.

Presenter 2

Hans Olofsson presents some findings in a case study (conducted 2009) where students (15-16 years old) express an uncertainty of Swedish history, especially when it comes to evaluate Swedish neutrality policy during WWII and in a test task where they are asked to compare the current growth of the rightwing populist-nationalist party “Sweden Democrats” with the growth of the Nazis in the Weimar republic. These findings are discussed in the light of historiographical and educational theories (Björk 2012; Eisner 1996; Parkes, 2011). A key term is “null curriculum”.

References

- Björk, R. (2012) 'Hjärne-traditionen'. [The Hjärne-tradition]. In G. Artéus and K. Åmark (eds), *Historieskrivningen i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Eisner, E.W. (1996) *Cognition and curriculum reconsidered*. (2. ed.) London: Paul Chapman.
- Parkes, R.J. (2011) *Interrupting history: rethinking history curriculum after 'the end of*

history'. New York: Peter Lang.

Presenter 3

Joakim Wendell presents findings from a study in which Swedes of different ages are asked to tell the history of Sweden as they remember it. The study draws upon similar international research where students answer such a question in order to discuss collective memory. The Swedish case contributes a context with a consensual history culture influencing the answers, but also adds intergenerational perspectives, showing differences and similarities between adolescents (age 12-14), middle-aged (age 40) and pensioners (age 70).

References

- Berger, S. and Conrad, C. (2015) *The past as history: national identity and historical consciousness in modern Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Létourneau, J. (2006) 'Remembering Our Past: An Examination of the Historical Memory of Young Québécois'. In R. Sandwell (ed.), *To the Past: History Education, Public Memory & Citizenship in Canada*. Toronto: University of Toronto Press.
- Wertsch, J.V. (2002) *Voices of Collective Remembering*. Cambridge: Cambridge University Press.

Presenter 4

In his presentation, Martin Stolare will point at some findings concerning social studies teachers in upper-elementary school and their articulated view on the concept of nation and its place within the history subject. To the selective tradition framing history education in elementary school the notion of nation is pivotal. History is one of the four social study subjects in the Swedish elementary

school. What role does history play in that context, do the focus on the nation have implications on the inter-subject relations?

References

Berger, S. and Conrad, C. (2015) *The past as history: national identity and historical consciousness in modern Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Clark, A. (2009). Teaching the nation's story: Comparing public debates and classroom perspectives on history education in Australia and Canada. *Journal of Curriculum Studies*, 6(41) s. 745-762. doi: 10.1080/00220270903139635.

Cooper, H. (2002). *History in the Early Years*. (2. utg.). London: RoutledgeFalmer.

Nordgren, Kenneth & Eliasson, Per (2016). Vilka är förutsättningarna i svensk grundskola för interkulturell historieundervisning? *Nordidactica. Journal of Humanities and Social Science Education*, in press.

Presenter 5

Arthur Chapman will present a comparative analysis of three iterations of the United Kingdom's publication *Life in The United Kingdom* which forms the 'curriculum' for the test that new residency / citizenship applicants have to pass in order to secure 'permanent leave to remain' in the UK. The 'New Labour' 2004 and 2007 iterations and the Conservative-Liberal Democrat 2013 iteration of the guide will be compared, using systematic functional grammar, in order to explore how changing conceptions of nation and belonging are expressed in the textual weave of official national narratives.

References

Brooks, T. (2016). *Becoming British: UK citizenship examined*. London: Biteback Publishing Ltd.

Halliday, M.A.K. and Matthiessen, C.M.I.M. (2014). *Halliday's Introduction to Functional Grammar*, Abingdon and New York: Routledge

Leerssen, J. (2008). Setting the Scene for National History. In S. Berger and C. Lorenz (Eds.) *Nationalizing the Past: Historians as nation builders in Modern Europe* (pp.71-85). Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Van Oers, R. (2014). *Deserving Citizenship: Citizenship tests in Germany, the Netherlands and the United Kingdom*. Leiden and Boston: Martinus Nijhoff Publishers.

S2

A capabilities approach to generalist and subject-specialist teacher education

Leaders of symposium, institutions and countries Sirpa Tani, University of Helsinki, Finland & Michael Solem, American Association of Geographers, USA

E-mail addresses of leaders sirpa.tani@helsinki.fi
msolem@aag.org

1. Presenter, institution and country Péter Bagoly-Simó
Humboldt-Universität zu Berlin, Germany

2. Presenter, institution and country Tine Béneker,
Utrecht University, the Netherlands

3. Presenter, institution and country Gabriel Bladh,
Karlstad University, Sweden

4. Presenter,
institution and country	Richard Bustin,
City of London Freeman’s School, UK
5. Presenter,
institution and country	Kelly Butler,
Stafford Grammar School, UK
6. Presenter,
institution and country	Michael Solem
American Association of Geographers, USA
7. Presenter,
institution and country	Sirpa Tani,
University of Helsinki, Finland
8. Presenter,
institution and country	Anke Uhlenwinkel,
Alpen-Adria-Universität Klagenfurt, Austria
9. Presenter,
institution and country	David Örbring,
Lund University, Sweden

This symposium will explore the potential of applying the capabilities approach to address contemporary challenges in generalist and subject-specialist teacher education. It will feature presentations from researchers in the U.S. and Europe who are associated with a project, GeoCapabilities, which recently published a teacher training course for geography teacher education (www.geocapabilities.org).

For teachers receiving this training, the aims are to (i) enable critical reflection on the teaching of geography at the level of goals and purposes; (ii) develop ideas of disciplinary rigor in geography education and to link this effectively with inquiry pedagogies; (iii) empower teachers with new understandings of the significance of their role in ‘enacting’ the curriculum; (iv) inspire teachers of geography to take responsibility for ‘curriculum making’ and to learn from each other; and (v)

provide examples of curriculum leadership.

Teachers who work in settings with weak traditions in subject-specialist education (such as geography teachers in the U.S.), or who individually do not see themselves as confident or knowledgeable specialist teachers, may have difficulty providing their students with access to specialist knowledge through their pedagogical practices. These teachers in particular, but in truth all teachers who aspire to leadership roles, must find a means to “connect” or bridge their subject-specialist knowledge content with broader educational aims, articulated in such a way that captures the spirit and purposes of powerful disciplinary knowledge.

Because geography is often integrated with other subjects (e.g., social studies), presenters will illustrate how GeoCapabilities is encouraging a broader discussion of the value of the capabilities approach for curriculum thinking in other school subjects. Teachers of geography who are trained from a generalist approach (e.g., social studies teachers) will gain perspectives on geography that will enable them to interpret the aims and goals for geography as expressed in national curriculum standards.

S3

Investigating the use of dialogical approaches through collaborative religious education research

Leader of symposium,	Prof. Geir Skeie
institution and country	University of Stavanger, Norway
E-mail address of leader	geir.skeie@uis.no

1. Presenter, institution Torunn Helene Bjørnevik
and country Stavanger Cathedral School, Norway
2. Presenter, institution Svein Arne T Rørosgaard
and country Stavanger Cathedral School, Norway
3. Presenter, institution Øystein Lund Johannessen
and country University of Stavanger, Norway

This symposium presents and discusses faith- and life stance dialogues as an integral part of upper secondary school teaching and learning in Norway. It is reporting from research conducted as part of the European research project Religion and Dialogue in Modern Societies (ReDi), investigating the potential and presence of interreligious dialogue in urban contexts in Germany, England, Sweden and Norway. Linked to the educational strand of ReDi, an action research oriented collaboration between The University of Stavanger and Stavanger Cathedral School was established during spring 2016. Throughout the school year of 2016-2017, different dialogue initiatives are launched in the two subjects; Religion and ethics and History and Philosophy. Five teachers, three researchers and eight classes, containing over 200 students age 17 – 19, have been involved. Key research questions: How can dialogue be used as a didactical tool in these subjects. How can dialogue activity in school be linked up with the wider context by relating to dialogical activity outside school. How can the students position themselves in dialogues and how do they perceive each other? In the symposium, these questions are discussed by the teachers and researchers involved, based on the presentation of three different dialogue experiments.

S4

Skrivning i overgang fra gymnasium til universitet og professionshøjskoler

Leader of symposium, Peter Hobel, Syddansk Universitet, Danmark
institution and country

E-mail address of leader peterhobel@sdu.dk

1. Presenter, Marit Greek, Høgskolen i Oslo og Akershus, Norge
institution and
country

2. Presenter, Kari Mari Jonsmoen, Høgskolen i Oslo og Akershus,
institution and Norge
country

3. Presenter, Stina Hållsten, Södertörns Högskola i Stockholm,
institution and Sverige
country

4. Presenter, Sofia Ask, Linné Universitetet, Växjö, Sverige
institution and
country

5. Presenter, Søren Nygaard Drejer, Syddansk Universitet,
institution and Danmark
country

I dette symposium præsenterer fem forskere deres studier af overgang fra gymnasium til universitet og professionshøjskoler.

Marit Greek & Kari Mari Jonsmoen: Norske universitetsstudenters akademiske literasitet

Marit Greek og Kari Mari Jonsmoen præsenterer norske studier som tar for seg studentenes akademiske literasitet. Samtlige studier konkluderer med at man ikke kan skille fagspråk og fagskriving fra fagdisiplinen, og at det å utvikle

studentenes akademiske literasitet er en oppgave for lærerne i de ulike fagdisiplinene. Imidlertid viser to studier at lærerne i høyere utdanning ikke selv innehar tilstrekkelig literasitet til å gi konstruktiv språk og skriveveiledning for akademia.

Stina Hållsten: Teknologers skrivutbildning – för studier eller för arbete?

Stina Hållstens inlägg handlar om ingenjörens skrivande i arbete och utbildning. Under utbildningen hade man skrivit i olika genrer med olika syften, hela tiden situert i ett kunskapskontrollerande sammanhang med bedömning. I arbetslivet fanns inte denna funktion.

I ett verksamhetsteoretiskt perspektiv fungerar skrivandet som redskap för olika aktiviteter, där deltagarna skriver i olika roller. Men även normer för vad som är en lyckad text skiljer sig åt inom de olika kontexterna. Hur förbereder utbildningen bäst för dessa skillnader?

Sofia Ask: Svenska studenters studieövergangar: från gymnasieskolan och vidare

Sofia Ask diskuterar hur svenska lärarstudenters skriftspråkskompetens kan tas tillvaratas och förstås på andra sätt än enbart som undermålig eller bristfällig. Bakgrunden är en pågående studie om vetenskaplighet i lärarstudenters abstract till examensoppsatser. Studenternas val av uttryck och innehåll i abstractet utmanar visserligen normer och konventioner för akademiskt skrivande, men de finner också utrymme för utveckling inom en annars normreglerad skrivdiskurs.

Søren Nygaard Drejer: Skriver- og skriveudvikling i overgangen mellem gymnasium og universitet i en dansk kontekst

Søren Nygaard Drejer fremlægger empiriske og teoretiske aspekter af skriver- og skriveudvikling i overgangen mellem gymnasium og universitet i en dansk kontekst. Mit fund er, at fag, identifikation og praktik spiller en væsentlig rolle i

overgangen. Hovedfundet er, at danskstuderende oplever overgangen mere markant end naturvidenskabsstuderende. For danskstuderende er overgangen en langsom og ikke-lineær indkulturering, mens naturvidenskabsstuderende kan overføre kendskabet til faglige genrer og diskurser, som de har udviklet i fagene i gymnasiet.

S5

Metoder i læremiddelforskning

Leader of symposium, Marie Falkesgaard Slot, University College Lillebælt,
institution and country Danmark

E-mail address of leader René B. Christiansen, Center for Skole og Læring
University College Sjælland, Danmark - rbc@ucsj.dk

1. Presenter, Thomas Illum Hansen, University College Lillebælt,
institution and Danmark - thih@ucl.dk
country

2. Presenter, Stig Toke Gissel, University College Lillebælt,
institution and Danmark - stgl@ucl.dk
country

3. Presenter, Marie Falkesgaard Slot, University College Lillebælt,
institution and Danmark -mfsl@ucl.dk
country

Metoder i læremiddelforskning

Symposiet sætter fokus på læremiddelforskningens metoder og fokuserer på, hvordan metodiske valg kan bidrage til at nye forskningsspørgsmål stilles – og besvares. Symposiet stiller på den baggrund metodiske og metodologiske

spørgsmål til den skandinaviske læremiddelforskning: Hvilke typer af spørgsmål kan stilles indenfor rammen af nye forskningsmetoder? Hvordan spejler de metodiske problemstillinger brug af læremidler i den faglige undervisning og kan nye metoder i højere grad være med til at afdække læremiddelbrug i forhold til almindidaktiske problemstillinger (fx undervisningsmønstre)? Giver de nye metoder bedre mulighed for at placere læremiddelforskningen som en både fag- og almindidaktisk disciplin? Hvordan kobler dette til literacy-forskningen og til samspillet mellem fag-og almindidaktik?

Oplægsholdere og oplæg

Thomas Illum Hansen, Læremiddel.dk og Center for Anvendt Skoleforskning, University College Lillebælt

Med afsæt i to reviews af eksisterende læremiddelforskning (Knudsen m.fl. 2011 og Hansen in print) præsenteres en metaanalyse af anvendte forskningsmetoder inden for den etablerede læremiddelforskning. Hensigten er dels at bidrage til et metasprog på tværs af metoder og tilgange, dels at pege på brudflader og behov for styrke og videreudvikle forskning i brug af læremidler som et selvstændigt forskningsfelt, der får tildelt en større tyngde som andet og mere end et supplement til analyser af form og indhold. Til det formål præsenteres en generisk forskningsmatrice eksemplificeret med studier, der tildeler observation af praksis og dokumentation af interaktionsmønstre en særlig forrang. Her kan man fremhæve Horsley og Walkers video-baserede observations-studier fra Australien (Horsley & Walker 2006), men også nyere studier som fx Olof Reichenbergs videobaserede observationsstudier i Sverige (Reichenberg 2015). Hansen, T.I. Text Book Use (in print), Palgrave Handbook of Textbook Studies.

Edited by Eckhardt Fuchs and Annekatrin Bock.

Horsley, M. & Walker, R. (2006). Video Based Classroom Observation Systems for Examining the Use and Role of Textbooks and Teaching Materials in Learning. In Bruillard Éric, Aamotsbakken Bente, Knudsen Susanne V. & Horsley Mike (eds), Caught in the Web or Lost in the Textbook? STEF, IARTEM, IUFM de Basse-Normandie, Paris: Jouve. International Conference on Learning and Educational Media.

Knudsen, S. V. M.fl. (Ed.). (2011). Internasjonal forskning på læremidler: en kunnskapsstatus: Høgskolen i Vestfold.

Reichenberg, O. (2015). Explaining variation in usage of instructional material in teaching practice, IARTEM e-Journal Volume 7, No 2, 22-47

Stig Toke Gissel, Læremiddel.dk, University College Lillebælt

I mit ph.d.-projekt tog jeg afsæt i forskningstilgangen Design Based Research appliceret på et læsestudie. Første del af mit projekt bidrog med viden om metodologi og mulighederne og udfordringerne i forhold til at stilladsere elevers afkodningsprocesser gennem digitale læremidler i indskoling. På baggrund af studier af eksisterende forskning om digitale læremidler til læseundervisning og teori om læseundervisning gennemførte jeg afprøvning af et eksisterende digitalt læremiddel med et nyt didaktisk design. Her anvendtes bl.a. skærmoptagelse som observationsmetode. Dette første design eksperiment førte frem mod udvikling af en prototype på et digitalt læremiddel på basis af eksisterende teori genereret af computersimulationer af læseprocesser, som jeg evaluerede og forfinede iterativt med en 2. klasse. Denne del af undersøgelsen var kvalitativ, og

evalueringen blev foretaget som en virkningsevaluering.

I den anden del af projektet blev prototypen omsat til et professionelt udviklet læremiddel som blev effektmålt gennem et randomiseret, kontrolleret studie med godt 1.000 elever i 2. klasse.

Referencer

Gissel, S. T. (2015b). Scaffolding students' independent decoding of unfamiliar text with a prototype of an eBook-feature. *Journal of Information Technology Education: Research*, 14, 439-470.

Pawson, R. (2006). *Evidence Based Policy: A Realist Perspective*. Sage.

Seidenberg, M. S. (2007). Connectionist models of reading. In G. Gaskell (Ed.), *Oxford handbook of psycholinguistics* (pp. 235–250). Oxford: Oxford University Press.

Wood, D., Bruner, J. S., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 17, 89–100.

Marie Falkesgaard Slot, Center for Anvendt Skoleforskning, University College Lillebælt

Forskningsresultater fra et mixed method studie om opgavestilling og elevproduktion i det 21. århundrede peger på, at elever ofte stilles reproduktive opgaver, som ikke indeholder aktiv videnproduktion, multimodalitet eller brug af it (Bremhold, Hansen og Slot, 2016). Samtidig påviser undersøgelsen at der kan knyttes potentialer til forklarende og kreative opgavetyper og til elevers brug af funktionelle digitale læremidler som i nogle tilfælde ligefrem kan styrke og udvikle det 21. århundredes kompetencer hos eleverne. For at nå frem til denne

type af resultater i læremiddelforskningen udviklede vi et generisk kodeværktøj til vurdering af de træk, som kendetegner opgaver og elevprodukter i forhold til forskellige typer af digitale læremidler. I præsentationen diskuteres metodiske muligheder og begrænsninger ved brug af et kodningsværktøj, som ikke tager højde for faglige forskelle, men som vurderer brug af læremidler i forhold til opgavetyper, faglig integreret multimodalitet og typer af elevsamarbejde.

Referencer

Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. London: Routledge.

Bremholm, J., Hansen, R. og Slot, M. (2017) Når elever producerer: elevproduktion og skolens opgavevirkelighed. Aarhus Universitetsforlag (under udgivelse).

Bures, E. M., Barclay, A., Abrami, P. C., & Meyer, E. J. (2013). The reality of assessing "authentic" electronic portfolios: Can electronic portfolios serve as a form of standardized assessment to measure literacy and self-regulated learning at the elementary level? *Canadian Journal of Learning and Technology*, 39(4)

Slot, M. (2015). Scaffolding students' assignments. *IARTEM e-journal* 7 (1).

S6

Digital media promoting new approaches to subject specific didactics in visual arts education in primary school, high school, teacher education and university education

Leader of symposium, institution and country	Hans Örtegren, Umeå university, Sweden and Mie Buhl, Aalborg university, Denmark
E-mail address of leader	hans.ortegren@umu.se mib@hum.aau.dk
1. Presenter, institution and country	Tarja Häikiö: <i>Visual culture in a Primary school context</i>
2. Presenter, institution and country	Hans Örtegren: <i>Visual culture in a secondary school context</i>
3. Presenter, institution and country	Kirsten Skov: <i>Visual culture in a Teacher education context</i>
4. Presenter, institution and country	Mie Buhl: <i>Designing for visual learning in a University context</i>

The symposium discusses eventual paradigmatic shift within Art Education at different levels when new tools for creation are applied in educational settings. The symposium addresses current developments in visual arts education based on empirical projects from different levels of the educational system. The purpose is to discuss to which extend digital media can be seen as an integrated part of existing theory mainly based on developments from analog media or rather give rise to think subject specific didactics differently. Recent developments like visual culture, contemporary arts, social aesthetics, community art and co-creation all represent an approach to art production and appreciation where content, media and visual expressions unfold in societal, digital, collaborative, and transgressive constellations involving the art maker and audiences in social and relational projects processes of meaning making. These

constellations contrast traditional virtues of separating visual arts education in drawing, painting, sculpturing skills as well as traditional analytical skills based on the idea of a 'work'. Governmental requests for implementing IT in visual arts curriculum as well as the fact that students meet the educational system with experiences from using visual media seem to promote these current developments.

Based on these developments, questions of the symposium are: What is visual knowledge, what are visual skills and how can we understand visual competence in the subject domain of visual arts and across subject domains

Dansk version:

Symposiet undersøger aktuelle strømninger i udviklingen af fagdidaktik i billedkunst/bild på forskellige niveauer af uddannelsessystemet i lyset af digitale medier baseret på erfaringer fra empiriske projekter. Formålet er at diskutere, hvorvidt digitale medier kan ses som en integreret del af fagdidaktikker udviklet med afsæt i analoge udtryksformer, eller de giver anledning til at udvikle en ny forståelse af fagdidaktik. Senere års strømninger som visuel kultur, samtidskunst, social æstetik, community art og co-creating repræsenterer alle en tilgang til billedproduktion og refleksion, hvor indhold, medier og udtryk udfolder sig i samfundsmæssige, digitale, kollaborative og overskridende konstellationer.

Konstellationerne skaber nye sociale relationer mellem billedmagere og publikum og dermed ny former for betydningsdannelse, og de står i kontrast til traditionelle fagdidaktiske opdelinger i tegning, maling og skulptur såvel som til træning af analytiske færdigheder baseret på kunst som 'et værk'. Ministerielle krav om integration af IT i billedfaget og det faktum at de lærende møder uddannelsessystemet med erfaringer med brug af visuelle digitale medier som sociale udtryk peger på nødvendigheden af en diskussion af denne udvikling i et

didaktisk perspektiv.

Baseret herpå er symposiets spørgsmål: hvad er visuel viden, hvad er visuelle færdigheder og hvordan kan vi forstå visuelle kompetencer i billedkunst/bildfaget og på tværs af fag?

References

Buhl, M., & Ejsing-Duun, S. (2015). Blended learning promoting new developments for Nordic master programs in visual studies and art education. I European Conference on E-Learning Proceedings 2015. Academic Conferences and Publishing International Limited.

References

Karlsson Häikiö, Tarja & Lindgren, Bengt. Skolverket (2012). Bedömningsstöd i bild, årskurs 7-9

Marnier, Anders, & Örtegren, Hans (2013 a) Four approaches to implementing digital media in art education. Education Inquiry Vol. 4, No. 4, December 2013, pp. 1-18

Rusanen, S., Rifà-Valls, Montserrat, A., Rui, Bozzi, G. M. & Karlsson, Häikiö, T. (2011). Cultural dialogues in European art education; Strategies for enhancing children's culture and constructing diversity. The International Journal of Education through Art, Volume 7, Number 3. p. 321-322.

Örtegren, Hans (2012). The scope of digital image media in education. Computers & Education 59 (2012) 793–805.

S7

Almendidaktik og fagdidaktik – hvordan kan de berige hinanden?

Leader of symposium, Thomas R.S. Albrechtsen, UC SYD, Danmark

institution and country

E-mail address of leader trsa@ucsyd.dk

1. Presenter, Alexander von Oettingen, UC SYD, Danmark
institution and
country
2. Presenter, Ane Qvortrup, Syddansk Universitet, Danmark
institution and
country
3. Presenter, Stefan Graf, UC Lillebælt, Danmark
institution and
country
4. Presenter, Thomas R.S. Albrechtsen, UC SYD, Danmark
institution and
country

Dette symposium vil ud fra et almendidaktisk perspektiv diskutere, hvordan almendidaktik og fagdidaktik kan berige hinanden. Dette er ikke mindst aktuelt set i forhold til de seneste års kritik af almendidaktikken, der især har gået på dens påståede normativitet og mangel på empirisk forskning (fx Helmke, 2013). Dette har givet anstød til at nytænke eller rekonstruere almendidaktikken, og beskrivelser af, hvad den kan bidrage med til undervisningens teori og praksis (fx Hansén & Forsman, 2011; Zierer, 2012; Oettingen, 2016). Dette gælder også i forholdet til samspillet med fagdidaktik (Fx Gudem, 2011; Krogh, Qvortrup & Christensen, 2016). Symposiet vil lægge vægt på sidstnævnte, og se på hvordan det almene kan knytte sig til det fagspecifikke i undervisningen.

Referencer

- Gundem, B.B. (2011). *Europeisk didaktikk: Tenkning og viten*. Universitetsforlaget.
- Hansén, S. & Forsman, L. red. (2011). *Allmändidaktik: Vetenskap för lärare*. Studentlitteratur.
- Helmke, A. (2013). *Undervisningskvalitet og lærerprofessionalitet*. Dafolo Forlag.
- Krogh, E., Qvortrup, A. & Christensen, T.S. (2016). *Almendidaktik og fagdidaktik*. Frydenlund.
- Oettingen. A.v. (2016). *Almen didaktik – mellem normativitet og evidens*. Hans Reitzels Forlag.
- Zierer, K. (2012). *Studien zur Allgemeinen Didaktik*. Schneider Verlag.

S8

Social Science

Leader of symposium,
institution and country	Chair Anders Stig Christensen, University College
Lillebælt, Danmark
Co-chair Torben Spanget Christensen, Syddansk
Universitet, Danmark
E-mail address of leader	<ansc@ucl.dk>
<tosc@sdu.dk>
1. Presenter,
institution and
country	Kjetil Børhaug, Universitetet i Bergen, Norge
2. Presenter,
institution and
country	Cecilie Lundholm, Stockholms Universitet, Sverige
3. Presenter,
institution and	Jan Löfström, Helsinki Universitet, Finland

country

The Symposium will be in Nordic languages, but some texts will be in English. Symposiet fokuserer på samfundsfagernes status i grundskole og ungdomsuddannelser, forholdet mellem videnskabsfag og skolefag samt aktuelle spørgsmål for den fagdidaktiske forskning.

Paneldeltagere er fremtrædende fagdidaktiske forskere fra Sverige, Norge og Finland.

Udfordringerne for den fagdidaktiske forskning er mangfoldige, fra spørgsmål af normativ karakter omkring fagernes mål og indhold, i en tid hvor befolkningers tillid til demokratiske institutioner er usikker, til spørgsmål om læring, begrebstilegnelse og anvendelse af læremidler og læring i heterogene grupper og samfund. Paneldeltagerne er blevet bedt om at komme med deres bud på væsentlige problemstillinger for den fagdidaktiske forskning, og disse vil danne udgangspunkt for diskussionen.

De nordiske lande er fælles om at have samfundsfag (samhällskunskap, Samfunnskunnskap) på skoleskemaerne, men ikke i samme omfang eller på samme klassetrin, og der er også forskelle i fagernes indhold. Fælles for samfundsfagene er en forankring i samfundsvidenskaberne og en målsætning om at bidrage til at forberede eleverne til demokratisk deltagelse. Det er også fælles for fagene som skolefag, at samfundslære indtil 1960'erne var en del af historiefagene, så samfundsfagene er ”unge” skolefag.

Den fagdidaktiske forskning har forskellige traditioner: I Sverige og Norge findes de største fagdidaktiske miljøer ved universiteter. Finland har også nogle

fagdidaktiske forskere, mens det danske forskningsmiljø er nyere.

English translation

This symposium focuses on the status of social science education / civic education in primary and secondary education, the relationship between the scientific disciplines and the school subjects as well as current questions for the research within teaching and learning in the subjects.

The panel is composed of prominent researchers within teaching and learning in social science from Sweden, Norway and Finland.

A number of interesting challenges are facing research in social science education: from the more normative questions of the aim and content of the subjects in a time where the confidence in democratic institutions is challenged, to questions of learning, the acquisition of concepts, the use of learning resources and leaning in heterogeneous groups and societies.

The panel have been asked to give their assessment and opinion on important questions for the research in teaching and learning in social science, and these will serve as point of departure for the discussion. The Nordic countries share (more or less) a common in their curricula in social science (Samfundsfag, samhällskunskap, samfunnskunnskap), but there are differences with respect to which grade levels are taught the subject, and different emphasis on themes etc. Thee school subjects share a common rooting in the social sciences and an aim of preparing the students for democratic participation. They also share a history of being linked to or even an integrated part of the history subject, which makes social science a relative “young” as an independent school subject.

Research in teaching and learning in the subjects (fagdidaktik) have different traditions: Sweden and Norway have the largest research communities within the

universities. Also Finland has a number of researchers, while Denmark has a somewhat smaller research community.

S9

Politiske mål i undervisningssystemet og deres indflydelse på naturfagsundervisningen

Leader of symposium, institution and country Chair: Martin Sillasen, VIA Læring og Undervisning, Center for forskning og udvikling, Danmark og Steffen Elmose, Læreruddannelsen i Aalborg, University College Nordjylland, Danmark

E-mail address of leader <msil@via.dk>
<STE@ucn.dk>

1. Presenter, institution and country Jette Reuss Schmidt, UCN, Danmark
2. Presenter, institution and country Seth Chaiklin, UCC, Danmark
3. Presenter, institution and country Steffen Elmose, UCN, Danmark
4. Presenter, institution and country Martin Krabbe Sillasen, UCVIA, Danmark

Relationen mellem almindidaktik og naturfagsdidaktik viser sig i disse år bl.a.

gennem nye målkategorier i naturfagene, som er inspireret af den europæiske kvalifikationsramme for livslang læring. Herfra er f.eks. de danske uddannelses- og undervisningsministerier blevet inspireret til at indføre målkategorierne kompetence, færdighed og viden. Naturfagsundervisningen i de nordiske lande har igennem de seneste ca. 15 år generelt oplevet en stigende politisk bevågenhed. Temaet for symposiet er motiveret af den politiske interesse for grundskoleområdet, ungdomsuddannelserne og læreruddannelsen, som i Danmark har resulteret i vidtrækkende reformer, der har resulteret i ændringer af målene for undervisning i naturfag på flere uddannelsesniveauer. Ændringer, som er ved materialisere sig i den naturfaglige undervisningspraksis. Reformerne har bl.a. medført ændrede målkategorier og flere og mere detaljerede målformuleringer, som er bindende for naturfagsunderviserne.

Symposiet rejser en række spørgsmål om mulige konsekvenser af den øgede politiske styring, herunder hvorledes en øget målstyring vil påvirke undervisningens form og indhold og om flere og mere detaljerede læringsmål vil påvirke elevernes læring i positiv eller negativ retning? Hvordan kan læringsmålstyret undervisning forenes med en mere induktiv tilgang til undervisning og læring, herunder undersøgelsesbaseret læring? På symposiet vil der være indlæg fra naturfagsdidaktikere fra Danmark, som beskriver hvorledes politiske interesser og beslutninger har fået indflydelse på mål, rammer og indhold for naturfagsundervisningen indenfor de seneste år. Vi inviterer deltagere fra alle nordiske lande til at diskutere, hvordan den politiske indflydelse gør sig gældende på naturfagsundervisningen i Norden.

Desuden en diskussion med oplæg fra panelet om hvordan de naturfagsdidaktiske forsknings- og udviklingsmiljøer skal forholde sig til en øget politisk målstyring af naturfagsundervisningen, herunder om der er behov for

nye forsknings- og udviklingsinitiativer for at følge konsekvenser for praksis af den øgede politiske målstyring.

Litteraturliste

Eikseth, A. G., Dons, C. F., & Garm, N. (Eds.). (2012). Utdanning mellom styring og danning: Et nordisk panorama. Trondheim: Akademika.

Rychen, D. S. & Salganik, L. H. (2003). Competence priorities in policy and practice. I: Rychen, Dominique Simone & Laura Hersh Salganik (red.) (2003): Key Competencies for a Successful Life and a Well-Functioning Society. Cambridge: MA Hogrefe & Huber Publishers.

Schmidt, J.R. (2017). Neoliberal styring af dansk naturfagsundervisning siden årtusindeskiftet. I MONA, nr. 1, 2017. København: Institut for Naturfagenes Didaktik, Københavns Universitet.

Sillasen, M. K., Schmidt, J. R., Daugbjerg, P. S., & Valero, P. (2011). Kvaliteter ved reformer af naturfagsundervisning i Danmark: Læreres ressourcer og roller i reformprocesser, MONA, 2011(1), 39-56.

Schmidt, J. R., Daugbjerg, P., Sillasen, M. K. & Valero, P. (2015) From the Literate Citizen to the Qualified Science Worker: Neoliberal Rationality in Danish Science Education Reform. In Tröhler, D. & Lenz, T. (eds.): Trajectories in the development of modern school system: Between the national and the global. Routledge, 282 s. 16. (Studies in Curriculum Theory Series).

Uddannelses- og forskningsministeriet (2014). Kvalifikationsrammen for Livslang Læring. København: Uddannelses- og forskningsministeriet.

Eikseth, A. G., Dons, C. F., & Garm, N. (Eds.). (2012). Utdanning mellom styring og danning: Et nordisk panorama. Trondheim: Akademika.

S10

Symposium i Language 1 / Modernmålsfagene i Norden

Leader of symposium, institution and country	Chair Tina Høegh, Institut for Kulturstudier, Syddansk Universitet.
E-mail address of leader	thoegh@sdu.dk
1. Presenter, institution and country	Ellen Krogh, Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet og gæsteprofessor ved Linnéuniversitetet, Sverige,
2. Presenter, institution and country	Norunn Askeland, Institutt for språkfag og litteratur, Høgskolen i Sørøst-Norge
3. Opponent, institution and country	Ingrid Mossberg Schüllerqvist, Institutionen för språk, litteratur og interkultur, Karlstad Universitet.

Modersmålsfag og dannelse

Modersmålsfagene er under pres – både indefra og udefra. Indefra af forskellige fag- og dannessyn, udefra af blandt andet aktuelle uddannelsespolitiske ønsker om fx læringsmålsstyring, kompetencebeskrivelse og integration af it. På symposiet vil vi derfor rejse en diskussion af, hvad modersmålsfagenes aktuelle status er. Hvor henter modernmålsfagene deres legitimitet? Ændrer videns- og gørensformerne sig i modernmålsfagene i de nordiske lande i disse år med ændrede betingelser og målsætninger for faget? Og hvad betyder henholdsvis dannelses- og kompetencediskursen for fagets viden- og gørensformer? Hvilke teoretiske positioner og begrundelser står særlig tydeligt i bestræbelsen på at definere et 'moderne' modernmålsfag med afsæt i dannelse? Hvilke modpositioner kan identificeres? Er literacy eller digital dannelse fagenes nye dannessvar?

Oplæg 1:

Professor Ellen Krogh, Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk

Universitet og gæsteforsker ved Linnéuniversitetet, Sverige, indleder symposiet med at give sit bud på en humanistisk dannelsesvision som danskfagene/L1-fagene vil være en vigtig bidragsyder til. Et omdrejningspunkt er beskæftigelsen med tekst og kulturelle udtryk som en hermeneutisk, fænomenologisk og dialogisk-kommunikativ praksis. Den første didaktiske dimension er knyttet til meningsindholdet i tekster og kulturelle udtryk. Den handler om at udvide horisont og tilværelsesforståelse gennem erfaringen af 'det andet'. Metaforen for denne dimension er **mødet**. Den anden dimension er knyttet til produktion af betydning, æstetisk formgivning, erfaringen med at udtrykke sig i kampen med stoffet og genren. Den handler om at udvikle identitet. Metaforen er **stemmen**. Endelig er den tredje dimension knyttet til perspektivet. Den drejer sig om at anlægge og kvalificere et perspektiv i forhandling med andre perspektiver og andres perspektiver, at producere kultur. Metaforen for denne dimension er **dialogen**.

I oplægget vil hun diskutere denne vision og dens potentialer i teoretisk, historisk og tværnationalt perspektiv.

Litteraturliste

Krogh, E., Elf, N., Høegh, T., Rørbech, H. 2017. Danskfagets didaktik. København: Frydenlund.

Krogh, E. (2012). Literacy og stemme – et spændingsfelt i modersmålsfaglig skrivning. I Ongstad, S. (ed.). Nordisk modersmålsdidaktik. Forskning, felt og

fag. 260-289

Krogh, E. (2003). Et fag i moderniteten. Danskfagets didaktiske diskurser. Det humanistiske Fakultet, Syddansk Universitet.

Oplæg 2:

Professor Norunn Askeland, Fakultet for humaniora og utdanningsvitenskap, Institutt for språkfag og litteratur, Høgskolen i Sørøst-Norge vil med bakgrunn i den norske dikotomiserte debatten om literasitet og dannelse vise hvordan literasitet og dannelse kan kombineres gjennom nye teoretiske posisjoner i et moderne norskfag der metaforer og «menneskespråk» får spille en større rolle i faget enn før. Med utgangspunkt i kognitiv metafor-teori vil hun ta for seg norskfagets konvensjonelle metaforer om kommunikasjon, og deretter vise hvordan disse kan utbygges og brukes i en diskurs om arbeid med tekster, både skjønnlitteratur og sakprosa. Hun vil hente eksempler fra både kognitiv litteraturredaktikk og skriveforskning for å vise hvordan lesing og skriving kan ta utgangspunkt i både tanke, følelse og erfaring og dermed bidra til at den enkelte elev får utvikle literasitet, dannelse og egen stemme.

Litteraturliste

Askeland, N. (2008). Lærebøker og forståing av kommunikasjon: Om forståing av begrepet kommunikasjon gjennom metaforar og metaforsignal i seks læreverk i norsk for ungdomstrinnet 1997–99. Doktoravhandling. Humanistisk fakultet, Universitetet i Oslo

Askeland, N. & Wittek, A. L. (2013). Selvstendighet eller buktaling? : om framtidige læreres opplevelse av identitet og stemme i norskfaget, I: Norunn Askeland & Bente Aamotsbakken (red.), Syn for skriving : læringsressurser og skriving i skolens tekstkulturer. (s 226 – 244) Oslo: Cappelen Damm

Drangeid, M. (2014). Litterær analyse og undervisning. Oslo: Gyldendal Akademisk

Illum Hansen, T. (2011). Kognitiv litteraturdidaktikk. København: Dansklærerforeningen

Turner, M. (1996). The Literary Mind: The Origins of Thought and Language. Oxford University Press

3. Opponent:

Universitetslektor Ingrid Mossberg Schüllerqvist, Institutionen för språk, litteratur og interkultur, Karlstad Universitet kommenterer som opponent

Ellen Krogh og Norunn Askelands oplæg og indleder således diskussionen til sidst. Schüllerqvist kommenterer bl.a. oplæggene i forhold til

”spänningsförhållanden kring att utveckla kvalificerade perspektiv i relation till ”det andet” och andras perspektiv och elevers utvikling av literacitet, dannelse

och stemme satt i förhållande till texter från andra tider och andra kulturer – och den nationella kontexten – i mångkulturella klassrum.

S11

Metodiske tilgange til interkulturalitet - nye retninger

Leader of symposium, Maria Pia Pettersson, Syddansk Universitet og

institution and country Professionshøjskolen UC Lillebælt, Danmark

E-mail address of leader mapp@sdu.dk

1. Presenter, institution and country Petra Daryai-Hansen, København Universitet, Danmark
2. Presenter, institution and country Susana Silvia Fernandez, Aarhus Universitet, Danmark
3. Opponent, institution and country Maria Pia Pettersson, Syddansk Universitet og UC Lillebælt, Danmark

Materielle, produktionsmæssige, samt ideologiske og værdimæssige forandringer skabt i kølvanden på migration, mobilitet og teknologisering kræver evner til at håndtere samfundsmæssige og kulturelle problemstillinger), til at indgå i dialog, til at mediere mellem kulturer og til at løse konflikter ved gensidig respekt.

Udviklingen af interkulturel kompetence, én af nøglekompetencerne i det 21. århundred, er en dannelsesopgave, som løftes i flok på alle skoletrin og i alle fag.

Symposiet rejser grundlæggende teoretiske og metodologiske spørgsmål, som placerer fremmedsprogsdidaktikken i en almindelig didaktisk ramme:

Hvad forstås ved interkulturalitet? Hvilke konsekvenser har svaret på dette spørgsmål for formålet, valg af indhold, metoder og medier i fremmedsprogsundervisningen? Hvordan kan et fælles fokus på indhold og sprog åbne op for opdragelsen til interkulturelt medborgerskab på tværs af uddannelsesniveauer? Ad hvilke veje fører IT til interkulturalitet? Hvordan kan multimodale repræsentationer af kulturdiskurser styrke den interkulturelle bevidsthed?

Referencer

- Belz, J.A. & Thorne, S.L. (eds.) (2006). *Internet-Mediated Intercultural Foreign Language Education*. Boston, MA: Heinle & Heinle.
- Daryai-Hansen, Petra (2015). The FREPA Descriptors – an Operationalisation to Deepen and Complement Byram’s and Deardorff’s Definitions of Intercultural Competence I Nash, E., Nevin, C. Brown, Bracco, L. *Intercultural Horizons Volume III - Intercultural Competence - Key to the New Multicultural Societies of the Globalized World*. Cambridge, Cambridge Scholars Press., pp. 112-134
- Daryai-Hansen, Petra; Schlifer, Kira (2017). Green Kidz” – et interkulturelt medborgerskabsprojekt i engelskundervisningen. I *Sprogforum*, Vol. 64, 2017, p. 6.
- Daryai-Hansen, Petra, Bjerre, Kirsten (2017) Interkulturel kommunikativ kompetence & autentiske tekster – en oplagt mulighed. I *Sproglæreren*, 2017.
- Daryai-Hansen, Petra, Larsen, Sanne, Holmen, Anne (2016). Flersproget internationalisering på Københavns Universitet og Roskilde Universitet – andre sprog end engelsk. I *Sprogforum*, Vol. 62, 2016, p. 51-57.
- Daryai-Hansen, Petra et al. (2015) Tidligere sprogstart: Forskningsanbefalinger og pædagogiske veje at gå I Annette Søndergaard Gregersen (red.) *Sprogfag i forandring pædagogik og 2. udgave*, Samfundslitteratur, pp. 147-284
- Dervin, F. (2016). *Interculturality in Education. A Theoretical and Methodological Toolbox*.
Palgrave Macmillan UK
- Dervin, F. (2010). *New Approaches to Assessment in Higher Education*
Assessing intercultural competence in Language Learning and Teaching: a critical review of current efforts. I Fred Dervin & Suomela-Salmi, E. (eds.) *New*

Approaches to Assessment in Higher Education. Bern Peter Lang, pp. 157-173

Fernandez, S. S., (2016) Communication strategies in a telecollaboration project with focus on Latin American history I Jager, S., Kurk M., O'Rourke, B (red.) *New Directions in Telecollaborative Research and Practice : Selected papers from the Second Conference on Telecollaboration in University Education.*

Fernandez, S. S. (2016). Etnopragmatik og interkulturel kompetence: Didaktiske nytænkninger i fremmedsprogsundervisningen. *Ny forskning i grammatik*, 23, 38-54.

Fernandez, S. S. (2015). Concepciones de los profesores daneses acerca de la competencia intercultural en la clase de español como lengua extranjera. *Milli Mála - Journal of Language and Culture*, 7, 95-120.

Fernandez, S. S., & Pozzo, M. I. (2017). Intercultural competence in synchronous communication between native and non-native speakers of Spanish. *Language Learning in Higher Education.*

Fernandez, S. Susana, Caviglia F., Levisen, C. (2017) Det konceptuelle kulturmøde. *Sprogforum, Det arrangerede sprog- og kulturmøde* (64).

Fernandez, S. S., Kanareva-Dimitrovska, A., & Marti, N. M. (2017).

Telekollaboration og det arrangerede sprog- og kulturmøde. *Sprogforum, Det arrangerede sprog- og kulturmøde* (64).

Marti, N. M., & Fernandez, S. S. (2016). Telecollaboration and Sociopragmatic Awareness in the Foreign Language Classroom. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 10(1), 34-48. DOI: 10.1080/17501229.2016.1138577

Norris, Sigrid (2004). Analyzing multimodal interaction. A methodological framework

New York, London. Routledge

Scollon, R., Scollon, S. & Jones R. (2012). Intercultural Communication. A Discourse Approach. 3. Edition. Wiley-Blackwell.

S12

The challenge of understanding subject knowledge: views from England

Leader of symposium, institution and country Dr Mary Richardson, UCL Institute of Education, London UK

E-mail address of leader Mary.richardson@ucl.ac.uk

1. Presenter, institution and country Dr Clare Brooks, UCL Institute of Education, London UK

Misunderstandings of subject knowledge in initial teacher education

2. Presenter, institution and country Dr Arthur Chapman, UCL Institute of Education, London UK

Discipline and perish? History didactics and the history curriculum in England 2006-2016?

3. Presenter, institution and country Dr Jennie Golding, UCL Institute of Education, London UK

Mathematics education in the policy spotlight: challenges and opportunities?

4. Presenter, institution and country Dr Mary Richardson, UCL Institute of Education, London UK

Assessing subject knowledge: the mysteries of educational progress

5. Presenter, institution and country Dr Nicky Platt, UCL Institute of Education, London UK

Powerful knowledge and the textbook

This symposium considers the education debates in England that have tended to focus on curriculum, pedagogy and assessment rather than subject didactics: presenters cover five areas of the English system discussing tensions around the understanding of knowledge, and its role in education. Starting with teacher education, Brooks presents a policy issue emphasising the importance of teachers as subject experts whilst promoting a system of initial teacher education that fosters generic approaches rather than subject specific understandings. This incoherent approach to teacher education can have a detrimental effect on teacher identity. Chapman addresses tensions between school subjects and academic disciplines examining how history is constructed in the English curriculum. His case study of a decade of curriculum policy explores how a focus on knowledge rather than didactics, leads to the substitution of ‘governmentality’ and discipline for ‘disciplinarity’. Golding pursues a similar theme, discussing how the global mathematics attainment ‘spotlight’ offers opportunities and constraints for research and teaching communities. For example, in England it raises questions regarding the nature, purpose and means of mathematics education and pedagogies, even if policy-makers approach those questions through a ‘governmentality’ lens. Poor understanding of subject didactics is felt in assessment, and Richardson argues that obsession with knowledge acquisition and accountability has dominated English education to the detriment of knowing what progression in subject understanding and knowledge might look like. Finally, Platt discusses the limitations inherent in publishing coursebooks predicated on a ‘Future 2’ approach (after Young and Muller), and outlines the potential benefits of classroom materials that allow

‘knowledge’ and ‘text’ back in, and which are situated firmly within the context of a subject-specialist approach to teaching and learning. Together, the papers argue in favour of an increased awareness of subject didactics in more areas of English education as a means to improve policy and practice.

S13

The RE subject in the Nordic countries 2017 – opportunities and challenges

Leader of symposium, Kerstin von Brömssen & Christina Osbeck
institution and country

E-mail address of leader kerstin.von-bromssen@hv.se and
christina.osbeck@gu.se

1. Introduction Kerstin von Brömssen, Karlstad University, Sweden & Christina Osbeck, University of Gothenburg, Sweden
2. Presenter, institution and country Mette Buchardt, Aalborg University, Denmark
3. Presenter, institution and country Arto Kalloniemi, Helsinki University, Finland
4. Presenter, institution and country Gunnar Gunnarsson, University of Iceland, Iceland
5. Presenter, institution and country Geir Skeie, University of Bergen, Norway
6. Presenter, institution and country Kerstin von Brömssen and Christina Osbeck

Religious education forms part of the curriculum in all compulsory schooling in the Nordic countries, but are sometimes organized and taught in surprisingly

different ways due to each Nordic nation's political and cultural history. Current questions concerning RE evolve around the identity of the RE subject, as well as around what kind of citizens the state want to foster through the RE subject and its knowledge production. Thus, educational questions can be asked about what content and with what aim RE should be taught (or if at all) in current multicultural, secularized and individualized nations' such as the Nordic nations. Given this background, we welcome in this panel papers that relate and discuss the fundamental and central educational/subject matter didactical questions: which vital knowledge is there in the content of RE, what is the subject's overall purpose and central perspective in today's Nordic societies? Also, research in relation to curriculum changes and/or subject matter didactics in religious education on all levels in education are welcomed. Overall, we want in this panel to discuss the topic of opportunities and challenges in the subject RE in the Nordic countries.

References

- von Brömssen, K. & Risenfors, S. (in manus) In different worlds – religious discourses in students' space in three upper secondary schools in Sweden.
- Byrne, C. (2014) *Religion in Secular Education. What, in Heaven's Name, Are We Teaching Our Children?* Leiden: Brill.
- Francis, L. J., Astley, J. & Robbins, M. (2005) *Religion, Education and Adolescence. International Empirical Perspectives.* Cardiff, Wales: University of Wales.
- Halafoff, A., Arweck, E. & Boisvert, D. L. (2016) *Education about Religions and Worldviews: Promoting Intercultural and Interreligious Understanding in Secular Societies.* London: Routledge.

- Kittelman Flensner, K. (2015) Religious education in contemporary pluralistic Sweden. Gothenburg, Sweden: University of Gothenburg. Doctoral thesis 44.
- Osbeck, C. (2014) Conditions for Teaching and Learning in Religious Education (RE): Perspectives of Teachers and Pupils at the Beginning of the 6th Grade in Sweden. *Nordidactica: Journal of Humanities and Social Science Education*, 2014:2, pp. 76-96.
- Osbeck, C. & Skeie, G. (2014). Religious Education at Schools in Sweden. In M. Rothgangel, R. Jackson & M. Jäggle (Ed.), *Religious Education at Schools in Europe, Part 3, Northern Europe*. Göttingen, Germany: Vandenhoeck & Ruprecht, pp. 237-266.
- Skeie, G. (2009), (Ed.) *Religious Diversity and Education. Nordic Perspectives*. Vol. 11 in the Serie *Religious Education and Diversity in Europe*. Münster, Germany: Waxmann Verlag GmbH.
- Zilliacus, H. & Kallioniemi, A. (2015) Supporting Minority Belonging: Finnish Minority RE Teacher Perspectives on the Significance of RE. *Religion & Education*, 42(3), p339-356.

S14

So-ämnenas intentioner och kunnskapsinnehåll – vad är det och vad kan det vara?

Leader of symposium, Maria Olson, Högskolan Dalarna, Sverige

institution and country

E-mail address of leader maol@du.se

1. Presenter, institution and country
Sören Högberg, Högskolan Dalarna, Sverige
2. Presenter, institution and country
Göran Morén, Högskolan Dalarna, Sverige
3. Presenter, institution and country
Anders Persson & Robert Thorp, Högskolan Dalarna, Sverige
4. Presenter, institution and country
Björn Falkevall, Högskolan Dalarna, Sverige
5. Presenter, institution and country
Anna Henriksson Persson & Sara Irisdotter Aldenmyr, Högskolan Dalarna, Sverige
6. Presenter, institution and country
Gull Törnegren, Högskolan Dalarna, Sverige

I detta symposium riktar vi intresse mot So-ämnenas undervisning i skolan. Vi tar vår utgångspunkt i vad de flesta lärare känner till, men kanske inte alltid finner tid, utrymme eller någon lämplig plattform att uttrycka. Nämligen att all undervisning, och i förlängningen all utbildning – av nödvändighet – är omhuldad av risk, av det som är oväntat (Biesta 2013, Lortie 1975/2002).

Ambitionen är inte i första hand att lyfta fram detta oväntade som en

omständighet eller nödvändighet i allmän mening i utbildningssammanhang. Syftet är snarare att pröva att resa frågor utifrån det oväntade som en potential, en möjlighet, i den dagliga undervisningen i de samhällsorienterande ämnena; samhällskunskap, historia, religionskunskap liksom i so-undervisning generellt.

Utifrån skilda empiriska, mer eller mindre teoretiskt färgade ansatser som ofta sätter lärarens roll i centrum för intresset, belyser symposiets presentationer inte bara (skol)ämnesspecifika svar på relationen mellan det oväntade och de allmänna didaktiska frågorna vad, varför, hur, när och vem? Symposiet lyfter också, därutöver, olika spörsmål om – och i så fall vilka - unika intentioner och kunskapsinnehåll som utmärker, kan eller bör utmärka so-ämnena i skolan.

Exempel på (skol)ämnesöverskridande teoretiska influenser i vårt symposium är Englund (1997), Arendt (1998), Dewey (1916/2009), Schulman (1986), Klafki (1995), Biesta (2010), Aspelin (2015), Young & Müller (2016).

S15

Subject related teaching in udeskole (outdoor school)

Leader of symposium,

institution and country Karen Barfod, VIAs program for
outdoorpædagogiske perspektiver i
professionsuddannelser, Denmark

E-mail address of leader ksba@via.dk

1. Presenter, Welcome, program and 'Prevalence of Udeskole in
institution and Denmark'
country Program Coordinator Karen Barfod, VIA University

College, and Head of Board, UdeskoleNet, Denmark

2. Presenter,
institution and
country Teaching mother tongue in the outdoors, to read and teach literature on places in secondary and high school.
Senior lecturer Dorte Vang Eggensen, VIA University College, Denmark
3. Presenter,
institution and
country Art and aesthetics learning in the outdoors
Senior lecturer Kirsten Bak Andersen, VIA University College, Denmark
4. Presenter,
institution and
country Teaching History in the outdoors.
Senior lecturer Marianne Axelsen Leth, VIA University College, Denmark
5. Presenter,
institution and
country Prevalence of problem based teaching in Mathematics and Science in udeskole, an observation study.
Program Coordinator Karen Barfod, VIA University College, Denmark
6. Presenter,
institution and
country Cooperation between school and informal learning environment, a case study in Skive Kommune.
Senior lecturer Sidse Hølvig Mikkelsen, VIA University College, Denmark
7. Presenter,
institution and
country Need to know more?
Networking in Denmark by Senior lecturer Lars Hansen, UdeskoleNet, Den frie Lærerskole, Denmark

In this symposium, subject related teaching on a regular basis in the outdoors, known as udeskole will be described and discussed. Based on recent and ongoing research and development, the education taking the place of teaching into account of the learning process will be the cornerstone of this seminar. Udeskole is described as a holistic, child centered pedagogy, activating the pupils hands, heart and heads. In this symposium, emphasis will be laid upon the subject related and subject specific elements of udeskole. Firstly, the prevalence of udeskole will identify the necessity of doing research into the field, as 18,4% of all Danish schools is shown to have one or more classes working with udeskole (Barfod et al., 2016). Secondly, the subject related teaching in the outdoors will be exemplified by four research projects.

First, the subject 'Danish' in Teaching mother tongue in the outdoors, to read and teach literature on places in secondary and high school (Eggersen, 2016). Secondly, Art and aesthetics learning in the outdoors, how can place based art and relational aesthetics as selected artistic practices be an inspiration and a role model for the development of outdoor education? (Andersen, 2009)

Thirdly the cooperation between formal and informal learning institutions in History (Leth & Bager, 2016), and

Last the methodology used in Mathematics and Science outdoors as revealed by a qualitative observation study (Barfod, unpublished results).

The key notes emphasizing subject centered teaching in the outdoors will be supplemented with recent research upon barriers for using external learning environments 'the open school' in Skive Municipality.

Closing the seminar will be a presentation of the national Danish Network UdeskoleNet and its application.

Sources

- Andersen, K. B. (2009). Landskabet som undervisningssted. Landskabet som motiv, landskabet som materiale. *Billedpædagogisk Tidsskrift*, 2009 nr. 2 s.26-29
- Barfod, K., Ejbye-Ernst, N., Mygind, L., & Bentsen, P. (2016). Increased provision of udeskole in Danish schools: An updated national population survey. *Urban Forestry & Urban Greening*, 20, 277–281.
<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2016.09.012>
- Eggensen, D. V. (2016). Afsted med jer!: Stedbaseret læsning som litteraturpædagogisk metode, 20 jul. 2016 in *Genre pædagogik: - og andre nye veje i læse- og skriveundervisningen*. Christensen, M. V. (red.). 1 udg. København: Hans Reitzel, Vol. 1, s. 195-214 19 s. 9
- Leth, M. A., Bager, M. (2016) ”Hvad lærte du i Den Gamle By i dag? Ik’ no’et”. *Falios* nr. 1, 2016.

S16

A futures perspective in geography, history, economics and religious education

Leader of symposium, institution and country	Tine Béneker, Utrecht University, The Netherlands
E-mail address of leader	t.beneker@uu.nl
1. Presenter, institution and country	Hans Palings Utrecht University / Fontys University of Applied Sciences

- The Netherlands
(Geography Education)
2. Presenter, institution and country Gijs van Gaans
Fontys University of Applied Sciences
The Netherlands
(History Education)
3. Presenter, institution and country Tim Simonse
Fontys University of Applied Sciences
The Netherlands
(Economics Education)
4. Presenter, institution and country Kees Hamers
Fontys University of Applied Sciences
The Netherlands
(Religious Education)

This symposium will explore the potential of applying a futures perspective in different school subjects. The futures dimension in education is often neglected (Hicks, 2012; Béneker & van der Schee, 2015). At most nowadays issues are studied and explained by looking back. Geography, history, economics and religious education share the aims of helping young people to understand the world they live in. Moreover, these subjects try to stimulate young people's capacities to think and act independent and critical, as a person and a citizen. However, these subjects do this from their own disciplinary background with their specific powerful ideas and knowledge. A futures perspective should add a dimension where young people learn to think critically about the larger issues in society in terms of possible, probable and preferable futures.

In these school subjects, we have experimented with different (pedagogical)

approaches to help students, from secondary school to teacher education, think about the future. All strategies combine conceptual and world knowledge, with thinking / argumentation skills and ‘personal involvement’.

In geography education students practiced scenario thinking by analysing trends, imagining and evaluating different futures. In history education, they worked in a ‘time machine assignment’ answering a question about the future of democracy while applying the core concepts ‘continuity and change’. In economics education students learned to analyse economic phenomena using a strategy from ‘technique philosophy’. And in religious education student teachers elaborated a model to design and analyse assignments that stimulate ‘interreligious dialogue’.

This work is part of a ‘practitioners research project’ of teacher educators at the Teacher Education Department in Tilburg. In the past three years, we analysed the futures dimension in the school subjects and interviewed teachers, student teachers and students. Moreover, we started an ‘educational design research’ in the different subjects. During the symposium, we would like to share and discuss the results from this project.

References

Béneker, T. & J. van der Schee (2015), Future geographies and geography education. Guest editorial and introduction to special issue. *International Research in Geographical and Environmental Education*. pp 287-293.

Hicks D. (2012), The future only arrives when things look dangerous: Reflections on futures education in the UK. *Futures* 44: 4-13.

In Dutch (about the project):

GAANS, G. VAN (2016), Geschiedenis en toekomst: ongemakkelijke bedgenoten?

Kleio, september, pp. 52-55.

BÉNEKER, T. , R. VAN DEN BOORN, G. VAN GAANS, K. HAMERS, H. PALINGS & T.

SIMONSE (2016), Toekomstgericht onderwijs: hoe denken studenten van de lerarenopleiding daarover? *Tijdschrift voor lerarenopleiders*, 37-2, pp 5-17.

BÉNEKER, T., V. CORTENRAEDE, H. PALINGS EN I. PAUW (2016),

Toekomstdenken in het aardrijkskundeonderwijs. *Agora*, Magazine voor sociaalruimtelijke vraagstukken nr 2. Pp. 21-26.

PALINGS, H., T. BÉNEKER, R. VAN DEN BOORN, G. VAN GAANS, K. HAMERS & T.

SIMONSE (2015), Het toekomstbeeld van leerlingen (onderwijs 2032 2).

Geografie 24-8, pp. 34-37

BÉNEKER, T. (2013), *Hun toekomst, onze toekomst? Toekomstgericht onderwijs in de*

gammavakken. Fontys lerarenopleiding Tilburg. Lectorale rede 13 december

SIMONSE, T., (2013), Economie voor de toekomst. In: *Hun toekomst, onze toekomst?*

Toekomstgericht onderwijs in de gammavakken. pp. 28-30

GAANS, G.M. van (2013), Geschiedenis en toekomstgerichte didactiek. In: *Hun*

toekomst, onze toekomst? Toekomstgericht onderwijs in de gammavakken. pp. 31-33

HAMERS, K. (2013), De kracht van verbeelding: levensbeschouwing en toekomst.

In: *Hun toekomst, onze toekomst? Toekomstgericht onderwijs in de gammavakken*.

pp. 37-39

PALINGS, H. (2013), Op weg naar de toekomst is aardrijkskunde onmisbaar. In:

Hun toekomst, onze toekomst? Toekomstgericht onderwijs in de gammavakken. pp. 40-42

S17

Equity in Assessment of Language Performance

Leader of symposium, institution and country	Michael Tengberg, Karlstad University, Sweden
E-mail address of leader	michael.tengberg@kau.se
1. Presenter, institution and country	Michael Tengberg, Karlstad University, Sweden Title: <i>Equity in assessment of language performance skills.</i> Introduction (including methods and material)
2. Presenter, institution and country	Kristina Axelsson, Karlstad University, Sweden & Eric Borgström, Örebro University, Sweden Title: <i>Reliability in national assessment of writing.</i> Presentation 1
3. Presenter, institution and country	Gustaf B. Skar, Norwegian University of Science and Technology, Norway Title: <i>From black birds to hawks and doves. Effects of rater training in writing assessment.</i> Presentation 2
4. Presenter, institution and country	Pia Sundqvist & Erica Sandlund, Karlstad University, Sweden Title: <i>What does an F sound like? Calibrating L2 English teachers towards benchmarks in assessment of oral proficiency.</i> Presentation 3
5. Presenter, institution and country	Michael Walkert, Karlstad University, Sweden & Eric Borgström, Örebro University, Sweden Title: <i>Negotiating the quality of students' writing proficiency.</i> Presentation 4

6. Presenter, institution Anders Jönsson, Kristianstad University, Sweden
and country Discussion

Subjective scoring of complex abilities such as oral proficiency and writing proficiency inevitably involves disagreement between raters (Berge, 2005; Meadows & Billington, 2005). When the disagreement is too large, the reliability of assessment and, hence, impartiality and equity in education will be jeopardized. Methods for raising interrater reliability between teachers are therefore needed, but the evidence for effective methods is still scarce (Jönsson & Thornberg, 2015; Weigle, 1998).

In this symposium, we present results from a study of the effectiveness of a rater training model, Rater Identity Development (RID). RID was provided to primary school teachers in order to enhance reliability in the assessment of oral proficiency in English and writing proficiency in Swedish. The study was designed as an intervention where the effects of rater training were compared to the effects of co-assessment. In addition to pretest and posttest rating data, we also collected interaction data from teacher group discussions during rater training and co-assessment respectively.

The symposium will include a general introduction to the rationale of the study, including methods and material. The introduction also explains the features and theoretical underpinnings of RID. Results from the study are then presented in four paper presentations. In the first paper, Kristina Axelsson and Eric Borgström present measures of reliability in writing assessment as given by pretest data. In the second paper, Gustaf B. Skar presents the effects of RID on reliability in writing assessment. In the third paper, Pia Sundqvist and Erica Sandlund combine rating data with data from open-ended survey items to analyze teacher assessments of oral performances. In the fourth paper, Michael

Walkert and Eric Borgström present results from an analysis of the interaction during co-assessment sessions where teachers negotiate the scoring of students' writing.

After the presentations, Anders Jönsson, professor at Kristianstad University, will discuss the papers.

References

- Berge, K. L. (2005). Tekstkulturer og tekstkvaliteter. I K. L. Berge, L. S. Evensen, F. Hertzberg & W. Vagle (red.), *Ungdommers skrivekompetanse*, Bind II, *Norskeksamen som tekst* (s. 11–190). Oslo: Universitetsforlaget.
- Jönsson, A. & Thornberg, P. (2014). Samsyn eller samstämmighet? En diskussion om sambedomning som redskap för likvärdig bedömning i skolan. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 19(4–5), 386–402.
- Meadows, M., & Billington, L. (2005). A review of the literature on marking reliability. London: National Assessment Agency.
- Weigle, S. (1998). Using FACETS to model rater training effects. *Language Testing*, 15(2), 263–287.

S18

Danskfagets læremidler – danskfaget i læremidler

Leader of symposium,

institution and country Dorthe Carlsen, UC Syd og DPU, Aarhus
Universitet, Danmark

E-mail address of leader dcar@ucsyd.dk

1. Presenter,

institution and Bettina Buch, UC Sjælland og DPU, Aarhus

country Universitet, Danmark

1. Presenter,

institution and Bergthóra Kristjánsdóttir, DPU, Aarhus Universitet,
country Danmark

2. Presenter,

institution and Jesper Bremholm, DPU, Aarhus Universitet,
country Danmark

3. Presenter,

institution and Dorthe Carlsen, UC Syd og DPU, Aarhus
country Universitet, Danmark

Mens læremidler i nogle lande certificeres fra centralt hold, er læremiddelmarkedet i Danmark privatiseret og ikke-certificeret (Weinreich, 1995). Det betyder dels stor diversitet i læremidler og dels, at ansvar og bemyndigelse for valg af læremidler i vid udstrækning hviler på den enkelte lærer/-team og skole. I en reviewartikel over empirisk forskning i læreres planlægningspraksis fastslår Warren, at læremidler er en af de faktorer, der influerer stærkest på læreres planlægning af undervisning. Læremidler er et didaktisk holdepunkt og inspirationskilde både i forhold til udvælgelse og organisering af fagligt indhold og til valg af konkrete undervisningsaktiviteter i den enkelte lektion (Warren, 2000, s. 39). Det samme billede tegnes specifikt for modersmålsfaget (Hodgson, Roenning, Skogvold & Tomlinson, 2010). I Danmark er empiriske studier af læreres planlægningspraksis og læremiddelbrug forskningsmæssigt underbelyst. Et nyere kvalitativt studie bekræfter imidlertid den internationale litteratur (Skott & Bremholm, *i process*).

Med udgangspunkt i læremidlers veldokumenterede indflydelse på læreres undervisningsplanlægning er gennemført en kvantitativ undersøgelse af, hvilke læremidler dansklærere i grundskolen benytter (1. til 9. klasse). Undersøgelsen viser, at der er mange læremidler i omløb, men også, at der er stor koncentration omkring få læremidler, som derved fremstår som de markant mest brugte. Samtidig har det været målet at anskue læremidlerne ud fra kritisk-fagdidaktiske perspektiver for derigennem at undersøge læremidlernes læringspotentialer og begrænsninger.

Symposiet er tilrettelagt som en rundbordssamtale og diskussion af, hvad det er for et danskfag, der rejser sig i læremidlerne. Med udgangspunkt i en præsentation af den kvantitative undersøgelses fund og korte præsentationer af fundene i de kvalitative læremiddelanalyser diskuteres: Hvad er det for et danskfag, der rejser sig i læremidlerne? Hvad gøres til genstand for undervisning? Og er det fag, der rejser sig, det danskfag vi også gerne vil have? Hvis ikke, hvordan får vi så det?

Referencer

Hodgson, J., Rønning, W., Skogvold, A. S. & Tomlinson, P. (2010). Paa vei fra laereplan til klasserom - Om laereres fortolkning, planlegging og syn paa LK06. Bodø: Nordland Research Institute

Skott, C. K., & Bremholm, J. (i process). Why learning outcome based teaching is a rare bird in the field of practice? A case study of mathematics and Danish-as mother-tongue teachers' planning processes.

Warren, L. L. (2000). Teacher Planning - A Literature Review. Educational Research Quarterly, 24 (2), 6.

Weinreich, T. (1995). The educational textmarket: Qualities and quantities. In P. Skyum-Nielsen (red.) Text and Quality. København: Scandinavian University Press.

S19

En explicit generell och ämnesspecifik läsundervisning

Leader of symposium, Ingrid Mossberg Schüllerqvist, Karlstad University,
institution and country Sweden

E-mail address of leader ingrid.mossberg-schullerqvist@kau.se

1. Presenter, institution Ingrid Mossberg Schüllerqvist, Karlstad University,
and country Sweden

2. Presenter, institution Zara Hedelin, Karlstad University, Sweden
and country

3. Presenter, institution Marie Wejrum, Karlstad University, Sweden
and country

Kulbrandstad och Roe har efterlyst modeller för explicit läsundervisning byggd på systematik från skrivforskning. I presentationen visas exempel från tre webbutbildningar för Skolverket inom Läslyftet som innehåller teoribaserade förslag till en sådan läsundervisning med generella strategier men också specifika för olika ämnes- och texttyper.

Läsning innehåller olika arbets- och tankeprocesser som kan utvecklas via explicit undervisning för alla. En sådan läsundervisning, byggd på generella och ämnesspecifika kunskaper och förmågor, är emancipatorisk. Läsundervisningen

bör tydligt visa olika uttryckta syften med läsning och hur detta inverkar på läsprocessen och läsförståelsen. I presentationen visas strategier och uppgifter för att visa hur läsare, individuellt eller kollektivt, förbereder sig för läsning, uppfattar olika dimensioner av texten under läsning och hur läsare på olika sätt förstått texten efter läsning.

Lästriangeln kan användas som underlag för analys av hur olika texttyper byggs upp och hur ordval och begrepp påverkar läsförståelsen. Partituranalysen kan bidra med strategier för att uppfatta tidskontexter, retoriska strategier i faktiva och fiktiva texter, hur de källkritiskt kan förstås av läsare samt hur läsaren och läsarens kontext påverkar läsningen. Metakognitiva textsamtal med modellering kan bidra till förståelse om den egna läsprocessen och läsartilltal i olika texter. Vidare bör den också uppmärksamma hur läsare, individuellt eller kollektivt, förbereder sig för läsning, uppfattar olika dimensioner av texten under läsning samt hur läsare på olika sätt förstått texten efter läsning. Läsportföljer, återkopplingsstrategier för läsrespons och utvecklade quiz integreras i systematisk läsundervisning i relation till olika ämnestexter i syfte att utveckla läsförståelse och läskompetens.

Lässtrategier beskrivs i forskningsbaserade modeller men kan även skapas utifrån de kunskapsbehov och syften med läsningen som lärare och elever har. Läsning för att lära, läsning för att förstå, läsning för att tillämpa kunskaper från läsningen samt läsning för att orientera sig är några av dessa syften.

Referenser

Aamotsbakken, Bente & Skjelbred, Dagrud (red.) (2010). Faglig lesing i skole og

barnehage. Oslo: Novus.

Black, Paul & Wiliam, Dylan (1998, 2001), "Inside the black box", 1998 Phi Delta Kappan Vol 80 (2), pp. 139-148, 2001 BERA Final draft.

Hattie, John och Timperly, Helen, (2007), "The Power of Feedback" Review of Educational Research, mars 2007, Vol. 77, no. 1, pp. 81-112.

Hillocks, George Jr (1987). Synthesis of Research on Teaching Writing.

Educational Leadership, maj, s. 71-82. [Hämtad 2016-12-13. Tillgänglig på Internet:

http://www.ascd.org/ASCD/pdf/journals/ed_lead/el_198705_hillocks.pdf].

Hoel, Torlaug Løkenstgard (2001). Skriva och samtala: lärande genom responsgrupper. Lund: Studentlitteratur.

Hoel, Torlaug Løkenstgard (2010). Skriva på universitet och högskolor: en bok för lärare och studenter. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Knudsen, Susanne V., Skjelbred, Dagrun & Aamotsbakken, Bente (red.) (2009).

Lys på lesing: lesing av fagtekster i skolen. Oslo: Novus.

Kulbrandstad, Lise Iversen (2012). Lesing i utvikling: teoretiske og didaktiske perspektiver. Bergen: Fagbokforlaget.

Lorentzen, Rutt Trøite & Smidt, Jon (red.) (2009). Å skrive i alle fag. 2. opplag Oslo: Universitetsforlaget.

Mossberg Schüllerqvist, Ingrid, Hedelin, Zara & Wejrum, Marie (2015).

Lässtrategier för sakprosa. Stockholm: Skolverket. [Internet:

[https://lasochskrivportalen.skolverket.se/#/moduler/3-](https://lasochskrivportalen.skolverket.se/#/moduler/3-Grundskola/006_lasstrateger_for_sakprosa)

[Grundskola/006_lasstrateger_for_sakprosa](https://lasochskrivportalen.skolverket.se/#/moduler/3-Grundskola/006_lasstrateger_for_sakprosa)].

Mossberg Schüllerqvist, Ingrid, Hedelin, Zara & Wejrum, Marie (2015).

Lässtrategier för skönlitteratur. Stockholm: Skolverket. [Internet:

[https://lasochskrivportalen.skolverket.se/#/moduler/3-](https://lasochskrivportalen.skolverket.se/#/moduler/3-Grundskola/014_lasstrategi_for_skonlitt)

[Grundskola/014_lasstrategi_for_skonlitt](https://lasochskrivportalen.skolverket.se/#/moduler/3-Grundskola/014_lasstrategi_for_skonlitt)].

Mossberg Schüllerqvist, Ingrid, Hedelin, Zara & Wejrum, Marie (2016)

Lässtrategier för ämnestexter. Stockholm: Skolverket. [Internet:

[https://lasochskrivportalen.skolverket.se/#/moduler/7-](https://lasochskrivportalen.skolverket.se/#/moduler/7-Gymnasieskola/028_lasstrat-for-amnestext)

[Gymnasieskola/028_lasstrat-for-amnestext](https://lasochskrivportalen.skolverket.se/#/moduler/7-Gymnasieskola/028_lasstrat-for-amnestext)].

Maagerø, Eva & Tønnessen, Elise Seip (red.) (2015). Å lese i alle fag. 2. utg.

Oslo: Universitetsforlaget.

Roe, Astrid (2014). Läsdidaktik: efter den första läsinläringen. (1. uppl.) Malmö:

Gleerup.

Tønnesson, Johan L. (2012). Hva er sakprosa. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget.

Tønnesson, Johan L. (2004). Tekst som partitur eller Historievitenskap som

kommunikasjon: nærlesning av fire historikertekster skrevet for ulike

lesergrupper. Diss. Oslo : Univ., 2003.

S20

Bridging the gap between formal education and informal learning: the case studies further developing the theory for open learning environments

Leader of symposium, Prof. Claus Michelsen; Univ. of Southern

institution and country Denmark

Prof. Hannu Salmi; University of Helsinki; Finland

E-mail address of leader hannu.salmi@helsinki.fi

1. Presenter, institution Prof. Hannu Salmi; University of Helsinki; Finland
and country

2. Presenter, institution Dr. Helena Thuneberg; University of Helsinki;
and country Finland

3. Presenter, institution Dr. Mari-Pauliina Vainikainen; University of
and country Helsinki; Finland

Title 1: Making the invisible observable: Learning abstract phenomena in concrete manner via AR-Augmented Reality

The aim of the study was to analyse learning using Augmented Reality (AR) technology and the motivational and cognitive aspects related to it in an informal learning context. Augmented Reality (AR) differs from Virtual reality (VR): VR is totally virtual and illusion, but AR creates mixed reality by adding visual elements into real, physical environment around us.

The 146 participants were 11–13 year old Finnish pupils visiting a science centre exhibition. The data, which consisted of both cognitive tasks and self-report questionnaires, were collected using a pre- post-test design and were analysed by SEM path-analysis. The results showed that AR-technology experience was beneficial, especially for the lowest-achieving group. However, the other groups did learn, with girls especially gaining from the AR.

In general, pre-knowledge skills predicted post-knowledge test results. As expected, school achievement had an effect on pre-knowledge results. In addition, motivation turned out to be an alternative key route for learning. Being a boy predicted directly or indirectly all other motivational variables, enjoyment and interest, but girls had a higher relative autonomy experience (RAI). Situation motivation and attitude towards learning in the science exhibition were much more strongly inter-connected among boys than girls, and attitude predicted post-knowledge only for boys. AR seems to be a promising method by which to learn abstract phenomena using a concrete manner.

Key references

- Alberts, B. (2009). Making a Science of Education. *Science*, 323, 15.
- Bacca, J., Baldris, S., Fabregat, R., Graf, S., & Kinshuk (2013). Augmented Reality Trends in Education: A Systematic Review of Research and Applications. *Education Technology & Society*, 17(4), 133-149.
- Radu, J. (2014). Augmented reality in education: a meta-review and cross-media analysis. *Personal and Ubiquitous Computing* 18(6), 1533-1543.
- Salmi, H., Thuneberg, H., & Vainikainen, M-P. (2016). Making the invisible observable by Augmented Reality in informal science learning context. *Int. J. of Science Education* [dx.doi.org/10.1080/21548455.2016.1254358](https://doi.org/10.1080/21548455.2016.1254358)

Title 2: Learning with the dinosaurs: a study on motivation, cognitive reasoning, and making observations

Dinosaurs have been a very popular science topic since signs of their presence on earth were first discovered. They have represented so-called ‘edutainment’ for some people. Learning from informal sources and in- an out-of-school environment can be effective and motivating. In this study, 12-year-old pupils ($N = 366$) visited a dinosaur science centre exhibition in Finland. Pupils were tested with standardised tests of motivation as defined by self-determination theory, cognitive skills, and interest via pre-, post-, and delayed post-tests during a six-month period. Findings show that pupils learned from the science centre visit and enjoyed the experience. The factors explaining their post-test *knowledge* in addition to their previous knowledge were (1) general cognitive competence, (2) liking studying biology at the science centre, (3) participation in a dinosaur demonstration, and (4) gender. As there was no difference between boys and girls in general cognitive competences, the knowledge results of boys and girls equally related to their cognitive competence. Autonomy also influenced

situational motivation both directly and indirectly, which in turn had a strong effect on liking studying in the exhibition. It also influenced the post-test knowledge indirectly. In the lowest school achievement group, participation in the dinosaur demonstration increased knowledge in the post-test.

Key references:

Goldschmidt, M., & Bogner, F. (2015). Learning about genetic engineering in an outreach laboratory: Influence of motivation and gender on students' cognitive achievement. *International Journal of Science Education*

Casier, E. (1978). *Les Iguanodons de Bernissart*. Bruxelles: Editions du Patrimoine de l'Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique.

Lucas, S. (2008). *Dinosaurs the textbook*. Boston, MA: McGraw-Hill.

Mayr, E. (2001). *What evolution is?* New York, NY: Basic Books.

Salmi, H., Thuneberg, H., & Vainikainen, M-P. (2016). Learning with the dinosaurs: a study on motivation, cognitive reasoning, and making observations. *Int. J. of Science Education*; [dx.doi.org/10.1080/21548455.2016.1200155](https://doi.org/10.1080/21548455.2016.1200155)

Thomson, K. (2005). Dinosaurs as a cultural phenomenon. *American Scientist*, 93(3), 212–216. doi: 10.1511/2005.53.3454

Title 3: Situational interest and learning in a science center mathematics exhibition

Educators have been increasingly interested in teaching mathematics in informal settings. However, there is little research on the actual learning outcomes of out-of-school mathematics instruction or the role of interest in explaining the outcomes. In this study, 793 12-year-old pupils were taken into a science center mathematics exhibition in Latvia and Sweden, measuring their prior knowledge of the contents of the exhibition, general cognitive competences and individual interest in school mathematics before the visit, and their situational interest and

learning outcomes after the exhibition. In the exhibition, the pupils learned how to form concrete, hands-on geometrical models and physical structures based on abstract instructions. The results showed that both boys and girls learned during the exhibition, but contrary to the expectations, there were no gender differences in either learning outcomes or interest. Individual interest predicted situational interest, which was a positive predictor of learning outcomes. It was concluded that more attention should be paid to how situational interest and motivation, which are typical in out-of-school learning contexts, can be utilized in enhancing learning outcomes of children of all age groups.

Key references

Ainley, M., Hidi, S., & Berndorff, D. (2002a). Interest, learning, and the psychological processes that mediate their relationship. *Journal of Educational Psychology, 94*(3), 545-561. doi:10.1037//0022-0663.94.3.545

Braund, M. & Reiss, M. (2004). *Learning science outside the classroom*. London: Routledge.

Fenyvesi, K., Koskimaa, R. & Lavicza, Z. (2015). Experiential education of mathematics: Art and games for digital natives. *Kasvatus & Aika 1/2015*.

Frenzel, A. C., Pekrun, R., & Goetz, T. (2007). Girls and mathematics—a “hopeless” issue? A control-value approach to gender differences in emotions towards mathematics. *European Journal of Psychology of Education, 22*, 497–514.

Gardner, H. (1991). *The unschooled mind. How children think and how schools should teach*. New York: Basic Books.

Hannula, M. (2012). Exploring new dimensions of mathematics-related affect: embodied and social theories. *Research in Mathematics Education*, 14 (2), 137–161.

Hidi, S. & Ainley, M. (2009) Interest and self-regulation: Relationship between two variables that influence learning. In D. Schunk & B. Zimmerman, (Eds.) *Motivation and self-regulated learning. Theory, research and applications*. New York/London: Routledge, Taylor & Francis group.

Salmi, H., Vainikainen, M-P. & Thuneberg, H. (2015) Mathematical thinking skills, self-concept and learning outcomes of 12-year-olds visiting a Mathematics Science Centre Exhibition in Latvia and Sweden. *Journal of Science Communication*. 14(4), 1-19.

S21

English as a school subject in the 21st century: how does it reflect current thinking on education in general?

Leader of symposium, Professor Aud Solbjørg Skulstad, Universitetet i
institution and country Bergen, Norge
E-mail address of leader aud.skulstad@uib.no

1. Presenter, Sigrid Ørevik, Universitetet i Bergen, Norge
institution and
country

4. Presenter, Aud Solbjørg Skulstad, Universitetet i Bergen, Norge
institution and
country

5. Presenter, Hild Hoff, Universitetet i Bergen, Norge
institution and

country

A panel consisting of Professor Aud Solbjørg Skulstad, Associate Professor Hild Hoff and Associate Professor Sigrid Ørevik from the University of Bergen will discuss changes in English as school subject in Norway from the perspectives of topical content, learning objectives and didactics. First, Ørevik's paper, entitled "Genre patterns in the English subject" will present and discuss the text culture of English as represented by published material for teaching, learning and testing in the subject. Ørevik's primary focus will be differences in patterns of genres for reception and production, which will be discussed in light of changed perceptions of genre and literacy. The second topic for discussion concerns implications for the English subject as to changing views of language (and language learning). Skulstad's paper, "Views of language in Norwegian EFL textbooks", will examine views of language as reflected in textbooks for lower secondary school. Central in the discussion will be the question of how the view of language has changed within the communicative paradigm. Third, Hoff's paper, "The English subject as an arena for intercultural learning in the 21st century", will explore intercultural competence, Bildung and literary reading as theoretical and practical concerns in upper secondary EFL education, with a particular focus on how notions of conflict, complexity and ambiguity are implicated in theoretical models and classroom practice. All three papers will consider how the respective aspects influence the English subject's relationships with other subjects and, in more general terms, how the English subject relates to general values and priorities of 21st century education in Norway

S22

Interkulturalitet – et dynamisk felt indenfor fremmedsprogsdidaktik belyst i et forsknings- og undervisningspraksis perspektiv

Leader of symposium, Annette Gregersen Søndergaard,
institution and country Professionshøjskolen UCC, Danmark

E-mail address of leader asgr@ucc.dk

1. Presenter, Annette Gregersen Søndergaard,
institution and Professionshøjskolen UCC, Danmark
country

2. Presenter, Ana Kanareva-Dimitrovska, Aarhus Universitet,
institution and ECML – Kontaktpunkt Danmark, aeakad@cc.au.dk
country

3. Presenter, Natalia Morollón Martí, ekstern lektor Aarhus
institution and Universitet
country

Fremmedsprogsdidaktikken har siden 90erne haft fokus på udvikling af interkulturelle kompetencer, interkulturel læring og interkulturalitet som dynamiske og tværdisciplinære begreber. Mens symposiet lægger vægt på tre overordnede metodiske tilgange, åbner vi i den åbne session op for formidling af forskningsresultater og metodiske tilgange, som udfolder veje til interkulturalitet og deres omsætning til undervisningspraksis. Sessionen modtager abstracts, som forholder sig til spørgsmålet om, hvordan 'interkulturalitet' og et tilsvarende kultursyn afspejler sig i dannelesmål, i fysiske eller virtuelle kulturmøder, i indholdsvalg, i metoder, i undervisningsmidler til forskellige fremmedsprogsfag på forskellige uddannelsesniveauer.

1. oplæg Annette Gregersen Søndergaard

Interkulturel didaktik i tidlig sprogstart i grundskolen.

Centralt i min forskning i interkulturel kommunikation/interkulturalitet i sprogfagene, med særligt fokus på franskfaget i grundskolen og læreruddannelsen står begrebet 'den interkulturelle sprogbruger' og den kulturelle dimension i et dynamisk og transnationalt kultursyn (Gregersen, 2007, 2015).

Min forskning tager afsæt i forskning ved Michael Byram og Karen Risager (se litteratureferencer), hvor jeg indsætter Byram's 5 *savoirs* og begrebet 'the intercultural speaker' i en transnational kontekst med afsæt i et dynamisk kultursyn.

Afhandlingens (2007) genstandsfelt var kulturundervisning i faget fransk i folkeskolen. Afhandlingen handler om forskning i dette pædagogiske praksisrum med baggrund i tværfaglige teorifelter om kultur, viden, læring, kompetence og dannelse. Afhandlingens praksisfelt var af kulturundervisning i franskfaget i folkeskolen i folkeskoleloven af 2004. Kulturundervisning som didaktisk felt dækker undervisning i området 'Kultur- og samfundsforhold' i franskfaget. Dette område prægedes i folkeskoleloven af 2004 i sprogfagene engelsk, fransk og tysk af en holistisk og meget bred forståelse af, hvad kulturundervisning dækker over. Det anvendte teorifelt i afhandlingen var tværfagligt for at kunne bidrage til teoridiskussion og analyser af kulturundervisning i fransk i folkeskolen.

I bogen "Tidlig sprogstart i skolen" (Gregersen 2017 (red.) forholder jeg mig kritisk til de sprog- og kultursyn, som kommer til udtryk i de nye læremidler til folkeskolens sprogfag med afsæt i folkeskolereformen fra 2014 og giver anvisninger på, hvordan sproglærere ud fra et flersproget og flerkulturelt

perspektiv kan være medvirkende til at stille krav til de læremidler, som forlagene udgiver – og samtidig gøre dem til kritiske brugere af disse læremidler.

Dette perspektiv vil mit oplæg behandle centralt med afsæt i nogle af de emner, som didaktiserede læremidler foreslår lærerne at anvende – jeg vil stille spørgsmål ved, hvorvidt disse har en direkte relation til elevernes livsverden.

Litteraturliste

Byram, M. (1997). Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. Clevedon: Multilingual Matters.

Byram, M. (2008). From Foreign Language Education to Education for Intercultural Citizenship. Essays and reflections. Clevedon: Multilingual Matters.

Gregersen, A. S. (2007). Kulturundervisning i et transnationalt perspektiv. Sprogforum, 41: 43-46.

Gregersen, A. S. (2015). ”Den kulturelle dimension i sprogfagene – kulturundervisning i et transnationalt perspektiv”. I A.S. Gregersen (red). Sprogfag i forandring – pædagogik og praksis. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Gregersen, A. S. (2017) (red.) Tidlig sprogstart i skolen. Frederiksberg: Samfundslitteratur

Risager, Karen, 2003. Det nationale dilemma i sprog- og kulturpædagogikken. Et studie i forholdet mellem sprog og kultur. København: Akademisk Forlag.

Risager, K. (2012). Verdensborgeren i sprog- og kulturpædagogikken. Sprogforum, 55: 14-20.

2. oplæg Ana Kanareva-Dimitrovska

Hvordan styrker vi interkulturalitet i fremmedsprogsundervisningen?

Telekollaboration som et effektivt værktøj

Informations – og kommunikationsteknologierne har igennem de senere år bidraget til en ekspansion af telekollaborative projekter i sprog- og kulturundervisning. Telekollaboration, eller online interkulturel udveksling, tillader studerende fra forskellige geografiske fjerntliggende institutioner at samarbejde online for at udvikle deres interkulturelle, sproglige og digitale kompetencer gennem kollaborative opgaver og projektarbejde. Efter to årtier er interessen for telekollaboration stadig stor i sprogundervisnings- og læringsmiljøerne (O’Dowd 2016).

I dette oplæg vil jeg præsentere telekollaboration som et effektivt værktøj for udvikling af studerendes interkulturelle kompetencer. Jeg vil også diskutere forskellige udfordringer som kan opstå for sprogunderviseren i alle faser af en telekollaborationsprojekt. Jeg har særligt fokus på den didaktiske design:

- hvilke informations- og kommunikations værktøjer skal vælges?
- på hvilket sprog skal den online interkulturelle udveksling foregå?
- i hvilket omfang skal sprogunderviseren kontrollere studerendes online udvekslinger?
- hvilke opgavetyper skal underviseren vælge og udvikle?
- hvordan forberedes de studerende bedst for virtuelle kulturmøder?

For at illustrere disse udfordringer vil jeg bruge eksempler fra to dansk-fransk telekollaborationsprojekter udviklet på Aarhus Universitet (Kanareva-Dimitrovska, 2015). I løbet af præsentationen vil jeg også give eksempler fra forskellige publikationer udarbejdet i rammerne af forskellige internationale projekter på det Europæiske Center for Moderne Sprog (ECML) i Graz. Jeg vil præsentere hvordan disse publikationer kan bidrage til forskellige aspekter for en vellykket telekollaboration, bl.a. vil jeg introducere:

- A Framework of reference for pluralistic approaches to Languages

and Cultures (FREPA/CARAP) for en bedre beskrivelse og forståelse af interkulturelle kompetencer,

<http://carap.ecml.at/Accueil/tabid/3577/language/en-GB/Default.aspx>

- Plurilingual and intercultural learning through mobility. Practical resources for teachers and teacher trainers (PluriMobil) for at vise at telekollaboration kan ses som en forberedelse til de studerendes mobilitet

og <http://plurimobil.ecml.at/Home/tabid/3764/language/en-GB/Default.aspx>

- DOTS: Developing Online Teaching Skills som et eksempel på projekter som viser forbedring af sprogundervisernes digitale kompetencer.

<http://www.ecml.at/tabid/277/PublicationID/76/Default.aspx> og

<http://dots.ecml.at/>

Kanareva-Dimitrovska, A. (2015). La compétence de communication interculturelle à travers les échanges interculturels en ligne. Le cas d'étudiants danois et de locuteurs natifs du français. PhD Thesis, Aarhus University, Denmark, sept. 2015, 359 p.

O'Dowd, R. (2016). "Emerging trends and new directions in telecollaborative learning", Calico Journal vol. 33, no. 3, p. 291-310.

3. oplæg Natialia Morollón Martí,

Fremmedsproglig pragmatisk bevidsthed: Medieret læring i zonen for nærmeste udvikling

I en fremmedsproglig indlæringskontekst kan der ligge en udfordring i at skabe de optimale læringsforhold, således at studerende lærer de pragmatiske normer, dvs. den måde vi bruger sproget, opfatter og forholder os til de andre i interaktionen, og hvordan disse normer viser sig forskellige i alle sprog og

kulturer.

Formålet med dette oplæg er at introducere et didaktisk forløb rettet mod at udvikle de studerendes fremmedsproglig sociopragmatisk bevidsthed, hvor nogle centrale pragmatiske begreber introduceres, samtidigt med at studerende deltager i interkulturelle online samtaler med spanske modersmålstalende (Morollón-Marti og Fernández, 2016).

Med udgangspunkt i en sociokulturel læringstilgang (Vygotsky 1978) anvendt på andetsprog indlæring (Lantolf & Thorne, 2006), vil jeg vise ved hjælp fra data samlet i gruppe-refleksioner over interkulturelle online erfaringer, hvordan studerende rekonstruerer deres oplevelser ved at bruge sproget som medieringsredskab, ved languaging i kollaborative samtaler (Swain, 2006; Swain og Watanabe, 2013). Tilmed viser data, at de teoretiske pragmatiske begreber, som studerende bruger i deres refleksioner, medierer deres interkulturelle forståelse. Således arbejder de studerende i denne reflektive aktivitet i deres zone for nærmeste udvikling.

Denne reflektive aktivitet viser, hvordan interkulturelle erfaringer medierer begrebsudvikling, og samtidigt hvordan pragmatiske begreber medierer forståelse af interkulturelle oplevelser. I den forbindelse vil jeg referere til det dialektiske forhold mellem tidligere erfaringer og begreb forståelse.

Lantolf, J. & Thorne, S. L. (2006). *Sociocultural Theory and the Genesis of Second Language Development*. Oxford: Oxford University Press.

Morollón-Marti, N. M. & Fernández, S. S. (2016). Telecollaboration and Sociopragmatic Awareness in the Foreign Language Classroom. *Innovation in Language Learning and Teaching – Online Intercultural Exchange* 10 (1), 34-49.

Swain, M. (2006). Languaging, agency and collaboration in advanced second language proficiency. I H. Byrnes (ed), *Advanced Language Learning: The*

Contribution of Halliday and Vygotsky (pp. 95-108). London: Continuum.

Swain, M. & Watanabe, Y (2013). Languaging: Collaborative Dialogue as a Source of Second Language Learning. I C. A. Chapelle (ed.) The Encyclopedia of Applied Linguistics. Blackwell Publishing Ltd.

Vygotsky, L.S. (1978). Mind in Society: The development of higher psychological processes. Cambridge, MA: Harvard University Press

S23

Styrkelse af en skoles team- og samarbejdskultur gennem implementering af undersøgende arbejdsformer i alle fag

Leader of symposium, Martin Krabbe Sillasen
institution and country VIA University College, Danmark
E-mail address of leader msil@via.dk

1. Presenter, institution Birthe Lundgaard
and country VIA University College Danmark

4. Presenter, institution Kirsten Jenslev
and country Øhavsskolen, Faaborg, Danmark

5. Presenter, institution Signe Boje Juel
and country Øhavsskolen, Faaborg, Danmark

Der er stor fokus på den viden, færdigheder og kompetencer som børn skal tilegne sig for at kunne klare sig i det 21. århundrede. Rapporten ”Learning for the 21st century” anbefaler at børn udvikler kompetencer inden for information

og kommunikation, kritisk tænkning og problemløsning samt interpersonelle relationer og selv-styring (Learning for the 21st century). Undersøgende arbejdsformer i skolen støtter eleverns tilegnelse af disse kompetencer (Canada Education Association).

Med udgangspunkt i et skoleudviklingsprojekt fokuserer dette symposium på, hvordan team- og samarbejdskulturen på en skole kan styrkes ved at implementere undersøgende arbejdsformer som en fælles praksis, der giver mulighed for videndeling, udvikling af nye undervisningsaktiviteter og aktionslæring (Plauborg, 2006) både inden for fagteams og tværfaglig teamsamarbejde organiseret som professionelle lærende fællesskaber (Albrechtsen, 2013).

Der vil være tre oplæg i symposiet, som kort er beskrevet herunder:

- Udvikling af en skoles akademiske optimisme: Akademisk optimisme er en teoriramme som fokuserer på, hvordan der skabes en innovativ og positiv skolekultur med en målsætning om at øge elevernes læring (DiPaola & Hoy, 2012; Hoy et al, 2006). I dette oplæg præsenteres projektets evalueringsdesign til at måle akademisk optimisme og skolens læringsmiljø med to måleværktøjer, som er brugt til at måle 1) læreres og pædagogers selvværdsfølelse (selfefficacy), positive forventninger, fokus på elevernes læringsudbytte og skolen som et samlet læringsfællesskab (Verbiest & Erculj, 2006) og 2) elevernes vurdering af skolens læringsmiljø. Der gøres rede for, hvordan disse resultater er anvendt formativt i lærernes og pædagogernes professionelle udvikling.
- Læringsvejledere som facilitatorer i en skoles kollektive læreprocesser: Skoleudviklingsprojektets organisatoriske ramme er professionelle lærende fællesskaber som faciliteres af skoles læringsvejledere. Et af målene med

projektet var at styrke læringsvejledernes position som ressourcepersoner. Der præsenteres eksempler på læringsvejledernes fortolkning af deres rolle som ressourcepersoner og procesvejledere.

- Kan man arbejde undersøgelsesbaseret i alle fag?: Graden af implementering af undersøgende arbejdsformer i de forskellige fag evalueres ved lærernes selvrapportering med et spørgeskemaværktøj der er tilpasset, så det kan bruges i alle fag (Cambell, 2010). Disse resultater sammenholdes med læreres holdning til at arbejde undersøgelsesbaseret i deres fag. Der præsenteres desuden eksempler på undersøgelsesspørgsmål og –aktiviteter fra forskellige fag. Derefter lægges der op til diskussion af de tre hovedtemaer som oplæggene kredser om.

Referencer

Albrechtsen, T. (2013). Professionelle læringsfællesskaber. Dafolo.

Cambell, T. Et al (2010). Development of instruments to assess teacher and student perceptions of inquiry experiences in science classrooms. *Journal of science teacher education*, 21: 13-30.

DiPaola, M. & Hoy, W. (2012). *Principals improving instruction: Supervision, evaluation and professional development*. Information age publishing.

Canada Education Association: <http://www.cea-ace.ca/publication/facts-education-inquiry-based-learning-effective> . Lokaliseret 22. December 2016.

Hoy, W. et al (2006). Academic optimism of schools: A force for student achievement. *American Educational Research Journal*, fall 2006.

Plaugborg, H. (2007). *Aktionslæring – læring af og i praksis*. Hans Reitzels forlag.

Learning for the 21st century – report on the 21st century skills:

http://www.p21.org/storage/documents/P21_Report.pdf. Lokaliseret den 22.

December 2016.

Verbiest, E. & Erculj, J. (2006): Building capacity in schools – dealing with diversity between schools. In: Pol, M. (ed.): Dealing with diversity. A Key issue for educational management. Proceedings of the 14th Enirdem conference, 2005, September, 22-25, Brno & Telc, pp 65 -80

S24

Nyankomne børn og unge i skolen i Danmark – Roundtable

Leader of symposium, Bergthóra Kristjánsdóttir, Aarhus Universitet (DPU),
institution and country Danmark

Susanne Pérez, Roskilde Universitet (RUC),
Danmark

E-mail address of leader bekr@edu.au.dk
susannep@ruc.dk

1. Presenter, Bergthóra Kristjánsdóttir
institution and Aarhus Universitet (DPU)
country Danmark

2. Presenter, Susanne Pérez
institution and Roskilde Universitet (RUC)
country Danmark

Symposiet præsenterer en ny viden om nyankomne børn og unges adgang til uddannelse i grundskolen og ungdomsuddannelserne i Danmark. Den nye viden er tematiseret i mulighederne for at lære dansk som andetsprog, at videreudvikle

tidligere lærte sprog, at videreudvikle fagkundskaber og viden om verden, samt mulighederne for at indgå i sociale fællesskaber og integration i samfundene. De nordiske lande har det til fælles at have modtaget mange flere flygtninge i de senere år end tidligere. Det har givet anledning til, at tidsskriftet Nordand, der er et fagfællebedømt tidsskrift der publicerer videnskabelige artikler om andetsprogsforskning i Norden, har udgivet et temanummer om, hvordan landenes uddannelsessystemer tager imod nyankomne børn og unge i grundskolen og i ungdomsuddannelserne. Det udkom i december 2016. Det danske bidrag af Kristjánsdóttir og Pérez ”Nyankomne børn og unge i det danske uddannelsessystem” indeholder tidligere erfaringer med at integrere nyankomne børn og unge; statistisk overblik; det gældende lovgrundlag; organiseringen af undervisningen for de forskellige aldersgrupper, en særlov; m.v.

Symposiet er tilrettelagt som en rundbordssamtale, hvor Kristjánsdóttir fremlægger pointer fra artiklen og Pérez fremlægger resultater fra sin ph.d. afhandling ”For sent? Modtagelsesundervisningens betydning for sent ankomne unge flygtninge og indvandreres indslusning i det danske uddannelsessystem”. Efterfølgende vil der være diskussion med fokus på, hvordan nyankomne børn og unge integreres i uddannelserne i Danmark, herunder om de i videst muligt omfang skal tilpasse sig de i forvejen etablerede skoletilbud, eller om deres ”nyankommenhed” giver anledning til at etablere nye uddannelsesmuligheder, der tager afsæt i deres tidligere erfaringer med læring og livserfaringer. Oplægsholderne vil perspektivere forholdene omkring nyankomne børn og unge i Danmark med forholdene i de øvrige nordiske lande.

Referencer

Litt.: Kristjánsdóttir, Bergthóra & Pérez, Susanne (2016). I Nyankomne børn og unge i det danske uddannelsessystem. I Nordand, Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning 2016:2, s. 35-63. Bergen: Fakkbokforlaget.

Pérez, Susanne (I proces) For sent? Modtagelsesundervisningens betydning for sent ankomne unge flygtninge og indvandreres indslusning i det danske uddannelsessystem. Ph.d.-afhandling. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.

S25

Udfordringer i grundskolens historieundervisning?

Leader of symposium, Jens Aage Poulsen, Danmark

institution and country

E-mail address of leader jeap@ucl.dk

1. Presenter, Dorthe Godsk Larsen, dgla@ucl.dk, HistorieLab – institution and Nationalt Videncenter for Historie- og country Kulturarvsformidling, Danmark
2. Presenter, Rikke Louise Alberg Peters, rlap@ucl.dk, institution and HistorieLab – Nationalt Videncenter for Historie- og country Kulturarvsformidling, Danmark
3. Presenter, Jens Aage Poulsen, jeap@ucl.dk, HistorieLab – institution and Nationalt Videncenter for Historie- og country Kulturarvsformidling, Danmark

I 2015 gennemførte HistorieLab – Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling en kvalitativ og kvantitativ undersøgelse, der sigtede på at

etablere et overblik over læreres og elevers syn på historie(undervisningen) og brug af læremidler (Knudsen/Poulsen 2016). Undersøgelsen viste, at der var stor variation i, hvordan undervisningen blev tilrettelagt, men også at der generelt var forskelle fagets intentioner, som de fremgår af læreplanen, Forenklede Fælles Mål, og praksis. Dele af undersøgelsens resultater – bl.a. vedr. kildearbejde - er bekræftet af et andet forskningsprojekt (Ebbensgaard/Knudsen 2017)

Begrundet i undersøgelsen Historiefaget i fokus – dokumentationsindsatsen har HistorieLab iværksat udviklings- og forskningsprojekter og udgivet læremidler, der sigter på, at imødekomme nogle af skolefagets udfordringer.

Med afsæt i korte oplæg (å 15-20 min.) præsenteres tiltag som HistorieLab står bag – samt nogle af de foreløbige resultater – i en form, der lægger op til efterfølgende historie- og fagdidaktisk drøftelse.

Oplæg: Læringsmiljøer – samspil og sammenstød

Læringsmiljøer uden for skolens mure er igennem de sidste 10-15 år blevet systematisk udforsket, udviklet og professionaliseret med fokus på at udnytte steders og institutionernes læringsressourcer og styrke deres læringspotentialer. Det ses igennem etableringen af skoletjenester på kulturinstitutioner, udviklingen af udeskolefeltet, lærende partnerskaber, Åben Skole og forskellige undervisningsprojekter. Alt dette står til rådighed for lærerne og kan agere læremiddel i deres undervisning. Hvad bidrager dette læringsfelt med i historieundervisningen? Og hvordan udnyttes og udvikles dette felts samspil og sammenstød mellem forskellige didaktikker, dannelsesforståelser og tilgange til

viden i undervisningen?

Oplæg: Kan læremidler understøtte elevernes historiske tænkning?

Med udgangspunkt i konkrete eksempler vil oplægget fokusere på, hvordan læremidler til grundskolen og gymnasiet kan understøtte, at eleverne tænker historisk. Herunder også, hvordan læreren selv kan bearbejde/videreudvikle læremidlerne, således at elevernes arbejde med et historisk emne i højere grad bliver problembaseret. Med bestemte typer af spørgsmål kan læremidlerne og/eller læreren motivere eleverne til i højere grad selv at reflektere og søge mere information, således at undervisningen bliver mindre lærerstyret og mere lagt an på, at eleverne genererer ny viden og reflekterer over, hvilken betydning bestemte historiske hændelser og udviklinger har for nutiden.

Oplæg: Kan elever arbejde mere problemorienteret i historie?

Siden 00'erne har læreplaner i faget vægtet, at eleverne selv konstruerer viden ved at arbejde med kilder. Det er yderligere betonet i Forenklede Fælles Mål, der også lægger op til, at eleverne fra mellemtrinet kan formulere historiske problemstillinger og belyse dem ved hjælp af kilder, de har analyseret og vurderet. Hvordan kan undervisningen tilrettelægges, så disse elevernes kompetencer til at arbejde problemorienteret styrkes? For at undersøge det, har HistorieLab sammen med en række lærere, der underviser i faget, iværksat et aktionsforsknings- og udviklingsprojekt, hvis foreløbige resultater præsenteres.

Symposiet er åbent for andre oplæg inden for temaet.

Knudsen, H.E. og Poulsen, J.Aa. 2016. Historiefaget i fokus –

dokumentationsindsatsen. HistorieLab

Ebbensgaard, Aa., H. B. og Knudsen, H.E. 2017. Historie på langs af skoleformer – sammenhænge og progression mellem grundskole og gymnasier. HistorieLab (publiceres forår 2017)

Presentations NoFa 6

Abstracts are sequentially numbered from P1 to P98

Slot 1 – Science/technics and mathematics

P1

Writer and title Åsa Hjelm
Institution and Åbo Akademi, Fakulteten för pedagogik och
country välfärdsstudier, Vasa, Finland
E-mail address asahjelm@gmail.com

Abstract title Slöjden i matten och matten i slöjden –
 gränsöverskridande lärande via handens arbete

Avhandlingen handlar om gränsöverskridande lärande mellan slöjd och matematik i den svenska grundskolan. Det kan förekomma en hel del matematik i slöjden där elevers lärande kan diskuteras utifrån slöjddämnets möjligheter. Meningen med slöjd är att lära för livet. Det sa Otto Salomon och Hulda Lundin redan på 1800-talet. Lära, för att utveckla olika kompetenser, till exempel fantasi, kreativitet, samarbetsförmåga och flexibilitet.

Forskning om/i slöjd är fortfarande ganska nytt. Forskning behövs för att lyfta fram och utveckla slöjddämnets vetenskapliga anknytning. Slöjdens plats och funktion i dagens skola behöver diskuteras samt att sätta slöjdkunskaperna i relation till samhällets behov och individens utveckling. Slöjddämnet är förhållandevis ensamt om att låta elever tillverka ett föremål under skoltid. I slöjden får eleverna tillverka en produkt från idé under en hel arbetsprocess till ett färdigt fysiskt föremål.

Tanken på en avhandling föddes ur min egen praktiska gärning som

textillärare. Jag kunde, gång på gång, konstatera att eleverna inte kunde koppla ihop de teoretiska matematikkunskaperna i klassrummet med de praktiska matematikkunskaperna i slöjden. Linjalens längd på 30 cm var något helt annat än tygets längd på 30 cm. När eleverna räknade procenträkning var det svårt att koppla det till att ett dubbelvikt tyg kunde vara 50 %. Om eleven räknar fel i matteboken är det bara att suddas ut talet och försöka igen, men om eleven har klippt av ett tyg som är för kort för ett par byxor så blir konsekvensen stor, tyget räcker inte till ett par byxor. Vi kan inte undvika att lära säger Roger Säljö, men vi vet inte vad, när, hur eleverna lär sig.

Svenska elevers matematikkunskaper visar fortfarande väldigt låga resultat i den senaste PISA-rapporten. Vi har inte återhämtat kunskapsnivåerna från 2009 års PISA-rapport och det är bekymmersamt. Kan slöjden hjälpa eleverna att förstå matematiken bättre? Min ambition är i alla fall att belysa att det finns möjligheter till lärande över gränserna.

Referenser

- Anttila, P. (1992). *Textildesign*. De teoretiska grunderna för slöjdprodukters planerings- och tillverkningsprocesser (Kompendium, översättning av Christina Nygren-Landsgårds). Vasa: Åbo Akademi.
- Anttila, P. (1993). *Hur forskar man kring kreativa aktiviteter?* Några erfarenheter av slöjdvetenskaplig metodologi (Kompendium från forskarsymposium 27–29 oktober i Linköping).
- Borg, K. (2009). *Alla dessa slöjdpåsar*. KRUT. Kritisk utbildningsskrift, Nr 133/134, 16-23.

- Borg, K. (2008). *Slöjd för flickor och slöjd för gossar*. I K. Borg & L. Lindström (red). *Slöjda för livet. Om pedagogisk slöjd* (s. 51-64). Stockholm. Lärarförbundet.
- Degerfält, S. (2012, 15 december). *Mer slöjd höjer mattekunskaperna*. Göteborgsposten.
- Dewey, J. (1934, 1987). *Experience and Education*. New York. The Kappa Delta Pi Lecture Series.
- Drusian, E. Eriksson, L. (2013). *Matematik + textilslöjd = sant*. (Examensarbete). Umeå universitet.
- Dyste, O. (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Ekström, Anna. (2012). *Instructional work in textile craft*. Stockholm.
- Elo, J. (2015). *Företagsambet i skola och utbildning. Lärares tankar om förutsättningarna att nå målen i temaområdet Deltagande, demokrati och entreprenörskap*. (Doktorsavhandling). Åbo. Åbo Akademis förlag, Åbo..
- Hartman, S. G. Thorbjörnsson, H. Trotzig, E. (1995). *Handens pedagogic. Kulturarv och utveckling i skolslöjden*. Linköpings universitet. Rapport nr 29. LJ Foto & Roland Offset.
- Hartvik, J. (2013). *Det planlagda och det som visar sig. Klasslärarstuderandes syn på undervisning i teknisk slöjd*. (Doktorsavhandling). Finland. Åbo Akademis förlag, Åbo.
- Hasselskog, P. (2010). *Slöjdlärares förhållningssätt i undervisningen* (Göteborg Studies in Educational Science, 289). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Heikkilä, M. & Sahlström, F. (2003). *Om användning av videoinspelning i*

fältarbete. Pedagogisk forskning i Sverige, 8(1–2), 24–41.

Hjelm, Å. (2003). *En kommunal satsning på IT*. En studie om hur kommunikationen har fungerat mellan kommun och skola under IT-satsningens genomförande 1996-99. Magisteruppsats. Linköpings universitet.

Hjelm, Å. (1995). *Ett historiskt plagg bearbetat genom slöjdprocessen*. C-uppsats. Uppsala universitet.

Johansson, M. (2002). *Slöjdpraktik i skolan – hand, tanke, kommunikation och andra medierande redskap* (Göteborg Studies in Educational Science, 183). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Johansson, M. (2008). *Att tänka med nålen i hand – medierande redskap i slöjd-praktik*. Ingår i H. Rystedt & R. Säljö (Red.), *Kunskap och människans redskap: teknik och lärande* (s. 263–276). Lund: Studentlitteratur.

Johansson, M. (2009). *Slöjdämnet – urgammalt, modernt och coolt*. KRUT, Kritisk utbildningstidskrift. Nr 133/134, 5–13.

Johansson, M. (2011a). *Vad och hur gör de? – att synliggöra lärande i grundskolans slöjdpraktik via videoetnografi och mikroanalys*. *Techne Journal*, 18(1), 33–47.

Johansson, M. (2011b). *Dagboksметод – att beskriva slöjdarbete med elevers och lärares egna ord*. *Techne Journal*, 18(1), 79–93.

Johansson, M. & Nygren-Landgårds, C. (2008). *Slöjdpedagogiska utmaningar*. I G. Björk (Red.), *Samtid & Framtid* (Fakultetsserien, vetenskapligt granskad rapport 26/2008, s. 55–68). Vasa, Finland: Åbo Akademi,

Pedagogiska fakulteten.

Kettiger, J. (1854). *Arbeitsbuchlein*. Ein Wegweiser für den Unterricht in weiblichen Handarbeiten. Liestal.

Lave, J. & Wenger, E. (1991). *Situated learning*: Legitimate peripheral participation. Cambridge University Press.

Lindahl, M. (1993). *Video som observationsteknik*. Paper presenterat på 21. NFPP – kongress, Linköping, 11-13 mars 1993.

Lindfors, L. (1992). *På väg mot en slöjdpedagogisk teori*. Paradigm-utveckling och kunskapsbehållning – sammanfattning av tre studier (Doktorsavhandling). Vasa: Åbo Akademi.

Lindfors, L. (1999). *Slöjdpedagogikens grundfrågor*. Nordisk pedagogik, 19(2), 78–90).

Lindqvist, G. (red). (1999). *Vygotskij och skolan*. Texter ur Lev Vygotskijs Pedagogisk psykologi kommenterade som historia och aktualitet. Lund: Studentlitteratur.

Molander, B. (1993). *Kunskap i handling*. Göteborg: Daidalos.

Selander, S. & Kress, G. (2010). *Design för lärande – ett multimodalt perspektiv*. Finland. WS Bookwell.

Skolverket. (2016). *Pisa 2015. 15-åringars kunskaper i naturvetenskap, läsförståelse och matematik*. (Skolverkets rapport 450). Stockholm. Elanders.

Säljö, R. (1995). *Är handen praktisk och tanken teoretisk?* Slöjdforum (1), 5–7.

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken*. Ett sociokulturellt perspektiv. Stockholm: Prisma.

- Säljö, R. (2005). *Lärande och kulturella redskap*. Om lärprocesser och det kulturella minnet. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Säljö, R. (2008). *Den materiella kulturen och vårt kunskapande*. I K. Borg & L. Lindström (Red.) *Slöjda för livet – om pedagogisk slöjd* (s. 11–14). Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Säljö, R. (2015). *Lärande EN INTRODUKTION TILL PERSPEKTIV OCH METAFORER*. Polen, Dimograf.
- Vetenskapsrådet. (2011). *Forskningsetiska principer*. Hämtat från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>
- Westerlund, S. (2015). *Lust och olust – elevers erfarenheter i textilslöjd*. Umeå. Print & Media.
- Vygotsky, L. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press. (Originaltexter publicerade 1930–1935)
- Vygotsky, L. (1986). *Thought and language* (A. Kozulin, översättning). Cambridge, MA: MIT Press.
- Vygotsky, L. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen* (K. Öberg Lindsten, översättning). Göteborg: Daidalos. (original publicerat 1930).
- Ödman, P-J. (1979). *Tolkning, förståelse, vetande*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

P2

Writer and title Inger Kristine Jensen, Aase Marit Sørum Ramton,
Charlotte Aksland
Begrepsläring i naturfag

Institution and country Høgskolen i Oslo og Akershus, Norge

E-mail address Inger-kristine.jensen@hioa.no,
charlotte.aksland@hioa.no,
aasemarit.ramton@hioa.no

Abstract title Begrepslæring i naturfag

Fra de er små har mange barn positive opplevelser med naturen. De har blant annet vært på tur med foreldrene og barnehagen, de har observert planter og dyr, vær og vind, de fysiske egenskaper til vann og luft, i tillegg til at de har erfaring med matlaging. Barna har mange erfaringer som kan knyttes til oppstarten i skolens naturfag, og en nysgjerrighet på fenomener i naturen som bør videreutvikles (Harlen et. al 2011).

I følge Wellington & Osborne (2001) er det mest utfordrende ved naturfag å lære «the language of science», og derfor kan enhver naturfagtime sammenlignes med en språktid. For å kunne tenke og internalisere naturfaglig kunnskap, må elevene øve på dette språket i en sosial sammenheng, i undervisningen, før de kan gjøre kunnskapen og begrepene til sine egne.

Lærerens rolle i denne begrepslæringen er sentral. Læreren vil som kunnskapsrik voksen, gjennom gode spørsmål og tilrettelagte aktiviteter, kunne få elevene til å reflektere og på den måten støtte opp om deres konstruksjon av kunnskap og forståelse av begrepene.

I denne presentasjonen vil vi legge fram resultater fra et prosjekt der vi har undersøkt hvordan lærere støtter opp om og styrker de yngste elevenes innlæring av begreper i naturfag. Resultatene baserer seg på observasjoner av lærere i undervisningssituasjoner i og utenfor klasserommet. 6 lærere og

klasser (1.-3. trinn) er observert i 1-2 dager på hvert sted. Vi har også foretatt semistrukturerte intervjuer med 6 lærere om begynneropplæring i naturfag. Dette er lærere med ulik naturfaglig utdannelse og ulik erfaring som naturfaglærere. Vi har vært spesielt opptatt av å finne gode eksempler på hvordan lærere på ulike måter kan arbeide med naturfaglige begreper med de yngste elevene, og vil gi eksempler på hva lærere gjør og hva de sier om eget arbeid med begrepslæring. Avslutningsvis vil vi drøfte eksemplene opp mot teori.

Referanser

Harlen, W. (Red.). (2011). *ASE Guide to Primary Science Education*.

Hampshire: Association for Science

Education.vvclhdjubgknviugtvtbnkignieujhbvkniciilliltvnc

Wellington, J., & Osborne, J. (2001). *Language and literacy in science education*.

McGraw-Hill Education (UK).

P3

Writer and title	Kristina Danielsson, professor
Institution and country	Institutionen för svenska språket, Linnéuniversitetet, Sverige
E-mail address	Kristina.danielsson@lnu.se
Abstract title	Vågor och vibrationer i ett fysikklassrum. Multimodal analys av klassrumsinteraktion.

Inför och under undervisningssekvenser (delar av, hela, eller serier av lektioner) gör lärare ett antal mer eller mindre medvetna val når det gäller lektionens design, alltså vilket innehåll som ska fokuseras og inte minst vilka resurser för meningsskapande som då ska användas og hur. De här valen sätter ramar för

vad som blir möjligt att lära (och hur).

Utgångspunkten för min presentation är en analys av en videofilmad fysiklektion under temat ”Ljud och ljus” i ett flerspråkigt högstadielklassrum som besöktes inom ramen för VR-projektet Flerspråkiga elevers meningsskapande i skolämnena biologi och fysik (Axelsson 2013).

Syftet var dels att undersöka lektionens design och därmed de ramar för meningsskapande som därmed skapas, dels att pröva en delvis ny analysmodell för multimodal klassrumsinteraktion. Analysen bygger på en modifiering av en modell för analys av multimodala texter, inspirerad av fältet Design för lärande (Kress & Selander 2010) och socialsemiotiska perspektiv på multimodalitet (Kress et al. 2001; Jewitt 2016). I modellen fokuseras sådant som texters (i det här fallet en lektions) övergripande struktur, hur olika resurser samverkar, implicita och explicita värderingar och användning av metaforiskt språk (Danielsson & Selander 2016).

Analysen tydliggjorde bland annat sådant som hur lektionens design svarade mot de uttalade målen med lektionen, hur lärare och elever använde olika resurser som talat och skrivet verbalspråk, film, bilder och artefakter för laborativt arbete, samt hur underliggande värderingar om vad ett naturvetenskapligt förhållningssätt innebär.

När det gäller det andra delsyftet visade sig att den modifierade modellen fungerar väl för systematiska multimodala analyser av lärares lektionsdesign på ett sätt som också tydliggör de ramar för meningsskapande som ges i relation till ämnesinnehåll samtidigt som exempelvis underliggande värderingar tydliggörs.

Referenser

Axelsson, M. (2013). Multilingual students' meaning-making in school biology and physics - an interdisciplinary study on subject and language. Ansökan till Vetenskapsrådet 2013.

Danielsson, K. & Selander, S. (2016). Reading multimodal texts for learning. A model for cultivating multimodal literacy. *Designs for Learning* 8 (1) 25–36.

Jewitt (2016). *The Routledge handbook of multimodal analysis*. London: Routledge.

Kress, G. (2010). *Multimodality. A social semiotic approach to contemporary communication*. London: Routledge.

Selander, S. & Kress, G. (2010). *Design för lärande. Ett multimodalt perspektiv*. Stockholm: Norstedts.

Slot 3 – Teacher Education

P4

Writer and title	Anette Krenzen. Lektor, UCSYD, Læreruddannelsen.
Institution and country	UCSYD Danmark
E-mail address	akre@ucsyd.dk
Abstract title	Den professionsdidaktiske samtale i transfer mellem teori og praksis med et lingvistisk blik.

”Den forskningsbaserede skole” er et 3-årigt forsknings- og udviklingsprojekt i læreruddannelsen (UCSYD) med det formål at udvikle særlige modeller for

samarbejde med praksis på 6. semester, som kan styrke overgangen mellem teori og praksis og mellem fagenes didaktik og det almindidaktiske perspektiv. Projektets metodiske udgangspunkt er aktionsforskning, hvor aktionslæring anvendes som undersøgelses- og udviklingsmetode for at belyse i hvor høj grad de studerende formår at gennemføre planlagt undervisning, men samtidig udvikle deres undervisning ved at anvende teoretisk viden fra studiet og professionsfaglig sparring fra didaktiske samtaler.

Der anvendes både kvantitative dataindsamlingsmetoder (spørgeskema) og kvalitative metoder (interview, samtaleanalyse).

Fra spørgeskemaundersøgelser inden projektstart viste det sig, at over 1/3 af de studerende i læreruddannelsen ikke anså teoretisk viden som brugbar i en praksis. Samtidig observeredes ved didaktiske samtaler mellem lærere, studerende og undervisere i aktionslæringsforløbene, at det professionsfaglige sprog, - herunder det fagfaglige sprog ofte blev transformeret om til hverdagsprog i praksis uden teoretisk vinkel.

Desuden var det for en del studerende vanskeligt at håndtere både undervisning og udvikling af praksis med almen- og fagdidaktiske perspektiver på én gang.

Da det er et krav til professionen blev forskningsspørgsmålene derfor:

Hvilken sammenhæng er der mellem de studerendes forhold til teori/praksis-relationen og deres evne til at undersøge/udvikle praksis og hvorledes udtrykker de sig om det?

Hvorledes kan den didaktiske samtale undervejs i forløbet fremme teori/praksis-relationen?

Med udgangspunkt i Legitimations Code Theory, (LCT), som teoretisk grundlag, præsenterer oplægget en model for hvorledes professionelle

undervisere i samarbejde og samtale kan være opmærksomme på, hvorledes de studerende kobler teori med praksis i et både alment didaktisk og fagdidaktisk sprog og gennem ”high stakes” i en didaktisk samtale kan skubbe til den studerendes videnstilegnelse og skabe sammenhæng mellem den daglige undervisningspraksis og det teoretiske afsæt. Oplægget sætter fokus på begreberne *semantic density* og *semantic gravity* i en uddannelseskontekst.

Referencer

- Bernstein, B. (2001) Lilie Chouliaraki og Martin Bayer (red.). Pædagogik, diskurs og magt. København: Akademisk forlag.
- Christie, F, Maton, K. (2011) *Disciplinarity: Functional Linguistic and Sociological Perspective*. London: Continuum International Publishing Group.
- Halliday, M.A.K. (1985) *An Introduction to Functional Grammar*. Christian Matthiessen (red.), (4.th edition) London: Routledge.
- Maton, K. (2014) *Knowledge and Knowers. Towards a realistic sociology of education*. London: Routledge.
- Maton, K. (2013) Making semantic waves: A key to cumulative knowledge-building, *Linguistics and Education*, 24(1): 8-22.
- Wahlgren, B. (2012) *Transfer. Kompetence i en professional sammenhæng*. Århus: Århus Universitetsforlag.

P5

Writer and title	Christina Olin-Scheller (Prof) och Ann-Christin Randahl (FD)
Institution and country	Karlstads universitet och Göteborgs universitet, Sverige

E-mail address christina.olin-scheller@kau.se och
ann-christin.randahl@svenska.gu.se

Abstract title Lärares kollegiala lärande på Facebook

I en pågående studie ”Fortbildning på Facebook” belyser vi frågor som relaterar till lärares fortsatta professionella kunskapsutveckling efter avslutad lärarutbildning. Fortbildning för lärare har sedan länge initierats och organiserats ”uppifrån” av regering, myndigheter och företrädare för kommuner och skolområden. De senaste årens snabba utveckling av forum på sociala medier, där både större och mindre grupper av människor samlas, har skapat mer informella lärandemiljöer för lärare – initierade, utformade och helt drivna av lärarna själva (jfr Talbert 2010).

Vi utgår i presentationen från ett empiriskt material bestående av den samlade aktiviteten under ett år (2015) i 6 Facebook-grupper - 3 för matematiklärare och 3 för svensklärare. Preliminära resultat visar att över hälften av inläggen görs utanför ordinarie arbetstid – på vardagar före klockan 8 eller efter klockan 17. Vidare ser vi att 20 % av inläggen sker under helgerna.

Materialet har analyserats med hjälp av Shulmans (1987) kategorier av kunnande (PCK) Utifrån denna kvalitativa innehållsanalys kan vi konstatera att 60 % av Facebook-inläggen fokuserar ämnesdidaktisk kunskap. Framförallt söker lärare svar på frågor eller erbjuder kolleger att ta del av lektionsplaneringar (se språkhandlingar Holmberg & Karlsson 2006).

Processen att fånga, hantera och analysera data som belyser praktiken kring hur,

när och varför lärare använder Facebook för att diskutera professionsfrågor, består av en rad metodiska och etiska utmaningar. Forskningsfältet präglas av en snabb förändringstakt där villkoren för studierna ständigt utmanas. Forskningen inom detta fält är begränsad och en aktiv diskussion såväl om hur man kan gå tillväga som vilka värderingar som präglar dessa val, är nödvändig. I vår presentation beskriver och problematiserar vi därför dels vilka etiska avvägningar vi gjort vid den inledande insamlingen av empiriska data, dels vilka metodiska vägval vi gjort.

Referenser

- Holmberg, P. & Karlsson, A-M. (2006). *Grammatik med betydelse: en introduktion till funktionell grammatik*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Shulman, L. S. (1987) Knowledge and Teaching. Foundations of the New Reform. *Harvard Educational Review* Vol 57/1, s. 1-21.
- Talbert, J. E. (2010). Professional learning communities at the crossroads: How systems hinder or engender change. I: Hargreaves, Andrew mfl. (red.), *Second International Handbook of Educational Change*, London: Springer International Handbooks of Education 23, s. 555-571.

P6

Writer and title

Anna Udén, universitetsadjunkt Ämnesdidaktik
svenska
Eva-Lena Happstadius, universitetsadjunkt
Ämnesdidaktik svenska

Institution and country Göteborgs universitet IDPP, Sverige

E-mail address anna.uden@gu.se

eva-lena.happstadius@gu.se

Abstract title Länken mellan teori och praktik i lärarutbildning

Presentationen redogör för ett pågående projektarbete i lärarutbildningen vid Göteborgs universitet. Projektets främsta syfte är att utveckla och förbättra länkningen mellan teori och praktik för studenterna. Förståelsen av begreppen multimodalitet och literacy i grundlärarutbildningens första svenskurs undersöks.

Vad innebär begrepp som multimodalitet och literacy för studenter som precis påbörjat utbildningen till lärare och hur utvecklas deras begreppsförståelse och insikter om hur dessa teoretiska begrepp kan omsättas i praktiken?

Bakgrund och syfte Bakgrund och syfte

Enligt Hegender (2010) saknas en överbryggande länk mellan teori och praktik i lärarutbildningen, vilket både studenter och lärarutbildare vittnar om. Studenter har inte bara svårt att se kopplingar mellan lärande och undervisning, de har också svårt att se värdet av lärandeteorier (Paulin, 2008, Bronäs, 2006). Det här är något lärarutbildare behöver beakta. Dels för studentens egen lärprocess, dels med tanke på de didaktiska utmaningar och val hon eller han kommer att ställas inför som färdig lärare (se t.ex. Selander, 2012, Liberg, 2012). En försvårande omständighet, enligt lärarstudenter, är att de under sin VFU sällan diskuterar verksamheten i teoretiska termer med sin lokala lärarutbildare (Gustavsson, 2008).

Kunskapsmålen i lärarutbildningen utmärks av formuleringar som separerar teori och praktik. Enligt Nordänger och Lindqvist (2012) kan dock inte en lärarutbildning delas in i praktiska respektive teoretiska kunskapsområden.

Genom att låta studenter bearbeta kursinnehållet både teoretiskt och praktiskt undersöks om gapet mellan verksamhetsförlagd utbildning (VFU) och högskoleförlagd utbildning (HFU) kan minskas (se Bronäs, 2006). Med hjälp av varierade undervisningsformer där eventuella teoretiska tröskelbegrepp bearbetas på flera sätt får studenterna möjlighet att utveckla förtrogenhet och självförtroende att praktiskt använda de didaktiska verktyg som hör samman med kursens teoretiska innehåll. (Elmgren & Henriksson, 2015).

Referenser

- Bronäs, A. (2006). Mötesplats eller tomrum – Funderingar kring en akademisk professionsutbildning. I A. Bronäs & S. Selander (Red.), *Verklighet, verklighet. Teori och praktik i lärarutbildning* (s. 119-133). Stockholm: Nordstedts.
- Elmgren, M & Henriksson, A-S. (2016). (3:e uppl) *Universitetspedagogik*. Lund: Studentlitteratur
- Gustavsson, S. (2008). *Motstånd och mening. Innebörd i blivande lärares seminarieramtal*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Hegender, H. (2010). *Mellan akademi och profession – Hur lärarkunskap formuleras och bedöms i verksamhetsförlagd lärarutbildning*. Linköping: LiU Press.
- Liberg, C (2012). Den didaktiska reliefen – att vara lärare. I Lundgren, U.P, Säljö, R & Liberg (red.). *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur
- Nordäng, U K, Lindqvist, P (2012). Att skärpa den praktiska blicken –Handledares erfarenheter försök att stärka kvalitet i VFU. I *Utbildning och lärande. Tema: Utmaningar och perspektiv på verksamhetsförlagt lärande nr 1/2012*. Skövde: Högskolan i Skövde. Institutionen för kommunikation och information.
- Paulin, A. (2008). Första tiden i yrket- från student till lärare. I Nordheden, I. &

Paulin, A.(red.) *Att äga språk Språkdidaktikens möjligheter*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.

Selander, S (2012). Didaktik – undervisning och lärande. I Lundgren, U.P, Säljö, R & Liberg (red.). *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur

Slot 3 – Language 2

P7

Writer and title	Ulrikke Rindal, Førsteamanuensis i engelskdidaktikk
Institution and country	Universitetet i Oslo, Norge
E-mail address	u.e.rindal@uv.uio.no
Abstract title	What is English?

In most European countries, English has traditionally been labelled a *foreign* language and is consequently taught following principles of foreign-language didactics. However, Norway has seen an increase in English language access, proficiency and domain use, and is alongside Sweden, Denmark, Finland and the Netherlands considered to “lead Europe and the world when it comes to practical competence in English” (Linn & Hadjidemetriou 2014: 258). It has indeed been suggested that the status of English in these countries no longer can be characterised as a foreign language (e.g., Wang, 2013). However, English is not an official language in these countries, and Rindal (2013) argues that the status of English in Norway is in *transition* between a foreign and second language. This transitional state reflects the global status of English as the foremost global language of communication, functioning as a lingua franca for

people all over the world (Kirkpatrick, 2010).

This paper sums up research on the changing role and status of English in Norway and on the English language practices among young Norwegian learners (Rindal, 2013, 2014, 2015). This research suggests that the development of English language skills for young Norwegians is related to issues of identity. English is referred to as a *personal* language among adolescent learners, suggesting that English language use is a social endeavour in this language community. Attitudes among Norwegian adolescents towards their own use of English reflect the prevailing view of English as primarily an international language of communication.

Based on these results, I argue that the English school subject has considerable responsibility for the development of learners' personal development (Norw. *dannelse*), and consequently has more in common with the Norwegian school subject than with other foreign languages. Implications for both lower and higher education will be discussed, focussing specifically on the role of teacher education.

References

- Kirkpatrick, A. (2010). Introduction. In Andy Kirkpatrick (ed.), *The Routledge handbook of World Englishes*, 1-14. London: Routledge.
- Linn, A. & Hadjidemetriou, C. 2014. Introduction. In Andrew Linn & Chryso Hadjidemetriou (eds.). English in the language ecology of "high proficiency" European countries. [Special issue]. *Multilingua* 33(3-4). 257-265.
- Rindal, U. 2013. *Meaning in English: L2 attitudes, choices and pronunciation in Norway*. Oslo: University of Oslo dissertation.

Rindal, U. 2014. What is English? *Acta Didactica Norge*, 8(2).

Rindal, U. 2015. Who owns English in Norway? I A. Linn, N. Bermel & G. Ferguson (eds):

Attitudes towards English in Europe, pp. 241-270. Berlin/Boston: Walter de Gruyter.

Wang, H. S. 2013. Global English as a trend in English teaching. *Intercultural Communication Studies* 22(1). 26-32.

P8

Manuela Iannuzzi, MA student

Writer and title

Ulrikke Rindal, Førsteamanuensis i engelskdidaktikk

Institution and country

Universitetet i Oslo, Norge

E-mail address

manuelai@uv.uio.no

Abstract title

How English pronunciation is taught in Norway

In Norway, oral communication is one of the main subject areas in the English school subject (KD, 2013). According to the national subject curriculum, oral communication involves “learning to speak clearly and to use the correct intonation” and students should be able to “use central patterns for pronunciation” (KD, 2013). Researchers (e.g., Rindal & Piercy 2013; Simensen 2014) have debated what the criteria for central pronunciation patterns are without finding answers, and it is relevant to ask how teachers of English approach pronunciation in Norwegian classrooms.

This paper presents a study which investigates the teaching of English in lower secondary school using video observation data. The study analyses teaching practices by six different teachers in six different schools in Oslo, and focuses

on how they approached pronunciation in their English lessons. Video-recordings of 26 English lessons were coded for instances of pronunciation errors by students and teachers' responses to these, and these instances were correlated to different classroom situations and feedback strategies. The results show that the observed teachers rarely corrected pronunciation errors, and those who did respond to errors did so only in specific teaching situations where the errors disrupted the progress of the lesson. Time-saving methods such as repeating with correct pronunciation without explanation were frequently used, and these were addressed only to the student in question. The results suggest that pronunciation rarely is a topic on its own in the teaching of English in Norwegian classrooms, and that teacher practices are sporadic and diverse, aimed at individual students, and not at the class as a whole. Based on these results, I discuss how teacher practices relate to guidelines in the national curriculum, and what kind of pronunciation teaching is relevant in a country with such high English language proficiency as Norway.

References

- KD. 2013. National Curriculum for Knowledge Promotion in Primary and Secondary Education and Training. Retrieved 3 January 2017 from <http://www.udir.no/kl06/ENG1-03>.
- Rindal, U. & Piercy, C. (2013). "Being 'neutral'? English pronunciation among Norwegian learners". *World Englishes* 32(2), pp. 211-229.
- Simensen, A.M. (2014). "Skolefaget engelsk. Fra britisk engelsk til mange slags "engelsker"

og veien videre”. Acta Didactica 8(2).

P9

Writer and title	Esa Martti Penttinen & Jens Behning
Institution and country	University of Helsinki Finland
E-mail address	esa.penttinen@helsinki.fi
Abstract title	Multilingualism in secondary school German language studies and in German language didactics of the student teachers in Finland and in Germany

The purpose of our survey was to determine the importance of individual multilingualism in secondary school German language studies, and in teacher training materials of German language didactics in Finland and in Germany. We approached our study from two perspectives: (i) how multilingualism is integrated into secondary school German language studies, as well as (ii) into the German didactics. The data consisted of the answers to two questions from 80 Finnish and 95 German upper secondary school pupils in Helsinki, and from 28 Finnish and 43 German student teachers. The same questions were posed to both students and student teachers and they were related to multilingualism. The research method used was content analysis. The results showed that multilingualism can be regarded neither as a problem nor as a self-evident resource for developing the students’ communicative competence in the German language in assessing the superiority of German language specific or of multilingual German language didactics.

Slot 4 – Social Science

P10

Writer and title	Anna Larsson
Institution and country	Umeå universitet, Sverige
E-mail address	anna.larsson@umu.se
Abstract title	Det SO-didaktiska forskningsområdet i Norden – en komparativ studie

Ämnesdidaktisk forskning är olika väl utvecklad inom olika ämnen. Historiedidaktiken och matematikdidaktiken är exempel på relativt etablerade forskningsfält med särskilda konferenser, tidskrifter och forskarutbildningsexamina och med aktiva vetenskapliga diskussioner om betydelsefulla frågor. Där finns alltså såväl fältspecifik forskning som en vetenskaplig infrastruktur (jfr. Fensham 2003). Där finns också aktörer med konkurrerande perspektiv på de värden som man inom fältet är överens om är betydelsefulla (jfr Bourdieu 1992). Andra ämnesdidaktiska områden är mindre utvecklade som forskningsfält betraktade även om en eller annan studie kan ha genomförts.

Eftersom ämnesdidaktik per definition handlar om didaktik kopplad till skilda ämnen är det vanligen enskilda skolämnena eller discipliner som diskuteras i fältdiskussionen. Det är emellertid även av intresse att betrakta den ämnesdidaktiska forskningen på en mer aggregerad nivå, det vill säga analysera dess utveckling i förhållande till skilda slags kategorier av ämnen. På det sättet kan analysen riktas mot en nivå någonstans mellan ämnesdidaktik och allmäntdidaktik. Framför allt möjliggör det komparativa anslag och ”jämförande ämnesdidaktik” (Krogh & Nielsen 2011; 2012; 2014, Schullerqvist & Osbeck 2009).

I denna presentation avser jag att diskutera det SO-didaktiska

forskningsområdet, det vill säga ämnesdidaktisk forskning rörande skolämnena samhällskunskap, geografi, historia och religionskunskap. Det empiriska underlaget för studien är främst tidskriften Norddidactica 2011–2016 men även tidigare forskning och annat material. Vilka teman står i centrum i det SO-didaktiska forskningsområdet i Norden? Vilka teoretiska och metodologiska perspektiv dominerar? Den kartläggande ansatsen kompletteras med en komparativ analys utifrån nation och ämne. Med denna design är studiens syfte att bidra till kunskapen om SO-didaktiken som forskningsfält.

Referenser

- Fensham, P. J. (2003), *Defining an Identity. The Evolution of Science Education as a Field of Research*. Dordrecht, London, Boston: Kluwer.
- Bourdieu, P. (1991 [1984]), *Kultur och kritik*. Göteborg: Daidalos.
- Schüllerqvist, B. & C. Osbeck red. (2009), *Ämnesdidaktiska insikter och strategier: Berättelser från gymnasielärare i samhällskunskap, geografi, historia och religionskunskap*. Karlstad: Karlstad University Press.
- Krogh, E. & F.V. Nielsen, red. (2011; 2012; 2014), *Sammenlignende fagdidaktik 1–3*. Köpenhamn: Aarhus universitet.

P11

Writer and title	Johan Sandahl
Institution and country	Department of Humanities and Social Science Education, Stockholm University, Sweden.
E-mail address	johan.sandahl@hsd.su.se

Skolämnet samhällskunskap (Samfundsfag) återfinns i samtliga nordiska skolsystem och framhålls ofta som det viktigaste ämnet i elevernas politiska bildning (Christensen 2011, Børhaug 2011). Samhällskunskapsämnet tillkom efter andra världskriget i ett hopp om att förhindra totalitära och odemokratiska tendenser hos elever (Hartman 2012), men har alltmer kommit att kretsa kring de samhällsvetenskapliga disciplinernas frågeställningar. Samhällskunskap saknar dock en motsvarande disciplin på universitetet och har därför utmålats som ett splittrat och osammanhängande ämne från högskoleperspektiv, medan lärarna själva ser ämnet som sammanhållet (Bronäs & Selander 2002, Olsson 2016). Dessa förhållanden visar sig tydligt i den samhällskunskapsdidaktiska forskningen som är svagare och mindre sammanhållen än många andra ämnesdidaktiska traditioner i Norden. Forskare har primärt närmat sig samhällsämnet från två perspektiv. Ett första är det allmändidaktiska/pedagogiska där lärande och undervisning i sig stått i förgrunden och där de samhällsvetenskapliga frågorna blivit fallstudier för generella frågor kring lärande och undervisning (t.ex. Marton & Pang 2005). Ett andra perspektiv är det statsvetenskapliga där samhällskunskapsämnets frågor kring demokrati och politik stått i centrum och därmed blivit ett fall av elevers inställningar till statsvetenskapliga intresseområden och undervisningens möjliga påverkan på dessa inställningar (t.ex. Broman 2009). Denna spretighet i förhållandet till samhällskunskapsundervisning gör att samhällskunskapsdidaktiken saknar vad utbildningssociologer kallar för en ”epistemisk gemenskap” (Young & Muller 2013), det vill säga en gemensam kunskapsinsamling där forskare tillsammans utvecklar problemformuleringar,

teorier och metoder som är centrala för det vetenskapliga fältet. Detta paper diskuterar några viktiga skiljelinjer för vad samhällskunskapsdidaktik *är, kan* och *bör* vara i förhållande till såväl allmändidaktik som de samhällsvetenskapliga disciplinerna (jfr Ongstad 2006:33). Vidare föreslås några problemområden som skulle kunna utgöra samhällskunskapsdidaktikens centrum där en framtida gemenskap kan byggas för en grupp forskare med skilda metodologiska och teoretiska bakgrunder.

Keywords: Samhällskunskapsdidaktik, samhällskunskap, samfundsfag, epistemiska gemenskaper

Referenser

- Børhaug, Kjetil (2011). "Justifying Citizen Political Participation in Norwegian Political Education" i *Journal of Educational Media, Memory, and Society*, 3:2 (ss. 23-41)
- Broman, Anders (2009). *Att göra en demokrat? Demokratisk socialisation i den svenska gymnasieskolan*. Karlstad: Karlstads University Press
- Bronäs, Agneta & Selander, Staffan (2002). "Samhällskunskap som skolämne" i Björn Falkevall & Staffan Selander (red.), *Skolämne i kris?* Stockholm: HLS förlag
- Christensen, Torben Spanget (2011). "Educating Citizens in Late Modern Societies" i Bengt Schüllerqvist (Red.), *Patterns of research in civics, history, geography and religious education: key presentations and responses from an international conference at Karlstad University, Sweden*. Karlstad: Karlstad University Press.
- Hartman, Sven (2012). *Det pedagogiska kulturarvet: traditioner och idéer i svensk undervisningshistoria*. Stockholm: Natur & kultur

Marton, Ference & Pang, Ming Fai (2005). "Learning theory as teaching resource: Enhancing students' understanding of economic concepts" i *Instructional Science* 33:2 (ss. 159–191)

Olsson, Roger (2016). *Samhällskunskap som ämnesförståelse och undervisningsämne: prioriteringar och nyhetsanvändning hos fyra gymnasielärare*. Karlstad: Karlstads universitet

Ongstad, Sigmund. (2006). "Fag i endring. Om didaktisering av kunnskap" i Ongstad, Sigmund (red.) *Fag og didaktikk i lærutdanning: kunnskap i grenseland*. Oslo: Universitetsforlaget

Young, Michael & Muller, Johan (2013). "On the powers of powerful knowledge" i *Review of Education* 1:3 (ss. 229-250)

P12

Writer and title	Anders Broman and Jörgen Johansson
Institution and country	Karlstads universitet, Institutionen för samhälls- och kulturvetenskap, Sverige. Högskolan i Halmstad, Akademin för Lärande, Humaniora och Lärande, Sverige
E-mail address	Anders.broman@kau.se Jorgen.johansson@hh.se
Abstract title	Vad som bör läras in och hur det bör läras ut - Statsvetares syn på innehåll och didaktik i skolämnet samhällskunskap

Presentationen avser att lyfta fram resultat från en undersökning av vad

professorer i universitets-ämnet Statsvetenskap anser bör vara det centrala innehållet i dels skolämnet och dels lärarutbildningsämnet samhällskunskap. Intresset riktas mot vad elever bör kunna i samhällskunskap efter det att de lämnat skolan – dock *inte* utifrån vad som är stadgat i styrdokument, eller utifrån hur man inom lärarutbildningarna utformat undervisningen i samhällskunskap, eller i läroböcker, eller åsikter uttryckta av aktiva lärare, eller vad elever betonar – *utan* vad ämnesexperter i statsvetenskap anser bör vara ämnets centrala kunskapsområden. En analys av ämnesexperternas utsagor ger möjligheter att på ett kritiskt sätt ställa läroplansteoretiska frågor rörande kongruensen mellan, å ena sidan, universitetsdisciplinernas krav på innehållet i ett skolämne och, å den andra sidan, i förhållanden till krav uttryckta av statsmakt, lärarprofession och andra samhällsaktörer. Presentationen kommer därför att utgöra en problematisering av relationerna mellan ämnesdisciplinärt innehåll och didaktik. Projektet har dock också en mer allmän samhällelig relevans. Utsagor från ämnesexperter i statsvetenskap rörande skolundervisning i samhällskunskap och undervisning i lärarutbildningarna kan tänkas bidra till att utveckla centrala och produktiva strategier av ämnesdidaktisk karaktär gällande undervisning och bildningsverksamhet om samhällsvärden som exempelvis demokrati, makt, rättssäkerhet, tolerans, osv.

Vi kommer att presentera en del av resultaten ur en enkätundersökning där professorer i statsvetenskap ger sin syn på:

1. **Varför.** Hur motiverar ämnesexperterna betydelsen av att undervisa samhällskunskap i skolan?
2. **Vad bör läras ut?** Hur ser ämnesexperterna på frågan om ämnesinnehållet i samhällskunskap som skolämne och som lärarutbildningsämne? Vilka är de mest centrala teorierna, begreppen,

perspektiven? Vilka är de viktigaste aspekterna att undervisa om inom ett antal områden knutna till statsvetenskapens subdiscipliner?

Hur bör man lära ut? Hur ser ämnesexperterna, avseende såväl skolämnet som lärarutbildnings-ämnet, på frågor om hur ämnesteorier bör undervisas? Denna fråga kommer att fokusera på ämnesexperternas syn på olika lärandestrategier.

Slot 5 – Social Science

P13

Writer and title	Janna Lundberg
Institution and country	Institution of Educational Sciences, Lund University, Sweden
E-mail address	Janna.lundberg@uvel.lu.se
Abstract title	Observational studies of Social Science class: World Alienation and Privilege in the face of nothingness

Observational studies have been conducted in a classroom of high-achieving, wealthy-acting, well-behaving students throughout three years of upper secondary school. Social science has been taught to the class during the observations.

The findings are understood within the analytical frame of Hannah Arendt's concept of World Alienation in contrast to classical theory of alienation (Arendt, 1981, 2006; Arendt & Retzlaff, 1998). Privilege and being further adds to how World Alienation and responsibility for Arendt's "common world" clashes. In these cases some of Simone de Beauvoir's writings on privilege and

bourgeoisie has been useful (Beauvoir, 1992; Beauvoir, Simons, Timmermann, & Beauvoir, 2012).

The bourgeois/conservative code of conduct that dominates the school, the class and the way they work with social science, stands out as an ambiguity in perspective to the dominating view of Swedish school system and social science as an egalitarian, equality-producing unit (Englund, 2005).

Through micro-studies of social interaction during social science class, small, hardly noticeable, signs of resistance has been noticed. The different relations to power and powerlessness has also been investigated closely – the surface show of a teacher leading its students is under the surface being read as students leading and controlling their teacher as the conditions of their education is understood further.

The last but most intriguing result of the study is how nothing-ness characterizes the activity in social science class – no noise, no destruction, no critique, no failure, no influence for students, no presence of “the other”. This is understood within frames of Sartres ideas of nothingness (Sartre, 1969).

References

- Arendt, H. (1981). *The life of the mind: San Diego, Calif.* : Harcourt Brace Jovanovich, 1981
1. one-volume ed.
- Arendt, H. (2006). *The Crisis in Education Between past and future : eight exercises in political thought* (pp. 170-193). New York: Penguin Books.

Arendt, H., & Retzlaff, J. (1998). Människans villkor : vita activa: Göteborg : Daidalos, 1998 (Uddevalla : Mediaprint)

Rev. utg.

Beauvoir, S. d. (1992). För en tvetydighetens moral (M. Rosengren, Trans.): Göteborg : Daidalos, 1992 ; (Uddevalla : Bohusläningen).

Beauvoir, S. d., Simons, M. A., Timmermann, M., & Beauvoir, S. d. (2012). Political writings. [Elektronisk resurs]: Urbana : University of Illinois Press, c2012.

Englund, T. (2005). Läroplanens och skolkunskapens politiska dimension / Tomas Englund: Göteborg : Daidalos, 2005 (Lettland).

Sartre, J.-P. (1969). Being and nothingness : an essay on phenomenological ontology: London : Routledge, 1969.

P14

Writer and title	Nora E. H. Mathé
Institution and country	Universitetet i Oslo, Norge
E-mail address	n.e.h.mathe@ils.uio.no
Abstract title	How do 16-year-old students characterise political issues?

The majority of studies focusing on youth and politics look at adolescents' interest, trust and participation in, attitudes toward and knowledge about formal politics. Despite a decline in conventional forms of political participation among youth, several studies refute the claim that today's youth are apathetic and unengaged in politics. We know little, however, about what adolescents see as being political issues, and what issues they see as more political than others and why. This paper is aimed at exploring how Norwegian

16-year-olds characterise political issues and their reasoning behind the criteria they give for categorising an issue as political. The findings reported in this paper are based on semi-structured interviews with nine 16-year-old students in five different upper secondary schools in the east of Norway. In general, students seemed to have quite similar views on what constitutes more and less political issues. Most frequently mentioned was that the more political issues are the “big” and “important” ones and issues that affect many people. Two specific examples are repeated by several students, namely the environment/global warming and the currently ongoing refugee crisis. These issues cut straight to the core of several of the criteria given by students. Gender equality was also mentioned as an example of a political issue by several students. However, when asked whether the activities of the family at home are political, the students said no. This issue, then, is characterised both as political and as private by several students. The students' criteria for categorising an issue as political, the students' specific examples of highly political issues, and the case of gender equality will be discussed.

References

- Barry, N. (2000) *An introduction to modern political theory* (4th ed.) (Basingstoke, Palgrave).
- Held, D. (1991) *Political theory today* (Cambridge, Polity Press).
- O'Toole, T. (2003). Engaging with Young People's Conceptions of the Political. *Children's Geographies*, 1(1), 71-90. doi: 10.1080/14733280302179
- Sloam, J. (2007). Rebooting Democracy: Youth Participation in Politics in the UK. *Parliamentary Affairs*, 60(4), 548-567. doi: 10.1093/pa/gsm035
- Sloam, J. (2014). *New Voice, Less Equal: The Civic and Political Engagement*

of Young People in the United States and Europe. *Comparative Political Studies*, 47(5), 663-688. doi: <http://dx.doi.org/10.1177/0010414012453441>

P15

Writer and title	Niels Nørgaard Kristensen & Trond Solhaug
Institution and country	Ålborg University - Norwegian University of Science and Technology
E-mail address	Trond.solhaug@plu.ntnu.no
Abstract title	Party choice and family influence in the age of modernity: Students' reflections on sources of political influence on their party choice as first time voters in a Norwegian election-implications for voter education

Abstract

This paper focuses on how young, first-time voters reflect on the sources of influence on their party choice, as they approach recent (2013) parliamentary election in Norway for the first time. Party identification has traditionally been seen as a result of family influence on social (class) identity or professional belonging. This is well documented by the Michigan school of political research in the sixties (Converse, 1960; Holmberg, 2008). This view has led to the much tested hypothesis of transfer of political orientations from one generation to another (Jennings & Niemi 1974). Later, modernists like Giddens (1991) or Beck (1986) argue that social and political orientations are first and foremost characterized by reflexivity. This imply that young people's social and

political orientations are a result of their reflections of self, and their identity, and perceptions of whom they wish to constitute their self as. In this process, their upbringing and cultural background are less predominant, which lead to the hypothesis that; young people's choice of party as first time voters is first and foremost a result of their self-reflections and search for their political self. A selection of 30 first-time voters in upper secondary school was interviewed about their party choice. In the analytical procedures, we read and coded the interviews on self-reported family influence and self-reported reflexivity. We found that young voters reflect considerably over their choice, but the influence of family environment was surprisingly strong. A majority of the voters reported that their upbringing has had strong influence on their orientations, particularly where parents showed great political interest. In the analysis of voters' reasoning, all of the voters somehow acted rationally using available information from a variety of sources for reflective purposes. Particularly, these first-time voters reflected on party choice and their political self, but the family influence was most often voiced as basis for their reflections. This way the hypothesised family influence is supported more strongly than the modernity hypothesis. We suggest that political education should take account of this and allow for reflexivity in the formation of the students' political self.

Keywords: Political identity, first-time voters, Voter Advice Applications, participation, social studies, voter education.

Slot 6 – Science/Technics and Mathematics

P16

Writer and title	Friederike Bayer; Dr. Thomas Rottmann
Institution and country	Universtität Bielefeld, Germany

E-mail address friederike.bayer@uni-bielefeld.de
 thomas.rottmann@uni-bielefeld.de

Abstract title Physical activity in mathematics education? –
 Embodied learning of “Grundvorstellungen” of
 multiplication

In the past two decades, there has been an increasing effort to intensify embodied learning in class. In Germany, the possibilities and forms of embodiment have been the topic of scientific debate in sport pedagogics for quite some time, whereas its inclusion into the didactics of mathematics has only just begun. With respect to the common term in Germany, “Bewegtes Lernen”, which refers to “embodiment“, the two sub-terms “Lernen in Bewegung“ (learning in physical activity) and “Lernen durch Bewegung“ (learning by physical activity) are being distinguished. Both forms are theoretically well-grounded. While “Lernen in Bewegung“ indicates that the physical activity is not related to the learning subject, “Lernen durch Bewegung“ implies that the movement corresponds to the content of what is to be learned and therefore supports the learning process even better.

However, classroom ideas for the implementation of “Lernen durch Bewegung” in mathematics education are missing, while there are some approaches to implement “Lernen in Bewegung“. Therefore, movement games in which the physical activity corresponds to the mathematical content have been developed, considering both the physical and the mathematical education perspective. In terms of content the development of “Grundvorstellungen” of multiplication was chosen, which means that the movement games intend to enable an embodied experience of multiplicative situations, including those with a part-whole structure and an iteration

structure. The movement games were tested and evaluated in a study with first and second graders, who had not yet been taught multiplication in class. In spite of the short trial period an improvement of “Grundvorstellungen” of multiplication was found. In the presentation, the design and findings of the study conducted will be introduced and an insight into their impact on the learning process of children with learning difficulties will be highlighted. In addition, adaptations of the movement games will be presented.

References

- Baur-Fettah, Y. (2007). Lernen durch Bewegung – eine Chance zu erkennen, zu erfahren, zu begreifen und zu verstehen. In: Hildebrandt-Stramann, R.: *Bewegte Schule: Schule bewegt gestalten* (S. 182-194). Baltmannsweiler: Schneider-Verl. Hohengehren.
- Hildebrandt-Stramann, R. (2009). Lernen mit Leib und Seele. *Sportunterricht*, 59, 3-7.
- Schmidt, S. & Weiser, W. (1995). Semantic structures of one-step word problems involving multiplication or division. In *Education Studies in Mathematics*, 28, 55-75.
- Vom Hofe, R. & Blum, W. (2016). “Grundvorstellungen” as a Category of Subject-Matter Didactics. *Journal für Mathematik-Didaktik*, 37(Suppl. 1), 225-254.

P17

Writer and title	Mrs. Daranee Lehtonen
	Mr. Jorma Joutsenlahti
Institution and country	Faculty of Education, University of Tampere,

Finland

E-mail address

Lehtonen.Daranee.X@student.uta.fi

Abstract title

Promoting the use of manipulatives for mathematical concepts understanding in comprehensive school classrooms: taking pedagogy and practicality into account

The work of Piaget, Bruner, and Montessori as well as previous research (McNeil and Jarvin 2007, 310; Uttal et al. 2013, 2) and our initial research results (Lehtonen and Joutsenlahti in press) have been in favour of the use of manipulative materials—hands-on learning tools—for mathematical concepts understanding, one of the most important mathematical proficiency. Moreover, the new Finnish National Core Curriculum for Basic Education (first to ninth grades) has emphasised an important role of concrete and hands-on learning tools in mathematics teaching and learning (FNBE 2015, 128–30, 234–37, 374–76). Nevertheless, a body of research has revealed that teachers usually prefer textbooks to manipulatives when it comes to day-to-day mathematics classroom practice, even if they have regarded manipulatives as useful (see e.g. Joutsenlahti & Vainionpää 2010; Marshall & Swan 2008; Perkkilä. 2002). To encourage the use of manipulatives for mathematical concepts understanding in mathematics classrooms, we have proposed three different manipulative design concepts that should be pedagogically and practically suitable for comprehensive school mathematics classrooms. The proposed concepts were generated according to the design principles—the results of our initial research conducted in 2015. In spring 2017, we will conduct qualitative research to evaluate suitability of each proposed concept for mathematics classrooms in terms of pedagogy (enhancing teaching and learning and supporting the new

Finnish National Core Curriculum for Basic Education) and practicality. Our research findings should shed light on (1) key attributes that manipulatives should have in order to be pedagogically and practically suitable for the studied context and (2) how to promote the use of mathematics manipulatives. The research results should provide implications only for our manipulative design and development but also for classroom practice, policy-making, and future research. Moreover, the findings should be also applicable to teaching and learning of other subjects.

References

- FNBE (Finnish National Board of Education). (2015). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Tampere: Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino.
- Joutsenlahti, J. & Vainionpää, J. (2010). Oppimateriaali matematiikan opetuksessa ja osaamisessa. In E.K. Nieminen & J. Metsämuuronen (Eds.), *Miten matemaatiikan taidot kehittyvät? Matematiikan oppimistulokset peruskoulun viidennen vuosiluokan jälkeen vuonna 2008.* (pp. 137–148). Helsinki: Edita Prima Oy.
- Lehtonen, D., & Joutsenlahti, J., (in press). The benefits of using manipulatives in classrooms for equation concepts understanding. In L. Tainio, K. Juuti, N. Pyyry & M. Paananen (Eds.) *Changing subjects, changing pedagogies: Diversities in school and education*, Cambridge Scholars Publishing.
- Marshall, L. & Swan, P. (2008). Exploring the use of mathematics manipulative materials: Is it what we think it is? In *Proceedings of EDU-COM 2008 International conference. Sustainability in higher education: Directions for change*, (pp.338–350). Perth, Australia.

McNeil, N., & Jarvin, L. (2007). When theories don't add up: Disentangling the manipulatives debate. *Theory Into Practice*, 46(4), 309–316.

Perkkilä, P. (2002). Teachers' mathematics beliefs and meaning of mathematics textbooks in the first and the second grade in primary school (Doctoral dissertation). University of Jyväskylä.

Uttal, D., Amaya, M., Maita, M., Hand, L., Cohen, C., O'Doherty, K., & DeLoache, J. (2013). It works both ways: Transfer difficulties between manipulatives and written subtraction solutions. *Child Development Research*, 2013, 1-13.

P18

Writer and title	Kaasinen, Arja and Suomela Liisa
Institution and country	University of Helsinki, Finland
E-mail address	arja.kaasinen@helsinki.fi , liisa.suomela@helsinki.fi
Abstract title	Teacher students views about the outdoor education

Global environmental issues have increased the value of outdoor education. Outdoor education is an educational method that is widely used all over the world, although the concept has many meanings (Rickinson et al., 2004; Bilton, 2010). According to researches it can have a great influence to the attitudes of young people (Chawla & Flanders, 2007). There are plenty of educational themes especially in biology and geography education, but also in other school subjects, which would be easier to understand and learn in nature than in the classroom (Barker et al., 2002). This all underlines the relevance to use outdoor education in the education of teacher trainees.

In the beginning of the second year of primary teacher studies in the University of Helsinki (Finland), teacher students have a new course of didactics of biology and geography (5 etc, started in 2016). In this course biology and geography were taught separately. The field trip was part of the biology group lessons, but there was content from both biology and geography. After the biology lessons teacher students (120) had to write an essay by themselves or with a pair about a theme, which they feel is important. In this research we used those biology essays, which were written from the theme outdoor education. There were 59 essays from this theme.

The main purpose of this research is to find out what kind of meanings the teacher students give to the outdoor education. We also try to find out a) have students understood the meaning of making perceptions, b) have students understood how to implement the outdoor education in their work and c) have students mentioned integration and phenomenon based teaching methods when designing the outdoor education? The used research method was content analysis.

References

- Barker, S., Slingsby, D. and Tilling, S. (2002). *Teaching biology outside the classroom. Is it heading for extinction? A report on biology fieldwork in the 14-19 curriculum.* British Ecological Society.
- Bilton, H. (2010). *Outdoor Learning in the Early Years. Management and innovation.* London, Routledge.
- Chawla, L. & Flanders Cushing, D. (2007). *Education for strategic environmental behavior.* Environmental Education Research 13(4), 437–452.
- Rickinson, M., Dillon, J., Teamey, K., Morris, M., Choi, M.Y., Sanders, D. and

Benefield, P. (2004). *A Review of research on outdoor Learning*. National Foundation for Educational Research and King's College London.

Slot 7 – Language 2

P19

Writer and title	Angela Marx Åberg, universitetslektor i tyska med didaktisk inriktning
Institution and country	Institutionen för språk, Linnéuniversitetet, Sverige
E-mail address	angela.marx-berg@lnu.se
Abstract title	Expertgrupper som stöttande litteratursamtal. En pilotstudie.

Litterära texter är ett givande material att arbeta med i språkundervisningen, eftersom det möjliggör för elever och lärare att interagera om erfarenheter som har personlig relevans. Texternas mångtydighet öppnar för olika tolkningar och associationer. Samtal om dessa tolkningar och erfarenheter närmar sig autentisk kommunikation i den meningen att deltagarna i samtalet inte vet vad de andra kommer att bidra med eller vilken inriktning samtalet innehåll tar (Törnberg 2000). Svårigheten är att texter som genererar givande samtal ofta är för svåra rent språkligt. Elever som läser tyska, franska eller spanska på gymnasienivå kan inte på egen hand ta till sig texter som kognitivt ligger på deras nivå. Det skulle dock kunna vara möjligt om de får stöttning för läsningen. Språklig stöttning (scaffolding) är en känd princip i andraspråksundervisning som även kan användas i annan form av språkundervisning. I föreliggande pilotstudie har en möjlig aktivitet för språklig stöttning vid läsning av litterära texter undersökts. Vid läsning av en komplex litterär novell om utseendefixering med en grupp 17-åringar som läser tyska utformades en aktivitet som bygger på

tvärgruppsredovisningar. Texten delades i 4 delar, eleverna delades in i fyra grupper och de fick i uppgift att tillsammans läsa och förstå sin del och presentera den i andra gruppindelningar med syfte att komma fram till i vilken ordning textdelarna bör komma. Därefter följde ett samtal om textens innehåll och betydelse. Aktiviteten bygger på olika tankar och teorier om lärande, som språklig stöttning (Gibbons 2002), lärande i interaktion (Vygotskij 1978, Hajer & Meestringa 2010), språkutveckling genom kognitivt utmanande uppgifter (Cummins 2000, Gibbons 2002) och autentisk kommunikation (Törnberg 2000) samt nyfikenhet som drivkraft för inre motivation (Guthrie et al. 2004, Deci & Ryan 1985). Pilotstudiens insamlade material består av inspelningar av gruppsamtal i de olika faserna samt elevenkäter som berör arbetsformen, texten och läsning i allmänhet.

Referenser

- CUMMINS, J. 2000. *Language, power and pedagogy: bilingual children in the crossfire*, Clevedon, Multilingual Matters.
- DECI, E. L. & RYAN, R. M. 1985. *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*, New York, Plenum P.
- GIBBONS, P. 2002. *Scaffolding language, scaffolding learning: teaching second language learners in the mainstream classroom*, Portsmouth, NH, Heinemann.
- GUTHRIE, J. T., WIGFIELD, A. & PERENCEVICH, K. C. (eds.) 2004. *Motivating reading comprehension: concept-oriented reading instruction* Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- HAJER, M. & MEESTRINGA, T. 2010. *Språkinriktad undervisning: en handbok*, Stockholm, Hallgren & Fallgren.

TORNBERG, U. 2000. *Om språkundervisning i mellanrummet - och talet om "kommunikation" och "kultur" i kursplaner och läromedel från 1962 till 2000*, Uppsala, Acta Universitatis Upsaliensis.

VYGOTSKIJ, L. S. & COLE, M. 1978. *Mind in society: the development of higher psychological processes*, Cambridge, Mass., Harvard U.P.

P20

Writer and title	Erica Sandlund, associate professor of English, and Pia Sundqvist, associate professor of English
Institution and country	Karlstad University, Sweden
E-mail address	erica.sandlund@kau.se pia.sundqvist@kau.se
Abstract title	Language choice in assessment sequences: Managing learning and order in a multilingual EFL classroom

Teachers of English in the Nordic countries are presented with several new didactic challenges today. The learner population has become increasingly diverse, not least through the growing proportion of multilingual learners migrating from other countries whose proficiency in both English and the Nordic majority language may vary extensively. In addition, teachers must also take into account the English learners encounter outside of school (Sundqvist & Sylvén, 2012; 2016). The diversity in today's English classrooms is closely linked to classroom teaching practices, such as beliefs about using one or more languages in enacting the pedagogical content. Language teachers may adapt their language choices to the pedagogical focus at hand (cf. Üstünel &

Seedhouse, 2005), the students' target language proficiency, or to any implicit or explicit language policy in operation at a particular school or language program. Language choice in teaching English may also be motivated by pedagogical trends, such as a 'monolingual approach' to language teaching (Hall & Cook, 2012, s. 272), or a translanguaging pedagogy, as part of the 'multilingual turn' (Ortega, 2013), as well as by individual teacher beliefs. However, language classrooms are no different from other subjects in terms of managing order and ensuring the fulfilment of goals. The present paper adopts a conversation analytic approach (Sidnell & Stivers, 2013) to the relationship between teachers' situated language choices and classroom management, widely defined as encompassing both pedagogical and behavioral management strategies. Using ethnographic field observations from three lessons and audio-recordings (approx. 5 hours) of interaction in a multilingual English as a foreign language (EFL) classroom in Sweden (year 7), we focus on assessment sequences (Lindström & Mondada, 2009; Pomerantz, 1984). In such sequences, teachers produce positive or negative assessments of student work or conduct (i.e., praising and reprimanding). Through careful analysis of the organization of such assessment sequences, we analyze and explicate the systematics of teachers' language choice for accomplishing such actions. We show how teachers sensitively adapt their language choice to learners' proficiency, displayed understanding, and to pedagogical versus disciplinary matters, and that shifting uses of English and Swedish are intimately linked to various practices for doing classroom management in language education (Margutti & Piirainen-Marsh, 2011).

References

- Lindström, A. & Mondada, L. (2009). Assessments in Social Interaction: Introduction to the Special Issue. *Research on Language and Social Interaction*, 42(4), 299–308.
- Margutti, P., & Piirainen-Marsh, A. (2011). The interactional management of discipline and morality in the classroom: An introduction. *Linguistics and Education*, 22(4), 305-309. doi:10.1016/j.linged.2011.08.003
- Ortega, L. (2013). SLA for the 21st century: Disciplinary progress, transdisciplinary relevance, and the bi/multilingual turn. *Language Learning*, 63(Supplement s1), 1-24. doi:10.1111/j.1467-9922.2012.00735.x
- Pomerantz, A. (1984). Agreeing and disagreeing with assessments: some features of preferred/dispreferred turn shapes. In J. M. Atkinson & J. Heritage (Eds.), *Structures of social action* (pp. 57-101). Cambridge: Cambridge University Press.
- Sidnell, J., & Stivers, T. (Eds.). (2013). *The handbook of conversation analysis*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Sundqvist, P., & Sylvén, L. K. (2012). Ämnesdidaktiska utmaningar i det heterogena engelsklassrummet: En jämförelse mellan elever med stor respektive liten mängd extramural engelska. In N. Gericke & B. Schüllerqvist (Eds.), *Ämnesdidaktisk komparation: Länder, ämnen, teorier, metoder, frågor och resultat* (pp. 121-135). Karlstad: Karlstad University Press.
- Sundqvist, P., & Sylvén, L. K. (2016). *Extramural English in teaching and learning: From theory and research to practice*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Üstünel, E., & Seedhouse, P. (2005). Why that, in that language, right now? Code-switching and pedagogical focus. *International Journal of Applied Linguistics*, 15(3), 302-325. doi:10.1111/j.1473-4192.2005.00093.x

P21

Writer and title	Mina Trygg Solberg & Sigrid Graedler Listuen
Institution and country	Universitetet i Oslo, Norge
E-mail address	slistuen@gmail.com
Abstract title	Investigating English teaching practices using video observation data

This paper presents two studies which explore English teaching practices in Norwegian classrooms using video observation data from 4 lower secondary schools. The video data was analyzed using the observation manual PLATO which captures aspects of the instructional quality.

The first study combines video data analysis with teacher interviews to investigate how teachers approach culture and society in the English subject. The national English subject curriculum in Norway states that the students should acquire cultural competence to “strengthen democratic involvement and co-citizenship” (KD, 2006, 2013), and the study explores how cultural topics are taught to meet this purpose. The results show that the largest differences are in the time spent on the topics and how the teacher makes the students engage with the content. In high quality teaching, the teacher provides intellectually challenging task and many opportunities for the students to use their own opinions and prior knowledge.

The second study combines video data analysis with student surveys to investigate how differentiated instruction in English is carried out in different schools where classes are separated into groups. The results show that while

differentiated instruction was not observed at the schools which relied on random grouping, differentiation was prominent in the school which used ability grouping. The teacher at the latter school focused on a differentiation in the process of learning, rather than the content of the English lessons or the products by the students. This differentiation can have a positive effect on the classroom environment which might lead to enhanced learning outcomes among students.

These two studies show how using video data to investigate naturalistic instruction is valuable for identifying the quality of instructional practices in English lessons, and that the results from such video data research can inform English teacher education.

References

KD. 2006, 2013. *National Curriculum for Knowledge Promotion in Primary and Secondary*

Education and Training. Retrieved 6 May 2016 from

<http://www.udir.no/kl06/eng1-03/Hele/?lplang=eng>.

Slot 8 – Language 1

P22

Writer and title	Solveig Troelsen. Lektor, cand. mag og ph.d.-stipendiat.
Institution and country	VIA Læreruddannelsen & SDU Institut for kulturvidenskaber, Denmark.
E-mail address	sotr@via.dk
Abstract title	Afgangsprøvernes vurdering af elever

skrivekompetencer

I denne session præsenteres et forskningsreview som udgør den indledende fase i det nystartede ph.d.-projekt, *Forkastet eller anerkendt? – et eksplorativt studie i vurdering af elevers produktive literacy-kompetencer ved FP9 dansk.*

Projektet undersøger hvilke skrivekompetencer det kræver af eleverne at bestå folkeskolens afgangsprøver i dansk skriftlig fremstilling i en tid hvor der stilles stadig større krav til skrivning for at kunne komme videre i uddannelsessystemet og fungere i sociale og erhvervsmæssige sammenhænge, og hvor prøverne i dansk har fået high stakes status som adgangsbillet til ungdomsuddannelserne. I et eksplorativt case-studie på en gennemsnitlig dansk skole undersøges prøvekonstruktionen, de tekster eleverne producerer til prøverne, og de kriterier bedømmerne anvender i vurderingen.

Såvel elever som bedømmere agerer i kontekst, hvilket i eksisterende forskning er underbelyst. Derfor anlægges et sociokulturelt perspektiv på afgangsprøverne og en udfoldet refleksion over kontekstens betydning for såvel prøvernes udformning som elevernes tekstproduktion og censorernes tekstnormer og bedømmelsesproces. Ingen af disse tre områder er særlig velbelyste i dansk forskning, og ph.d.-studiets afsæt har derfor været udarbejdelsen af et tværdisciplinært forskningsreview i skandinavisk (og i nogen grad angelsaksisk) litteratur med henblik på kortlægning og konceptualisering af projektets vidensgrundlag og kvalificering af metodologi og analysedesign vedr. såvel prøvedesign som elevbesvarelser og censorers tekstnormer.

Præsentationen vil redegøre for dette review og referere og perspektivere til den

aktuelle danske kontekst for afvikling af afgangsprøverne som i disse år finder sted i en forandringstid med skærpet betydning for videre uddannelse, nye krav og rammebetingelser samt ændret bedømmelsespraksis. Endelig skitseres den platform, hvorfra det videre forskningsprojekt vil tage form.

Udvalgte referencer

- Andersen, S. & Hertzberg, F. (2005): Å ta en risk – ”Udfordrerne” blant eksamensskriverne. I Ungdommers skrivekompetanse. Bind II: Norskeksamen som tekst. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bazerman, C. (Ed.) (2008). Handbook of Research on Writing: History, Society, School, Individual, Text. New York/London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Berge K.L. (2005a): Skriveprøvenes pålitelighet. I Berge, K.L., Evensen, L.S., Hertzberg, F. & Vagle, W. (2005). Ungdommers skrivekompetanse. Bind 1: Norsk som kvalitetsvurdering. Oslo: Universitetsforlaget.
- Borgström, E. & Ledin, P. (2014). Bedömarvariation. Balancen mellan teknisk og hermeneutisk rationalitet vid bedömning av skrivprov. I Språk och Stil, 24, 133-165.
- Bremholm J., Hansen, R. & Sloth, M.F. (2016). Elevopgaver og elevproduktion i det 21. århundrede. Præsentation af projektet – forskningsspørgsmål, metode og hovedresultater. Læremiddel.dk. Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2010). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.) Kvalitative metoder – en grundbog, København: Hans Reitzels Forlag.
- Christensen, T.S., Elf, N.F., Krogh, E. (2014). Skrivekulturer i folkeskolens niende klasse. Syddansk Universitetsforlag.

- Graham, S. & Perin, D. (2007). *Writing Next: Effective Strategies to Improve Writing of Adolescents in Middle and High School – A report to Carnegie Corporation of New York*. Washington, DC: Alliance for Excellent Education.
- Karlsson, A.-M. (2006). *En arbeidsdag i skriftsamhället: ett etnografiskt perspektiv på skriftanvändning i vanliga yrken*. Norstedts.
- McNamara, T.F. (1996). *Measuring second language performance*. New York: Longman.
- Messick, S. (1989). *Validity*. I R.L. Linn (red.). *Educational Measurement*, 3. oplag, pp. 13-103. New York: Macmillan.
- Skjelten, S.M. (2013). *Jakta på kvalitetsforskjellar i elevane sine tekstar. Kva skil gode tekstar frå middels gode?* (Upubliceret doktorafhandling, Universitetet i Oslo).
- Pressley, M., & Afflerbach, P. (1995). *Verbal protocols of reading: The nature of constructively responsive reading*. Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Vatn, G. Å., Folkvord, I., & Smidt, J. (Eds.). (2009). *Skriving i kunnskapssamfunnet*. Trondheim: Tapir.

P23

Writer and title	Hallvard Kjelen, førsteamanuensis
Institution and country	Nord universitet, Norge
E-mail address	Hallvard.Kjelen@nord.no
Abstract title	Literacy, grunnleggjande ferdigheiter og faglegheit
	Den norske læreplanreformen Kunnskapsløftet er ein literacyreform (Berge, 2005). Literacyomgrepet som ligg til grunn for læreplanane i Kunnskapsløftet

(LK06) er breitt og funksjonelt. Det vil seie at literacy handlar om å øve opp kunnskapar og ferdigheiter som gjer at ein kan «delta og fungere i samfunnets og hverdagslivets ulike literacy-hendelser (...)» (Skovholt, 2014, s. 17). Literacy er på denne måten forstått i ei sosiokulturell ramme, som grunnleggjande og generelle ferdigheiter eller kompetansar. Vidare må ein sjå det i samheng med omgrepet nøkkelkompetanse som OECDs DeSeCo-dokument omhandlar (DeSeCo, 2005). I norske læreplanar blir omgrepet grunnleggjande ferdigheiter bruka nokolunde synonymt med omgrepet nøkkelkompetanse. Dei fem grunnleggjande ferdigheitene (å kunne skrive, å kunne lese, å kunne rekne, munnlege ferdigheiter og digitale ferdigheiter) skal ein forstå som «redskaper for læring i alle fag og samtidig en forutsetning for at eleven skal kunne vise sin kompetanse.» (Utdanningsdirektoratet, 2012)

Literacy-omgrepet, og omgrepet grunnleggjande ferdigheiter, har uunngåeleg fått noko å seie for korleis ein tenkjer om dei einskilde skulefaga. Det vil seie at det ikkje berre er slik at dei grunnleggjande ferdigheitene inngår i faga på fagas premiss slik rammeverket legg opp til. Det er òg slik at faga og fagforståingar endrar seg for å tilpasse seg dei grunnleggjande ferdigheitene. Dersom ein brukar norskfaget som døme, kan ein seie at forståinga av «det norskfaglege» er vorte farga av det literacy-omgrepet som ligg til grunn for læreplanane og av dei grunnleggjande ferdigheitene.

Denne presentasjonen vil ta føre seg forholdet mellom fag og grunnleggjande ferdigheiter etter Kunnskapsløftet.

Presentasjonen baserer seg i hovudsak på kritiske, komparative lesingar av

Kunnskapsløftets fagplanar for norsk og musikk (Utdanningsdirektoratet 2006 og 2013), altså ein kvalitativ dokumentanalyse. Analysane har som siktemål å undersøke korleis omgrepa literacy og grunnleggjande ferdigheiter er nedfelt i desse to fagplanane, og korleis desse omgrepa på ulikt vis har verka inn på konstruksjonen av faga i planverket.

Referenser

Berge, K. L. (2005). Skrivning som grunnleggende ferdighet og som nasjonal prøve – ideologi og strategier. I A. J. Aasen og S. Nome (red.). Det nye norskfaget. Bergen: Fagbokforlaget

DeSeCo (2005). The definition and selection of key competencies: Executive summary. Henta frå

<http://www.deseco.admin.ch/bfs/deseco/en/index/02.parsys.43469.downloadList.2296.DownloadFile.tmp/2005.dskcexecutivesummary.en.pdf>

Skovholt, K. (2014). Grunnleggende ferdigheter i alle fag. I Skovholt, K. (red.). Innføring i grunnleggende ferdigheter. Praktisk arbeid på fagenes premisser. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Utdanningsdirektoratet (2012). Rammeverk for grunnleggende ferdigheter. Oslo: Kunnskapsdepartementet

Utdanningsdirektoratet (2013). Læreplan i norsk. Henta frå <https://www.udir.no/kl06/NOR1-05>

Utdanningsdirektoratet (2006). Læreplan i musikk. Henta frå <https://www.udir.no/kl06/MUS1-01>

P24

Withdrawn!

Slot 9 - Comparative Subject Didactics

P25

Writer and title	Eero Salmenkivi
Institution and country	University of Helsinki, Finland
E-mail address	eero.salmenkivi@helsinki.fi
Abstract title	Subject teacher students on reflection

The presentation focuses on the concept of reflection. The interplay between general and subject specific conceptions of it among philosophy teacher students is illuminated by comparing their views with a theoretical framework. The theoretical framework is constructed through a comparison of the tradition of philosophical reflection from Plato's Charmides and Meno to developments in the philosophical concept of reflection in the 20th century (see Gasché 1986) with some of the traditional conceptions of reflection in educational sciences (see Dewey 1910; Schön 1983, 1987; Beauchamp 2015).

The conceptions of reflection of the philosophy teacher students ($N = 30$) is obtained mainly through interviews, carried out between 2008 and 2016, but additional material is gathered from short essays written by the student teachers reflecting their practice teaching. The conceptions of reflection of the philosophy teacher students are also shortly compared with those of religious education teacher students ($N = 10$). The collection of the data is connected to subject teacher students' educational studies in the University of Helsinki subject teacher education program. The content of the qualitative data is

analyzed in relation to the above mentioned theoretical framework.

The analysis of the data in relation to general and subject specific elements is not completed yet. In general, philosophy teacher students appear to adopt the concepts of reflection presented to them in teacher education when reflecting and analyzing reflection in educational settings. Some students manifest a certain critical stance towards the concept of reflection as a popular and fashionable but not adequately defined paradigmatic concept in educational science. This may be due to their subject specific training in philosophy.

References

Beauchamp, C. (2015). Reflection in teacher education: issues emerging from a review of current literature. *Reflective Practice*, 16, 123-141.

Dewey, John 1910. *How We Think*. Boston: D. C. Heath & Co.

Gasché, Rodolphe 1986. *The Tain of the Mirror. Derrida and the Philosophy of Reflection*. Cambridge MA: Harvard University Press.

Plato. *Charmides*. <http://www.perseus.tufts.edu/>.

Plato. *Meno*. <http://www.perseus.tufts.edu/>

Schön, Donald A. 1983. *The reflective practitioner*. New York: Basic Books.

Schön, Donald A. 1987. *Educating the reflective practitioner*. San Francisco: Jossey-Bass.

P26

Writer and title	Christina Olin-Scheller, Niklas Gericke & Martin Stolare
Institution and country	Karlstad University, Sweden

E-mail address martin.stolare@kau.se

Abstract title ROSE - On the Issue of Comparative Subject
Specific Didactics

In this presentation, we will present the overall research perspectives of the research group ROSE, Research on Subject-specific Education, Karlstad university, with a certain focus on how to develop aspects of comparative subject specific didactics. ROSE is rooted in several academic disciplines specializing in different school subjects, but the researchers share a focus on subject-specific education in relation to teaching and learning (subject didactics).

We focus on the content of teaching and how such content is perceived and understood by students and teachers. With the concept transformation (Shulman 1986, 1987) as our basis, our research targets the ways in which subject knowledge and pedagogical knowledge merge. Through such processes, school subjects are continuously created and reformulated, and ROSE researchers are interested in describing these processes of transformation. For example, by conducting comparative analyses, an important purpose is to shed light on transformation as a concept and a phenomenon in relation to the concept of Powerful Knowledge (Young 2007). Powerful knowledge relates to aspects of content knowledge that teaching should center on. We focus on three areas in particular: (1) the construction of school subjects through formal and informal transformations, (2) the transformation of the concept of sustainability, and (3) migration and powerful knowledge.

ROSE was awarded status as a “strong research group” at Karlstad University in 2016, and will receive long-term funding. ROSE encompasses 20 senior researchers from different academic disciplines with research expertise in the teaching and learning of subjects.

References

Shulman, L., S. (1986). Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching. *Educational Researcher*, 15(2), 4-14.

Shulman, L., S. (1987). Knowledge and Teaching: Foundations of the New reform. *Harvard Educational Review*, 57(1), 1-22.

Young, M. (2007) *Bringing Knowledge Back In: From social constructivism to social realism in the sociology of education* (London, Routledge).

P27

Writer and title	Jesper Sjöström
Institution and country	Malmö högskola, Sverige
E-mail address	jesper.sjostrom@mah.se
Abstract title	Core Knowledge and Perspectives

Subject didactics has contact points to (1) other educational sciences such as pedagogy, pedagogical work, didactics and education studies, (2) the school subject / subject area, and (3) practical teaching (Andersson, 2000). Many areas of subject didactics have in recent decades evolved from experience-based methodology to research fields. This applies, for example, to “science didactics”

(“naturvetenskapernas didaktik” in Swedish and usually “Science Education” in English), which in Sweden has developed since the mid-1980s. Over the past fifteen years, the country has received a number of new both doctors and professors within the field. Since 2002, there has been a national research school (FontD) and since 2005 a Nordic journal (NorDiNa). In 2015, Nationellt centrum för naturvetenskapernas och teknikens didaktik (NATDID) was inaugurated, with the task of supporting school development and spreading research results based on science education research. I myself have my background in “science didactics”, but I am also interested in comparing the field with other areas of subject didactics. I am particularly interested in what unites the areas, i.e. what can be called "general subject didactics" (see, for example, Brante, 2016; Hopmann, 2007; Kansanen, 2009). Comparative studies of different areas of subject didactics are usually referred to as "comparative subject didactics" (e.g., Wickman, 2012). I ask: How does "general subject didactics" relate to general didactics (“allmändidaktik” in Swedish), curriculum studies (“läroplansteori” in Swedish) and education (“pedagogik” in Swedish) on the one hand and subject-specific subject didactics on the other hand? Based on the answers to these questions, I suggest a core knowledge of "general subject didactic", i.e. knowledge areas and perspectives that are common for different areas of subject didactics. On the NOFA conference website, interdisciplinary work, teaching technology, assessment, language development, development of generic skills, values in teaching etc. are mentioned as examples of didactical areas. The question is if and when such areas are general didactics, subject didactics or "general subject didactics"? For the latter, I think that Wolfgang Klafki's (2000/1958) five general questions about the subject matter are particularly important as indicators. They deal with the structure and

relevance of the content and implications for teaching and learning in and about the subject.

Referenser

Andersson, B. (2000). Om ämnesdidaktikens natur, kultur och värdegrund. Göteborgs universitet.

Brante, G. (2016). Allmän didaktik och ämnesdidaktik – en inledande diskussion kring gränser och anspråk. *Nordisk Tidskrift för Allmän Didaktik*, 2, 52-68.

Hopmann, S. (2007). Restrained teaching: The common core of Didaktik. *European Educational Research Journal*, 6, 109-124.

Kansanen, P. (2009). Subject-matter didactics as a central knowledge base for teachers, or should it be called pedagogical content knowledge?. *Pedagogy, Culture & Society*, 17, 29-39.

Klafki, W. (2000, ursprungligen 1958). Didaktik analysis as the core for preparation of instruction. In I. Westbury, S. Hopmann, & K. Riquarts (eds.), *Teaching as a reflective practice: the German Didaktik tradition* (pp. 139-160). Mahwah: Lawrence Erlbaum.

Wickman, P. O. (2012). Using pragmatism to develop didactics in Sweden. *Zeitschrift für Erziehungswissenschaft*, 15, 483-501.

Slot 10 – General Didactics

P28

Writer and title	Najat Ouakrim-Soivio, Juhani Rautopuro and Raili Hildén
Institution and country	University of Helsinki and University of Jyväskylä

/ Finland
E-mail address najat@arviointi.fi
Abstract title Does Finnish basic education treat pupils as equal as expected?

The Finnish education system has been founded on equal and equitable basic education. The characteristic of the system has been uniform basic education for everyone in a neighborhood school irrespective of pupils' background. As a consequence, school differences in Finland have been remarkably smaller than in most OECD-countries. However, recently the differences between schools have been slightly increasing.

Our study focuses on the equality and equitability of current Finnish basic education. As an indicator, we use evaluations of learning outcomes in three different school subjects at the end of basic education. These nationally representative sample based evaluations have been carried out by the Finnish National Board of Education and the Finnish Education Evaluation Centre. We examine the equality by analyzing the results of learning outcomes between genders and between Finnish-speaking and Swedish-speaking schools. We also take into account the education of the pupils' parents and take an overview of school differences and the correspondence of school grades and learning outcomes.

Our data consist of learning outcomes in Social studies (2012; n = 4 158) Mathematics (2015; n= 4 779) and English (advanced syllabus; 2014; n = 3 273) at the end of basic education. Our preliminary results show that the effect of gender and parents' education to learning outcomes is quite remarkable but the effect is slightly different in Finnish speaking schools than in Swedish speaking

schools.

The main goal of the Finnish education system, including school grading, is to give an equal access to secondary education regardless of pupils' gender, language of instruction or parents' educational background. In our presentation, we discuss whether the Finnish Education system works as expected at the end of basic education and suggest certain measures to cure the pitfalls detected.

Key words: Basic education, learning outcomes, school grades, equality, equity, school grades

References

- Hilden, R., & Rautopuro, J. (2014). Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2013. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Retrieved from <http://helka.linneanet.fi.libproxy.helsinki.fi/cgi-bin/Pwebrecon.cgi?BBID=2669581>
- Jakku-Sihvonen, R. (2013). Oppimistulosten arviointijärjestelmistä ja niiden kehittämishaasteista. In A. Räisänen (Ed.), *Oppimisen arvioinnin kontekstit ja käytännöt. raportit ja selvitykset 2013:3.* (pp. 13-36). Helsinki: Opetushallitus.
- Kalalahti, M. (2012). Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus perusopetukseen sijoittumisessa ja valikoitumisessa. [Equality and justice in allocation and selection to basic education] *Kasvatus & Aika.*, 6(1) Retrieved from <http://elektra.helsinki.fi.libproxy.helsinki.fi/oa/1797-2299/6/1/tasaarvo.pdf>
http://www.kasvatus-ja-aika.fi/site/?lan=1&page_id=460
- Mattila, L., & Rautopuro, J. (2013). Koulukohtaisia tuloksia [school level results]. In J. Rautopuro (Ed.), *HYÖDYLLINEN PAKKOLASKU. matematiikan oppimistulokset peruskoulun päättövaiheessa 2012* [Learning

outcomes in mathematics at the end of basic compulsory education 2012] (pp. 55-64). Helsinki: Finnish National Board of Education.

doi://www.oph.fi/download/147904_Hyodyllinen_pakkolasku.pdf

Ouakrim-Soivio, N. (2013). Toimivatko päättöarvioinnin kriteerit? Oppilaiden saamaat arvosanat ja opetushallituksen oppimistulosten seuranta-arviointi koulujen välisten osaamiserojen mittareina [How useful are the criteria? School grades and results from a national evaluation of learning outcomes as indicators of differences in learning outcomes between schools]. Helsinki: Opetushallitus. Retrieved from <http://helka.linneanet.fi.libproxy.helsinki.fi/cgi-bin/Pwebrecon.cgi?BBID=2487887> <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-13-5579-0>

Rautopuro, J. & Kärnä, J. (2013). Mitä oppimistulosten taustalla? Teoksessa Räisänen, A. (toim.). 2013. Oppimisen arvioinnin kontekstit ja käytännöt. Raportit ja selvitykset 2013:3. Opetushallitus; Helsinki, 187–213.

P29

Writer and title	Sune Weile
Institution and country	Aalborg University, Denmark
E-mail address	suneweile@gmail.com
Abstract title	Computer supported collaborative work, creativity processes and innovation in teacher groups

The purpose of the project was to investigate and develop pedagogical innovations in education focusing on collaborative work processes of creativity and innovation. [1] The aim was to investigate how innovation and creativity processes in communities of practice [2] can support reflection, knowledge

sharing, and professional development, [3] when the collaborative work processes takes place on digital interpersonal platforms.

The project studied how teachers in a Danish “gymnasiums” reflected on their own practices in their teacher subject groups, and how these reflections showed themselves in the narratives that were created within the communities of practice of the educational organization.

A theory of creativity [4] integrated with a theory of ICT collaboration [5] was developed as framework to understand the teachers’ creative collaborative processes and how these processes may enhance career development focusing on reflection, knowledge sharing, and professional development on digital platforms in teacher subject groups.

On this basis a process model was developed and tested in two teacher subject groups in face-to-face and on a digital platform. The analysis showed that the teachers do apply processes of creativity and innovation in order to develop solutions to challenges that they face in their daily lives. But these processes are difficult to transfer onto digital platforms. The investigation also showed that the narratives of a community of practice influence how a professional co-operation is organized, and how the cooperation on the digital platforms unfold.

The conclusion of the project is that computer supported collaborative work in education is best underpinned if existing narratives about the use of ICT is taken into account and when the collaborative work processes are founded on the professional challenges and problems of teacher groups.

References

Darsø, L. (2012). Innovationspædagogik - kunsten at fremelske

innovationskompetence. København: Samfundslitteratur.

Wenger, E. (2005). Praksisfællesskaber. Læring, mening og identitet.

København: Hans Reitzels Forlag.

Schön, D.A. (2001). Den reflekterende praktiker. Hvordan professionelle tænker, når de arbejder. Aarhus: Forlaget Klim.

Hansen, S. & Byrge, C. (2014) Kreativitet som uhæmmet anvendelse af viden.

København: Frydenlund Academic.

Sorensen, E. K. (2000). Interaktion og læring i virtuelle rum. In: Universiteter i udvikling - IKT og undervisning. Heilesen, S.B. (red.). København:

Samfundslitteratur

P30

Writer and title	Benedikte Vilslev Petersen og Bent Sortkær
Institution and country	Læreruddannelsen i Aarhus, VIA
E-mail address	bp@via.dk; bens@via.dk
Abstract title	Feedback – fra et elevperspektiv

Feedback bliver i litteraturen igen og igen fremhævet som et af de mest effektive midler til at fremme elevers præstationer i skolen (Hartberg, Dobson, og Gran, 2012; Hattie og Timperley, 2007; Wiliam, 2015). Andre studier er dog inde på at feedback ikke altid er læringsfremmende (Hattie & Gan, 2011) og nogle viser endda at feedback kan have en negativ virkning i forhold til præstationer (Kluger & DeNisi, 1996). I forsøget på at forklare hvordan og hvorfor feedback virker (forskelligt), er der undersøgt flere dimensioner og forhold omkring feedback (se bl.a. Black og Wiliam, 1998; Hattie og Timperley, 2007; Shute, 2008). Dog er der få studier der undersøger hvordan feedback

opleves fra et elevperspektiv (Rakoczy et al., 2013; Ruiz-Primo og Li, 2013) - med enkelte undtagelser (se bl.a. Havnes et al., 2012).

Samtidig er der i feedbacklitteraturen en mangel på kvalitative studier, der kommer tæt på fænomenet feedback, som det viser sig i klasserummet (Ruiz-Primo og Li, 2013) i naturlige omgivelser (Black og Wiliam, 1998), og hvordan feedback opleves forskelligt at forskellige elever (OECD, 2005).

Vi har adresseret de ovenfor skitserede videnshuller i forskningslitteraturen ved at undersøge feedback fra et elevperspektiv. For at undersøge elevers oplevede feedback har vi gjort brug af en række af kvalitative metoder, som tilsammen har hjulpet os til at beskrive hvordan lærer-elev feedback ser ud og opleves fra et elevperspektiv. Vi har i undersøgelsen benyttet dagbogsnotater, klasserumsobservation, individuelle og fokusgruppeinterviews samt en visuel/geografisk inspireret metode.

Vi anlægger et almen didaktisk perspektiv på feedback. I vores analyse anvender vi Oettingens tre analytiske begreber; disciplinering, undervisning og vejledning (Oettingen, 2016). Feedback forstås som lærerens løbende kommunikation med eleverne og dermed som en del af lærerens hverdagspraksis (Shute, 2008, s. 154). Vi anlægger et børneperspektiv (Kousholt, 2010; Lund og Koch, 2016), hvorfor der kun er tale om feedback, når eleven oplever denne.

Vi vil med dette oplæg præsentere foreløbige resultater fra vores undersøgelse af almen didaktisk karakter, men også metodiske overvejelser i forhold til at undersøge børneperspektiver på undervisning.

Litteraturliste

Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7–74.

- Hartberg, E. W., Dobson, S., & Gran, L. (2012). *Feedback i skolen*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Hastrup, K. (2015): *Feltarbejde*. In Brinkmann S. & Tanggaard, L.: *Kvalitative metoder. En grundbog*. 2. udg. Kbh.: Hans Reitzels Forlag.
- Hattie, J. A., & Gan, M. (2011). Instruction based on feedback. In R. E. Mayer & P. A. Alexander (Eds.), *Handbook of research on learning and instruction* (pp. 249–271). New York: Routledge.
- Hattie, J. A., & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112.
- Havnes, A., Smith, K., Dysthe, O., & Ludvigsen, K. (2012). Formative assessment and feedback: Making learning visible. *Studies in Educational Evaluation*, 38(1), 21–27.
- Kluger, A. N., & DeNisi, A. (1996). The effects of feedback interventions on performance: A historical review, a meta-analysis, and a preliminary feedback intervention theory. *Psychological Bulletin*, 119(2), 254–284.
- Kousholt, K. (2010). *Børneperspektiver, læring og evalueringspraksis*. Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift, 6, 485–498.
- Lund, J. H., & Koch, A. B. (2016). *Børneperspektiver i professionspraksis*. In Lund, J.H. (red.): *Tværprofessionelt samarbejde om udsatte børn og unge*. Aarhus: Turbine Akademisk.
- OECD. (2005). *Formative Assessment: Improving learning i secondary classrooms*. OECD Publishing.
- Oettingen, A. von (2016). *Almen didaktik - mellem normativitet og evidens*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Rakoczy, K., Harks, B., Klieme, E., Blum, W., & Hochweber, J. (2013). Written feedback in mathematics: Mediated by students' perception, moderated by goal

orientation. *Learning and Instruction*, 27, 63–73

Ruiz-Primo, M. A. & Li, M. (2013). Examining formative feedback in the classroom context: New research perspectives. In J. H. McMillan (Ed.), *SAGE Handbook of Research on Classroom Assessment* (pp. 215–232). Los Angeles, Californien: Sage Publications.

Shute, V. J. (2008). Focus on Formative Feedback. *Review of Educational Research*, 78(1), 153–189.

Wiliam, D. (2015). *Løbende formativ vurdering*. Frederikshavn: Dafolo.

Slot 11 – General Didactics

P31

Writer and title	Mia Andersen & Niels Bjerre Tange
Institution and country	VIA University College, Danmark
E-mail address	MIAA@viauc.dk; NIBT@viauc.dk
Abstract title	Målstyring og dannelse – erfaringer, oplevelser og håndtering i grundskolens lærerarbejde

I de senere år har målstyringens betydning for lærernes arbejde været omdiskuteret. Diskussionerne har på akademisk niveau drejet sig om rummet, lærerne har for deres professionelle skøn, muligheder for kollegial didaktisk refleksion og begreber som Teacher Agency, didaktisk kompetence, etc. I lyset af nye målstyringssystemer, implementeret på skoleområdet, er spørgsmålet, hvordan lærer og pædagoger erfarer og oplever denne styring og hvorvidt centrale dannelsesdimensioner nedprioriteres eller omtænkes. Herved er det interessant at undersøge, hvilke tilgange eller strategier lærer og pædagoger i skolen anlægger for at håndtere målstyringsindtoget. Spørgsmålet er, hvorvidt

det erfarede og oplevede er konturer til en kvalitativ anden skole eller om der bygges bro og søges mening mellem øgede eksterne krav, bestemte viden- og færdighedsmål samt standardiseret evaluering, på den ene side og elementer fra en mere traditionel dansk skoletænkning, med fokus på samtale, diskussion, samarbejde og medindflydelse, på den anden side.

Skolens virke skal være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati, med det formål at forberede elever til deltagelse i og medansvar for de rettigheder og pligter, et demokratisk samfund er baseret på (UVM 2009). Med henblik på elevens alsidige udvikling, skal undervisning således tilrettelægges ud fra demokratisk dannelse, fordybelse, kreativitet, engagement og gode lærer-elevrelationer (UVM 2009). Spørgsmålet er således, hvordan eksistensen af sådanne dannelsesdimensioner erfares og opleves af lærer og pædagoger i en skolehverdag med målstyring.

Undersøgelsen lægger, under indtryk af skoleudviklingen fra et lærer- og pædagogperspektiv, op til diskussionen af, hvordan læreruddannelsen kan bidrage til at gøre studerende klar til et professionsarbejde i skolen, som både rækker ind i og udover videns-, færdigheds- og kompetencemål, og hvor der fortsat arbejdes reflekteret med skolens overordnede formål.

Undersøgelsen bygger på kvalitative interviews med lærere og pædagoger i folkeskolen.

Referencer

Andersen, H.L & Sarauw, L.L. (2016). Målstyring og fremdrift: Shoppedidaktik

og fremtidens vidensarbejder. Dansk Pædagogisk Tidsskrift, Proletarisering af vidensarbejde? no. 2, maj 2016.

Biesta, G. (2011). God uddannelse i målingens tidsalder - Etik, politik, demokrati. Aarhus: Klim.

Dale, Erling L. (2008). Pædagogik og professionalitet. Aarhus: Klim.

Gustavsson, B. (2003). Dannelse i vor tid. Århus: Klim.

Hammershøi, L.G. (2013). Dannelsen i uddannelse. København: Danske underviserorganisationers samråd. Pjece.

Hattie, J. (2011). Visible Learning for Teachers: Maximizing Impact on Learning. London: Routledge.

Jakobsen, C. Linding, Brondbjerg, L., Sørensen, K., m.fl. (2011). Samfundsfag i skolen – en undersøgelse af samfundsfag med fokus på demokratisk dannelse. Aarhus: VIA Systime.

Kemp, P. (2014). Løgner om dannelse - opgør med havdannelsen. København: Tiderne skifter.

KORA (2016). Review af resultatbaseret styring. Udgivet af Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning. Findes på: <http://www.kora.dk/udgivelser/udgivelse/i12749/Review-af-resultatbaseret-styring>

Oettingen, A. Michelsen, C. Hansen, J. (2014). Almen dannelse - dannelsesstandarder og fag. Århus: Hans Reitzels forlag.

Rahbek Schou, L., Nørgaard, L., Madsen Kvols, A. Haubro Raalskov, A.M., Andersen, M. (2015)

Når nationale test tager livtag med folkeskolen. Artikel i Zeptra-Striben Tidsskrift for evaluering i praksis. Nr. 18. Nationale tests. Nr. 18, november 2015.

Rasmussen, T. Hedegaard, K. Simonsen, S. (2015). Kan man have noget imod målstyret undervisning? Artikel i Kvan nr. 101. Målstyret undervisning, april 2015, 35. årgang. Tidsskrift.

Rasmussen, J. Holm, C. Rasch-Christensen, A. (2015): Folkeskolen efter reformen. Danmark: Hans Reitzels Forlag.

www.dlf.org. Professionsidealet for Danmarks lærerforening.

http://www.dlf.org/media/974300/professionsideal_endelige-version.pdf

UVM. Undervisningsministeriet (2009). Elevernes alsidige udvikling Faghæfte 47. Undervisningsministeriets håndbogsserie nr. 4 – 2010

Young, Michael og Lambert, David. (2014). Knowledge and the Future School. London: Bloomsbury Academic

P32

Writer and title	Nikolaj Elf og Steen Beck
Institution and country	Syddansk Universitet, Danmark
E-mail address	nfe@sdu.dk; steen.beck@sdu.dk
Abstract title	En didaktisk søgemodel - på et sociokulturelt grundlag

Denne præsentation afrapporterer fund fra et didaktisk orienteret aktionsforskningsprojekt som fandt sted på fire danske voksenuddannelsesinstitutioner (VUC) i 2014-2015 som del af en større satsning inden for VUC. Præsentationen vil fokusere på projektets udvikling af en didaktisk søgemodel (Beck, Elf, & Winnum, 2016a). Den didaktiske søgemodel blev udledt af feltarbejdet og brugt til analyse af de didaktiske aktioner som lærere formulerede, gennemførte og evaluerede.

Den didaktiske søgemodel har et kultur- og kommunikationsanalytisk

udgangspunkt med rødder i sociokulturel teori (Bakhtin, 1986; Hannerz, 1992; Ongstad, 2013; Paulsen & Beck, 2011; Street, 1993). Modellen udpeger tre dimensioner, som principielt rammesætter undervisnings- og læringskulturen, nemlig former, indhold og kontekster.

Analytisk muliggør modellen didaktiske blikretninger og analyse af de dynamiske, komplekse og mangfoldige meningskabelser undervisningssituationens aktører konstant skaber og dyrker gennem ytringer knyttet til kontekster, former og indhold i undervisnings- og læringshændelser. Modellens anvendelighed vil blive eksemplificeret og diskuteret gennem nedslag i empiriske analyser af aktioner om undervisning af kursister med immigrantbaggrund i fagene engelsk og dansk som andetsprog (Elf, Beck, & Winum, 2016) samt aktioner der søgte at forandre arbejdsformer i fag (Beck, Elf, & Winnum, 2016b). Analyserne viser blandt andet at de mangfoldige kontekster som de lærende er forbundet med, herunder ophav i andre lande og kulturer, virker ind på hvad der læres (indhold), og hvordan der læres (form). Det diskuteres afslutningsvis hvorvidt den didaktiske søgemodel kan ses som et bidrag til udvikling af en samtidsrelevant metodologisk ramme for hvordan man kan bedrive etnografiske studier i undervisnings- og læringskultur og koble mellem kulturanalyse, almendidaktik og fagdidaktik i en tid præget af migration og kommunikationsteknologiske forandringer.

Referencer

Bakhtin, M. M. (1986). *Speech Genres and Other Late Essays*. Austin, Tx.: Austin University Press.

Beck, S., Elf, N., & Winnum, H. (2016a). Didaktisk innovation på VUC: design, teori, metode. In S. Beck, D. R. Hansen, & A. Piekut (Eds.), *Forskning i og med praksis: Nye veje for tænkning, tale, skrift og handling på VUC* (pp. 37-66): Unge pædagoger.

Beck, S., Elf, N., & Winnum, H. (2016b). Arbejdsformer mellem frihed og styring. In S. Beck, D. R. Hansen, & A. Piekut (Eds.), *Forskning i og med praksis: Nye veje for tænkning, tale, skrift og handling på VUC* (pp. 67-106): Unge pædagoger.

Elf, N., Beck, S., & Winum, H. (2016). Fra pædagogisk problem til didaktisk mulighed - kursister med immigrantbaggrund. In S. Beck, D. R. Hansen, & A. Piekut (Eds.), *Forskning i og med praksis på VUC: Nye veje for tænkning, tale, skrift og handling* (pp. 107-146). København: Unge Pædagoger.

Hannerz, U. (1992). *Cultural complexity*. New York: Columbia University Press.

Ongstad, S. (2013). Kommunikationsformer og utviklingsarbeid. Om tegn, ytringer og sjangrer i kunnskapsutvikling. In G. Bjørke, H. Jarning, & O. Eikeland (Eds.), *Ny praksis - ny kunnskap*. Oslo: ABM-media.

Paulsen, M., & Beck, S. (2011). Mangfoldighed og fællesskab – en etnoididaktisk analyse af kursisttilgange og klasserumskultur på HF og VUC. Odense: Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier.

Street, B. (1993). Culture is a verb. In D. Graddol, L. Thompson, & M. Byram (Eds.), *Language and Culture* (pp. 23-43). Clevedon: BAAL and Multilingual Matters.

P33

Writer and title Keld Skovmand

Institution and country Center for Anvendt Skoleforskning, UC Lillebælt,

Danmark

E-mail address kesk@ucl.dk

Abstract title Udvidelsen af relationsfeltets didaktik – med religionsundervisningen som eksempel

Den grundlæggende udfordring for en systematisk sammentænkning af den almene didaktik og fagdidaktikken er dobbelt: På den ene side kræver sammentænkningen, at der sker en almengørelse af fagdidaktikken, på den anden side nødvendiggør den en fagliggørelse af den almene didaktik. Under ét kan man beskrive denne dobbeltbevægelse som en almen fagdidaktik (Nielsen 1998 [1994]) eller – med inspiration fra Klafki – en relationsfeltets didaktik (Nielsen 2012).

Dobbeltblikket på didaktikken som et relationsfelt kan kvalificeres ved hjælp af de fire kriterier for indholdsvalg, som er udformet af Frede V. Nielsen (Nielsen 2004) og videreført i en modelleret form som en krydsfeltsdidaktik (Skovmand 2011), hvor pointen er, at det kvalificerede indholdsvalg kan (og ofte bør) ske ud fra alle fire kriterier i et samspil med hinanden. Med henblik på at konkretisere disse kriterier er der skitseret en fagdidaktisk kodeteori, hvortil der ud over kriterier og koder knytter sig didaktiske orienteringer og grundkategorier, der er funderet i forskellige sprog.

Denne begrebssystematik udfoldes og eksemplificeres via et selvfremstillet læremiddel til religionsundervisningen i overbygningen: Samfundet og Guds rige. Læremidlet er et eksempel på, hvordan Wolfgang Klafkis kategoriale dannelsesteori (Klafki 1975 [1963]) kan omsættes til et didaktisk design. Læremidlet, som ikke rummer nogen læringsmål, perspektiveres i forhold til den aktuelle læringsmålsdiskurs og Hatties forskning i målrettet læring og

effekten af forskellige intentionelle strategier i og for undervisningen (Hattie 2009, Skovmand 2016). Den centrale pointe er, at både tydelighed og intentionalitet kan tilvejebringes, uden at der nødvendigvis skal formuleres mål for elevernes læring, der skal nedbrydes til tegn på læring – og at mål nødvendigvis må specificere indhold (DuFour & Marzano 2011).

Referencer

DuFour, Richard & Marzano, Robert J. 2011: *Leaders of learning. How district, school, and classroom leaders improve student achievement*. Bloomington, IN: Solution Tree Press.

Hattie, John 2009: *Visible learning. A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge.

Klafki, Wolfgang 1975 [1963]: *Studien zur Bildungstheorie und Didaktik. Durch ein kritisches Vorwort ergänzte Auflage 1975*. Beltz Studienbuch. Weinheim und Basel: Beltz.

Nielsen, Frede V. 2012: "Fagdidaktik som integrativt relationsfelt", s. 11-32 i: Ellen Krogh & Frede V. Nielsen (red.): *Sammenlignende fagdidaktik 2*. Cursiv nr. 9 2012. København: Institut for Uddannelse og Pædagogik. DPU. Aarhus Universitet.

Nielsen, Frede V. 1998 [1994]: *Almen musikdidaktik. 2. udgave*. København: Akademisk.

Skovmand, Keld 2011a: "Kristendomskundskab – kategorier og kulturmøder i krydspunktet", s. 67-86 i: Maria-Christina S. Schmidt (red.): *Klasseledelse og fag – at skabe klassekultur gennem fagdidaktiske valg. Undervisning og læring*. Frederikshavn: Dafolo.

Skovmand, Keld 2016: *Uden mål og med – forenklede Fælles Mål?* København:

Hans Reitzels Forlag.

Slot 12 – Religious Education

P34

Writer and title	Imran Mogra
Institution and country	Birmingham City University, Birmingham, England.
E-mail address	Imran.mogra@bcu.ac.uk
Abstract title	In search of complementarity: Religious Education subject leaders in charge of their own learning

In the context of developing teachers who take responsibility for their own subject knowledge development and professional destiny rather than depending on being told by inspectors, ministers and university lecturers, the paper offers insights based on a model designed for subject leadership in Religious Education (RE). The general aims of the module were to involve trainees in further developing their professional skills and knowledge and to enhance their collaborative learning and reflections. Specifically, this paper will identify, from the perspective of trainees, some of challenges and opportunities associated with teaching and learning of RE and their intended ways to address and support colleagues in schools. The paper highlights, in particular, the value of fieldtrips and research activity to interrogate research, policy and practice and to advance scholarship in RE and to problem solve autonomously.

Based on responses from at least 30 participants from diverse religious backgrounds, the element of experiential learning, which was embedded in the module as a core part of their learning, will facilitate the discussion about the

relationship between general and subject specific knowledge about teaching and learning. In addition, the element of a research task, based on specific religious traditions and topics, will demonstrate the importance of teaching subjects in teacher training. A third element, which took the form of a seminar to combine subject knowledge, pedagogy and peer feedback will be used to argue for a model which is complementary to each other so that trainees are assisted in creating new pedagogical knowledge and relate this to their own learning and that of their pupils and to recognise the relevance of RE in schools.

References

- Shulman, L. S., & Shulman, J. H. (2004). How and what teachers learn: A shifting perspective. *Journal of Curriculum Studies*, 36, 257-271.
- Wilson, S.M., and Peterson, P. L. (2006) *Theories of Learning and Teaching What Do They Mean for Educators?* Washington, DC. National Education Association.
- Clandinin, D.J., and Connelly, F.M. (1995) *Teachers' professional knowledge landscapes*. New York: Teachers College Press.
- Philpott, C. (2013) How is teacher knowledge shaped by the professional knowledge context? *Journal of Curriculum Studies*, Vol. 45(4), pp.462-480.
- Lave, J., and Wenger, E. (1991) *Situated Learning. Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hill, J. (2011) Faith and Understanding: Specifying the Impact of Higher Education on Religious Belief, *Journal for the Scientific Study of Religion*, 50(3):533–551.

P35

Writer and title	Arto Kallioniemi
Institution and country	University of Helsinki
E-mail address	arto.j.kallioniemi@helsinki.fi
Abstract title	Religious Education as a Way to Educate Citizens for Changing Pluralist Societies – An Example from Finland

Religious diversity, pluralism, secularisation and inter-faith dialogue have become as key issues in many Western countries making necessary to reflect and study how the changes in societies are encountering in education, especially in religious education (hence RE) in public state-funded schools in Finland and elsewhere.

The Finnish solution for RE in public education is a unique model if we compare it to the solutions used in other European countries. In Finland RE is given according to the pupils' own religions. The Finnish model of RE implies the idea of democratic, civil society, where different faiths, beliefs and worldviews can co-exist. The new (2014) general curriculum of RE in Finland emphasises religious literacy, multiliteracy and religious competence.

Furthermore, elements of cultural heritage and identity are also present in the curriculum. Despite we have the general curriculum of RE, we have religion-based curricula. At the moment we have a new curriculum for Lutheran, Orthodox, Catholic and Muslim RE. Furthermore, we have also a curriculum for Secular Ethics, which is an alternative subject for pupils who do not belong to any religious communities.

The focus of my paper is to look at the religion-based curricula and study how the religious plurality is profiled in these curricula and how these curricula give

pupils readiness to live in changing societies and meet the current challenges (e.g. globalisation, pluralism, migration and inter-religious dialogue) in societies. The research methods is systematic analysis.

Key words: religious education, pluralism, dialogue

References

- Cox, E. (1983) *Problems and Possibilities for RE*. London: Hodder & Stoughton.
- Heimbrock, H.-G. & Sheilke, C. & Scheiner, P. (2001). Introduction. In Heimbrock, H.-G. & Sheilke, C. & Scheiner, P (toim.). *Towards Religious Competence. Diversity as a Challenge for Education in Europe*. Shriften aus dem Comenius-Institut. Münster:Lit, 9–12.
- Kallioniemi, A., Ubani, M. (2012). Religious Education in Finnish School System. In H. Niemi, A. Toom & A. Kallioniemi (eds.) *Miracle of Education. The Principles and Practices of Teaching and Learning in Finnish Schools*. Rotterdam: Sense Publishers, 177–188.
- Kallioniemi, A. 2016. The Role of Religious Education in Understanding Pluralism: An Exxampe from Finland. *International Symposium Proceedings 2016: The Religion in the United States: Pluralism and Public Presence*. Santa Barbara: University of California, Santa Barbara, Department of Religious Studies, pp. 41-47.
- Opetushallitus. 2014. *Perusasteen opetussuunnitelman perusteet*. Tampere; Juvenus Print. (Board of Education 2014. Framework for Curriculum in Comprehensive School)

P36

Writer and title Karin Kittelmann Flensner
Institution and country Högskolan Väst, Sverige
E-mail address Karin Kittelmann Flensner (HV)
<karin.kittelmann-flensner@hv.se>
Abstract title Lived Religion and Religious Education

In the Swedish mandatory, non-confessional subject of Religious Education (RE) there is a strong tradition of organizing the teaching based on the five world religions and a section on ethics. Definitions of religion dominating the teaching of RE often have a historical and dogmatic orientation and tend to focus the "Man, the book, the faith" (Berglund, 2014). Within the framework of my dissertation project (Kittelmann Flensner, 2015) where I observed 125 RE lessons at three different upper secondary schools, it was clear that the talk about religion was dominated by a secularistic discourse which made it difficult to reach aims of RE concerning "respect and understanding for different ways of thinking and living" (Skolverket, 2011).

Teachers often try to relate their teaching to students' previous understanding and experiences. When it comes to religion in the pluralistic and secularized Sweden, I found in my thesis that this is a delicate balancing act for several reasons: Many students lacked experiences of religious practices and of what it possibly could mean to be part of a religious tradition. Many times there was a strong secularist discourse which meant that faith and religion had negative connotations and were associated with being cheated, unenlightened and even unintelligent. This meant that students who saw themselves as part of various religious traditions became silent not to exposing themselves to this type of

negative comments, which further enhanced the secularist discourse. In this context, I believe that a "lived religion-approach" (Ammerman, 2014; Cotter & Robertsson, 2016; McGuire, 2016) could contribute to nuance and problematize the hegemonic secularist discourse about religion in RE. I will here present re-analysis of the empirical material that formed the basis of my thesis and examine how phenomena that can be described as "lived religion" appeared in the empirical material. Did it occur during the RE-lessons? When? How was articulated it? How did the approach of "lived religion" affect the hegemonic secularistic discourse?

References

- Ammerman, Nancy Tatom (2014). *Sacred stories, spiritual tribes: finding religion in everyday life*. Oxford: Oxford University Press
- Berglund, J. (2014) Vad är religion i svenska religionskunskapsböcker? *Religion & Livsfrågor*, 14(3) 6-8.
- Cotter, Christopher R. & Robertson, David G. (red.) (2016). *After world religions: reconstructing religious studies*. Abingdon: Routledge
- Kittelman Flensner, Karin (2015). *Religious education in contemporary pluralistic Sweden*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2015
- McGuire, Meredith B. (2008). *Lived religion: faith and practice in everyday life*. New York: Oxford University Press
- Skolverket. (2011). *Ämnesplan Religionskunskap: Religion 1*. Stockholm: Skolverket. Online 15 oktober 2016.

Slot 13 – History

P37

Writer and title	Vidar Fagerheim Kalsås
Institution and country	Universitetet i Agder, Noreg
E-mail address	vidar.kalsas@uia.no
Abstract title	Historiske forteljingar om romani og romer i undervisningstekstar

Dei seinare åra har det i Noreg og Sverige blitt utvikla ei rekke nye undervisningsmaterieill for grunn- og vidaregåande skule, som adresserer delar av læreplanen som dei tradisjonelle lærebøkene har oversett. Blant desse finn ein eit sett med undervisningstekstar som spesifikt tematisert dei nasjonale minoritetane romanifolket/taterne i Noreg og romer i Sverige. Tekstane er produsert i eit samarbeid mellom ulike formidlingsinstitusjonar og representantar for minoritetane. I denne presentasjonen undersøker eg korleis dei historiske forteljingane om romanifolket og romer, som blir mediert i desse tekstane, forsøker å adressere antisiganistiske haldningar og diskriminerande praksisar. Forteljingane blir vidare kontekstualisert innan ein minoritetspolitisk og skulepolitisk kontekst. Målet er å medverke til innsikt i korleis historisk kunnskap og narrative strategiar har blitt nytta for å produsere undervisningstekstar, som har hatt til formål å motverke rasisme og etnisk diskriminering.

Litteratur

Bal, Mieke. (2009). *Narratology: introduction to the theory of narrative* 3rd ed. Toronto: University of Toronto Press.

Midtbøen, Arnfinn. H. Orupabo, Julia og Røthing, Åse. (2014). *Beskrivelser av etniske og religiøse minoriteter i læremidler*. Oslo: Institutt for

samfunnsforskning.

Selling, Jan. End, Markus. Kyuchukov, Hristo. Laskar, Pia. og Templer, Bill. (reds.) (2015). *Antiziganism - What's in a Word?: Proceedings from the Uppsala International Conference on the Discrimination, Marginalization and Persecution of Roma, 23-25 October 2013*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

Skinner, Q. (2002). *Visions of Politics, Volume 1: Regarding Method*. West Nyack: Cambridge University Press.

P38

Writer and title	Magnus Persson
Institution and country	Linnéuniversitetet, Institutionen för kulturvetenskaper (KV), Sverige
E-mail address	magnus.persson@lnu.se
Abstract title	Vikten av europakunskap för gymnasieskolans yrkesprogram och högskoleförberedande program efter 2011

2011 infördes i Sverige en ny läroplan för gymnasieskolan (GY11) som medförde att historia studeras på samtliga svenska gymnasieprogram. Även studerande vid ett yrkesprogram läser efter 2011 ämnet historia efter att tidigare inte ha gjort så. Yrkesprogrammets elever läser Historia 1a1 (50 poäng), medan elever på högskoleförberedande program läser Historia 1b (100 poäng). Sedan 2011 har nya läroböcker tillkommit för de två inriktningarna. Formella skillnader i undervisningen mellan de två inriktningarna anges i läroplanens skrivningar: i Historia 1b skall elever uppnå ”Förmåga att använda olika historiska teorier och begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra

slutsatser om historiska frågeställningar” (Läroplan 2011, s. 66), detta gäller inte för Historia 1a1. Sammanfattningsvis finns en kvantitativ differentiering mellan dessa två elevgrupper rörande antalet undervisningstimmar och bruk av olika läromedel, slutligen finns en skillnad i läroplanens krav.

Nylund diskuterade 2010 en samhällelig social stratifiering och menade att den syns vid val av gymnasieinriktning. Denna studies inriktning är att genom en innehållsanalys jämföra historieläroböcker, de som är avsedda för Historia 1a1 med de som är skrivna för den längre historiekursen, Historia 1b, för att studera olika samhällsklassers tillägnande av historiekunskaper.

Utifrån en tidigare innehållsanalys av stoffurval av Historia 1a1 (Persson 2016), expanderas ämnet genom att en komparation görs rörande hur europarelaterade frågor behandlas i två grupper av läromedel. Vilken kunskap och förståelse om europeiska förhållanden behöver elever på yrkesprogram, skapade för att tillgodose den svenska arbetsmarknaden med mindre utbildad arbetskraft, jämfört med elever som förbereds för högre utbildning som till dels är inriktad på en nordisk och europeisk arbetsmarknad? Givet de olika förutsättningarna, vilka likheter och skillnader finns mellan de olika läromedlen? Hur relateras Sverige till Europa och Europa till världen, hur definieras svensk identitet i relation till europeisk?

Litteratur

Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011 (Stockholm: Skolverket: 2011)

Nylund, Mattias. ”Framtidsvägen. Vägen till vilken framtid för eleverna på gymnasieskolans yrkesprogram?”, Pedagogisk Forskning i Sverige 2010, årg 15, nr 1, s. 33-52

Persson, Magnus P. S. "Finns Afrika? En innehållsanalys av läroböcker i Historia 1a1 för de nationella yrkesprogrammen samt teknikprogrammet", s. 51-70, i Karin L. Eriksson (red.). Möten med mening: Ämnesdidaktiska fallstudier i konst och humaniora (Lund: Nordic Academic Press, 2016)

P39

Writer and title	Leon Dalgas Jensen
Institution and country	Professionshøjskolen UCC, Danmark
E-mail address	ldj@ucc.dk
Abstract title	Historieundervisning og sproglig udvikling

Undervisningen med fokus på sproglig udvikling er med 2014-målene for fagene i grundskolen i Danmark en opgave for alle faglærere. I alle fag indgår mål, som angår elevernes faglige læsning, skrivning og kommunikation, ligesom folkeskolens tværgående emne sproglig udvikling har krav til, hvad eleverne skal lære om sprog og tekster i fagene.

Dette projekt har sigtet mod at udvikle en didaktisk tilgang i historieundervisning som understøtter elevernes sproglige udvikling.

Didaktikken er udviklet i et samarbejde mellem forsker og grundskolelærer og er udmøntet i et konkret beskrevet undervisningsforløb, som kan vise lærere i historie, hvordan de kan integrere sproglig og faglig læring. Der er særligt fokus på at forløbet er beskrevet med tydelige læringsmål og tegn på læring på grundlag af Fælles Mål i historie, og at der er systematisk fokus på at eleverne stilladsres i at lytte, læse, skrive og tale med brug af fagsprog i historie.

Projektet har identificeret centrale træk ved tekster og sprogbrug i faget historie, og kan pege på, hvordan undervisningen kan stilladsere, at eleverne kan skelne mellem og anvende beskrivelse, beretning, fortolkning og forklaring i faget

historie.

Projektet belyser en række sproglige udfordringer for eleverne i faget historie. En stor del af tekstarbejdet er knyttet til historiske fremstillinger, og projektet peger på hvor komplicerede disse tekster ofte er. Ikke mindst fordi læremidlerne også skifter karakter i kraft af medialiseringen af samfundet. Fremstillingerne forklarer og fortolker på en indirekte måde og de rummer berettende, forklarende og argumenterende tekst. De historiske kilder er en udfordring, for de er meget forskellige med hensyn til hensigt, struktur og sproglige træk, og de vil ofte være vanskelige for eleverne at anvende, fordi de er skrevet i en anden tid med konventioner for skriftsproget, som eleverne ikke kender. Der er derfor behov for at historielæreren arbejder omhyggeligt med sproglig udvikling.

Litteratur

Gibbons, P. (2015): Scaffolding language scaffolding learning, Teaching English Language Learners in the Mainstream Classroom, Heinemann (2. Udgave)

Jensen, L.D. (2014): Medialisering og læremidler i kulturfag, s. 79-96 i Cursiv, Nr. 13

Jensen, L.D. og Østergren-Olsen, D. (under udgivelse, 2017):

Læringsmålorienteret didaktik. Dafolo Forlag.

Johansson, B. og A. S. Ring (2015): Lad sproget bære – Genrepædagogik i praksis, Akademisk Forlag (2. udgave)

Kabel, K.: Ord på! Sprogbasert undervisning i fag – Lærebog, Alinea

Mulvad, R. (2009): Sprog i skole – Læseudviklende undervisning i alle fag – funktionel lingvistik, Akademisk Forlag

Slot 14 - ESD (Sustainability)

P40

Writer and title	Åsa Nilsson Skåve, fil.dr. och lektor i litteraturvetenskap
Institution and country	Institutionen för film och litteratur, Linnéuniversitetet, Sverige
E-mail address	asa.nilsson-skave@lnu.se
Abstract title	Litteraturdidaktik, ecoliteracy och hållbarhetsfrågor

Frågor om hållbarhet är något som enligt många bör genomsyra all utbildning och kan ses som en generell aspekt av undervisning och lärande. Läsning och analys av skönlitterära texter är en mer specifik verksamhet. Jag menar dock att det finns en stor potential i kombinationen av dessa båda fält. Att behandla miljöfrågor och människans livsvillkor i litterär tappning är en tradition med många förgreningar. Dagens miljö- och klimatdebatt har i hög grad gjort avtryck i konsten och kulturen, tydligt märkbart exempelvis i den växande trenden med dystopiska berättelser riktade till unga läsare. Jämfört med reportage- och faktaböcker som behandlar miljöfrågor har fiktionstexter ett annat spelrum att röra sig över gränser i tid, rum och tänkbara scenarion. På detta sätt utgör skönlitteraturen ett unikt uttryck för människans föreställningar om en hotad framtid, vilket inte minst blir viktigt när det gäller barn och unga. Vad jag med detta paper vill belysa är vilken didaktisk potential som finns i elevers mediekonsumtion och dess relation till hållbar utveckling.

Det material som behandlas är främst berättelser riktade till yngre, som i fiktionens form behandlar ekologiska livsvillkor. Texterna analyseras ur ett

ekokritiskt perspektiv, dvs med inriktning på vilka explicita och implicita värderingar kring ekologisk och kulturell miljö och människans ansvar som kommer till uttryck i dem. Ett central begrepp är ecoliteracy, vilket avser en kulturell medvetenhet om hållbarhetsfrågor som sträcker sig förbi enbart konkreta faktakunskaper om miljö- och klimatproblem. Ecoliteracy är något som barn och unga kan skolas in i gradvis genom den kultur och det sätt att tala om och förhålla sig till naturen som omger dem. I anslutning till detta diskuteras också forskning om tematisk undervisning och dess möjligheter och svårigheter. Exempelvis problematiseras frågan om den litterära textens status som i första hand konstverk eller kunskapsbärare i klassrummet.

Referenser

Bradford et al. *New World Orders in Contemporary Children's Literature: Utopian Transformations*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008.

Druker, Elina. "Från dystopier till eco chic. Miljökritiska bilderböcker från 1970-talet och idag." *Horisont*. 2010 (57): 12–17.

Garrard, Greg. *Ecocriticism*. London: Routledge. 2012

Jorden vår miljö och framtid. Tala med barnen om 10 aktuella ämnen belysta i barnböcker. Bibliotekstjänst, 1990.

Magnusson, Kerstin, Gun Malmgren & Jan Nilsson, *Att göra sin röst hörd: tematisk undervisning i grundskolan*, 2013.

Mossberg Schüllerqvist, Ingrid, "Förstå texten eller livet? Val av mål för litteraturundervisning", i *Perspektiv på läsning. Liv, lust, lärande*, red. Madeleine Ellvin & Lena Manderstedt, Stockholm: Svenskläraryöningen, 2009.

Nilsson, Jan, *Tematisk undervisning, 2:a reviderade upplagan*, Lund:

Studentlitteratur, 2007.

Orr, David W (2010). What is Higher Education for? I: State of the World 2010.

Transforming Cultures. From Consumerism to Sustainability. New York: W.W. Norton, s. 75–82.

Katarina Rejman, Litteratur och livskunskap. Modersmåslärares berättelse om undervisningen i årskurs 7–9, diss. Åbo Akademi Press 2013.

Orlov, Janina Orlov, “Draken, hunden och grisen. Djurliv i Astrid Lindgrens verk”, i Astrid

Lindgren-sällskapet 2007: 19, s. 4–11. Vogler, P., Crivello, G. and Woodhead, M. (2008) Early childhood transitions research: A review of concepts, theory, and practice. Working Paper No. 48. The Hague, The Netherlands: Bernard van Leer Foundation.

P41

Writer and title	Birgitta Norden
Institution and country	Education & Society, Malmö University, Sweden
E-mail address	Birgitta.norden@mah.se
Abstract title	Hållbarhetsdilemman och platsbaserat arbete i förskolelärarutbildningen: Spänning i synen på 'det avancerade' naturvetenskapliga kunskapsinnehållet och samhällsdimensioner i hållbarhetsarbetet med förskolebarn.

Beträffande förskola och yngre barns introduktion till hållbarhetsfrågor har det argumenterats att de tidiga åren har stor betydelse för barnets syn på sig själv

och på sin plats i världen. De tidiga åren är också viktiga för barnets relation till andra livsformer. Samtidigt är det inte helt oproblematiskt att introducera högkomplexa hållbarhetsfrågor i förskolan, eftersom denna syftar att stärka barnets utveckling och socialisering genom lek-baserad pedagogik. Ytterligare problem är att naturvetenskaplig kunskap förmedlas genom lärare som inte själva har en stark utbildning inom naturvetenskaper. En möjlig ansats för att undvika några av dessa risker är att arbeta praktiskt med lokala frågeställningar, och därigenom koppla reflektioner till lärarstudenternas erfarenheter.

Relaterade till plats har identifierats som väsentlig i engagemang för hållbarhet samtidigt som det är viktigt att knyta till förståelse av globala samband

Avgörande för utsträckningen i vilken lärarutbildningar skapar utrymme för lärarstudenter att utveckla kompetens i utbildning mot hållbarhet är även:

kopplingar till forskningsmiljöer som fokuserar hållbarhetsfrågor; möjligheter att arbeta på tvärs över samhälls- och naturvetenskaper; handlingsorienterad kunskap. Här presenteras här en uppgift som gavs till studenter på

förskolelärarprogrammet inom kursen Naturvetenskap och teknik i förskolan.

Uppgiften handlade om hållbar utveckling och intressekonflikter. Studenterna skulle utifrån en plats i närområdet med hjälp av omgivningen gestalta och problematisera en intressekonflikt kring hållbarhet. Syftet var att utmana studenternas tänkande kring hållbarhetsperspektiv, eftersom värderingar av vad som ses som hållbart kan bero på vilket perspektiv som antas, och för vem det skall vara hållbart. Studenterna skulle också fråga sig vilka prioriteringar och bortprioriteringar vi kan bli tvungna att göra för att fatta beslut som på sikt kan ge ett mer hållbart sätt att leva för människa och miljö. Diskussion och problematisering var i fokus i uppgiften. Genom att studenterna kunde välja vilken intressekonflikt de ville arbeta med, hade de möjlighet att relatera till

frågeställningar som de själva hade kunskap om. Övningen var placerad i en utomhusmiljö, vilket gjorde att syftningar och de naturvetenskapliga implikationerna blev konkreta och mer entydiga än om de hade enbart representerats verbalt. Flera element i uppgiftsupplägget skulle kunna användas för andra kurser för hållbarhet.

P42

Writer and title	Margaretha Häggström
Institution and country	Göteborgs universitet, Institutionen för didaktik och pedagogisk profession. Sverige.
E-mail address	Margareta.haggstrom@gu.se
Abstract title	Ekologisk literacy och hållbar utveckling – vad har det med bildämnet att göra?

I vår tid, när människan i allt högre utsträckning lever i urbana miljöer, tycks förståelsen för växters betydelse för allt liv. Trots vårt beroende av växter utvecklar den moderna människan så kallad växtblindhet (Wandersee & Schussler, 1999)., d.v.s. att vi inte uppmärksammar, förstår eller uppskattar växtligheten omkring oss.

Läroutbildningen har en självklar roll i att bidra till medvetenhet hos unga gällande växters betydelse för människans och andra organismers fortlevnad. Skolan kan förebygga växtblindhet och bidra till att elever utvecklar känslomässiga band och ett nära förhållande till den omgivande naturen (Hershey, 2002). Världsnaturfonden och UNESCO menar att läroutbildning såväl som skola behöver finna meningsfulla aktiviteter och hållbara undervisningsformer gällande naturvetenskap (WWF, 2010, UNESCO, 2009). Men ligger ansvaret endast på dem som undervisar i de naturorienterade

ämnena?

Mannis (2015) studier klarlägger att elever har lättare att förstå hållbarhetsfrågor när emotioner kopplas till undervisningen, och Manni belyser att estetiskt erfارande bidrar till meningsskapande, vilket även Wickman (2006) och Jacobsson (2008) hävdar. Utomhuspedagogik bygger på upplevelsebaserat lärande i autentiska miljöer. Ett exempel är Art Based Environmental Education (AEE), som kombinerar estetisk praktik och miljöundervisning. Mantere (1992) menar att konst och bildämnet kan spela en avgörande roll för miljöundervisning.

Presentationen, som är en del av mitt avhandlingsarbete, startar i AEE och slutar i en diskussion om ekologisk literacy.

Syfte: Att finna vägar till att förhindra elevers växtblindhet, där estetik och bildämnet spelar en avgörande roll.

Metod: Avhandlingsarbetet är uppdelat i två delstudier. Genom en platsbaserad enkät upphängd i ett träd, en timmes promenadväg in i skogen, en enkät i skogsnära hushåll samt walk-and-talkintervjuer har empiri samlats i delstudie 1. Empirin och dess resultat används därefter som utgångspunkt i delstudie 2 som består av en aktionsforskningsstudie i två skolklasser, år 1 och 6.

Referenser

Hershey, D. (2002). Plant Blindness: "We have Met the Enemy and He is Us.

Plant

Science Bulletin. Vol 48, No 3.

Jacobson, B (2008). Learning Science Through Aesthetic Experience in Elementary

School. Aesthetic Judgement, Metaphor and Art. Doktorsavhandling. Stockholm:

Stockholm University.

Manni, A (2015). Känsla, förståelse och värdering. Elevers meningsskapande i skolaktiviteter

om miljö- och hållbarhetsfrågor. Doktorsavhandling. Umeå: Umeå universitet.

Mantere, M H (1992). Ecology, Environmental Education and Art Teaching. I Piironen, L.

(red.), Power of Images. Helsingfors: INSEA Research Congress, Association of Art

Teachers. s 17-26.

UNESCO (2009). Review of Contexts and Structures for Education for Sustainable

Development.

Wandersee, J. H & E. E. Schussler, E.E (1999). Preventing plant blindness. The American

Biology Teacher 61. s 84– 86.

Wickman, P-O (2006). Aesthetic experience in science education: Learning and meaning-

making as situated talk and action. Doktorsavhandling. New Jersey: Lawrence Erlbaum

Associates.

WWF. Världsnaturfonden (2010) Skola på hållbar väg – skolors arbete inom

hållbar
utveckling.

Slot 15 – Teacher Education

P43

Writer and title	Tapio Toivanen
Institution and country	University of Helsinki, Finland
E-mail address	tapio.toivanen@helsinki.fi
Abstract title	Developing teacher's body awareness and holistic interaction with theatre based methods

The challenges of pedagogical interaction in teaching are related to the teacher's nonverbal communication, presence and use of the body and space in an educational situation (Toivanen, Antikainen & Ruismäki 2012; Toivanen, Salomaa & Halkilahti 2016)). The aim of our research project "Challenge of the Empty Space" is to develop the training program to the teacher's holistic interaction skills (Toivanen & Kaasinen 2013).

The research questions are: 1) what are the theatre based tools to teach the body awareness? And 2) is it possible to use consciously those practiced body messages in teaching-studying-learning situations?

We try through research to create practical, theory based training program, which is suitable to teach holistic interaction to professional teachers and teacher students. Preliminary data collection was carried out in 2014–2016.

Two groups of teacher students (N=36) and one group of qualified teachers (N=16) took part in basic studies of drama education (25 ECTS credits).

Holistic interaction skills were studied especially in the course of theatre

education (7 ECTS credits). After the course the participants reflected on their teaching situations (Toivanen & Kaasinen 2016).

All respondents (N=52) felt that they have learnt something new about teacher–student interaction and about the importance of the interaction during the teaching situation. They mentioned they have been paying a close attention to their own supplementary communication. All the qualified teachers (N=16) described concrete situations where they have used “new holistic interaction” skills consciously. The answers of this preliminary study will help us to develop the theatre based training program further (Toivanen & Kaasinen 2016).

Preferences

Toivanen, T., Antikainen, L., & Ruismäki, H. (2012). Teacher's Perceptions of Factors Determining the Success or Failure of Drama Lessons. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 45, 555-565.

Toivanen T. & Kaasinen M. (2013). Comparing body awareness between actors and drama teachers C-crcs Cognitive - Counselling Research & Conference Services (eISSN: 2301-2358) 1, 4–9.

Toivanen T. & Kaasinen M. (2016) Developing Drama Teachers' Body Awareness and Holistic Interactions Using Theatre Based Methods. *The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences*, 14, 122-131

Toivanen T., Salomaa R-L. & Halkilahti L. (2016). Does Classroom drama support creative learning? *The Journal of Drama in Education*, 32(1), 39–56.

Keywords: Holistic interaction, body awareness, drama, theatre based methods.

P44

Writer and title

Marie-Louise Hansson Stenhammar

Institution and country Högskolan för design och konsthantverk.
Göteborgs universitet, Sverige.

E-mail address marie-louise.hansson-stenhammar@hdk.gu.se

Abstract title Konstens metoder en paradox?

Presentationens syfte är att diskutera relationen mellan lärares uppfattningar om lärande och hur dessa kommer till uttryck i deras undervisning. Detta görs genom att problematisera några av resultaten från min avhandling En av estetiserad skol- och lärandekultur. En studie om lärandets estetiska dimensioner (Hansson Stenhammar, 2015) i relation till begreppen estetiska lärprocesser och konstens metoder (Bamford, 2009; Lindström, 1994, 2002, 2009; Winner, et.al. 2013).

Resultaten baseras på dataproduktion från klassrumsobservationer och lärarintervjuer i en årskurs 5 samt en lärarintervju från avhandlingens förstudie. Klassrumsobservationerna och intervjuerna genomfördes vid en svensk kommunal grundskola med musikprofil och i samtliga ämnen på schemat med undantag för idrott och hälsa. Därav är resultaten intressanta för alla lärare oavsett undervisningsämne.

Diskussionen förs mot bakgrund av en socialkonstruktionistisk teoriram med ett sociokulturellt perspektiv på lärande och kunskap utifrån Vygotskijs (1978, 1930/1995, 1934/2007) teorier kring samspelet mellan tänkande och språk samt förhållandet mellan reproduktion och kreativitet som en förutsättning för utveckling och lärande.

Resultaten visar att lärares undervisning oftast står i skarp kontrast till deras uppfattningar om hur elever utvecklar ämnesspecifik kunskap. Denna uppfattning beskriver jag som idealbilden av lärandets process. I lärarnas vision beskrivs kunskap i termer av en process som utvecklar individens personlighet,

ger självinsikt, är medskapande och kreativ samt främjar nya frågeställningar. Klassrumsobservationer visar dock att undervisningen i huvudsak fokuserar det slutgiltiga målet – den fasta kunskap som eleverna förväntas förvärva genom undervisningen. Elevers erfarenheter i form av intryck, ifrågasättande och reflektion uppmärksammas oftast inte som verktyg i undervisningen eller lärprocesser. Undervisningen präglas istället av det som Lindgren och Ericsson (2010) benämner som den standardiserade lärprocessen där klassrumsdidaktiken utgörs av tydliga instruktioner för hur uppgifter ska genomföras utifrån en viss förutbestämd ordning. Detta gäller oavsett ämne (Hansson Stenhammar, 2015) och blir en motsägelse till lärares vision där lärprocesser uppfattas som kreativa och gestaltande.

Referenser

- Bamford, A. (2009). *The Wow Factor. Global research compendium on the impact of the arts in education.* Waxman Verlag GmbH, 2006
- Ericsson, C. & Lindgren, M. (2010). *Musikklassrummet i blickfånget. Vardagskultur, identitet, styrning och kunskapsbildning.* Sektionen för lärarutbildning. Högskolan i Halmstad.
- Lindström, L. (1994). "Konsten som kunskapsväg" I *Konstens metod som kunskapsväg* Marklund, M. & Berg, R. (1994). Malmö, Lärarhögskolan.
- Lindström, L. (2002). "Att lära genom konsten": En forskningsöversikt. I Hjort, M. et al. *Kilskrift – Om konstarter och matematik i lärandet.* Stockholm: Carlssons Bokförlag.
- Lindström, L. (2009). *Nordic Visual Arts Education In Transition.* Stockholm: Vetenskapsrådet, 2009.
- Vygotskij, L. (1978). *Mind in Society The Development of Higher*

Psychological Processes Red. M. Cole, V. John-Steiner, S. Schibner. och E. Souberman. Cambridge, Mass: Harvard University Press, (Originaltexter publicerade 1930–1935).

Vygotskij, L. (1930/1995). Fantasi och kreativitet i barndomen. Göteborg: Daidalos.

Vygotskij, L. (1934/2007). Tänkande och språk Göteborg: Daidalos.

Winner, E. Goldstein, R. T. & Vincent-Lancri, S. (2013). Art for Art`s Sake? The impact of arts education. Educational Research and Innovation, OECD Publishing.

P45

Writer and title	University lecturer Ari Poutiainen (Mr.)
Institution and country	The University of Helsinki (Finland)
E-mail address	ari.poutiainen@helsinki.fi
Abstract title	Higher Music Education and Learning with Video Tutorials

The amount of music education included in the teacher education programs diminishes in Finland. Human and financial resources are cut down slowly but steadily. This means that student teachers receive less and less instruction in learning, playing, singing and teaching of the school music instruments and voice.

Video tutorials have become a popular solution in this issue: While earlier students were taught the musical craft in intensive small group sessions, they are now instead given a license to a commercial internet service that is specialized in music education through video tutorials.

Video tutorials can hardly replace education that has its foundation in live human interaction. However, it is necessary to investigate if video tutorials could successfully be applied in some respects. In order to shed light on this, I have conducted a study on music education student teachers' reflections (N=77) on the matter at the Department of Teacher Education of the University of Helsinki in 2015 and 2016. My research materials consist of a collection of essays, in which students contemplate and apply a selection of video tutorials from a Finnish tutorial service called Rockway.

Within my research materials students (1) assess the tutorials as a concept of and source for self-study, (2) reflect tutorials usability in the school music lessons, (3) evaluate them pedagogically, (4) develop original pedagogical applications from and for them and (5) place them in a wider pedagogical context and theoretical framework.

As expected, teacher students faced some challenges in learning music educational skills through video tutorials and preferred interactive live instruction. However, they could also see the video tutorial concept carrying some interesting new potential.

I employ content analysis in my research. Since it seems that similar studies are still few, I apply and draw from those by Kruse (2012) and Sephus et al. (2013).

References

Kruse, N.B. 2012. "Locating the 'Road to Lisdoonvarna' via Autoethnography:

Pathways, Barriers and Detours in Self-directed Online Music Learning.”

Journal of Music, Technology and Education 5 (3), 293-308.

Sephus, N.H., Olubanjo, T.O. & Anderson, D.V. 2013. “Enhancing Online Music Lessons with Applications in Automating Self-learning Tutorials and Performance Assessment.” Proceedings - ICMLA 2013, 2, 568-571.

Slot 16 – Science/Technics and Matematics

P46

Writer and title Frede Krøjgaard, lektor

Institution and country VIA University College, Danmark

E-mail address fk@via.dk

Abstract title Eksamensprodukter som kan anvendes - en støtte til nyuddannede matematikvejlederes praksis og en mere valid evaluering?

Projektet er en empirisk undersøgelse af hvilken værdi nyuddannede matematikvejledere har haft af at udarbejde målrettede eksamensprodukter samt i hvilket omfang disse produkter har støttet deres start i praksis.

Undersøgelsen vil i form af survey og fokusgruppeinterviews omfatte lærere, der har afsluttet uddannelsen som matematikvejleder (3 moduler) efter 2013 med modulevalueringer, der inkluderede eksamensprodukter udarbejdet med henblik på direkte implementering i egen lokal kontekst. Studiet omhandler således eksamensprodukternes betydning for de nyuddannede matematikvejlederes efterfølgende praksis samt deres motivation som studerende og deres syn på eksamensformens validitet.

Backwash effekt fra test og eksamener er velbeskrevet. Man kan forestille sig den modsatte effekt, en slags forward-wash-effekt af eksamen: Vi bliver ikke

mere kreative, nyskabende og innovative end vores evalueringsmodeller tillader os (Tanggard 2011). Eksamensformerne er holdt indenfor gældende bestemmelser for PD uddannelsen, der tillader både en case baseret form ”..som afspejler en relevant situation fra praksis. Opgaven munder ud i mulige forslag til ændringer af praksis” (Prøveallonge for PD moduler) og en form med produkt ”Den studerende udarbejder et praktisk produkt og en synopsis som grundlag for prøven” (ibid). En sådan vægtning af produkt rejser naturligt spørgsmål om formens validitet, hvilket er et omdiskuteret spørgsmål for videregående uddannelser, hvor validiteten af eksamenerne generelt er lav, idet de i for ringe grad måler forståelse og professionel kompetence (Krogh 2011). Projektet behandler validitetsproblematikken dels fra et censorsynspunkt og dels fra et eksaminandsynspunkt.

Formens eventuelle affektive implikationer i form af øget motivation, innovationslyst og lyst til at handle vil endvidere søges afdækket jf.

Bolognadeklarationens formuleringer: Uddannelser skal blandt andet udvikle kompetencer, som relaterer sig til 1) Viden og forståelse, 2) evne til at udføre, handlekraft, samt 3) evne til at vurdere, hvordan ting burde være.

P47

Writer and title	Jørgen Haagen Petersen, Karin Lilius & René Boyer Christiansen
Institution and country	Center for skole og læring, University College Sjælland, Danmark
E-mail address	jhp@ucsj.dk
Abstract title	At udfordre læreres praksis ved brug af lektionsstudier og et særligt planlægningsværktøj

På læreruddannelsen har vi i flere år arbejdet med at anvende og udvikle et særligt planlægningskema, P-CKema, som er fremkommet på baggrund af australsk PCK forskning (Loughran, Mulhall og Berry (2004)) og danske udviklingsarbejder (Nielsen, B.L.(2009), Petersen, J.H. (2011)). Dette skema har vi nu bragt i anvendelse i andre fag og i efter/videreuddannelse af lærere og naturfagsvejledere via det A.P. Møller-støttede projekt *NaturligVis*.

Det særligt udfordrende for lærerne har vist sig at være formuleringen af *faglige pointer*, som hele skemaets didaktiske og pædagogiske spørgsmål tager afsæt i. At skulle formulere dannelses- og ikke mindst elevbegrundelser, har også udfordret lærerne og ofte tvunget dem til at retænke deres praksis. At arbejde fra en præstationsorienteret mod en deltagerorienteret motivation hos eleverne (Nielsen og Dolin, 2016) ser vi og lærerne som en særlig udfordring i en tid hvor test- og kompetence strides om at fylde elevs og lærers fokus.

Det læringsmålsstyrede har vi og skemaet inddraget på en noget mere direkte og aktiv måde, så det har kunnet styrke elevernes deltagelsesmuligheder.

Hvorvidt lektionsstudier i vores særlige udformning kan udgøre et effektivt og muligt vedvarende element til udvikling og løft af lærers undervisningsfaglighed (PCK) og professionelle kapital (Hargreaves og Fullan, 2016), vil indgå i vores oplæg og diskussion.

I oplægget vil vi bla adressere følgende spørgsmål:

- Giver PCK-skema mening for deltagere i lektionsstudieforløb og kan det styrke deres PCK og Professionelle kapital?
- Hvad skal der til for at gøre lektionsstudier bæredygtige (økonomisk og organisatorisk) i den faglige udvikling i skolen?

Litteratur

Loughran, John, Mulhall Pamela og Berry Amanda (2004): In search of pedagogical content knowledge in science: developing ways of articulating and documenting professional practice. *Journal of research in science teaching*. Vol. 41, no. 4, pp 370-391 (2004). Australien.

Nielsen, Birgitte Lund: *Praksis I spil I læreruddannelsens naturfaglige linjefag*. MONA særnummer, 2009. København.

Petersen, Jørgen Haagen: *Hvordan bliver fagdidaktiske værktøjer fra læreruddannelsen til en del af læreres undervisningsfaglighed*. MONA 2011-2

Nielsen, Jan Alexis og Dolin, Jens: *Evaluering mellem mestring og præstation*. MONA 2016-1

Hargreaves, Andy og Fullan, Michael: *Professionel kapital. En forandring af undervisningen på alle skoler*. Dafolo. 2016

P48

Writer and title Steffen Elmoose, lektor ph.d.

Institution and country UC Nordjylland, Danmark

E-mail address ste@ucn.dk

Abstract title Naturfaglig kompetence som overordnet mål for undervisning og læring

- Nogle symptomer og mulige konsekvenser

I 2003 introduceredes det naturfaglige kompetencebegreb i den danske naturfagsdidaktiske diskurs igennem undervisningsministerie-udgivelsen ”Fremtidens naturfaglige uddannelser” – FNU-rapporten (Undervisningsministeriet, 2003). Hensigten var at koordinere naturfagsundervisningen på tværs af undervisningsfagene og på langs af

uddannelsesniveauerne i Danmark gennem identifikation af en række centrale egenskaber, som skulle udgøre målene for naturfagsundervisningen. Forfatterne til rapporten og en række efterfølgende udgivelser (herunder NTS-centeret, 2013) anbefalede ministerierne at indføre udvikling af naturfaglig kompetence som overordnet mål for elevernes læring. Sideløbende med disse anbefalinger vedtog regering og folketing i 2009, at det danske uddannelsessystem skulle samordnes med EU's uddannelsessystem gennem Kvalifikationsrammen for Livslang Læring. 10 år efter publicering af FNU-rapporten gjorde kompetencemålene deres indtog i målbeskrivelserne for forskellige uddannelser, herunder grundskolens naturfagsundervisning. Dette paper vil undersøge, hvordan det naturfaglige kompetencebegreb kan defineres ud fra dels Fremtidens Naturfaglige Uddannelser (Uvm, 2003) og dels gennem OECD's og EU's forståelse af begrebet. Den teoretiske baggrund for forståelse af det naturfaglige kompetencebegreb bygger på tidligere udredninger af begrebet (Elmose & Sillasen, 2013; Labudde, 2010) og dels på teorier om det generelle kompetencebegreb (Illeris, 2011). Paperet beskriver kort, hvordan det forventes at det naturfaglige kompetencebegreb indgår i operationalisering af læringsmålstyret undervisning og analyserer på baggrund af definitionerne af naturfaglig kompetence Undervisningsministeriets anvendelse af det naturfaglige kompetencebegreb. Analysen baserer sig på en diskursanalytisk tilgang (Phillips, 2010). Gennem analysen vil undervisningsministeriets præsentation af det naturfaglige kompetencebegreb blive diskuteret ud fra ministeriets ønske om at bruge det som en eksplicit evalueringskategori. Desuden vurderer paperet konsekvenser for naturfagsundervisningen og deltagernes evaluering af læring gennem målstyret undervisning.

Referencer

- Dolin, J., Krogh, L.B. & Troelsen, R. (2003). En kompetencebeskrivelse af naturfagene. I Inspiration til Fremtidens Naturfaglige Uddannelser – en antologi. Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie nr. 8 – 2003. København: Undervisningsministeriet.
- Elmose, S. & Sillasen, M. (2013). Naturfaglig kompetence og IBSE - Model for evaluering af elevers kompetenceudvikling i undersøgelsesbaseret naturfagsundervisning. I NORDINA Vol. 9, nr. 2. Oslo: Oslo Universitet.
- Illeris, K.(2012). Kompetence. Hvad, Hvorfor, Hvordan?. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Labudde, P. (2010). Competencies in science: A large scale Assessment in Schwitterland in grades 6 and 9. I G. Cakmakci (Ed.). Contemporary Science Education Research: Learning and assessment. Ankara: ESERA.
- NTS-centeret (2013). Naturfag i Tiden - Nyttænkning af folkeskolens naturfag på 7.-9. klassetrin
Analyser og forslag fra arbejdsgruppe nedsat af NTS-centeret. Sønderborg: NTS-centeret.
- Phillips. L. (2010). Diskursanalyse. I S. Brinkmann & L. Tanggaard: Kvalitative metoder – en grundbog. København: Hans Reitzels Forlag.
- Uddannelses- og forskningsministeriet (2014). Kvalifikationsrammen for Livslang Læring. København: Uddannelses- og forskningsministeriet.
<http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer> (set 201016)
- Uddannelses- og forskningsministeriet (2012). Vejledning til master for kompetencemål i læreruddannelsens fag. København: Uddannelsesministeriet.

<http://semmus.dk/km2012/kick-off/Vejledning.pdf> (set 201016)

Slot 17 – Social Science

P49

Writer and title	Anke Uhlenwinkel
Institution and country	Alpen-Adria-Universität, Austria
E-mail address	anke.uhlenwinkel@aau.at
Abstract title	Geography education's responsibility for emotive politics – a case for PDK in citizenship education

The year 2016 has witnessed a number of very emotive political campaigns including the campaign for the BREXIT, Donald Trump's election campaign and the campaigns of the populist AfD. In Germany criticism of these campaigns is often uttered by parties that have themselves a strong bias towards non-cognitive, emotional arguments, which raises the question not just of the validity of the complaints but also of their persuasiveness.

Interestingly enough, "education" as one of the subsystems of society that might feel some responsibility for the developments did not yet take part in the debate.

This paper deliberately explores this educational side by asking how the focus on subjective theories in the geography classroom, which in Germany is strongly related to what in the British context would be an F2-curriculum, might have promoted the acceptance of emotive campaigns. It will neither reject subjective theories as an important starting point, nor will it claim that teachers are the main responsible people for the developments in the political field. But it will argue that education should strive to reach higher and achieve a more reliable knowledge that helps students to distinguish between purely

emotional and rationally argued judgements. Using the political argumentation put forward in the context of the migrant crisis it will show how powerful disciplinary knowledge especially from the field of geography could have helped to foster a deeper understanding of the issue. It will also show how powerful disciplinary knowledge needs to be an integral part of any democratic society and is thus a mandatory requirement for citizenship education.

References

- Bast, J. & Möllers, C. (2016). Dem Freistaat zum Gefallen: über Udo Di Fabios Gutachten zur staatsrechtlichen Beurteilung der Flüchtlingskrise. Retrieved from <http://verfassungsblog.de/dem-freistaat-zum-gefallen-ueber-udo-di-fabios-gutachten-zur-staatsrechtlichen-beurteilung-der-fluechtlingskrise/>
- Di Fabio, U. (2016). Migrationskrise als föderales Verfassungsproblem. Retrieved from http://www.bayern.de/wp-content/uploads/2016/01/Gutachten_Bay_DiFabio_formatiert.pdf
- Möllers, C. (2009). Demokratie – Zumutungen und Versprechen. 2. Aufl. Berlin: Wagenbach.
- Uhlenwinkel, A. (in print): Geographical Thinking: Is it a limitation or powerful thinking? – Proceedings of the IGU UCL IoE Geography Education Conference
- Uhlenwinkel, A. (2016): Das Konzept der staatsbürgerlichen Verantwortung in der geographischen Bildung. In Budke, A. & M. Kuckuck (eds.): Politische Bildung im Geographieunterricht. Stuttgart, S. 37-45.
- Young, M. (2013). Overcoming the crisis in curriculum theory: a knowledge-

based approach. In *Journal of Curriculum Studies* 45 (2), pp.101-118.

Young, M. & Muller, J. (2010). Three Educational Scenarios for the Future: lessons from the sociology of knowledge. In *European Journal of Education* 45 (1), pp. 11-27.

P50

Writer and title	Katarina Blennow
Institution and country	Department of Educational Studies, Lund University, Sweden
E-mail address	katarina.blennow@uvt.lu.se
Abstract title	The Gatekeeping of Social Science Education and the Struggle for Recognition in four Swedish Classrooms

This paper discusses social science education in four Swedish upper secondary schools as conceptualized – by teachers and students – and as carried out in the classroom. More specifically, it addresses education on migration, public international law and human rights in a classroom where about a third of the students have immigrant background.

Analysing data collected through classroom observations and video-stimulated interviews, the paper aims to discuss how the subject social science (social studies/civics) adapts to the increasing plurality in Swedish classrooms. It places itself in the debate between on the one hand the idea of an open and somewhat

unpredictable subject – focused on social issues and dependent on the students' participation and influence on the content, and on the other hand the idea of a content-focused subject keeping close to its related academic disciplines.

How do teachers' and students' understanding of the subject social science relate to the way the subject education is carried out? How and by whom is the gatekeeping of the subject performed in the classroom? And, with special attention towards the increasing plurality in Swedish classrooms, in what way is the struggle for recognition part of the struggle about, or gatekeeping of, the subject social science in the researched education?

A preliminary conclusion in the paper is that the struggle for recognition tends to fall outside of the limits of the subject in the researched education.

P51

Writer and title	Lars Larsson
Institution and country	Department of Geography and Economic History, Umeå University, Sweden
E-mail address	lars.larsson@umu.se
Abstract title	Controversial issues in social studies education: a literature review

Liberal democracies are developing towards increased cultural diversity. One of many consequences is a more polarised climate in political and public debates. The cultural diversity is reflected in classrooms through the increasingly varied composition of students' backgrounds. Social studies teachers need to address controversial issues in these diverse settings. Consequently, developing didactical knowledge about ways to teach and learn controversial societal issues is essential. The overall aim of this research is to contribute to knowledge on

controversial societal issues in social studies education.

Controversial issues studies are an established field of research internationally, both in actually identifying what controversial issues are and through case studies in different spatial contexts and school subjects such as religion, history and geography. There are only few studies made on controversial issues in a Swedish or even Nordic context, though. Since Sweden and the other Nordic countries are often considered as a group of welfare states with common traits, it merits further investigation of how controversial issues are taught in teaching practices in geography, history, religion and civics. Data to be used in this comparative study on subject specific didactics will be created through classroom observations and interviews with teachers and pupils. The study employs the analytical lens of major functions of education – qualification, socialisation, subjectification and existentialisation. Outcomes of this project are expected to contribute to the research fields of controversial issues and comparative social studies education research.

This presentation will mainly report findings from literature reviews on the international research field of teaching controversial issues and on methodological approaches for comparative didactical analyses.

Slot 18 – Comparative Subject Didactics

P52

Writer and title	Christian Sæle
Institution and country	Univeristet i Bergen, Norge
E-mail address	christian.sele@uib.no
Abstract title	Historiebruk i utviklingen av fremtidens skolefag i Norge

I 2013 satt den norske regjeringen ned et utvalg ledet av professor i pedagogikk ved Universitetet i Oslo Stein Ludvigsen, som skulle vurdere grunnopplæringens fag opp mot krav til kompetanse i et fremtidig samfunns- og arbeidsliv. Det såkalte Ludvigsen-utvalget leverte to offentlige utredninger om temaet, Elevenes læring i fremtidens skole (NOU 2014:7) og Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser (NOU 2015:8). I tillegg ble utvalget arbeidsprosess fylldig dokumentert på en egen blogg, Fremtidens skole.

Dette paperet diskuterer hvordan Ludvigsen-utvalget bruker historie for å definere et skolepolitisk handlingsrom for fremtiden, og hvilke didaktiske konsekvenser dette får. Ikke bare for historie- og samfunnsfaget, men for alle grunnskolens fag. Hvilke historiske fortellinger om samfunn, skole og fagutvikling skrives fremtidens skole inn i, og hvilken betydning får dette for synet på skolefagenes innhold og målsetting?

Paperet viser hvordan fortiden for det første brukes som kontrastmiddel for å styrke bildet av nåtiden som eksepsjonelt krevende i historisk sammenheng, og fremtiden som særlig uviss og omskiftelig. Dette fordrer en skole som legger mindre vekt på tradisjonell fagkunnskap, som antas å ha kort holdbarhetsdato, og heller utvikler fagovergripende kompetanser. En slik konklusjon strykes ytterligere av en historisk fortelling om den norske skolen som vektlegger samling og konsolidering fremfor faglig diversitet og egenart. Dette legges så til grunn for å beskrive de enkelte skolefagenes historiske utvikling. De kritiseres gjennomgående for å ha beveget seg for langt bort fra sin opprinnelige «kjerne» og blitt for brede i sitt innhold. Snarere enn at faginnholdet er viktig i seg selv, er det enkelte skolefags relevans i stor grad en funksjon av hvordan de kan brukes til utvikle kompetanse på et fagovergripende nivå.

P53

Writer and title	Mårten Björkgren & Tom Gullberg
Institution and country	Åbo Akademi, Finland
E-mail address	tom.gullberg@abo.fi
Abstract title	Ämnesövergripande temakurser – en analys av ambitionen till mångvetenskapligt lärande i det finländska gymnasiet

Den finländska gymnasieutbildningen har en ny läroplan från och med 1.8 2016. En klar förändring i jämförelse med tidigare läroplaner är, att de långvariga ambitionerna till ämnesövergripande undervisning nu konkretiserats i tre temastudiekurser, som ska vara mång- och tvärvetenskapliga. Kurserna är valbara, men obligatoriska för gymnasierna att erbjuda. Dessa kurser motsvarar i grundskolans läroplan av det normerande kravet på att ordna helhetsskapande undervisning.

Författarna har haft möjligheten att uppfatta ett projekt som syftat till att stöda och utveckla de svenskspråkiga gymnasiernas arbete med de nya temastudiekurserna. Varje gymnasium har skrivit in egna skolvisa temastudiekurser i sina läroplaner, vissa kurser kommer att testas för första gången under vårterminen 2017, och flera gymnasier kommer att ta i bruk de nya kurserna först läsåret 2017-2018.

Författarna har ordnat seminariet kring temastudiekurserna med ett urval av gymnasierna. Författarna kommer även att följa med planering och genomförande av några av de nya kurserna under vårterminen 2017, samt samla in material om lärarnas och elevernas uppfattningar.

I vårt paper kommer vi att presentera processen kring de nya mångvetenskapliga temastudiekurserna, och vi kommer även att analysera de

olika gymnasiernas lösningar för de nya kurserna. Vi presenterar även synpunkter och slutsatser från de gymnasier som under vårterminen 2017 genomfört någon temastudiekurs.

Utifrån det empiriska materialet kommer att vi att försöka besvara några centrala frågor:1) Hur kan de nya kurserna beskrivas ur ett mångvetenskapligt (eller tvärvetenskapligt) perspektiv?, 2) Vilken blir de olika ämnenas och ämnesdidaktikernas roll i temastudiekurserna, och 3) Glider ansvaret i högre grad över mot en allmäntdidaktisk kompetens, i jämförelse med ämnesundervisningens starka ämnesdidaktiska kompetens?

Referencer

Ola Erstad, Kristiina Kumpulainen, Åsa Mäkitalo, Kim Christian Schröder, Pille Pruulmann-Vengerfeldt and Thuridur Jóhannsdóttir (Eds.) (2016), Learning across Contexts in the Knowledge Society. The Knowledge Economy and Education, Volume 9 (Sense Publishers: Rotterdam).

Fritzell, Christer & Fritzén, Lena (red) (2007), Integrativ didaktik i olika ämnesperspektiv, Acta Wexioniensa Nr 111 (Växjö University Press:Växjö)

Fritzén, Lena (red) (2004), På väg mot en integrativ didaktik, Acta Wexioniensa nr 54 (Växjö University Press: Växjö)

Nordidactica - Journal of Humanities and Social Science Education. Mårten Björkgren, Tom Gullberg och Charlotta Hilli (2014), "Mot en ämnesöverskridande helhetssyn – ett digitalt utvecklingsprojekt i finländsk lärarutbildning", Nordidactica/1

Ola Erstad, Kristiina Kumpulainen, Åsa Mäkitalo, Kim Christian Schröder, Pille Pruulmann-Vengerfeldt and Thuridur Jóhannsdóttir (Eds.) (2016), Learning across Contexts in the Knowledge Society. The Knowledge Economy and Education, Volume 9 (Sense Publishers: Rotterdam).

Fritzell, Christer & Fritzén, Lena (red) (2007), Integrativ didaktik i olika ämnesperspektiv, Acta Wexioniensa Nr 111 (Växjö University Press:Växjö)

P54

Writer and title	Else Marie Okkels
Institution and country	University College Syd, DK
E-mail address	emok@ucsyd.dk
Abstract title	Fem spor i ny dansk musik – kunstnere i den åbne skole.

Baggrund

Baggrunden for læremidlet Fem spor i ny dansk musik er udviklingsarbejdet 1 +1 = 3, der satte fokus på samarbejdet mellem folkeskolelærere og musikskolelærere. Udviklingsarbejdet blev gennemført i de fire Sønderjysk Kommuner i skoleåret 2014-2015.

Udviklingsarbejdet 1+1=3 kan ses i forlængelse af Finn Holsts evaluering i 2008 af projektet Musik til alle – et samarbejdsprojekt mellem folkeskole og musikskole i Horsens Kommune. Finn Holst konkluderer, at folkeskolelærerens og musikskolelærerens polariserede kompetencer har vist sig problematiske i samarbejdet. Han påpeger imidlertid, at der kan ligge et uudnyttet udviklingspotentialer i de polariserede kompetencer.

1+1=3 kan ses som et bidrag til at udvikle dette potentiale. På baggrund af erfaringerne fra udviklingsarbejdet 1+1= 3 er der udarbejdet nogle guidelines til at påbegynde et samarbejde.

Fem spor i ny dansk musik

Den viden der er genereret i 1+1=3 er operationaliseret i læremidlet Fem spor i

ny dansk musik, der sætter fokus på ti nulevende komponister og deres musik.

(Se www.femspor.dk)

Komponisterne medvirker selv på små filmklip og er en integreret del af elevopgaverne. Ligeledes er musikskolelæreren integreret i undervisningen i et tværprofessionelt samarbejde med folkeskolelæreren og bidrager med sine kunstneriske kompetencer.

Eleverne arbejder med opgaver i et progressivt forløb med et konkret værk af hver komponist under overskrifterne: musikoplevelse, musikforståelse og musikalsk skaben. (Der tilgodeses en række Fælles Mål i musik fra 4-6 klassetrin, ligesom målene for UU tilgodeses)

Eleverne er i aktivitet med musikken i forbindelse med alle opgaver. De er i interaktion med værket og med musikskolelærerens professionelle musiske kompetencer. De møder komponisterne på filmklip, nogle subjektive inkarnerede kunstneriske erfaringer, som bl.a. inspirerer dem til de konkrete opgaver i musikalsk skaben.

Fem spor i ny dansk musik er et bud på, hvordan man på en spændende og reflekteret måde kan inddrage professionelle kompetencer i undervisningen.

Referencer

Hohr, Hansjörg Hohr (1993) Estetisk dannelse i didaktisk perspektiv.

Danmarks Lærerhøjskole 1993

Holst, Finn (2013) Kortlægning af samarbejde musikskole-grundskole

http://www.finnholst.dk/pjt/RAPPORT%20Kortlaegning_MS-GS.pdf

Holst, Finn(2008) Musik til alle – et samarbejdsprojekt mellem folkeskole og musikskole i Horsens Kommune.

<http://www.musikskolen.horsens.dk/files/files/musiktilalle%20pixi.pdf>

Nielsen, Frede V. (1994) Almen musikdidaktik. Christian Ejlars Forlag

Okkels, Else Marie (2015) 1 +1 = 3 - et udviklingsarbejde med fokus på samarbejdet mellem folkeskolelærere og musikskolelærere

<http://skolemix.dk/materialer/1plus1er3/>

Okkels, Else Marie (2015-2017) Fem spor i ny dansk musik. Læremiddel udarbejdet for Dansk Komponist Forening 2015-2017. www.femspor.dk

Okkels, Else Marie (2012-13): I danske komponisters værksteder 1-4. Dansk Sang

Slot 19 Language 1

P55

Writer and title Pirjo Vaittinen

Institution and country Åbo Akademi, Finland

E-mail address Pirjo.Vaittinen@staff.uta.fi

Abstract title Developing and researching writing in the core of the literacy practices

The National Core Curriculum for Basic Education 2014 in Finland places an emphasis on transversal competences in the instruction of all the school subjects. One of the pervasive areas of learning that each subject is supposed to promote is multiliteracy. Multiliteracy refers to interpreting, producing, and accessing texts in different forms and contexts, i.e. both reception and creation of texts, using media channels, also digital, available. Cultural diversity and linguistic awareness as objectives of teaching and learning at school are also related to multiliteracy.

The common objectives for multiliteracy are well involved with the broad field

of mother tongue education. The definition of producing and interpreting texts is also consistently used in the description of the goals of the subject mother tongue and literature, in the syllabuses of Finnish language and literature, and Swedish language and literature – no reading and writing any more.

Multiliteracy, and cultural diversity and linguistic awareness belonging to all the school subjects, there are statements like different types of literacy develop in every subject. There are approaches of content-area literacy, and disciplinary literacy offered as ways of managing the situation of every teacher as a language teacher!

This paper analyses the discourse of the perspectives on concepts of writing and literacy in the Finnish national core curriculum, and in the discussion and research on some basic school subjects lately. The productive skills are focused on reviewing the understanding of how knowledge is created in the discipline. The analysis investigates the uses of fruitful ways of supporting young writers' development in the digital and multimodal world, today and in the future – also at school.

P56

Writer and title	Raffaele Brahe-Orlandi
Institution and country	Via University College og DPU, AU, Denmark
E-mail address	rabo@via.dk
Abstract title	8th graders communicative competences in authentic learning settings

Key-words: Enterprise Education, Communicative Competences, Authentic L1-Learning, Design Based Research, Case-study.

The presentation argues for and discusses preliminary findings drawn up from

an ongoing empirical Ph.D. study. The study is a qualitative exploration of potentials and challenges in connection to instructional designs that aim at the development of student's entrepreneurial competences and their competences connected to communication (spoken, written and multimodal).

The research question I will answer at the conference is: How do entrepreneurial and thickly authentic instructional designs affect students learning outcome?

Theoretically the design is built on learning theory such as experiential learning (Kolb, Dewey) and theories focusing on learning through "thickly" authentic situations (Schaffer & Resnick, 1999).

Hence, students work as a communications office for 4 weeks. Their "job" is to find costumers by looking into their network, identify the costumers need for communication through research, come up with a communication strategy and produce relevant text material for the costumer.

Methodologically, the study draws upon Design Based Research and Case Study as method. A design is iteratively developed and tested in different contexts.

During the iterations, the researcher collects data in the form of interviews, video, field notes and student produced texts. Subsequently, the data material is analyzed and cases are constructed on the basis of either certain types of groups of students, themes connected to different design elements or ways of facilitating students work by teachers.

At the conference, I will present results from an analysis of two cases, both telling about a group of students with poor preconditions to score high on the desired learning goals, yet with two very different outcomes. I will argue for how and why one of the groups succeeds above all expectations, and the other performs in line with the poor expectations prior the unit.

References

- The Danish Ministry of Education (DME)(2013), Förenklede Fælles Mål for dansk: <http://www.emu.dk/omraade/gsk-l%C3%A6rer/ffm/dansk>
- Barab, S. (2015), "Design Based Research - A methodological toolkit for the learning scientist", In: The Cambridge Handbook of the Learning Sciences, 2nd Edition.
- Pepin, M.(2012),"Enterprise education: a Deweyan perspective", Education + Training, Vol. 54 Issue 8/9, pp. 801 - 812.
- Shaffer, W & Resnick, M. (1999), "Thick Authenticity: New media and authentic learning", Interactive Learning Research 10(2), pp. 195-215.

P57

Writer and title	Tainio, Liisa & Juvonen, Riitta
Institution and country	University of Helsinki, Finland
E-mail address	liisa.tainio@helsinki.fi , riitta.juvonen@helsinki.fi
Abstract title	Smartphones and students' collaborative problem solving in task-oriented writing processes

Key-words: Enterprise Education, Communicative Competences, Authentic L1-Learning, Design Based Research, Case-study.

Until recently, research on writing has focused more on the analysis of the final products of writing than on the actual production of texts (Mondada & Svinhufvud 2016; Prior & Thorne 2014). In the new ecology of writing classroom, various digital devices such as laptops, iPads, and smartphones are increasingly important both for learning and teaching. However, knowledge about digital literacy events and practices remains sporadic. In order to develop

students' and teachers' digital literacy, empirical analysis of the actual uses of digital devices in writing-in-action are needed.

This paper examines digital literacy events where smartphones are used in performing writing tasks. The data comes from Finnish upper secondary classrooms particularly during lessons on mother tongue (Swedish). The data is collected for the project Textmöten and it consist of both video-recorded face-to-face interaction and participants' interaction with their smartphones (www.textmoten.com). As the method, we apply multimodal conversation analysis (Mondada & Svinhufvud 2016; Cekaite 2009).

This setting allows us to follow the process of producing the texts in relation to other activities, such as negotiation with other participants and interaction with the printed texts and digital resources. The most frequent use of smartphones during writing events is to search information in various on-line dictionaries. Even if this process is usually unproblematic, our data shows that students are recurrently faced with problems that are more often related to gaps in their linguistic or content knowledge than to the technical problems of using software. To solve these problems, students tend to share them with other students. In this paper, we analyze the ways students together approach these problems. This is done in order to understand better the ways in which teachers can help students' writing processes by shedding light both on the characteristics of these problems and on the social aspects of writing-in-action.

References

Cekaite, A. (2009). Collaborative corrections with spelling control. Digital resources and peer assistance. *Computer-Supported Collaborative Learning* 4, 319-341.

Mondada, L. & Svinhufvud, K. (2016). Writing-in-interaction: Studying writing as multimodal phenomenon in social interaction. *Language and Dialogue* 6:1, 1–53.

Prior, P. & Thorne, S. (2014). Research paradigms: beyond product, process, and social activity. In E.-M. Jakobs & D. Perrin (eds.) *Handbook of writing and text production*, pp. 31-53. Berlin/Boston: Walter de Gruyter.

Slot 20 – Language 2

P58

Writer and title Sylvie Dolakova

Institution and country Masaryk University Brno + freelance, Czech Republic

E-mail address sylviad@atlas.cz

Abstract title Story-Based CLIL for Young Learners

Can stories teach children about the world, culture, human relations and life lessons? Do we know any strategies to maximise the potential of the stories to young learners (aged 3 - 10)? And can we use stories as a tool for a foreign language acquisition and building executive functions in children?

Story sets for young learners introduce teaching materials that help children understand and develop listening skills, communication, vocabulary and grammar and cognitive skills. The activities present a large scale of games, cards, worksheets and ideas in (any) mother tongue and English, maths, science, music, art and PE lessons. They include chants, rhymes and songs all related to the theme of a particular story. Children immerse into the story; they use the activities effectively (introduction in MT lessons first, then all-English practice) and thus the learning process is very efficient. Strong emotional involvement

helps children get the most out of stories in both languages.

The technique has been tested in many schools with a very positive feedback from teachers, reported to be significantly time-saving and accepted by the children with joy. Moreover, it can be easily adapted for teaching or using in any language.

P59

Writer and title	Kaisu Rättyä
Institution and country	Östra Finlands universitet Finland
E-mail address	kaisu.rattya@uef.fi
Abstract title	Metalinguistic concepts in teaching sentence constructions - student teachers' (L1 and L2) perceptions

This presentation discusses the conceptions student teachers have of metalinguistic concepts. The focus is on the concepts that L1- and L2-teachers think are the most relevant when they are teaching sentence constructions for pupils in different classes. The data is collected from 19 teacher students. The first findings of content analysis reveal that students find different concepts important depending on their teaching (language).

Our intention is to find a common ground for teaching metalanguage in L1 and L2 grammar education: what are the common and shared concepts and which are language specific concepts for teaching sentence constructions.

P60

Writer and title	Camilla Bjørke & Berit Grønn
------------------	------------------------------

Institution and country Høgskolen i Østfold, Norge
E-mail address camilla.bjorke@hiof.no; berit.gronn@hiof.no
Abstract title Tidlig start med fremmedspråk - en kilde til
refleksjon rundt læring

Som fremmedspråksdidaktikere har vi som utgangspunkt at teorier innen allmenn- og fagdidaktikk virker sammen og utfyller hverandre. Sentrale elementer i et didaktisk perspektiv er ikke bare undervisningens hva, hvordan og hvorfor, men også de kontekstuelle aspektene; hvem er undervisningen for og hvor og når foregår den (Engelsen, 2012; Gjørven & Johansen, 2009; Hvistendahl, 2001). I denne presentasjonen fokuserer vi på hvilken betydning tidlig start med fremmedspråk kan ha for elevenes refleksjon rundt egne og andres språklæringsprosesser og læring i et videre perspektiv (Bjørke & Grønn, 2014; Muñoz, 2014; Huang, 2016). I språkfag er utvikling av elevenes kommunikative språkkompetanse sentral (Tornberg, 2009; Pinter, 2006; Nation, 2013), og på barnetrinnet er en holistisk og praktisk-estetisk tilnærming vektlagt (Duesund 2001; Merleau-Ponty, 1962). Å lære å lære er et overordnet mål i det norske læreplanverket (Utdanningsdirektoratet, 2006), og i læreplanen for fremmedspråk er språklæringsbevissthet et hovedområde. Dette innebærer metalingvistisk bevissthet, metakognisjon innen språktilegnelse og læring generelt (Haukås, 2014). Fremmedspråk på barnetrinnet kan danne grunnlag for reflekterende prosesser hos elevene, noe som muliggjør dybdelæring og styrker kompetansen i å handle autonomt (Gamlem & Rogne, 2016; Knain, 2005; Pellegrino & Hilton, 2012; Sawyer 2006).

Funnene relateres til en intervjuundersøkelse i 2014/15 blant 60 elever i 15-årsalderen. Informantene hadde startet med fransk, spansk eller tysk i 10-årsalderen, og tema i intervjuene var deres språklæringserfaringer i et

tilbakeskuende, nåtidig og fremtidig perspektiv. Vår intensjon var å få bedre innsikt i konsekvensene tidlig start med fremmedspråk hadde hatt for elevene vedrørende 1) kommunikativ språkkompetanse, 2) metodisk tilnærming og 3) generell læringskompetanse. Hovedfokus i presentasjonen er elevenes subjektive språklæringsopplevelser og deres generelle refleksjoner rundt stagnasjon vs. progresjon og overflate- vs. dybdelæring. Funnene er av fag- og allmenndidaktisk interesse da de synliggjør elevenes vurdering av faktorer som fremmer eller hindrer læring.

Litteratur

Bjørke, C. & Grønn, B. (2014). Fremmedspråk på barnetrinnet – quo vadis?

Acta Didactica

Norge. , 8(2), Art-7. Hentet fra

<https://www.journals.uio.no/index.php/adno/article/view/1134/1013>

Duesund, L. (2001). Kropp, kunnskap og selvoppfatning. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Engelsen, B.U. (2012). Kan læring planlegges? Arbeid med læreplaner - hva, hvordan, hvorfor. Gyldendal Akademisk.

Gamlem, S.M. og Rogne, W.M. (2016). Læringsprosesser: dybdeforståelse, danning og

kompetanse. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Gjørven, R. & Johansen, S. (2009). Fremmedspråk – til glede og nytte for alle elever. I:

R.Mikkelsen og H. Flademoe (red.). Lektor – adjunkt – lærer. Oslo:

Universitetsforlaget.

Haukås, Å. (2014). Metakognisjon om språk og språklæring i et

flerspråklighetsperspektiv.

Acta Didactica Norge, 8(2), Art-7. Hentet fra

<https://www.journals.uio.no/index.php/adno/article/view/1130>

Huang, B.H. (2016). A synthesis of empirical research on the linguistic outcomes of early foreign language instruction, *International*

Journal of Multilingualism, 13, 3, 257-273. Hentet fra

<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14790718.2015.1066792?needAccess=true>

Hvistendahl, Rita E (2001). Fagdidaktikk og kulturell refleksjon. *Acta Didactica*.

Knain, E. (2005). Definerings og valg av kompetanser – DeSeCo. *Norsk pedagogisk tidsskrift*,

89(01). Hentet fra

http://www.idunn.no/ts/npt/2005/01/definerings_og_valg_av_kompetanser_-_deseco

Merleau-Ponty, M. (1962). *Phenomenology of perception*. London: Routledge and Kegan Paul Ltd.

Muñoz, C. (2014). Exploring young learners' foreign language learning awareness.

Language Awareness. Hentet fra

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09658416.2013.863900>

Nation, P. (2013). Vocabulary learning and teaching. I Robinson, Peter (red.), *Routledge*

Encyclopedia of Second Language Acquisition (s. 682-686). New York: Routledge.

Pellegrino, J. W. & Hilton M. L. (red.). (2012). *Education for Life and Work: Developing*

Transferable Knowledge and Skills in the 21st Century. Washington: The National Academic

press.

Pinter, A. (2006). Teaching young language learners. Oxford: Oxford university press.

Sawyer, K.R. (2006). Introduction: The New Science of Learning. I K.R.

Sawyer (red.), The Cambridge handbook of The Learning Sciences (s. 1-30).

New York: Cambridge University Press.

Tornberg, U. (2009). Språkdidaktik. Malmö: Gleerups.

Utdanningsdirektoratet (2006). Læreplanverket Kunnskapsløftet. Oslo:

Utdanningsdirektoratet. Hentet fra

<http://www.udir.no/Lareplaner/Kunnskapsloftet/>

Slot 21 – Science/Techbics and Matematics

P61

Writer and title Thomas Rottmann

Institution and country Bielefeld University, Germany

E-mail address thomas.rottmann@uni-bielefeld.de

Learning difficulties in elementary arithmetic –

Abstract title Fostering diagnostic competences of pre-service teachers

Diagnostic competence is commonly regarded as a crucial component of teachers' professional skills and as highly relevant for the daily practice in school. Several studies confirm a positive relationship between topic-specific diagnostic competences of teachers and their students' learning achievements in Maths (Busch et al., 2015). However, these studies also point to some deficits in

the diagnostic competences of teachers. Insufficient practice and scheduling in teacher training can be regarded as one possible reason for these findings.

Furthermore, the increasing heterogeneity in inclusive education places new demands on diagnostics in school, making pre-service teachers in particular feel insecure. Accordingly, they frequently express their concern to be not prepared to meet the needs of students with disabilities in inclusive education (Sharma et al., 2007; Forlin & Chambers, 2011).

Diagnostics have generally started to play a more and more important role in German education and teacher training. There are, however, different approaches in the different disciplines. In this presentation, we provide insights into an interdisciplinary research project in the field of educational psychology and mathematics education at Bielefeld University, Germany. A main concern of the project is the development and evaluation of a concept for an interdisciplinary course for pre-service teachers on the issue of learning difficulties in elementary arithmetic. In this course the participants do not only achieve diagnostic competence, but also gain a more differentiated interdisciplinary perspective on the subject.

When this course was implemented, the participants' achievement of subject-based diagnostic competences was assessed and evaluated in a pre-post design (with an additional follow-up and a comparison with two discipline-specific control groups) including items involving the analysis of case examples (e.g. in form of video sequences).

First results of the evaluation will be presented in the presentation.

References

Busch, J., Barzel, B. & Leuders, T. (2015). Die Entwicklung eines Instruments

zur kategorialen Beurteilung der Entwicklung diagnostischer Kompetenzen von Lehrkräften im Bereich Funktionen. *Journal für Mathematik-Didaktik*, 36(2), 315-337.

Sharma, U., Forlin, C. & Loreman, T. (2007). What concerns pre-service teachers about inclusive education: An international viewpoint? *KEDI Journal of Educational Policy*, 4(2), 95-114.

Forlin, C. & Chambers, D. (2011). Teacher preparation for inclusive education: Increasing knowledge but raising concerns. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 39(1), 17-32.

P62

Writer and title	Ms. Kaarina Winter & Mr. Enrique Garcia Moreno-Esteva
Institution and country	University of Helsinki, Dept. Of Teacher Edu., Finland
E-mail address	kaarina.winter@helsinki.fi; Enrique.garciamoreno- esteva@helsinki.fi
Abstract title	Next Level Math

The new Finnish curriculum requires that children, from preschool on, are taught “thinking skills”, and “procedural, algorithmic thinking/programming”. How are teachers able to step up the ladder of every day teaching, and bring creativity and excitement into the classroom by means of mathematical activities for six and seven-year old children? To answer our question, we designed a model for elementary school mathematics beyond what the teachers and children would normally be exposed to, to wit, working alone in the classroom and having children fill in math workbooks. The new curriculum

calls for a school as a learning community where both children and teachers are learners. Our model considers development in three areas: 1. the work tradition of math teachers, 2. the material and methods for teaching mathematics, and 3. the pedagogy for teaching thinking skills. Collaboration between math teachers and early childhood teachers is examined. Basic arithmetic exercises are complemented with activities and topics which would benefit the development of children's mathematical skills beyond the early grade levels. We address the curiosity of the students who have an inclination towards mathematics, as well as the mathematical skills of children who don't have such an inclination. The goal is for children to experience and see mathematics as something more than "workbook" mathematics, i.e., the routine activity of looking at workbook problems. Metacognitive skills and thinking skills interconnect learning to learn skills. Both types of skills are included in seven transversal competencies mentioned in the curriculum, which are taught in the context of different content areas and subjects. Our model provides the experience of and exposure to fun mathematical activities, such as working with Graeco-Latin squares and magic squares, using geometric shapes and colors. Fun activities alone do not suffice to make the exercises conscious. For cognitive development to occur, children's experiences need to be conceptualized and taken from the concrete to the abstract.

References

- Geary, D. C. (2011). Cognitive Predictors of Achievement Growth in Mathematics: A 5-Year Longitudinal Study. *Developmental Psychology*, 47(6), pp. 1539-1552. Retrieved from
- Haring, M. (2003). Esi- ja alkuopettajien pedagogisen ajattelun kohtaaminen.

Joensuu: Joensuun yliopisto. Retrieved from

http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_952-458-372-0/urn_isbn_952-458-372-0.pdf

Ojala, M., & Virtanen, T. (1995). Lapsihavainnointi esiopetuksessa: COR, 2,5-6-vuotiaiden lasten havainnointiväline. Helsinki: Kirjayhtymä.

(2015). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. [Helsinki]:

Opetushallitus Retrieved from

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Tzuriel, D. (2010). Mediation Strategies and Cognitive Modifiability in Young Children as a Function of Peer Mediation With Young Children Program and Training in Analogies Versus Math Tasks. *Journal of Cognitive Education and Psychology*, 9(1), pp. 48-72.

Tzuriel, D. (2007). The effects of Peer Mediation with Young Children (PMYC) on children's cognitive modifiability. *British Journal of Educational Psychology*, 77(1), pp. 143-165.

Vainikainen, M. (2014). Finnish primary school pupils' performance in learning to learn assessments: A longitudinal perspective on educational equity. Helsinki: [University of Helsinki].

P63

Writer and title	Rune Hansen
Institution and country	UCSYD & Aarhus Universitet, Danmark
E-mail address	ruha@ucsyd.dk
Abstract title	Matematiske kompetencer og undersøgende læringsmiljøer

I dette paper tages afsæt i mit forskningsprojekt om kompetenceorienteret matematikundervisning, hvor jeg gennem et rollebevidst partnerskab med en matematiklærer undersøger implementering af de nye målbeskrivelser i matematikfaget i Danmark. I min præsentation redegør jeg for, hvordan undersøgende tilgange i matematikundervisningen potentielt kan virke befordrende for udvikling af elevernes matematiske kompetencer.

Undersøgende matematikundervisning anskues som et redskab til at tilrettelægge situationer, hvor elever opfordres til at udvikle forskellige grader af autonomi. På baggrund af et toårigt etnografisk feltarbejde i en dansk 5.-6. klasse vil jeg præsentere didaktiske analyser rammesat af følgende spørgsmål: Hvad hæmmer elevers matematiske læring i undersøgende læringsmiljøer? Mine empiriske data består af videoobservation, interview, elevprodukter. I mine analyser når jeg frem til, at der er flere hæmmende faktorer for udvikling af elevers matematiske læring i undersøgende læringsmiljøer. Nogle elever har svært ved at agere inden for rammerne af undersøgende arbejdsformer, hvor en høj grad af frihed og ansvar udfordres af utilstrækkelige matematiske færdigheder og viden. Der er tydelige indikationer på, at matematiklæreren skal hjælpe med strukturere elevers læreproces for at skabe et matematisk relevant indhold i deres arbejde. Analyserne viser, at eleverne også benytter sig af forskellige strategier, der nærmest afmonterer det potentielle matematiske indhold i deres arbejde.

I forbindelse med udviklingen af en faglig orienteret autonomi gennem modellerende aktiviteter ”gendigter” eleverne deres selvopstillede scenarier med afsæt i deres livsverden og livsforståelse. Analyserne af det matematiske indhold i elevprodukterne giver indblik i, at når elever selv skal aktivere deres matematiske færdigheder og viden er der en tydelig ”forsinkelse” i forhold til

stofområderne for matematik. Centrale elementer ved modelleringskompetencen er vanskelige at udvikle i sammenhæng med udvikling af ny matematisk viden og færdigheder hos eleverne. Mit resultat kan perspektivere beskrivelserne i den officielle undervisningsvejledning om at matematikundervisningen skal struktureres ved at sammensætte én matematisk kompetence med et stofområde.

Referencer

- Abd-El-Khalick, F., Boujaoude, S., Duschl, R., Lederman, N. G., Mamlok-Naaman, R., Hofstein, A., . . . Tuan, H. I. (2004). Inquiry in science education: International perspectives. *Science education*, 88(3), 397-419.
- Artigue, M., & Blomhøj, M. (2013). Conceptualizing inquiry-based education in mathematics. *ZDM*, 45(6), 797-810.
- Blomhøj, M. (2013). Hvad er undersøgende matematikundervisning—og virker den? In M. W. Andersen & P. Weng (Eds.), *Håndbog om matematik i grundskolen* (pp. 172 - 189): Dansk Psykologisk Forlag.
- Goos, M. (2014). Researcher–teacher relationships and models for teaching development in mathematics education. *ZDM*, 46(2), 189-200.
- Hansen, R. (2016). På vej mod en målbevidst målstyret kompetenceorienteret matematikundervisning. *Studier i læreruddannelse og -profession*, 1(1), 28-54.
- Hansen, R., & Hansen, P. (2013). Undersøgelsesbaseret matematikundervisning. *MONA-Matematik-og Naturfagsdidaktik*(4).
- Michelsen, C. (2011). IBSME—inquiry-based science and mathematics education. *MONA* (3), 72-77.
- Richards, J. (1991). *Mathematical discussions Radical constructivism in mathematics education* (pp. 13-51): Springer.

van Joolingen, W. R., & Zacharia, Z. C. (2009). Developments in inquiry learning Technology-enhanced learning (pp. 21-37): Springer.

Wagner, J. (1997). The Unavoidable Intervention of Educational Research: A Framework for Reconsidering Researcher-Practitioner Cooperation.

Educational Researcher, 26(7), 13-22.

Slot 22 – Social Science

P64

Writer and title	Linda Ekström & Cecilia Lundholm
Institution and country	Luleå University of Technology, Sweden, Stockholm University, Sweden
E-mail address	cecilia.lundholm@hds.su.se
Abstract title	How much politics is there? Students' understandings of the role of values in political science

Political science is in its nature closely connected to values and normative questions and there has therefore been a long debate on whether these questions should, and can, be kept outside the discipline (e.g. Gormley-Heenan 2012). This characteristic poses a range of challenges for everyone involved in political science teaching. However, research in the intersection of teaching and learning, and political science, is yet underdeveloped (Craig 2014). Research on conceptual change in economics (Lundholm & Davies, 2013) show that the aspect of values has two dimensions; firstly it concerns students' values and emotions, and therefore challenges learning, and secondly, research point to the value dimension within the social sciences that students need to handle.

In January 2015, at the end of their first semester, students enrolled in political

science at Stockholm University took part in a survey, which focused upon students' knowledge, values, and attitudes to various environmental policy instruments in relation to climate change. Based on outcomes of the survey, open-ended interviews were conducted with students, in all 13, on their experiences of the existence of values in political science teaching. Students were asked to think-aloud on how they viewed the existence of values and ideologies within political science education (c.f. Bernstein 2010). The interviews were taped and transcribed and analysed thematically (Braun & Clarke 2006).

The results show how students oscillate between different ways of making sense of values in teaching and use different - equally unproductive - strategies to handle the dilemma. These findings are important for advancing our understanding of learning political science, and in particular, in identifying specific learning challenges in this domain. By conducting empirical research in this area, the study also contributes to a wider discussion on the scholarship of teaching and learning political science (Craig 2014) in a fruitful way.

References

- Bernstein, J. (2010). Using "Think-Alouds" to Understand Variations in Political Thinking. *Journal of Political Science Education*, 6:1, 49-69.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology, *Qualitative Research in Psychology*, 3:2, 77-101.
- Craig, J. (2014). What Have We Been Writing About? Patterns and Trends in the Scholarship of Teaching and Learning in Political Science. *Journal of Political Science Education*, 10:1, 23-36.
- Gormley-Heenan, C. (2012). Teaching Politics and Political Bias. In *Teaching*

Politics and International Relations (eds.) C. Gormley-Heenan & S. Lightfoot. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Lundholm, C. & Davies, P. (2013). Conceptual change in the social sciences. In Vosniadou (Ed.). *International Handbook of Research on Conceptual change*. (pp. 288-304). New York: Routledge. 2nd edition.

P65

Writer and title	Gabriel Bladh, Martin Kristiansson & Martin Stolare
Institution and country	Karlstad University, Sweden
E-mail address	martin.stolare@kau.se
Abstract title	To develop teaching on social issues: content selection and transformation in social studies education in upper elementary school, year 4-6.

Nordic and international research shows that social studies usually have low priority, is weakly substantiated, inconspicuous and often of little relevance for understanding today's society and its issues (Brophy & Alleman, 2009; Englund, 1986; Kristiansson, 2014, 2016; Levstik, 2008; Stolare, 2014, 2015, 2016; VanFossen, 2005). This is worrying when social studies education has to match the curriculum's intentions - intentions which in many ways are challenged today. In this presentation, we will discuss the possibilities of improving the social studies education by focusing on social issues.

A starting point is the ongoing international discussion on powerful knowledge (Moore, 2013, Young 2007, Young & Muller 2015) but at the same time it is necessary relate to the more value-based aspects of education (Klafki, 1997). Our aim is to develop ways to make informed choices and didactic

transformations of social issues in social studies education in upper elementary school, year 4-6.

Migration is the social issue which forms the basis for the development of teaching. Different teaching practices (teachers' didactic practices, classroom practices and pupils learning practices (Carlgren, 2015) will be investigated.

The project here presented can be characterized as an iterative case study based on two in-service circles with a total of twelve teachers from four different schools. When it comes to methodology, the project has been inspired by earlier subject didactic design research (Andersson, 2005), but also lesson and learning studies research (Runesson, 2015), and PCK-research (Berry et.al. 2015).

References

- Andersson, B. (2005). Design och validering av undervisningssekvenser: en ämnesdidaktisk forskningsstrategi med exempel från naturvetenskap. Göteborg: Inst. För pedagogik och didaktik.
- Berry, A., Friedrichsen, P., & Loughran J. (2015). Re-examining pedagogical content knowledge in science education. New York: Routledge.
- Brophy, J., Alleman, J. & Knighton, B. (2009). Inside the social studies classroom. New York: Routledge.
- Carlgren, I. (2015). Kunskapskulturer och undervisningspraktiker. Göteborg: Daidalos.
- Englund, T. (1986). Samhällsorientering och medborgarfostran i svensk skola under 1900-talet. Uppsala: Uppsala universitet.
- Klafki, W. (1997). Kritisk-konstruktiv didaktik. I Uljens, M. (red) Didaktik – teori, reflektion och praktik. Studentlitteratur, 215-229.

- Kristiansson, M. (2014). Samhällskunskapsämnet och dess ämnesmarkörer på svenskt mellanstadium: ett osynligt eget ämne som bistår andra ämnen. *Norddidactica: journal of humanities and social science education*. 2014:1 212-233.
- Kristiansson, M. (2016). Underordnat, undanskymt och otydligt: om samhällskunskapsämnets relationsproblem inom so-gruppen på svenskt mellanstadium. *Acta Didactica* (kommande).
- Levstik, L. (2008). What happens in social studies classrooms? *Research on K-12 social studies practice*. I L. Levstick & C, Tyson (red.) *Handbook of Research in Social Studies Education*. New York: Routledge, s. 50-62.
- Moore, R. (2013). Social Realism and the problem of the problem of knowledge in the sociology of education. *British Journal of Sociology of Education*. 2013, 34:3 333-353.
- Runesson, U. (2015). Pedagogical and learning theories and the improvement and development of lesson and learning studies. *International Journal for Lesson and Learning Studies*, 4(3): 186-193.
- Stolare, M. (2014). På tal om historieundervisning: Perspektiv på undervisning i historia på mellanstadiet. *Acta Didactica Norge - tidsskrift for fagdidaktisk forsknings- og utviklingsarbeid i Norge*, 8(1) 19 s.
- Stolare, M. (2015). Did the Vikings really have helmets with horns? Sources and narrative content in Swedish upper primary school history teaching, *Education 3-13*, 15 s.
- Stolare, M. (2016). En massa innehåll: Lärare talar om sin undervisning i SO och historia på mellanstadiet. I: *SO-ämnena och tematiker för lägre åldrar*. Lund: Gleerup. 15 s. In press.
- VanFossen, P. (2005). "Reading and math take so much of the time...": An

Overview of Social Studies Instruction in Elementary Classrooms in Indiana. *Theory and Research in Social Education*. 2005, 33:3 376-403.

Young, M. (2007). *Bringing knowledge back in: from social constructivism to social realism in the sociology of education*. London: Routledge.

Young, M. & Muller, J. (2015). *Curriculum and the specialisation of knowledge*. London: Routledge.

P66

Writer and title	Ylva Wibaeus, Max Strandberg
Institution and country	Institutionen för de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnernas didaktik, Stockholms universitet/Sverige
E-mail address	Ylva.wibaeus@hsd.su.se ; max.strandberg@hsd.su.se
Abstract title	Design för undervisning <i>om</i> och <i>för</i> demokrati och mänskliga rättigheter – en ämnesdidaktisk studie i de samhällsorienterande ämnena i åk 4-6

Flyktingsituationen, tiggande EU- medborgare och det ökande stödet för främlingsfientliga grupper aktualiserar skolans uppgift att utbilda medborgare till försvar för mänskliga rättigheter och demokratiska värden. De samhällsorienterande ämnena i skolan har ett särskilt ansvar för detta uppdrag. Studien syftar till att utarbeta och pröva en undervisning i de samhällsorienterande ämnena, årskurs 4-6, som ger eleverna möjlighet att både fördjupa sig i aktuella samhällsfrågor och utveckla förmåga till perspektivväxling, inlevelse och empati. Case-metoden som är studiens designredskap avser att besvara frågor som rör vilka aspekter som behöver

byggas in i ett case för att eleverna ska undersöka fakta ur olika perspektiv, och vad som skapar hinder och förutsättningar för att elever ska utveckla inlevelseförmåga och respekt för andra människors livssituationer.

Case-metoden härrör från Nordamerika och har framför allt använts i undervisning för äldre elever. Det finns få internationella studier som använt case-metoden när det gäller att utveckla undervisning om och för de demokratiska fri- och rättigheterna och för yngre barn. Med undervisning om mänskliga rättigheter avses kunskaper om barns rättigheter hämtat ur lagtexter och förordningar medan kunskaper för avser förmågor som hör samman med de mänskliga rättigheterna och demokratiföstran. Studien syfte är att undersöka innebörden i ett kunnande som är relaterat till de mänskliga rättigheterna och demokratiska värderingar. I detta sammansatta kunnande hör även emotionella aspekter som uttrycks när elever får möjlighet till inlevelse och perspektivbyten. Innehållet i casen och planeringen av undervisningen görs tillsammans med verksamma mellanstadie lärare. Studien har inletts med en pilotstudie med ett case om en romsk kvinna som tigger. Detta har utarbetats och provats i sex klasser på två skolor med syfte att prova och justera innehåll och genomförande. Huvudstudien kommer att genomföras i samverkan med lärarna på dessa skolor under två terminer.

Referenser

Andersson, B., Hansson, P.-O , Hesslefors-Arktoft, E. ,Karlström, S., Oscarsson, V. Severin, R. & Tedeborg, B. (2006) Erfarande och synvänder. En artikelsamling om de samhällsorienterande ämnens didaktik Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet.

http://gu.se/digitalAssets/1300/1300023_06_03.pdf

Biesta, G. (2006). Bortom lärandet: demokratisk utbildning för en mänsklig framtid. Lund: Studentlitteratur. Biesta, G. (2010). Good education in an age of measurement: ethics, politics, democracy. Boulder, Colo.: Paradigm Publisher.

Carlgren, I. (2015). Kunskapskulturer och undervisningspraktiker. Göteborg: Daidalos.

Englund, A. & Englund, T. (2012). Hur realisera värdegrunden?: historia, olika uttolkningar: vad är värdegrundsstärkande?. Örebro: Örebro universitet.

Levstik S.L. & Tyson C.A. (2008). Early elementary social studies in Ed. Levstik & Tyson Handbook of research in Social Studies Education. Routledge, New York and London. 33 – 49.

Lohrenscheit, C. (2002) International Approaches in Human Rights Education International Review of Education Vol. 48, No. 3/4, pp. 173-185.

Säfström, C. A. (2015). Jämlikhetens pedagogik Gleerups: Malmö.

Tibbitts F. & Kirchsclaeger P. G. (2010). Perspectives of Research on Human Rights Education Journal of Human Rights Education (JHRE); 40238 Stampfli Publisher Ltd.

Wassermann, S. (1994). Introduction to case method teaching: a guide to the galaxy. New York: Teachers College Press, Teachers College, Columbia University.

Slot 23 – Social Science

P67

Writer and title	Kerstin Hudner Sidén
Institution and country	Stockholms universitet, Sweden
E-mail address	kerstin.hudner-siden@edu.su.se
Abstract title	Samtal som demokratisk praktik.

Meningsskapande och lärande i samhällskunskap i en deliberativ samtalssituation.

Så kallade deliberativa samtal har i Sverige förts fram som en väg att utveckla undervisningen i samhällskunskap vad gäller elevers samtal och diskussioner om samhällsfrågor. De bakomliggande tankegångarna om deliberativa samtal utvecklades av pedagogikprofessorn Tomas Englund i samband med arbetet med den svenska skolans demokratiska värdegrund (Englund 2000, 2003, 2007). Med deliberativa samtal menade Englund samtal där skilda synsätt ställdes mot varandra och olika argument gavs utrymme och där det rådde tolerans och respekt liksom en vilja bland deltagarna att försöka komma överens, om än tillfälligt. Hur deliberativa samtal mer konkret skulle utformas i undervisningen överlät Englund till lärarna att själva avgöra. I Sverige har forskning som rör deliberativa samtal i samhällskunskap hittills intresserat sig för deliberativa förhållningssätt i undervisningen (Larsson 2007a, b), deliberativt arrangerad undervisning på gymnasiets manligt dominerade yrkesprogram (Forsberg 2011) och för frågan om deliberativa samtal medför ökade kunskaper (Andersson 2012). Emellertid saknas svar på vad eleverna egentligen lär sig i samhällskunskap när de samtalar och diskuterar i en deliberativt utformad samtalssituation och hur? Jag har därför valt att i min forskning beskriva, analysera och tolka elevers meningsskapande när de själva leder en deliberativt utformad samtalssituation liksom vilket lärandet i samhällskunskap som blir synligt då? Samtalet har videofilmats och det insamlade materialet har transkriberats i sin helhet och därefter analyserats utgående från ett designteoretiskt perspektiv på lärande (Selander 2008, Selander & Kress 2010). Det preliminära resultatet visar att konsensusutvecklandet triggade igång elevernas interaktion och kommunikation om samhällsfrågan och om samtalsdemokrati

och att det framför allt var tidigare lärande (kunskaper) i samhällskunskap (och i demokrati) som syntes i gruppen. Det synliggjorda lärandet handlade om utvecklandet av fler perspektiv på samhällsfrågan och fler och mer nyanserade argument i elevernas diskussioner. Den deliberativa iscensättningen medförde dock inte ett jämlikt deltagande eller att eleverna ifrågasatte varandras påståenden om världen.

Referenser

Andersson, K. (2012). *Deliberativ undervisning - en empirisk studie*. Göteborg Studies in Politics nr 128. Göteborgs Universitet.

Englund, T.(2000). *Deliberativa samtal som värdegrund - historiska perspektiv och aktuella förutsättningar*. Skolverket

Englund, Tomas (2003), *Skolan och demokratin – på väg mot en skola för deliberativa samtal?* i Jonsson & Roth (2003)

Englund, T. (2007). *Utbildning som kommunikation (som levd demokrati) i*

Englund, T (red), *Utbildning som kommunikation. Deliberativa samtal som möjlighet*. Daidalos: Göteborg

Forsberg, Å. (2011). "Folk tror ju på en om man kan prata". *Deliberativt arrangerad undervisning på gymnasieskolans yrkesprogram*. Studier i de samhällsvetenskapliga ämnenas didaktik nr. 6. Karlstad University Studies 6

Jonsson, B., & Roth, K. (2003), *Demokrati och lärande. Om valfrihet, gemenskap och övervägande i skola och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, K. (2007a). *Samhällskunskap, demokrati, kommunikation och lärande*. i T. Englund (Red.), *Utbildning som kommunikation - Deliberativa samtal som möjlighet*. Göteborg: Daidalos.

Larsson, K. (2007b). *Samtal, klassrumsklimat och elevers delaktighet –*

överbäganden kring en deliberativ didaktik. Örebro: Universitetsbiblioteket.

Selander, S. (2008) Design for Learning- A Theoretical Perspective. Design for Learning. 1/2008

Selander, S. & Kress, G. (2010). Design för lärande - ett multimodalt perspektiv. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag

P68

Writer and title	Kjetil Børhaug
Institution and country	Universitetet i Bergen, Norge
E-mail address	Kjetil.Borhaug@uib.no
Abstract title	Elevengasjement i samfunnsfag mellom faglig substans, ungdomskultur og skolestruktur.

I norsk videregående skole velger elevene programfag for sin spesialisering, og ulike samfunnskunnskapsvarianter er blant de mest populære. Mye tyder likevel på at innsats og engasjement i faget er varierende. Mange faktorer som virker inn på elevens innsats og engasjement henger sammen med skolen som institusjon, elevene selv, deres indre motivasjon, deres bakgrunn og trekk ved ungdomskulturen. Det finnes en omfattende forskning om disse faktorer, og man må anta at de også virker inn på samfunnskunnskap/samfunnsfag. Men det kan også tenkes at trekk ved selve fagene, både organisatorisk, metodisk og innholdsmessig virker inn på innsats og engasjement. I dette paperet er derfor problemstillingen: hvilke trekk ved samfunnskunnskapen som fag virker inn på elevenes engasjement og innsats i faget? Problemstillingen belyses av et intervjumateriale med 24 elever fra 6 ulike videregående skoler. Intervjuene tar opp både ungdomskultur, familie og skolen som organisasjon, men legger en

hovedvekt på samfunnskunnskapsfaget og hvordan ulike sider ved faget stimulerer til innsats.

P69

Writer and title	Kristina Ledman
Institution and country	Institutionen för idé och samhällsstudier, Umeå universitet, Sverige
E-mail address	Kristina.ledman@umu.se
Abstract title	Kritiskt tänkande inom ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap: en komparativ SO-didaktisk studie [Critical thinking in Geography, History, Religious studies and Social Studies: a comparative didactic study of social science subjects]

I svensk skola är kritiskt tänkande ett av de övergripande målen i läroplanen (och bland EUs nyckelkompetenser för livslångt lärande. Studiens syfte är att nå ökad kunskap om hur kritiskt tänkande kommer till uttryck inom vart och ett av de fyra SO-ämnena och vilka skillnader och likheter som finns ämnena emellan. Vad uttrycker lärare om: hur de inom sitt respektive ämne uppfattar kritiskt tänkande, hur det kan utvecklas och hur det kan utvärderas? Hur centralt framstår kritiskt tänkande inom respektive ämne i lärarnas samtal? En återkommande fråga rörande kritiskt tänkande är i vilken utsträckning detta är generella förmågor och i vilken utsträckning de är specifika för olika kunskapsdomäner. Inom ämnesdidaktik framhålls ofta det senare (ex. Weinburg

2001) och akademiska discipliner kan betraktas som en gemensam kultur som också återspeglas också inom skolämnen (Kreber red. 2009; Goodson 1993, jfr Schüllerqvist och Osbeck red. 2009). Detta gäller inte endast det den innehållsliga kunskapen, utan även uppfattningar om till exempel sanning, betydelse, tolkning och analys, om teori och empiri (Messer-Davidow, Shumway & Sylvan 1993). Utifrån detta perspektiv varierar kritiskt tänkande således mellan olika ämnen (ex. Hjort 2014). Den teoretiska utgångspunkten är här dock att kritiskt tänkande inom respektive ämne har (ytterligare) andra innebörder än de som skrivs fram som ämnesspecifika förmågor i styrdokument och att det kan förstås i mer generell bemärkelse, ex. subjektifiering (Biestas 2009) eller Bernstein (2000), som betonar hur abstrakt kunskap möjliggör en distans till det materiella, en distans som öppnar upp för att tänka nytt om det som redan är och för att formulera nya idéer. Empirin utgörs av samtal/intervjuer med totalt kommer 20 lärare, fördelade på fyra ämnesgrupper där var grupp träffas vid 3-4 tillfällen ca 2 timmar. Samtalsformen är inspirerad av dialogseminarier, som är en reflektionsmetod för professioner (Hammarén 2008; El Gaidi 2007).

Slot 24 – L1 and L2

P70

Writer and title Lene Illum

Institution and country UC Syddanmark, Danmark

E-mail address lisk@ucsyd.dk

Abstract title Tidlig literacy på tværs

Forestillingen om at sprogtilegnelse er et lineært fænomen, hvor skriftsprogstilegnelse først hører til i skoleregi, er for længst passé (Fast, 2009).

Ud fra et literacyperspektiv er der enighed om, at barnets tidlige skriftsproglige erfaringer kan danne aktivt grundlag for skriftsprogtilegnelsen (Brostrøm & Jensen, 2013). Forskning peger på, at børns tidlige erfaringer med skriftsprog ikke altid bringes aktivt i spil i overgangsarbejdet mellem dagtilbud og skole (Nationalt videnscenter for læsning, 2015; Fast 2009). At bygge bro mellem dagtilbud og SFO/skole vil derfor være en vigtig præmis for at børns tidlige literacy bringes ind i klasseværelset. Forskning peger på vigtigheden af, at børnene i denne overgangsproces er aktive deltagere med mulighed for at tage direkte afsæt i de erfaringer, de medbringer (Ackesjö, 2014).

Præsentationen bygger på et konkret udviklingsprojekt mellem UC Syddanmark og Varde kommune. Projektet har haft fokus på det tværprofessionelle samarbejde mellem dagtilbud og SFO/skole med henblik på at understøtte børns tidlige literacy i overgangen mellem dagtilbud og skole. I sådan et tværprofessionelt samarbejde er der brug for fælles orienteringspunkter og fælles mål. (Højholdt, 2013, p. 23), og der har i projektet været fokus på, at lærere og pædagoger oparbejder et fælles fundament og begrebsapparat for at få øje på og dermed understøtte børnenes literacykompetencer. Opgaven for de professionelle har været at tilrettelægge læringsmiljøer, hvor det bliver muligt for børnene at resituere deres literacykompetencer, dvs. at børnene oplever, at deres sproglige viden er relevant og kan bringes i anvendelse i den nye kontekst. Som et bæremiddel for børnenes literacykompetencer blev anvendt digitale teknologier med henblik på at resituere disse kompetencer i overgangen fra dagtilbud til skole.

Analysen og fund fra projektet fremlægges ved præsentationen.

Referencer

Ackesjö, H. (2014): Barns övergångar till och från förskoleklass. Gränser,

identiteter och (dis-) kontinuiteter. Kalmar: Linnéuniversitetet.

Beyer, Lone, Lisbeth Wilms, Katrine Munch & Stine Lindberg (red.) (2013):
Skolen - set fra børnehaven Børns forventninger til og forestillinger om skolen,
Børnerådet

Bleses, Dorthe, Anders Højen & Mette Kjær Andersen (2015): Sproget kan
styrkes. Rapport om effekten af sprogindsatserne SPELL og Fart på sproget i
danske dagtilbud. Socialstyrelsen

Brostrøm, S. & Jensen, A.S. (2013): Sproghistorier – en alsidig literacy-
pædagogik i børnehave, SFO og indskoling, Frederikshavn: Dafolo

Clark, A & Moss, P (2001): Listening to Young Children: The Mosaic
Approach. London: National Children's Bureau.

Cope, B. & Kalantzis, M. (2015): "The Things You Do to Know: An
Introduction to the Pedagogy of Multiliteracies", i: Cope, B & Kalantzis, M: A
Pedagogy of Multiliteracies. Learning By Design, s. 1-36 London: Palgrave
Dohn, Nina Bonderup & Jens Jørgen Hansen (2016): Didaktik, design og
digitalisering. Samfundslitteratur

EVA, Danmarks Evalueringsinstitut (2015): Bakspejlet Temahæfte: Overgang
fra Dagtilbud til Skole

Fast, Carina (2009): Literacy – i familie, børnehave og skole, Aarhus: Klim.

Højholdt, Andy (2013): Tværprofessionelt samarbejde i teori og praksis, Kbh:
Hans Reitzels Forlag

Jahnke, Isa, Lars Norqvist & Andres Olsson (2013): Nye
undervisningsmetoder – hvad vi kan lære af Odder?

http://www.oddernettet.dk/dokumenter/ipads_hvad_kan_vi_laere_af_odder_jahnke.pdf

Margretts, K (2007): "Transition to School – Complexity and diversity", i:

European Early Childhood Research Journal 10 (2) 104-113

Ministeriet for børn, ligestilling, integration og sociale forhold: En god start på livet for alle, 21 Maj, 2015

National Early Literacy Panel (2008). Developing early literacy. A Scientific Synthesis of Early Literacy Development and Implication for Intervention, National Institute for Literacy

Nationalt Videnscenter for Læsning (2012): Tidsskriftet Viden om Literacy, nr. 12, 2012

Skjeldbred, Dagrun & Aslaug Veum (2015): Literacy i læringskontekster. Århus: Klim

Vogler, P., Crivello, G. and Woodhead, M. (2008) Early childhood transitions research: A review of concepts, theory, and practice. Working Paper No. 48. The Hague, The Netherlands: Bernard van Leer Foundation.

P71

Writer and title	Ewa Bergh Nestlog
Institution and country	Linnaeus University, Sweden
E-mail address	ewa.bergh.nestlog@lnu.se
Abstract title	Ämnesdidaktik – röster, innehåll och strukturer i undervisningen

Med utgångspunkt i ett större forskningsprojekt om elevers skrivande och skrivundervisning i samhälls- och naturorienterande ämnen, undersöks ämnesdidaktik utifrån ett språkligt perspektiv på undervisning. Syftet med studien som presenteras i föredraget är att undersöka hur undervisningen kan förstås som en flerdimensionell text och förklaras med ämnesdidaktiska

begrepp.

Studiens teoretiska ram bygger på systemisk-funktionell lingvistik (Halliday 1978), diskursteori (Fairclough 2001), dialogism (Bachtin 1981; Evensen 2004) och retorisk strukturteori (Mann, Matthiessen m.fl. 1992; Mann & Taboada 2005–2010). I undervisningspraktiken har elevers och lärares aktiviteter och språkliga produkter studerats genom observationer, intervjuer och textanalyser. Observationerna har dokumenterats genom fältanteckningar och videoupptagningar, och intervjuerna genom anteckningar och ljudupptagningar. Resultaten från dessa empiriska undersökningar ligger till grund för den studie som presenteras.

Studien är en utveckling av ämnesdidaktiska teorier som grundar sig i ovanstående teorier och empiri. Resultatet visar att undervisningen kan förstås som en retorisk struktur som tar sig uttryck i olika ämnesvariabler, undervisningsvariabler och diskursdimensioner. Med en sådan ämnesdidaktisk förståelse behöver lärare i alla ämnen förhålla sig till ämnesinnehåll, ämnesröster och ämnesspråk – tre ämnesvariabler – och till motsvarande tre undervisningsvariabler: undervisningsfält, undervisningsröster och undervisningsform. I undervisningen i studien där lärare uppvisar sådan ämnesdidaktisk medvetenhet, verkar eleverna ha stora möjligheter att utveckla kritisk medvetenhet och kommunicera kunskaper som är relevanta inom såväl ämnesdiskursen och undervisningspraktiken som i samhället och livet utanför skolan.

Studien har hög relevans eftersom den bidrar med ett ämnesdidaktiskt perspektiv som förstår undervisning utifrån ett dialogistiskt synsätt. Ett sådant perspektiv stämmer väl överens med rådande kurs- och ämnesplaner och forskning som betonar språkets betydelse i lärandet. Den borde därmed kunna

stödja lärare att utveckla sin undervisning i en riktning som främjar elevernas lärande och språkande i alla ämnen.

Referenser

Bachtin, Michail (1981). *The Dialogical Imagination*. Austin: University of Texas Press.

Evensen, Lars Sigfred (2004). *From Dialogue to Dialogism: the Confession of a Writing Researcher*. I: Bakhtinian perspectives on language and culture: meaning in language, art, and new media. Finn Bostad, Craig Brandist, Lars Sigfred Evensen & Hege Charlotte Faber (red.). Gordonsville: Palgrave Macmillan. S. 147–164.

Fairclough, Norman (2001). *Language and Power*. Harlow: Longman.

Halliday, Michael A.K. (1978). *Language as Social Semiotics. The Social Interpretation of Language and Meaning*. London: Edward Arnold.

Mann, William C., Matthiessen, Christian M.I.M. & Thompson, Sandra A. (1992). *Rhetorical Structure Theory and Text Analysis*. I: Discourse Description. Diverse linguistic analyses of a fund-raising text. William C. Mann & Sandra A. Thompson (red.). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. S. 39–77.

Mann, William C. & Taboada, Maite. (2005–2010). *Rhetorical Structure Theory*. The RST Web Site. Hämtat 2017-01-03 från: <http://www.sfu.ca/rst/01intro/index.html> .

P72

Writer and title	Catharina Tjernberg
Institution and country	Karlstads University, Sweden

E-mail address	catharina.tjernberg@kau.se
Abstract title	Processinriktat läs- och skrivlärande – literacy in action

Syftet med den praxisorienterade studie jag utgår från i min presentation är att ta reda på hur läs- och skrivundervisning kan fungera framgångsrikt i praktiken utan att vara exkluderande. Utifrån studiens data söker jag också efter faktorer som främjar lärarens utveckling av didaktisk skicklighet och förmåga att möta den mångfald av varierande och sinsemellan olikartade behov som en elevgrupp kan uppvisa. Den praxisorienterade ansatsen kom till uttryck i deltagande observationer i klassrummen och i reflekterande samtal med lärarna.

Utifrån studiens resultat vill jag visa hur en inkluderande läs- och skrivundervisning gestaltar sig. Frågor som diskuteras är hur man kan utveckla inkluderande skriftspråkspraktiker och hur hinder för deltagande och lärande kan undanröjas. Utmärkande för den pedagogiska gestaltningen är strukturen, det formativa arbetssättet och att scaffolding förekommer på olika nivåer. Dessa olika nivåer av stödstrukturer fyller olika syften på väg mot ett ökat lärande och större självständighet. De språkliga aktiviteterna samtalande, läsande och skrivande sker interaktivt. Högläsning, textsamtal och processkrivning i olika former syftar till att bygga upp elevernas ordförråd, utveckla läsförståelse, lära eleverna effektiva läs- och skrivstrategier samt utveckla den metaspråkliga förmågan.

Centralt för lärarna är att skapa ett tillåtande och tryggt klassrumsklimat där det råder ett naturligt förhållnings sätt till olikheter och där elevens tillit till den egna förmågan får utvecklas.

Lärarprofessionalitet, vilket innebär att läraren förstår och utvärderar effekterna

av, och utifrån det förändrar, sin undervisning, framstår som en central faktor. Resultatet understryker betydelsen av mentorskap, samarbete och kontinuerliga pedagogiska diskussioner med kollegor, och inte minst samtal med forskare. De senare i syfte att koppla teori till praktik och därmed främja lärarens egen reflekterande förmåga, samt stimulera forskarna till innovativa ansatser till gagn för elevernas lärande och skolans utveckling.

Referenser

- Florian, L. (2014) What counts as evidence of inclusive education? *European Journal of Special Needs Education*, 29, 3, 286-294.
- Howes, Booth, Dyson & Frankham, (2005). Teacher learning and the development of inclusive practices and policies: framing and context. *Research Paper in Education* 20, 2, 133- 148.
- Langer, J.A. (2000). Beating the odds: Teaching middle and high school students to read and write well (CELA Rep. No. 12014). Albany, NY: Center on English Learning and Achievement, State University of New York.
- Mullis, I.V.S., Martin, M.O., Foy, P., & Drucker, K.T. (2012). The PIRLS 2011 international results in reading. Chestnut Hill, MA: TIMSS & PIRLS International Study Center, Boston College.
- Pressley, M. (2006). What the future of reading research could be. Paper presented at the International Reading Association Reading Research Conference, Chicago, IL.
- Tjernberg, C., & Heimdahl Mattson, E. (2014). Inclusion in practice: A matter of school culture. *European Journal of Special Needs Education*, 29, 2, 247-256.
- www.tandfonline.com/eprint/evQTdzvU7BvrBTdHUws2/full

Tjernberg, C. (2013). Framgångsfaktorer i läs- och skrivlärande: En praxisorienterad studie med utgångspunkt i skolpraktiken [Success factors in teaching reading and writing: A praxis-oriented study based on school practices] (Doctoral dissertation). Stockholm, Sweden: Stockholm University.

Slot 25 – Teaching Materials

P73

Writer and title	Jens Jørgen Hansen
Institution and country	Syddansk Universitet, Institut for Design og Kommunikation, DK
E-mail address	jjh@sdu.dk
Abstract title	Læringsplatforme – grundlag for en ny didaktik?

Læringsplatforme er ny spirende pædagogisk teknologi, der kan støtte og har potentiale til at påvirke den måde skolerne organiserer og udvikle læringsmiljø på, hvordan lærerne planlægger, gennemfører og evaluerer undervisning på og måder elever lærer på. Nærværende abstrakt er baseret på empiriske data indsamlet i det ministerielle projekt "Læringsplatforme og digitale læremidler" (2016-17). Oplægget vil præsentere en teori om læringsplatforme som undervisningsteknologi samt give et bud på en evalueringsmodel, der kan støtte lærere og andre pædagogiske aktører til at vurdere læringsplatforme og deres pædagogiske anvendelse. Endelig vil oplægget diskutere om anvendelsen af læringsplatforme kræver en ny didaktik – en læringsplatformsdidaktik. Udviklingen af en forståelse af læringsplatforme som undervisningsteknologi er en klassifikationsundersøgelse, der sigter mod at støtte lærernes faglige sprog om læringsplatforme og didaktiske refleksion over deres pædagogiske

anvendelse (Churchill 2007; Koschmann 1997; Hansen 2010).

Udviklingen af evalueringsmodel til analyse af læringsplatforme er baseret på aktivitetsteori (Leontjevs 1978). Læringsplatforme kan på den ene side ses som en designet og eksplicit didaktik, hvor en læremiddeldesigner har foretaget en række didaktiske valg omkring undervisningens mål, indhold og aktiviteter baseret på et bestemt fag- og læringssyn. På den anden side er læringsplatformes potentiale afhængig af lærernes fortolkning, kompetencer og brug af læringsplatforme. Læringsplatformenes pædagogiske affordance undersøges her i forhold til lærernes mål, ekspertise og overbevisninger (Churchill & Churchill, 2008, Lauridsen & Hansen 2015; Bærentsen & Trettvik 2002). Resultatet af denne undersøgelse munder ud i et bud på evalueringsmodel til analyse af læringsplatforme pædagogiske anvendelse for undervisning og læring (Flag 2013, Hansen 2009).

Den afsluttende diskussion om behovet for en ny didaktik forholder sig til, at læringsplatforme er designet med en række didaktiske værktøjer som kan strukturere lærerens arbejde, de giver mulighed for samarbejde om og vidensdeling af undervisningsforløb og udgør grundlæggende en ny infrastruktur for lærerens arbejde.

P74

Writer and title	Mette Damgaard Jørgensen & Stinus Storm Mikkelsen
Institution and country	UC Lillebælt, DK
E-mail address	Mdjo1@ucl.dk ; Ssmi2@ucl.dk

- Videoobservationer af projektforsløb på de otte deltagende skoler

Analysen struktureres bl.a. med udgangspunkt i en 'modenhedsmodel' for it-baseret skoleudvikling (Petersen m.fl. In press), hvor der skelnes imellem forskellige grader af helhed og sammenhæng i arbejdet med it-baserede skoleudviklingsprojekter. Dette systemiske perspektiv suppleres med et mere konfliktteoretisk kulturanalytisk blik, der søger at indfange kulturelle dynamikker, konflikter og kontinuitet i arbejdet med it-baseret skoleudvikling på de frie skoler (Beck m.fl. 2014; Inglis og Almila 2016; Bourdieu 1996).

Målet med projektet er at udvikle robust viden om, hvordan de forskellige typer af frie skoler kan praktisere en it-didaktisk udviklingsledelse, der respekterer, reflekterer og videreudvikler den enkelte skoles værdier og kultur.

Referencer

Beck, Steen, Michael Paulsen, og Dion Rüsselbæk Hansen. 2014. "Forskning i kultur og læring-med særligt henblik på klasserumskulturens betydning". I Frihed Og Styring En Antologi Om Læringskulturer I Forandring. Syddansk Universitetsforlag.

Bourdieu, Pierre. 1996. *The State Nobility. Elite Schools in the Field of Power*. Cambridge: Polity Press.

Inglis, David, og Anna-Mari Almila. 2016. *The Sage handbook of cultural sociology*. London: Sage Publications.

Mikkelsen, Stinus Storm, Graf, Stefan Ting, Agerskov, Karsten, Rikke Schnedler Teglskov Kristensen, Ture Reimer-Mattesen, og Bendtsen, Aksel. 2015. *Inkluderende digital projektdidaktik i de frie skoler*. Odense: Center for

Anvendt Skoleforskning og Nationalt Videncenter for Frie Skoler, UC Lillebælt.

Petersen, Camilla Kølsen, Thomas Illum Hansen, Stefan Ting Graf, og Charlotte Krog Skott. In press. "Fra udviklingsprojekter til skoleudvikling". I .

P75

Writer and title	Steen Lembcke
Institution and country	VIA University College, Center for Læring og IT, Dk
E-mail address	SLE@VIA.DK
Abstract title	Pedagogy and digital manufacturing - in the classroom and in teacher training

Since 2014, digital manufacturing technologies have been introduced in a number of Danish schools. In selected schools in the municipalities of Silkeborg, Aarhus and Vejle, middle school and upper level pupils have been given access to a FabLab, i.e. a workshop within the school equipped with manufacturing technologies such as 3D printers, scanners, micro-controllers, laser cutters and vinyl cutters for use as tools in subject teaching. In these settings, the teacher can experience challenges in their role as domain expert in the specific subject context.

This project has followed a cohort of public school pupils from 7th to 9th grade at one school over a three-year period. The focus has been on the role of the teacher and the pedagogical challenges to teachers who use digital manufacturing technologies and design processes in the classroom. The research poses the following questions:

What kind of role(s) does the teacher have in a learning environment where

learning processes are centered around digital production and design processes? What specific challenges do these technologies pose to the teacher in framing and managing an ongoing design process, where children and young people, through experimentation, error, testing and reflection, construct knowledge and skills?

Manufacturing processes that take place in a teaching setting are collaborative and characterized by the generation of ideas, design, experimentation, manufacture of the prototype, testing, and iterative processes. In this context, the product, for example in the form of a mock-up, model or prototype, is a stepping stone in the student's learning process and, from a broader perspective, the pupil's broader education, what in the German literature is called *Bildung* or what in the UK is called a step in 'building knowledge structures'.

The challenge for the teacher is to establish a pedagogical design that simultaneously enables students' innovative and experimental activities while also respecting the school's more formal requirements for acquisition of knowledge, skills and competency targets.

Based on the results of the project, the didactics revolving around digital manufacturing and design processes in the school will be elaborated, as well as the consequences for teacher training.

Litterature

Digital fabrikation/Maker Settings:

Schelhowe, H. (2013), 'Digital Realities, Physical Action and Deep Learning – FabLabs as Educational Environments?' In: Walter-Herrmann & Buching (eds.), *FabLab: Of Machines, Makers and Inventors*. Bielefeld: Transcript

Verlag

Blikstein, P. (2013), 'Digital Fabrication and 'Making' in Education: The Democratization of Invention', in J. Walter-Herrmann & C. Buching (eds.), FabLab: Of Machines, Makers and Inventors. Bielefeld: Transcript Verlag

Smith, R. C., Iversen, O. S., & Hjorth, M. (2016), "Design Thinking for Digital Fabrication in Education", Special Issue on Digital Fabrication in Education, International Journal of Child Computer 5 Interaction, pp. 1-9.

Smith, R. C., Iversen, O.S. & Veeresawmy, R. (2016), "Impediments for Digital Fabrication in Education: A study of teachers' role in digital fabrication", Special Issue on School Revolution: Lets begin with Teachers' Competences, IJDLDC International Journal of Digital Literacy and Digital Competence.

Martin, L. (2015), "The Promise of the Maker Movement for Education", Journal of Pre-College Engineering Education Research, Vol. 5(1), pp. 30-39.

Libow, M., Stager, G. (2013), Invent to Learn: Making, Tinkering, and Engineering in the Classroom

Design Thinking :

Schön, D. (1983) The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action, Basic Books. Dansk version: Den reflekterende praktiker, forlaget Klim (2001)

Cross, N. (2011), Design Thinking, Oxford/New York: Berg

Nelson, H. G. & Stolterman, E. (2003): The design Way: Intentional Change in an unpredictable World

Tim Brown, (2009): Change by Design, HarperCollins Publishers

Slot 26 – Teacher Education

P76

Writer and title	Malena Wallin
Institution and country	Högskolan för design och konsthantverk, GU, Sweden
E-mail address	malena.wallin@gu.se
Abstract title	Visuell litteracitet som medierande verktyg

Bakgrund

Elevers förmåga att se, läsa och förstå bilder ligger som ett genomgående raster i kursplanen för bild genom hela grundskolan. Den visuella litteraciteten testas även inom andra skolämnen, exempelvis genom nationella prov i svenska, där förmågan att koppla samman text och bild är ett av svenskämnets centrala innehåll (Skolverket, 2011).

En vanlig uppfattning hos elever är att bildämnet främst innebär att måla och att göra. Bild ses som ett ämne där de ska få lära sig om tekniker och material och de förväntar sig att få utlopp för sin kreativitet och att framställa bilder (Skolverket, 2015). I kursplanen för bild, däremot, läggs stor vikt vid att läsa bilder, förstå bilder och samtala om hur man kan använda bilder (Skolverket, 2011). Det uppstår därmed ett glapp mellan elevers förväntan på bildämnets innehåll och kursplanens syftesbeskrivning för ämnet bild. I detta glapp befinner sig läraren, som ur ett demokratiskt perspektiv ska tillmötesgå elevernas intressen och engagemang, och samtidigt uppfylla styrdokumentens mål och syften.

Visual literacy – en teoretisk utgångspunkt

Begreppet litterat innebär, enligt Qarin Franker (2011), att kunna använda sig av sina textspråkliga färdigheter i de sociala sammanhang och aktiviteter man

behöver och önskar delta i. För en elev i grundskolan kan det röra sig om allt ifrån lärande i skolan till kommunikation via sociala medier. Anne Bamford (2003) menar att visuell läskunnighet är att utveckla en uppsättning färdigheter som behövs för att kunna tolka innehållet i bilder. Visuellt litterat är en person, då denne kan förstå innebörden av bilder och när personen kan analysera en bild och placera den i en kulturell kontext samt att ha förmågan att bedöma den estetiska förtjänsten i bilden (Bamford, 2003). Att vara visuellt litterat handlar om att kunna förstå och använda de visuella resurser som finns till hands för att tolka världen och skapa mening. Ron Bleed (2005) förklarar också begreppet med förmågan att förstå såväl som att producera visuella bilder för att kommunicera koncept och idéer. Han menar vidare att visuell litteracitet omfattar ett flertal kompetenser som en person kan utveckla genom att se och samtidigt införliva andra sinnliga erfarenheter.

I denna presentation beskrivs ett konkret exempel på hur man kan arbeta med att utveckla elevers visuella litteracitet inom bildämnet. Utförandet kan ses som ett typexempel på det som benämns learning by doing. I det här fallet användes bilddidaktiken som medel för kommunikation.

Syfte

Syftet med den övning jag presenterar här är att utveckla den visuella litteraciteten hos elever genom ett arbete i flera steg där både bildframställning och bildanalys står i fokus. Så kallad kodknäckning, vanligt förekommande begrepp inom litteracitetsforskning (Franker, 2011), föregår övningen. Arbetet med att redovisa i grupp bygger både på idén om lärande genom utforskande och på teorier om scaffolding utifrån ett multimodalt perspektiv (Bruner, 1961).

Resultat

Den kulturella dimensionen tycks spela roll för eleven för att knäcka bildkoder. Visuell litteracitet utvecklas i klassrummets sociala sammanhang där elever möts och reflekterar i en lärsituation. Eleven blir bekräftad men får också själv dela med sig av sina tankar och bekräfta sina kamrater. Literacyutbildning omfattar, enligt Ludwig (2003), en kritisk dimension som syftar till att eleven utvecklar medvetenhet om hur vi använder språket. Eleverna visar exempel på en sådan medvetenhet och har en handlingsberedskap för det.

Referenser

- Bamford, Anne (2003). The visual literacy white paper. Adobe. Hämtad 2016-12-07:
http://www.images.adobe.com/content/dam/Adobe/en/education/pdfs/visual-literacy_wp.pdf
- Bleed, Ron (2005). Visual literacy in higher education. ELI Explorations August 2005. Maricopa Community College.
- Bruner, Jerome (2002). Kulturens väv. Utbildning i kulturpsykologisk belysning. Göteborg: Daidalos.
- Dewey, John (1999). Demokrati och utbildning. Göteborg: Daidalos.
- Franker, Qarin. (2011) Litteracitet och visuella texter. Doktorsavhandling. Stockholm:
Stockholms universitet.
- Skolverket (2011). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2015). Bild i grundskolan. En nationell ämnesutvärdering i årskurs

6–9. Stockholm: Skolverket. Smith, R. C., Iversen, O.S. & Veeresawmy, R. (2016), “Impediments for Digital Fabrication in Education: A study of teachers’ role in digital fabrication”, Special Issue on School Revolution: Lets begin with Teachers’ Competences, IJDLDC International Journal of Digital Literacy and Digital Competence.

Martin, L. (2015), ’The Promise of the Maker Movement for Education’, Journal of Pre-College Engineering Education Research, Vol. 5(1), pp. 30-39.

Libow, M., Stager, G. (2013), Invent to Learn: Making, Tinkering, and Engineering in the Classroom

Design Thinking :

Schön, D. (1983) The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action, Basic Books. Dansk version: Den reflekterende praktiker, forlaget Klim (2001)

Cross, N. (2011), Design Thinking, Oxford/New York: Berg

Nelson, H. G. & Stolterman, E. (2003): The design Way: Intentional Change in an unpredictable World

Tim Brown, (2009): Change by Design, HarperCollins Publishers

P77

Writer and title	Gro Helledatter Jacobsen
Institution and country	UC SYD, Danmark
E-mail address	ghja@ucsyd.dk
Abstract title	Migration, inklusion og didaktik

I de senere år har en øget diversitet blandt folkeskolens elever fået opmærksomhed i den hjemlige skoledebat og skoleforskning. Særligt har ”tosprogede børn” og ”børn med særlige behov” været i fokus. Mens børn med

etnisk minoritetsbaggrund, af Undervisningsministeriet betegnet ”tosprogede børn”, var en meget omtalt gruppe i 00’erne, er de såkaldte ’inklusionsbørn’, af samme ministerium betegnet ”børn med særlige behov”, kommet i fokus i 10’erne. Senest har det øgede antal flygtninge, der er kommet til Danmark, medført, at tosprogede børn igen får opmærksomhed.

Kvantitative og kvalitative undersøgelser peger imidlertid på, at mange lærere i folkeskolen ikke blot oplever en øget elevdiversitet, men også en mangel på viden og kompetencer til at håndtere undervisningen af den mere mangfoldige elevgruppe. Desuden oplever undervisere på læreruddannelsen at mangle viden om tosprogede elever og elever med særlige behov. I præsentationen anlægges et almindidaktisk perspektiv på denne problematik. Altså: hvordan kan læreres oplevelse af at mangle viden om, hvordan en mere mangfoldig elevgruppe kan undervises i de enkelte skolefag, anskues i et almindidaktisk perspektiv?

Således diskuteres det, hvorvidt og hvorfor lærere finder, at deres almindidaktiske viden og færdigheder ikke slår til i arbejdet med at inkludere ”børn med særlige behov” og ”tosprogede børn” i de fagdidaktiske overvejelser og prioriteringer angående undervisningen. For at besvare disse spørgsmål ses der på forholdet mellem almindidaktik, fagdidaktik og ’særdidaktik’ dels i aktuel forskning og dels i læreruddannelsen. Det diskuteres bl.a., hvilken status fagområderne hhv. specialpædagogik og dansk som andetsprog pt. har i skoleforskning og i læreruddannelsen, og hvordan disse fagområder kan placeres i relation til almindidaktik og fagdidaktik.

Referencer

Jacobsen, G. H. (2016). Fra indvandrere- til inklusionsbørn – Fordelingslogikker og produktion af udsathed i skolen. *Liv i skolen* 18(2), 94-104.

Rasmussen, J., Pedersen, E. F., & Stafseth, V. T. (2015).

Læreruddannerkompetencer: en undersøgelse af danske læreruddanneres kompetencer og behov for kompetenceudvikling. København: DPU, Aarhus Universitet.

von Oettingen, A. (2016). Almen didaktik – mellem normativitet og evidens. København: Hans Reitzel

Danmarks Evalueringsinstitut (2013). Udfordringer og behov for viden.

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling (2016). Afrapportering af inklusionseftersynet - Den samlede afrapportering

P78

Writer and title	Nanna Paaske
Institution and country	Lærerutdanning og internasjonale studier, Høgskolen i Oslo og Akershus, Norway
E-mail address	Nanna.paaske@hioa.no
Abstract title	Det multikulturelle klasserommets muligheter for historiefaget i skolen - Globale erfaringer i møte med nasjonale og regionale særtrekk

Det multikulturelle klasserommets muligheter for historiefaget i skolen -
Globale erfaringer i møte med nasjonale og regionale særtrekk

«Hvordan fikk dere til å sikre det norske folket inntekter fra olja? Er det fordi amerikanske oljeselskaper ikke har kontroll over Norge, slik de har i hjemlandet mitt, Angola?», spurte en lærerstudent våren 2016.

Med utgangspunkt i forskning som viser at elever med minoritetsbakgrunn

opplever historieundervisningen som irrelevant, tar artikkelen opp sentrale historiedidaktiske utfordringer for skolen. Sentralt er majoritetskulturens hegemoni i skolens historiske narrativer, forholdet mellom globale perspektiver og regionale samfunnsendringer, hvordan personlig identifikasjon kreves for å forstå betydningen samfunnsendringer i fortiden har for den enkeltes liv, og hvordan historiebevissthet gir elevene mulighet til å bruke fortiden som et grunnlag for å forstå samtiden og vurdere muligheter og utfordringer i fremtidens samfunn.

Denne studien problematiserer to spørsmål: 1) Hvorfor inkluderer ikke læreboktekstene internasjonale perspektiver i den norske oljehistorien? 2) På hvilken måte blir det lagt til rette for at alle elever - uavhengig av kulturell eller geografisk tilhørighet- kan få oppleve norsk oljehistorie som relevant for sin samfunnsorientering? Datamaterialet i studien er en diskursanalyse av lærebøker i bruk i norsk grunnskole i dag, der både tekstens utforming og innhold har betydning for de relevante problemstillingene.

Funnene peker mot at norsk oljehistorie presenteres som en eventyrfortelling der nasjonale hensyn gis avgjørende betydning, mens internasjonale forhold i liten grad er belyst. Narrativene er lukkede og åpner i liten grad for å bygge bro mellom norske samtidsforhold, historiske forhold og elevenes egne refleksjoner.

Nøkkelord: Multikulturelle klasserom, Skolens narrativer, Globalhistorie, Identitetsdannelse, Norsk oljehistorie, Lærebokanalyse

Slot 27 – History

P79

Writer and title

Hans Olofsson

Institution and country Karlstad University, Sweden

E-mail address hans.olofsson@kau.se

Abstract title Narrative Abbreviations - A Cultural Tool for
Developing Students' Historical Consciousness?

Is it possible for students to develop their historical consciousness as a result of history education? This question has been raised in many different ways for decades in history didactics (Rüsen, 2006). In my ongoing research on history education in Swedish compulsory school (school year 7-9, students age 13-16) I have paid an increasing attention to the concept "Narrative Abbreviations", above all for the ability of the concept to illuminate this problem (Olofsson, 2014).

A Narrative Abbreviation comprises allusions to the past in one single word or a phrase like "Waterloo", "I have a Dream" or "queen Elisabeth" (Rüsen 1994). The utterance of such a word or phrase refers directly to more elaborated narratives on historical events, developments or agents but, as a Narrative Abbreviation, it also appears to connect the narrator with certain social and value dimensions in the historical culture to which he or she belongs (Assmann, 2010; Olofsson, 2014). In my research, I have consequently found some evidence that Narrative Abbreviation could be seen as a linguistic and cultural tool with regard to developing historical consciousness (Wertsch, 2002).

My main interest in Narrative Abbreviations is due to its capacity in contributing to theoretical explanations on the relationship of experienced memory and communicated experiences of the past (Schütz, 1967). But I also think Narrative Abbreviations could serve as a key concept for understanding

how history and other school subjects, such as literature education, music history or religious education, could be analyzed as part of the historical culture(s) in a society (Assmann,2008). I correspondingly suggest that Narrative Abbreviations – if better explored and researched – could serve as an explicit meta concept for students and an educational aim which, in turn, could improve education in humanities at large (Wertsch, 2002).

References

- Assmann, A. (2010). The Holocaust – a Global Memory? Extensions and Limits of a New Memory Community. In A. Assmann & S. Conrad (eds.), *Memory in a global age: discourses, practices and trajectories* (s. 97–118). Houndsmills, Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.
- Assmann, J. (2008): "Communicative and Cultural Memory" In Erll, Astrid & Nünning, Ansgar (eds.) (2008). *Cultural memory studies: an international and interdisciplinary handbook*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Olofsson, H. (2014): *Narrativa förkortningar i historieundervisningen – några möjligheter och problem*. [In Swedish with an English summary]: "Narrative Abbreviations: Some Opportunities and Constraints in History Education" In Lise Kvande (eds.) (2014), *Faglig kunnskap i skole og lærerutdanning: nordiske bidrag til samfunnsfag- og historiedidaktikk*. Bergen: Fagbokforlaget
- Rüsen, Jörn (2006): *Sense of History: What does it mean?* In Rüsen, Jörn (eds.) (2006). *Meaning and representation in history*. New York: Berghahn Books.
- Rüsen, J. (1994) *Historische Orientierung: über die Arbeit des Geschichtsbewusstseins, sich in der Zeit zurechtzufinden*, [Historical orientation: on the work of historical consciousness for orientation in time] Köln: Böhlau.

Schütz, A. [1932] (1967). *The phenomenology of the social world*. Evanston: Northwestern Univ. Press.

Wertsch, J. V. (2002). *Voices of collective remembering*. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.

P80

Writer and title	Magnus Larsson
Institution and country	Utbildning Gävle, Sweden
E-mail address	magnus.larsson@gavle.se
Abstract title	Developing a teaching practice to enable students' conceptions of democratization in history

This project is teacher driven and conducted in a Swedish upper secondary school within the subject of history. The aim is to develop students' qualified understanding of the concept of democratization in history education; how the working class in Sweden rose to power in the late 1800's and early 1900's. The main purpose is to develop a teaching practice, to enable students deep understanding of critical aspects of the chosen object of learning. A socio-cultural framework along with variation theory is used to explore, elaborate and specify what it means to learn and express this capability; within a context of teaching, where teaching-learning relations are focused. This far - through planning by lesson observations and analyzing students' conceptions related to democratization - the study focuses on the following key concepts: power, publicity, counter-publicity, conflict, socialism, liberalism and conservatism.

Initially, the students expressed a limited understanding, for instance e.g. the meaning of "conflict" was expressed as a situation where "people kill each

other”. Results also suggest that it is necessary to enact a fusion of the key concepts to optimize learning – the aspects must be discerned simultaneously as part of a historical setting and in relation to each other – to manifest the object of learning and enable a more qualified discernment. In conclusion, variation theory appears to be a powerful tool to design and analyze subject specific teaching, holding a sharp focus on the subject content in a complex context of teaching. This project is planned to be completed at the time for the conference.

References

- Ambjörnsson, R. (1988). Den skötsamme arbetaren: idéer och ideal i ett norrländskt sågverkssamhälle 1880-1930. Carlsson.
- Hathaway, T. (2015). Lukes reloaded: an actor-centred three-dimensional power framework. *Politics*, 1467-9256.
- Marton, F., & Booth, S. A. (1997). *Learning and awareness*. Psychology Press.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher mental process*.

P81

Writer and title	Najat Ouakrim-Soivio & Jukka Rantala
Institution and country	University of Helsinki, Finland
E-mail address	najat@arviointi.fi, jukka.rantala@helsinki.fi
Abstract title	How Finnish history teachers have received their new curricula
	The new National Core Curricula has just been put into operation for basic

education and upper secondary schools. The Core Curriculum for Basic Education (2014) emphasises disciplinary history: in other words, teaching and learning focuses on historical thinking. This manifests itself in a detailed portrayal of the study aims and assessment criteria. The content knowledge is displayed non-specifically. Only 11 wide contents are defined for four-year history studies in basic education (266 lessons). However, in the upper secondary school the core curriculum still stresses content knowledge. In total, there are 36 contents to learn in three obligatory courses (114 lessons).

Previously, the core curriculum was reformed in 2004 for basic education and in 2003 for upper secondary education. The new curriculum that was introduced was a dramatic change, particularly in basic education—it meant changing the teaching tradition from content- to skill-based teaching. This change, however, did not realize properly in schools. Many teachers continued to work in the same way as earlier (see Ouakrim-Soivio & Kuusela 2012; Rantala 2012). Some teachers saw the function of history education as a transmitter of the Great National Narrative to the new generations, and thus rejected it. The others deserted the new curriculum because it would mean the abandonment of their old teaching habits.

In our presentation, we will study how teachers at this time have received the new curricula. Our data consists of the survey carried out among history teachers, as well as interviews conducted with them. We will present teachers' perceptions about the study aims, contents, and assessment criteria expressed in the curricula. We attempt to answer the following question: why does the changing of teaching tradition seem to be so difficult?

Slot 28 – Social Science

P82

Writer and title	Peter Hobel
Institution and country	Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet
E-mail address	peterhobel@sdu.dk
Abstract title	Skrivedidaktik og skriveordrer i obligatorisk samfundsfag i de danske gymnasiale uddannelser

Hvilke skriveidaktiske udfordringer bliver lærere konfronteret med, når de skal give skriftlige skriveordrer til eleverne?

Jeg definerer en skriveordre som en social og direktiv handling, der initierer skrivehændelser (Austin 1962, Barton 2007, Ivanic 1998, Hobel 2015). En skriveordre er en didaktisk krævende, men underkommunikeret handling (Gardner 2011). Der er i et almindeligt didaktisk perspektiv (hvad er skolens formål?) og et fagdidaktisk perspektiv (hvorfor skal der undervises i dette fag?) brug for at diskutere, hvordan lærere gennem skriveordrer kan positionere eleverne og tilbyde dem skriveridentiteter (Ivanic 1998), og hvordan skriveordrer privilegerer bestemte skrivepraktikker (Hamilton 2000, Christensen et al. 2014). Forskningen peger på, at det i den forbindelse er centralt, at skriveordrerne kontekstualiserer skrivningen (Brossel 1983, Olinghouse et al. 2012, Otnes 2015a+b) og opfordrer eleverne til at reflektere over skrivningen som medie til læring i fag (Bangert-Drowns et al. 2004).

Præsentationen trækker på den teoriudvikling, der er foregået forskningsprojektet Faglighed og Skriftlighed (2010-2015) og analyserer data fra dette.

Præsentationen ser skrivning som et medie for læring i skolens domæner (Vygotsky 1971, Macken-Horarik 1998, Gee 2002). Skrivning ansues generisk

som tænkningens medie, hvilket lægger op til en almindidaktisk diskussion af skrivningens rolle i skolen. Samtidig er det præsentations tese, at skrivedidaktik er fagdidaktik (Krogh 2010, Hobel 2011, Applebee og Langer 2013, Krogh 2015), hvilket lægger op til en fagdidaktisk diskussion af, hvordan elever lærer sig fag gennem skrivning.

Præsentationen fokuserer teoretisk og empirisk på lærernes skriveordrer og fremlægger en typologi for mulige skriveridentiteter i samfundsfag, og diskuterer dens anvendelighed i andre fag.

Endelig fremlægges en analyse af samfundsfagslæreres skriveordrer til skrivehændelser i timerne. Et fund i analysen er, at lærerne primært, men ikke udelukkende positionerer eleverne som aktører, der skriftligt skal lagre og organisere fremlagt stof, og at lærerne prioriterer skrivepraktikker, hvor skrivning anvendes som medie til at forberede den mundtlige undervisning.

Litteratur

Applebee, A.N. og Langer, J.A. (2013). Writing instruction that works. Proven Methods for Middle

and High School Classrooms. New York: Teacher College Press

Austin, J.L. (1962): How to do things with words. Oxford: At The Claredon Press

Bangt-Drowns, R.L. et al. (2004). The effect of school-based writing-to-learn interventions on academic achievement: a meta-analysis. Review of Educational Research, vol. 74, no. 1

Barton, D. (2007). Literacy. An Introduction to the Ecology of Written

Language [1994]. Oxford

UK & Cambridge USA: Blackwell

Brossel, G. (1983). Rhetorical specifications in essay examination topics.

College English 45

Christensen, T.S., Elf, N.F. og Krogh, E. (2014). Skrivekulturer i folkeskolens niende klasse.

Odense: Syddansk Universitetsforlag

Gardner, T (2011). Designing writing assignments. Illinois: National Council og Teachers of

English

Gee, J.P. (2002). Learning in Semiotic Domains: A Social Situated Account. I

Scharlert, D. et al.

(red.). The 51st Yearbook of the National Reading Conference, Vol. 51 (s. 23-32). Oak Creek:

University Press

Hamilton, M. (2000). Expanding new literacy studies: using photographs to explore literacy as social practice. I Barton, D. et al. (ed.). Situated literacies.

Reading and writing in context. London: Routledge

Hobel, P. (2011). Skrive for at lære og løse problemer. I Klausen, S.H. (red.). På tværs af fag. Fagligt samspil i undervisning, forskning og teamarbejde.

København: Akademisk Forlag

Hobel, P. (2015). Skriveordrer, tværfagligt samarbejde og demokratisk dannelse.

I Otnes, H. (red.). Å invitere elever til skrivning. Bergen: Fakkbokforlaget

Ivanič, R. (1998). Writing and identity. The discursal construction of identity in academic writing. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing

Company.

- Krogh, E. (2010). (red). Videnskabsretorik og skriveidaktik. Skriftserien Gymnasiepædagogik nr. 77. Odense: Syddansk Universitet
- Krogh, E. et al. (2015) (red.). Elevskrivere i gymnasiefag. Odense: Syddansk Universitetsforlag
- Macken-Horarik, Mary (1998): Exploring the Requirements of critical School Literacy: a View from two Schoolrooms. In: F. Christie & R. Mission (ed.): Literacy and schooling. London: Routledge, pp. 74-103
- Olinghouse, N.G. et al. (2012). State writing assessment: inclusion of motivational factors in writing tasks. Reading & Writing Quarterly 28
- Otnes, H. (2015a). Skriveoppgaver under lupen. I Otnes, H. (red.). Å invitere elever til skriving. Bergen: Fakkbokforlaget
- Otnes, H. (2015b). Tildelte skriverroller og positioner i skriveoppgaver på mellomtrinnet. I Otnes, H. (red.). Å invitere elever til skriving. Bergen: Fakkbokforlaget
- Vygotsky, Lev S. (1971): Tænkning og sprog. København: Hans Reitzels forlag

P83

Writer and title	Charlotta Hilli
Institution and country	Åbo Akademi, Finland
E-mail address	chilli@abo.fi
Abstract title	Virtuella simuleringar som metod i samhällslära - ekonomisk kunskap i interaktiv tappning

Ekonomiska begrepp är vanligen abstrakta och de förankras sällan hos eleven om inte elevens livsvärld beaktas i undervisningen. I min doktorsavhandling (Hilli, 2016) stärkte simuleringar i virtuella lärmiljöer gymnasiestuderandes motivation att studera samhällslära. Empirin samlades in i tre distanskurser i finländska gymnasier åren 2013-2014 och bestod av intervjuer med 13

informeranter i åldern 17–18. Här antas ett ämnesdidaktiskt perspektiv för att förstå hur simulationer i virtuella lärmiljöer präglade deras ämneskunskap.

Dalgarno (2001) definierar en simulation som en korrekt avbildning av verkligheten. Den kan ge elever möjlighet att skapa mentala bilder av processer genom interaktion med den virtuella omgivningen. Enligt Means et al. (2014) kan simulationer stärka elevers förmåga att tolka och konstruera dynamiska modeller av verkliga processer. Ekonomiska teorier är avancerade, vilket en simulation kan förtydliga.

Diskursen i samhällslära enligt Christensen & Christensens (2015) modell fungerar som analysredskap. I den indelas samhällslära i fyra verksamhetsområden med kopplingar till varandra. 1) Elevens livsvärld, 2) värderingar i samhället (ämnesdidaktiska metoder), 3) aktuella samhällsliga strukturer (ämnesinnehåll) och 4) samhällsvetenskapliga discipliner (i detta fall ekonomiska teorier). En induktiv metod med fokus på den studerandes aktivitet och förkunskaper (1) var ändamålsenlig när lärmiljön erbjöd virtuella objekt för att resonera kring ekonomiska begrepp (3) i simulationsform (2) utgående från ekonomiska teorier (4).

Den virtuella lärmiljön innebar en flexibel och interaktiv ram för lärprocessen. Informanterna var aktiva vid lärprocessen när deras livsvärld stod i fokus och när innehållet hade en personlig relevans för dem. Det motsvarar den värdediskurs som anges i läroplaner där eleverna ska lära sig bli aktiva ekonomiska aktörer (Christensen, 2015; Utbildningsstyrelsen, 2015). Studiens implikationer är att informanterna utnyttjade medierande redskap (Jakobsson,

2012; Säljö, 2005) som virtuella objekt och ekonomiska begrepp (Christensen, 2015) för att förstå ämnesinnehållet. Den virtuella lärmiljön stärkte möjligheten att koppla ämnesdidaktiska metoder till informanternas livsvärld, men det är oklart hur väl ämnesinnehållet och ekonomi som disciplin förankrades hos dem.

Nyckelord: samhällslärans didaktik, ekonomisk kunskap, simulation, virtuella lärmiljöer

Referenser

- Christensen, A. S. & Christensen, T. (2015). Fagopfattelser i samfundsfag - analytiske modeller. I Torben Christensen (red.) Fagdidaktik i samfundsfag. (s. 45–59). Frederiksberg: Bokforlaget Frydenlund.
- Christensen, T. (2015). Hvad er samfundsfag? I Torben Christensen (red.) Fagdidaktik i samfundsfag. (s. 9–42). Frederiksberg: Bokforlaget Frydenlund.
- Dalgarno, B. (2001). Interpretations of constructivism and consequences for Computer Assisted Learning. *British Journal of Educational Technology*, 32 (2), 183–194. doi: 10.1111/1467-8535.00189
- Hilli, C. (2016). Virtuellt lärande på distans. En intervjustudie med finländska gymnasie studerande. Doktorsavhandling, Åbo: Åbo Akademi.
- Jakobsson, A. (2012). Sociokulturella perspektiv på lärande och utveckling. *Lärande som begreppsmässig precisering och koordinering. Pedagogisk forskning i Sverige* 17 (3–4), 152–170.
- Means, B., Bakia, M. & Murphy, R. (2014). *Learning Online. What research tells us about whether, when and how.* New York: Routledge.

Säljö, R. (2005). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Utbildningsstyrelsen. (2015). *Grunderna för läroplanen i gymnasieutbildning*.

Hämtad från

http://www.oph.fi/download/174853_grunderna_for_gymnasiets_laroplan_2015.pdf

P84

Writer and title	Mona Langø, universitetslektor i samfunnsfagdidaktikk
Institution and country	Universitetet i Bergen, Norge
E-mail address	Mona.Lango@uib.no
Abstract title	Elevenes motivasjon og innsats i samfunnsfagene

Observasjoner og erfaringer som mange lærere og lærerutdannere gjør seg er at elevinnsats og engasjement i samfunnsfagene i videregående skole varierer. Noen elever i videregående er i hovedsak aktive og gjør en innsats, andre passive (Topland og Skaalvik, 2010). Passive elever er et alvorlig hinder fordi de fleste tilnærminger til undervisning og læring forutsetter at elevene er villige til å aktivisere seg og gjøre en innsats. Fra et fagdidaktisk perspektiv er det derfor viktig å finne ut hva ulike tilnærminger til faget grunner i. Skaalvik og Skaalvik (2011) har forsket på elevenes motivasjon, hvor et av målene på motivasjon var innsats. Med innsats mener de at elevene gjør så godt de kan, at de gjør sitt beste, at de virkelig prøver å utføre oppgavene og at de gjør leksene sine. Resultatene viser at det er stor variasjon i elevenes innsats i skolen og at innsatsen synker gradvis fra 4. til 10. trinn. Funnene for innsats viser videre at den synkende kurven blir noe brattere fra og med overgangen til

ungdomstrinnet og at den viktigste predikatoren av innsats, er indre motivasjon. Dette viser at vi har noe forskning om innsats generelt i norsk skole, med hovedfokus på grunnskolen. Vi vet imidlertid mindre om elevenes innsats knyttet spesifikt til samfunnsfagene i videregående skole. I pedagogisk sammenheng er det ofte et fokus på å se på forholdet mellom elevenes indre og ytre motivasjon, med vektlegging av at indre motivasjon er det ønskelige. Vi kan imidlertid ikke bare forstå elevene som indre motiverte, men også som nyttemaksimerende og ytre motivert. På bakgrunn av dette vil jeg drøfte spørsmålet om elevene er rasjonelle aktører eller om de er indre motivert i møte med samfunnsfagene i videregående skole. Det empiriske materialet vil være intervju av 26 elever som har valgt et av de tre programfagene sosiologi og sosialantropologi, sosialkunnskap eller politikk og menneskerettigheter.

Referanser

Skaalvik, Einar M. og Sidsel Skaalvik (2011): *Motivasjon for skolearbeid*. Tapir akademisk forlag.

Topland, Beate og Einar M. Skaalvik (2010): *Meninger fra klasserommet*. Analyse av Elevundersøkelsen 2010.

http://www.udir.no/upload/Forskning/2010/5/Elevundersokelsen_2010_analyse.pdf

Slot 29 – General Didactics

P85

Writer and title	Deborah S. Larssen & Ion Drew
Institution and country	University of Stavanger, Norway
E-mail address	Deborah.larssen@uis.no

ion.drew@uis.no

Abstract title The researching student teacher: how can we support and assess their work using Lesson Study as a foundation?

A curriculum requirement in Norway is that student teachers should conduct classroom- based research during teaching practice. Lesson Study (LS) has been used as a tool for this purpose among English foreign language (EFL) student teachers at our university.

LS is a professional development tool that supports high-quality learning experiences for student teachers (Murata & Pothen, 2011). Student teachers collaborate over the development of a lesson, there is an active inquiry agenda, research-based knowledge is a natural and essential part of the deliberations that take place in the group, and content knowledge is important and discussed in detail in relation to pupils' learning outcomes.

18 student teachers of EFL didactics at a Norwegian university undertook a LS project during group teaching practice. After completing their practice period, each group wrote a LS project report and individually wrote a reflection note discussing the challenges and personal learning outcomes resulting from the project.

The study addresses the following research questions: What can we discover about student teachers' research abilities and developing knowledge of pupil learning through a content analysis of their teaching practice reports and individual reflection notes? What are the implications for our programme of

what the analysis reveals?

The LS project reports and individual reflection notes were analysed using content analysis based on rubrics adapted from Cochran-Smith et al. (2009).

LS is a developmental tool and research-based approach that teacher educators can use to support the development of student teachers' ability to reflect over their work within a multifaceted school environment to the benefit of their learners. The use of this tool enables one to transcend traditional boundaries between subject didactics and pedagogy as students draw on their total knowledge of teaching and learning during the project. This presentation therefore fits well within the conference theme.

P86

Writer and title Harald Eriksen

Institution and country UiO, Institutt for lærerutdanning og skoleforskning, Norge

E-mail address haralder@ils.uio.no

Abstract title Elevers oppfatning av lærers tilbakemeldingspraksis: om forhold som kan forklare elevenes opplevde nytte av lærers skriftlige tilbakemeldinger i skriftlig norsk

Formålet med denne studien er å undersøke elevers opplevde nytte av norsklærerens tilbakemeldingspraksis i skriftlig norsk. På bakgrunn av omfattende internasjonal forskning innen feltet Vurdering for læring (VfL) er teoridrevne hypoteser at elevene oppfatter lærers tilbakemelding som mer nyttig

hvis den 1) retter seg mot målet med opplæringen, 2) gir elevene informasjon via en forklaring eller instruks om hvordan de skal komme nærmere målet og 3) at lærer legger til rette for bruk av tilbakemeldingen. De latente variablene kriterier, forklaring og bruk er valgt som operasjonalisering av VFL-teorien, og de er målt mot nytte som avhengig variabel. Studien søker slik å bidra med kunnskap om hvordan de generelle retningslinjene kan operasjonaliseres i skriveopplæringen i norskfaget i videregående skole, altså i en spesifikk fagkontekst (N = 199 elever i videregående skole). Strukturell likningsmodellering (SEM) er brukt som metode til å estimere forholdet mellom de latente variablene. Funn er at elevene oppfatter at hvis lærer har og bruker kriterier, som operasjonaliserer målet med opplæringen, så er dette forholdet positivt statistisk assosiert med opplevd nytte. Videre opplever elevene at forklaringer på hvordan de skal forbedre seg skriftlig (og komme nærmere målet) er positivt statistisk assosiert med opplevd nytte. Et mer overraskende funn, ut fra det teoretiske rammeverket, er at elevenes oppfatning av lærers tilrettelegging for bruk av tilbakemeldinger ikke er signifikant assosiert med opplevd nytte. Variabelen er blant annet operasjonalisert gjennom spørsmål om elevene oppfatter at de blir bedt om å jobbe med teksten i timene etter å ha fått tilbakemelding, og om de oppfatter at de får denne typen arbeid i lekse. Flere mulige forklaringer diskuteres; en kan være at tidspunktet for når elevene får tilbakemelding, gjør at de ikke opplever det som nyttig å jobbe videre med teksten fordi de er i gang med annet fagstoff.

Referanser

Bennett, R. E. (2011). Formative assessment: A critical review. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 18(1), 5-25.

Black, P., & Wiliam, D. (2009). Developing the theory of formative assessment. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability* (formerly: *Journal of Personnel Evaluation in Education*), 21(1), 5-31.

Kline, R: B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. The Guilford Press.

Jonsson, A. (2012). *Facilitating productive use of feedback in higher education. Active learning in higher education*. Sage Publications.

P87

Writer and title	Vibeke Christensen
Institution and country	University College Nordjylland, Danmark
E-mail address	vic@ucn.dk
Abstract title	Hvor er det faglige indhold? Udvikling af Hattie og Timperleys feedbackmodel.

Hattie og Timperley konkluderer i deres artikel, ”The Power of Feedback”, at ”Feedback [...] is one of the most powerful influences on learning” (Hattie & Timperley, 2007: 104). På baggrund af deres omfattende metaanalyser af foreliggende forskning inden for området præsenterer de en model, som feedback kan tænkes inden for. Endelig afslutter de deres artikel med at konstatere, at feedback ”[...] needs to be more fully researched by qualitatively and quantitatively investigating how feedback works in the classroom and

learning process” (Hattie & Timperley, 2007: 104 - min fremhævelse).

Denne opfordring bliver fulgt i et ph.d.-projekt, som har til hensigt at belyse, hvordan feedback understøtter 7.-9. klasse-elevs udvikling af multimodal tekstkompetence i danskfaget i folkeskolen (Christensen, 2015).

Feedbackmodellen bidrager med de kategorier, som anvendes til at beskrive den forekommende feedbackpraksis i de undersøgte klasser. Imidlertid viser det sig vanskeligt at beskrive al den forekommende feedback med modellens kategorier, og projektet bliver således samtidig en undersøgelse af, hvorvidt modellen egner sig til at beskrive den planlagte og spontane feedback, som forekommer i praksis i skolens danskundervisning. Den feedback, som vanskeligt lader sig indfange af modellen, vurderes som væsentlig for elevernes læring, både i relation til de lovmæssige rammer, som gælder for skolen, og i relation til deres fortsatte læring i uddannelse og erhverv. Dette fører til en videreudvikling af feedbackmodellen.

I oplægget præsenteres den empiri, som ligger til grund for en udvikling af modellen. Relevansen af model-udviklingen diskuteres i et curriculum-perspektiv og i et teoretisk perspektiv med specielt fokus på mål og måltyper (fx Eisner, 1969) og på selvreguleret læring (fx Pintrich, 2000).

Der er tale om et work-in-progress, og oplægget skal ses som en invitation til diskussion af de præsenterede tanker.

Referencer

Christensen, V. (2015). Nettekster fanger og fænger. Multimodale tekster, feedback og tekstkompetence i danskundervisningen i udskolingen. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag

Eisner, E. W. (1969). Instructional and expressive educational objectives: Their

formulation and use in curriculum. In W. J. Popham, E. W. Eisner, H. J. Sullivan & L. L. Tyler (Eds.), *Instructional objectives*. Chicago: American Educational Research Association.

Hattie, J., & Timperley, H. (2007). *The Power of Feedback*. *Review of Educational Research*, 77(1), 81-112.

Pintrich, P. R. (2000). *The role of goal orientation in self-regulated learning*. Academic Press.

Slot 30 – Teacher Education

P88

Writer and title	Joakim Andersson
Institution and country	Högskolan för Design och Konsthantverk, HDK, Göteborgs universitet
E-mail address	Joakim.andersson@hdk.gu.se
Abstract title	Kommunikation och interaktion i slöjdundervisning

Syftet med denna presentation är att diskutera hur olika kommunikationsformer mellan studenter och lärare inom lärarutbildningen kan se ut i lärandesituationer när skicklighet och kompetens ska utvecklas i slöjdverksamheten. Under lärarstudentens utbildning till lärare för skolämnet slöjd ingår olika workshops där det ges möjlighet till att träna olika färdigheter och att bli kunnig i att slöjda. För att som lärare kunna undervisa i slöjdämnet är det viktigt att ha egen

erfarenhet av hur det gradvis kan gå till att utveckla skicklighet och kunnande. Dels för egen utveckling av ämneskunnande, men också didaktisk kompetens att undervisa elever i sådana undervisnings- och lärandeprocessers. Det empiriska datamaterialet består av videoinspelningar från två olika workshoppar under sex dagar med workshoppar i träsvarvning på en slöjdläroarutbildning. Videodokumentation och analys är utförda efter etnografiskt inspirerade utgångspunkter (Goodwin, LeBaron & Streeck, 2011; Johansson, 2011; Knoblauch, Schnettler, Raab & Soeffner, 2009). Det inspelade materialet kännetecknas av studenternas interaktion. De använder sig av både verbala och icke-verbala kommunikationsformer. Jag är intresserad av att undersöka hur lärandeprocesser formas av olika kommunikationsformer och interaktioner, grupp- och individuella instruktioner och intryck när studenterna arbetar ensamma, hjälper andra eller får hjälp (jfr Johansson, 2002; Säljö, 2005). Jag vill diskutera hur kunskaperna utvecklas med hjälp av verktyg och material och sociala interaktioner i en hantverkskontext. Vad är det som gör att en person växlar mellan att arbeta ensam eller ta emot hjälp från andra? Hur utvecklas studenternas lärandeprocesser genom samtal och andra former av kommunikation exempelvis kroppsspråk, gester, ansiktsuttryck, handlingar med olika verktyg och artefakter? Hur sker kommunikationen mellan lärare-student, student- student och student-material-redskap och vilken funktion, fyller olika kommunikationsformer och instruktioner under arbetet?

Referenser

- Andersson, J., Brøns-Pedersen, L. & Illum, B. (2016). Kommunikation och lärande i slöjdverkstaden. *Techne serien A*, vol. 23, nr. 2, s. 80–98.
- Bezemer, J. & Kress, G. (2016). *Multimodality, learning and communication*. A

social semiotic frame. New York: Routledge.

Broman, A., Frohagen, J. & Wemmenhag, J. (2013). Vad kan man när man kan tillverka ett uttryck i slöjdföremål? *Forskning om undervisning och lärande*, vol. nr. 12, s. 6–28.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2011). *Research methods in education* (7th ed.). London: Routledge.

Dreyfus, H & Dreyfus, S. (1991). *Intuitiv ekspertise – Den bristande dröm om tänkande maskiner*. Köpenhamn: Munksdaard.

Dreyfus, H. & Dreyfus, S. (2000). *Mästarlära och experters lärande*. I K. Nielsen & S. Kvale (red.), *Mästarlära – Lärande som social praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Goodwin, C., LeBaron, C. & Streeck, J. (Eds.). (2011). *Embodied interaction. Language and the body in the material world. Learning in doing: Social, cognitive & computational perspectives*. New York, NY: Cambridge University Press.

Illum, B. (2004). *Det manuelle håndværksmæssige og læring – processens dialog* (Doktorsavhandling). København: Danmarks pædagogiske universitet.

Illum, B. & Johansson, M. (2009). Vad är tillräckligt mjukt? *Kulturell socialisering och lärande i skolans slöjdpraktik*. *FORMakademisk*, vol. 2, nr. 1, s. 69–82.

Johansson, M. (2002). *Slöjdpraktik i skolan – hand, tanke, kommunikation och andra medierande redskap* (Doktorsavhandling). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Johansson, M. (2008). Att tänka med nålen i hand – medierande redskap i slöjdpraktik. I H. Rystedt & R. Säljö (red.), *Kunskap och människans redskap: teknik och lärande* (s. 263–276). Lund: Studentlitteratur.

- Johansson, M. (2011). Vad och hur gör de? – att synliggöra lärande i grundskolans slöjdpraktik via videoetnografi och mikroanalys. *Techne serien A*, vol. 18, nr. 1, s. 33–47.
- Keller, C., & Keller, J. D. (1996). *Cognition and tool use. The blacksmith at work*. New York: Cambridge University Press.
- Koskinen, A., Seitamaa-Hakkarinen, P. & Hakkarinen, K. (2015). Interaction and embodiment in craft teaching. *Techne serien A*, vol. 22, nr. 1, s. 59–72.
- Knoblauch, H., Schnettler, B., Raab, J. & Soeffner, G. (eds.). (2009). *Video analysis: Methodology and methods. Qualitative audiovisual data analysis in sociology*. Germany: Peter Lang.
- Lave, J. & Wenger, E. (1991). *Situated learning. Legitimate peripheral participation*. Cambridge, MA.: Cambridge university press.
- Molander, B. (1996). *Kunskap i handling*. Göteborg: Daidalos.
- Nielsen, K & Kvale, S. (red.). (2000). *Mästarlära – Lärande som social praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Schön, D. A. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. New York: Basic Books.
- Selander, S. & Kress, G. (2010). *Design för lärande – ett multimodalt perspektiv*. Stockholm: Nordstedts.
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.
- Säljö, R. (2005). *Lärande och kulturella redskap. Om lärprocesser och det kollektiva minnet*. Stockholm: Nordstedts.
- Thorstensen, O. (2015). *En snekkers dagbok*. Stavanger: Pelikanen forlag.
- Vetenskapsrådet. (2011). *God Forskningsred. VR-rapport nr. 1:2011*.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher*

psychological processes. Cambridge, MA: Harvard university press.

Vygotsky, L. S. (2000). Tänkande och språk (K. Öberg Lindsten, översättning). Göteborg: Daidalos.

Wertsch, J. V. (2002). Voices of collective remembering. Cambridge, MA: Cambridge University Press.

Westerlund, S. (2015). Lust och olust – elevers erfarenheter i textilslöjd (Doktorsavhandling). Umeå: Umeå universitet, institutionen för estetiska ämnen.

P89

Writer and title	Peter Hasselskog
Institution and country	Högskolan för Design och Konsthantverk – Göteborgs universitet, Sverige
E-mail address	peter.hasselskog@hdk.gu.se
Abstract title	Slöjdämnet och entreprenöriell kompetens

Slöjdämnet syftar bland annat till att utveckla elevernas kreativitet och initiativförmåga, medan skolan övergripande ska utveckla entreprenöriella kompetenser. Min undersökningsfråga gäller möjligheter och hinder för slöjdämnets ämnesspecifika mål och innehåll enligt läroplan och i praxis, i relation till allmändidaktikens ansvar för ”det entreprenöriella” i den svenska grundskolan. Perspektivet är läroplansteoretiskt (t ex Wahlström, 2015) då gällande styrdokument ligger till grund för analysen.

Utvärderingar av den svenska grundskolans slöjdämne riktar återkommande kritik mot undervisningen för att den för ensidigt fokuserar elevernas görande (Skolverket, 1993, 2005, 2013). Utgångspunkt för slöjdundervisningen är ofta

en angiven hantverksteknik (Skolverket, 2013), lärandemålet är oftare att behärska en hantverksteknik än riktat mot mer generella kompetenser. Regeringen gav 2009 Skolverket i uppdrag att stimulera arbetet kring entreprenörskap i skolan. Arbetet handlar till stora delar om att utveckla elevers nyfikenhet, kreativitet och initiativförmåga (Skolverket, 2009). Läroplanen från 2011 anger att ”Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap” (Skolverket, 2011a).

I kommentarmaterialet till slöjddämnet kursplan framgår att slöjdundervisningen ”ska väcka nyfikenhet och utveckla elevernas förmåga att ta sig an utmaningar på ett kreativt sätt. Kreativitet är väsentligt för att eleverna ska kunna utveckla ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap” (Skolverket, 2011b).

I Finland och Danmark är slöjddämnet koppling till innovation, företagsamhetsfostran, design och samhället framträdande. I relation till ovanstående är det förvånande och anmärkningsvärt att slöjddämnet i den svenska grundskolan sällan kopplas samman med entreprenöriellt lärande och utveckling av entreprenöriella kompetenser. Detta gäller bland såväl elever och lärare som i rapporter, direktiv och i samhällsdebatten.

Referenser

Skolverket (1993). Slöjd. Huvudrapport. Skolverkets rapport nr. 24. Stockholm: Liber distribution.

Skolverket (2005). Nationella utvärderingen av grundskolan 2003. Ämnesrapport Slöjd (Ämnesrapport till rapport 253). (Hasselskog, P. & Johansson, M., författare). Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2009). Skapa och våga. Erfarenheter, begrepp och forskning kring entreprenörskap i skolan. Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2011a). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr11). Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2011b). Kommentarmaterial till kursplanen i slöjd. Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2015). Slöjd i grundskolan. En nationell ämnesutvärdering i årskurs 6 och 9. Rapport 425. Stockholm: Fritzes

Wahlström, Ninni (2015). Läroplansteori och didaktik. Malmö: Gleerups.

P90

Writer and title	Michal Pilgaard, Pædagoguddannelsen Steen Lembcke, Læreruddannelsen
Institution and country	VIA University College, Center for Læring og IT, Danmark
E-mail address	SLE@VIA.DK; MIPI@VIA.DK Designprocesser og digital fabrikation
Abstract title	- et tværprofessionelt samarbejde mellem lærere og pædagoger i folkeskolen.

Dette igangværende udviklingsprojekt har til formål at bidrage til det tværprofessionelle samarbejde mellem lærere og pædagoger i Fab-Labs. Projektet udvikler og implementerer didaktiske designs med fabriktionsforløb som kan rammesættes i Fab-labs. Herudover undersøger projektet med afsæt i

social læringsteori det praksisfællesskab, som udfoldes i og omkring arbejdet med teknologien.

I de senere år har en række folkeskoler etableret Fab-Labs (værkstedslokaler) med digitale fabrikationsteknologier som bl.a. 3D-printere, laserskærere, robotter, mini-computere og software. Inspirationen til Fab-Labs trækker forbindelser til Maker-kulturen som bl.a. er orienteret mod at fremme tilgængeligheden til ny teknologi via open-source og produktionslokaler (Makerspaces) hvor brugere på eget initiativ får mulighed for at fremstille innovative produktioner.

Der er fokus på Fab-Labs som ramme for en social læringskontekst i folkeskolen, hvor elever sammen med lærere og pædagoger får mulighed for at udforske teknologier og fremstille digitale produkter og produktioner. I læringsmiljøet hvor designprocessen og den digitale fabrikation udfoldes, undersøges hvilke udfordringer teknologierne stiller til læreren og pædagogens rammesætning og deltagelse i designprocesser, og hvordan processerne kan udfoldes i og på tværs af undervisnings- og fritidsaktiviteter i folkeskolen.

Litteratur

Blikstein, P. (2013), 'Digital Fabrication and 'Making' in Education: The Democratization of Invention', in J. Walter-Herrmann & C. Buching (eds.), *FabLab: Of Machines, Makers and Inventors*. Bielefeld: Transcript Verlag
Smith, R.C.,

Helle Rønholt, Sven-Erik Holgersen, Kirsten Fink-Jensen, Anne Maj Nielsen (2003), *Video i pædagogisk forskning*, Forlaget Hovedland

Iversen, O.S., & Hjorth, M. (2016), “Design Thinking for Digital Fabrication in Education”, Special Issue on Digital Fabrication in Education, International Journal of Child Computer 5 Interaction, pp. 1-9.

Lave, J., & Wenger, E. (2003). Situeret læring - og andre tekster. Hans Reitzel Forlag

Schön, D. (1983) The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action, Basic Books. Dansk version: Den reflekterende praktiker, forlaget Klim (2001)

Smith, R.C., Iversen, O.S. & Veeresawmy, R. (2016), “Impediments for Digital Fabrication in Education: A study of teachers’ role in digital fabrication”, Special Issue on School Revolution: Lets begin with Teachers’ Competences, IJDLDC International Journal of Digital Literacy and Digital Competence.

Wenger, E. (2004). Praksisfællesskaber: læring, mening og identitet. Hans Reitzel Forlag

Slot 30 – Social Science

P 91

Writer and title Julie Ane Ødegaard Borge

Institution and country Institutt for sammenliknende politikk,
Universitetet i Bergen; Norge

E-mail address Julie.Ane.Odegaard@uib.no

Abstract title Creating Democratic Citizens? An analysis of
mock elections as political education in school

Mock elections at school have been a part of the political education in Norway since the end of the Second World War, and have become an institution of political education. One of the main objectives of democratic institutions is to

create democratic citizens. In this study, I define the concept of mock elections in the Norwegian context, and show why the Norwegian case, with youth politicians visiting the school, is an important research contribution to the currently limited knowledge about mock elections as political education.

Combining both qualitative and quantitative approaches the following research question is analyzed: Which role do mock elections at school play in motivating young people towards political participation?

The results of a logistic regression analysis (N=1611) show that voting in mock elections at school has a positive impact on students' willingness to vote in Parliamentary elections. A main finding from the fieldwork is that mock elections as political education in school present voting as the norm and that students vote in the mock elections because they are told to do so, and not as a way of expressing the political identities of youth today.

Based on the findings in this study, I argue that mock elections at school can be defined as top-down (TD) political education that simulates an ordinary election with the main objective of stimulating turnout among the future generation of voters rather than the present.

References

Børhaug, K. (2010). Norwegian Civic Education - Beyond Formalism? *Journal of Social Science Education*, 9 (1), 66-77.

Campbell, D. E. (2006). *Why We Vote: How Schools and Communities Shape Our Civic Life*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Easton, D., & Dennis, J. (1969) *Children in the political system. Origins of Political Legitimacy*. New York: McGraw-Hill.

Hooghe, M., & Dassonneville, R. (2013). *Voters and Candidates of the Future:*

The Intention of Electoral Participation among Adolescents in 22 European Countries. *Young. Nordic Journal of Youth Research*. 21 (1), 1-28.

March, G. J., and Olsen, J. P. (1995) *Democratic Governance*. New York: Simon & Schulster. The Free Press.

Wattenberg, M. P. (2012). *Is voting for young people?* Boston, MA: Pearson.

P 92

Writer and title	Johan Sandahl
Institution and country	Department of Humanities and Social Science Education, Stockholm University, Sweden.
E-mail address	johan.sandahl@hsd.su.se
Abstract title	Students as Political Animals: Exploring Understanding of Political Issues in Social Science Education

School subjects such as social science have versatile goals that can be described as internal and external (Husbands, Kitson & Pendry 2003:29). The internal goals are closely connected to the academic disciplines (Cf. Young 2013) and the external goals are formulated by the political sphere and includes, among other things, the democratic values society wants students to be incorporated in as well as students engagement in public deliberation. These different goals can give birth to dilemmas for both teachers and students when they engage in highly political topics. In educational research these challenges have been discussed as epistemic cognition, motivated reasoning and conceptual change (Sinatra, Kienhues & Hofer 2014) but correspond mainly to internal goals of school subjects. In order to understand the structures of the dilemmas this

paper focuses on students' understanding prior to teaching and how they reason about different political views on the welfare state. The data consists of written responses, year 10 students, on two different accounts of the good welfare state, one liberal and one social democratic. The data was used to identify possible thresholds (Meyer & Land 2005) in students' analytical frames of reference, and normative reasoning. Even though several students recognise ideological ideas, few students approached the topic from a social science perspective, distinguishing facts from opinions. One key issue, possibly a threshold, is that students fail to recognise the difference between 'politics' and 'the study of politics'. The study contributes to the understanding of the influence of normativity on students' thinking and an attempt to bridge the dilemma of combining internal and external goals of teaching and learning.

Keywords: Social Science Education, politics, threshold concepts, political thinking

References

- Husbands, Chris, Kitson, Alison & Pendry, Anna (2003). *Understanding history teaching: teaching and learning about the past in secondary schools*. Maidenhead: Open University Press
- Meyer, Jan & Land, Ray (2005). "Threshold concepts and troublesome knowledge (2): Epistemological considerations and a conceptual framework for teaching and learning", *Higher Education* 2005:49 (pp. 373–388)
- Sinatra, Gale M., Kienhues, Dorothe & Hofer, Barbara K. (2014). "Addressing Challenges to Public Understanding of Science: Epistemic Cognition, Motivated Reasoning, and Conceptual Change", *Educational Psychologist*, 49:2

(pp. 123-138)

Young, Michael (2013) “Overcoming the crisis in curriculum theory: a knowledgebased

Approach”, *Journal of Curriculum Studies* 45:2 (pp. 101-118)

P93

Writer and title Jan Löfström

Institution and country University of Helsinki, Finland

E-mail address jan.lofstrom@helsinki.fi

Abstract title Do boys and girls favour different exam questions in the social studies exam in the matriculation examination in Finland?

The paper reports the results of a study which replicates an earlier analysis by the author, on whether boys and girls have favoured different questions in the history exams in the Finnish matriculation examination. The motive for these analyses has been the author’s experiences of teachers claiming that some exam questions are much more favoured by male than female students, or vice versa. The author’s earlier study of the history exams suggested there is a kernel of truth in what teachers say, and this paper explores whether this applies also to social studies exams. Research suggests that between Finnish boys and girls at large there are differences in how much interested they are in economy as a topic area and what societal attitudes they have. A hypothesis is that this may show also in which questions they answer in social studies exams but there are many topic areas in social studies (economy, law, social politics, international

politics, government, media), and it is an open question in which of them gendered differences exist. The analysis is based on the quantitative data from the social studies matriculation exams, 2007–2014. The paper will also discuss the potential explanations to the gender-relating differences and the implications that the observations may have for considering the subject specific challenges in social studies education and history education on the one hand, and more general challenges of gender sensitive pedagogy in school on the other hand.

Slot 31 – Language 1

P94

Writer and title	Kerstin Klavebäck – Boys and Reading
Institution and country	Jönköping University, Department of Education and Communication; Sweden
E-mail address	kerstin.klaveback@jonkoping.se
Abstract title	Boys as (non)-readers; a bibliographic review of contemporary research

This study is a stage in a larger project, which aim is to investigate boys as readers today. Reading fiction contributes to identity construction, prepares young people for future life (Rosenblatt 1995), and encourages the reader to go beyond the situation in the text, which will expand his horizon. Reading is important for the understanding of self, others, and life itself (Langer 2011). Though, the latest PISA result show that Swedish 15 year olds' reading comprehension has improved, they do not necessarily read fiction.

Today, in a media dense society, young people consume and engage with digital

media. The changing media habits can (most) probably be related to recent research, as well as to current debates, reporting a declining interest in reading among teenagers, mostly among boys. In Sweden, studies have been conducted on the reasons for this phenomenon, aiming to understand why some boys choose not to read, and to comprehend their lack of interest in reading (Molloy 2007, 2003). However, this stream in research tends to cement an image of boys not interested in books. There is a risk that this image is transferred undisputed into the classroom.

In order to understand the assumptions that have been established, a critical bibliographic review of contemporary research (peer-reviewed journals between 2005 and 2016) will be presented. The review will outline to which extent boys are depicted as (non)-readers, show methodological approaches, which groups are focused in the studies, and, finally, general results and conclusions from the studies. Furthermore, discursive patterns encircling boys and reading in the gathered material will be analyzed in order to complete the picture of boys as (non)-readers in current research.

References

- Langer, Judith A. (2011). *Envisioning literature: literary understanding and literature instruction*. 2. ed. New York: Teachers College Press
- Molloy, Gunilla (2007). *När pojkar läser och skriver*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Molloy, Gunilla (2003). *Att läsa skönlitteratur med tonåringar*. Lund: Studentlitteratur
- Rosenblatt, Louise M. (1995). *Literature as exploration*. 5. ed. New York:

P95

Writer and title	Nikolaj Elf and Christina Olin-Scheller
Institution and country	University of Southern Denmark, Denmark University of Karlstad, Sweden
E-mail address	nfe@sdu.dk; christina.olin-scheller@kau.se
Abstract title	Findings from project Multimodal literacy practices in L1 – a Nordic perspective

The purpose of the project Multimodal literacy practices in L1 (abbr. MultiL1) is to establish a consistent and coherent research agenda for exploring and developing literacy practices in L1/mother tongue education in four Nordic countries (cf. www.sdu.dk/multiL1).

The project's point of departure is the claim that the understanding of language and literacy has been extended, and that this holds important implications for teaching and learning literacy within school in general and in L1 in particular (Ongstad, 2014; Vollmer, 2006). Consequently, the MultiL1 project explores how and why L1 school subjects in Denmark, Sweden, Norway and Finland are taught and learned, with a particular emphasis on current literacy practices and potential future developments.

Theoretically, the project draws on an interdisciplinary approach, including a sociocultural understanding of literacy and learning (Bezemer & Kress, 2016),

didactic and curriculum theory (Goodlad, Klein, & Tye, 1979; Krogh, Qvortrup, & Christensen, 2016), as well as theories on professional development in school settings (Fjørtoft, 2016; Reinking & Bradley, 2008; Timperley, Parr, & Research, 2010).

The project asks two interrelated research questions: 1) What characterizes multimodal literacy practices in Nordic L1 subjects grade 7-9; and 2) what are the implications for future L1 research and development in Nordic countries and beyond?

Addressing the first question, the project has conducted two small-scale pilot studies: One that offers a comparative analysis of national steering documents (Elf, Gilje, Olin-Scheller, & Slotte, work in progress-a), and one that focuses on a conceptual review of empirical research (Elf, Gilje, Olin-Scheller, & Slotte, work in progress-b). Preliminary findings of the curriculum analysis suggest that multimodal composing now counts as 'acknowledged knowledge' in all Nordic L1 subjects on secondary level. However, the review reveals that teachers find it hard to offer feedback on multimodal composing in L1 and call for the development of common norms. In short, there appears to be a huge discrepancy between the formal and realized curriculum.

Addressing the second research question, the MultiL1 project is in process of developing a large-scale research and development project that addresses the found discrepancy by involving universities, university colleges, and L1 teachers across the four Nordic countries. The presentation ends by outlining and discussing the main aspects of such a project.

References

Bezemer, J., & Kress, G. (2016). *Multimodality, learning and communication: A*

social semiotic frame. London: Routledge.

Elf, N., Gilje, Ø., Olin-Scheller, C., & Slotte, A. (work in progress-a).

Multimodal composing in L1 subjects in the Nordic countries: A curriculum analysis

Elf, N., Gilje, Ø., Olin-Scheller, C., & Slotte, A. (work in progress-b).

Assessment of multimodal literacy practices in Nordic L1 subjects: A conceptual review.

Fjørtoft, H. (2016). Effektiv planlegging og vurdering. Læring med mål og kriterier i skolen (2 ed.). Bergen: Fagbokforlaget: Landslaget for norskundervisning.

Goodlad, J. I., Klein, M. F., & Tye, K. (1979). The domains of curriculum and their study. In J. I. Goodlad, M. F. Klein, & K. Tye (Eds.), *Curriculum inquiry: The study of curriculum practice* (pp. 43-76). New York: McGraw-Hill. Blackboard.

Krogh, E., Qvortrup, A., & Christensen, T. S. (2016). *Almendidaktik og fagdidaktik*. Frederiksberg: Frydenlund.

Ongstad, S. (2014). Driften i literacy-begrepet - en utfordring for lærerutdanningers fagdidaktikk. In B. Kleve, S. Penne, & H. Skaar (Eds.), *Literacy og fagdidaktikk i skole og lærerutdanning* (pp. 197-224). Oslo: Novus.

Reinking, D., & Bradley, B. A. (2008). *On Formative and Design Experiments. Approaches to Language and Literacy research*. New York: Teachers Press, Columbia University.

Timperley, H., Parr, J., & New Zealand Council for Educational Research (2010). *Weaving evidence, inquiry and standards to build better schools*. Wellington, N.Z.: NZCER Press.

Vollmer, H. (2006). *Language across the curriculum - a way towards*

plurilingualism. In W. Martinyuk (Ed.), *Towards a Common European Framework of Reference for Languages of School Education*. Proceedings of a Conference (pp. 177-192). Krakow: Universitas.

P96

Writer and title	Johan Samuelsson & Christina Olin-Scheller
Institution and country	History, Karlstad University Sweden Educational Work, Karlstad University Sweden
E-mail address	Johan.samuelsson@kau.se; christina.olin-scheller@kau.se
Abstract title	Teachers in the borderland of elementary school, grammar school and comprehensive school: Teachers on teaching in the 1940s

The first half of the 20th century saw the breakthrough of the idea of democratic education with an emphasis on accessibility of education for all citizens. Also John Dewey's ideas that the content and form of instruction should be based on democratic principles impacted on many school systems. In Sweden, these ideas had an impact not least on the reform initiated in 1945. An important aspect of understanding the process of implementing the reform, namely the voices of the teachers, is missing in Swedish education research regarding this reform.

The focus has instead been on school organisation and the differentiation between pupils (Englund, 1986; Lindbladh, 1994; Lindesjö & Lundgren, 2006). However, teachers' stories and perspectives is a central pathway to understanding the history of the teaching profession. while being a way to gain knowledge of teachers' professional skills (Goodson 2003; Shulman, 2004; Ball

& Goodson, 1985). With a view to increasing knowledge of how teachers handle and experience reform demands in their daily work, this project focuses on how teachers handled the social expectations of a more democratically-oriented classroom instruction in the reform implementations in the 1940s and 1950s.

The empirical material comprises 100 accounts written by teachers. The stories formed part of the reform process leading eventually to the abolishment of the parallel school system and the implementation of comprehensive education.

The presentation centres on teachers' perceptions and experiences of the expectations linked to the idea of education based on democratic principles.

The aim of the project is twofold: a) to enhance the knowledge of how teachers handled reforms in their professional activities in terms of subject teaching and reform pedagogy in a historical perspective, and b) to identify how subjects change (in history and mother tongue) in the encounter with the demands for a new democratic pedagogy.

References

Ball, S., & Goodson, I. (1985) *Teachers' Lives and Careers*. London: The Falmer Press.

Englund, T. (1986). *Samhällsorientering och Medborgarfostran i Svensk skola under 1900-talet*. Uppsala : Uppsala Universitet.

Goodson, I. (2003). *Professional Knowledge, Professional Lives : Studies in Education and Change*. Buckingham: McGraw-Hill Education.

Lindblad, S (1994). *Lärarna – samhället och skolan utveckling*. HLS Förlag. Stockholm.

Lindesjö, B & Lundgren, UO (2006). *Utbildningsreformer och politisk styrning*.

HLS Förslag. Stockholm.

Shulman, L. (2004). *The Wisdom of practice*. San Francisco: Jossey Bass.

Slot 32 – ESD (Sustainability)

P97

Writer and title	Caroline Ignell, Peter Davies, Cecilia Lundholm
Institution and country	Institutionen för pedagogik och didaktik, Stockholms universitet, Sverige
E-mail address	Caroline.ignell@edu.su.se
Abstract title	A longitudinal study of upper secondary school students' values and beliefs concerning pro- environmental actions

Research suggests adolescence is a critical period in terms of value formations and that there is a need for empirical studies examining values of youth in diverse educational settings as well as changes across one school year (Bogt, et al. 2001; Hofmann-Towfigh, 2007; Krishnan, 2008). Furthermore, environmental education research concludes on the lack of insights on students' ideas of public and governmental environmental actions, compared to actions taken in the private sphere (Chawla and Cushing, 2007; Lundholm and Plummer, 2010; Levy and Zint, 2013;). This study explored changes of Swedish students' values and beliefs in the efficacy of public and private actions, to solve climate change, over a year in business and economics education. Data comprises survey evidence of change of secondary students' altruistic, biospheric and egoistic value positions (de Groot and Steg, 2007; 2008) and beliefs in climate change solutions. A survey was administered twice; first to 212 students aged 16/17 and then, a year later, to students in the final year of

school (aged 17/18). Students followed courses in business economics and international economics in line with the national curriculum and additionally courses in civics, science and geography. 142 students participated both times and data were analysed to identify changes and relations between environmental values and beliefs.

Results show a statistically significant increase in the importance of all three values. Exploring changes in relations between values and solutions show two significant findings at first measurement; both altruistic and biospheric values correlate to policy and pricing components. In the second measurement, biospheric and egoistic values related to new solutions; governmental along with private initiatives and transport policy. Finally, the study shows that after one year of education there are significant relationships between biospheric respectively egoistic value orientations and different solutions, and an increase in variation of belief-specifics.

References

- Bogt, T. F. M., Meeus, W. H. J., Raaijmakers, Q. A. W., & Vollebergh, W. A. M. (2001). Youth centrism and the formation of political orientations in adolescence and young adulthood. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32, 229-240.
- Chawla, L., & Cushing, D. F. (2007). Education for strategic environmental behavior. *Environmental Education Research*, 13(4), 437-452.
- De Groot, J. I. M. & Steg, L. (2007). Values, beliefs and environmental behavior: Validation of an instrument to measure egoistic, altruistic and biospheric value orientations in five countries. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 38, 318-332.

De Groot, J. I. M. & Steg, L. (2008). Value orientations to explain environmental attitudes and beliefs: How to measure egoistic, altruistic and biospheric value orientations. *Environment and Behavior*. 40, 330-354.

Hofmann-Towfigh, N. (2007) Do students' value change in different types of school? *Journal of Moral Education*. 36(4), 453-473.
doi:10.1080/03057240701688010

Krishnan, V.R. J. (2008) Impact of MBA Education on Students' Values: Two Longitudinal Studies. *Journal of Business Ethics*, 83(2), 233-246.
doi:10.1007/s10551-007-9614-y

Levy, B. L., & Zint, M. T. (2013). Toward fostering environmental political participation: framing an agenda for environmental education research. *Environmental Education Research*, 19(5), 553-576.

Lundholm, C. and Plummer, R. (2010) Resilience and learning: a conspectus for environmental education. *Environmental Education Research*, 16, 475-491. doi: 10.1080/13504622.2010.505421

P98

Writer and title	Birgitta Nordén
Institution and country	Education & Society, Malmö University, Sweden
E-mail address	Birgitta.norden@mah.se
Abstract title	Critical Knowledge Capability in Subject Matters for Transdisciplinary Teaching towards Environmental and Sustainability Literacy

This is a study of transdisciplinary teaching of education for sustainable development (ESD) with a global dimension at an upper secondary school in

Sweden. The paper examines the argument that in these contexts, content and teaching forms are not established in advance, making it possible for students to develop critical knowledge capability, and go beyond simply holding a competence for acting in a defined and foreseeable situation that can be practiced in advance. Knowledge capabilities allow students to take adequate decisions in the future, as new situations occur and demand action-taking. 27 semi-structured interviews were conducted with 9 teachers and analysed using phenomenographic and contextual analysis. Two main approaches to transdisciplinary teaching were identified: one where they contributed but struggled with transdisciplinarity, and the other where teachers displayed ownership and were able to reconceptualise the project as a whole. Overall, teachers worked in the project with deep-level processing for learning ESD in an integrated manner in a transdisciplinary framework. However, they experienced tensions between their resources and capabilities, and the challenges in devising learning activities and support structures for students that involve various dimensions. Despite their aspirations to achieve ESD learning goals expressed in the national curriculum, teacher teams frequently experience that they do not have full capability to cover a complex knowledge field. The paper concludes by arguing that by enhancing the ability to deal with global processes, involving critical thinking, skills and values, ESD inevitably attempts to foster students becoming responsible citizens. This is facilitated by approaches that - from the outset, integrate global and transdisciplinary dimensions, and thereby address the challenge of teaching about complexities with considerations of local situations, and diverse values or cultures. Importantly, working with the global dimension allows students to better understand conflicts of interest underlying different suggestions for dealing

with sustainability issues.

Poster presentations NoFa 6

Abstracts are sequentially numbered from Po1 to Po6

Po 1

Writer	Björn Bradling, PhD Student
Institution and country	Jönköping University, Sverige
E-mail	bjorn.bradling@jonkoping.se
Poster titel	An Intersectional Approach to the Reading of Fiction: Critical Perspectives as Advanced Reading Strategies for Swedish as First Language Learning

In order to unfold literary dimensions that the Swedish curricula for upper secondary school addresses as central – identity construction and issues of gender – my PhD project aims at providing didactical tools for marrying critical perspectives with desire for reading. A pilot study of a critically intersectional approach to Swedish horror author John Ajvide Lindqvist’s novels *Let the Right One In* (2004) and *Handling the Undead* (2005), as well as Tomas Alfredson’s film adaptation (2008), is accepted for an anthology in the “Critical Literacy Teaching Series: Challenging Authors and Genres” (Ed. Fabrizi, Mark A. *Horror Literature and Dark Fantasy: Challenging Genres*, Sense Publishers). This borders to intermedial studies and its linguistic landscape of identity markers.

The analysis will focus on several textual levels, such as the plot and crucial passages in the novels, as well as on characters, narrative and stylistic

features. The results will lead to a discussion about didactic implications for literature teaching where both the text and the reader – as opposed to the settings of Swedish upper secondary school, in which the reader rather than the text is foregrounded – are central for the understanding of identity construction and production (See f. ex. Hall 1996, Woodward, 1997, Todorov 1970).

Keywords: critical literacy, literature didactics, secondary education

References

Ajvide Lindqvist, John. *Let the Right One In*. London: Quercus Books, 2009.

Andersson, Pär-Yngve. ”Tid för litteraturdidaktiskt paradigmskifte”.

Tidskrift för litteraturvetenskap. #3-4. 2010.

Bruhn, Jørgen, Gjelsvik, Anne and Thune, Henriette. “Parallel worlds of possible meetings in *Let The Right One In*”, *Word & Image A Journal of Verbal/ Visual Enquiry* Volume 27, 2011 - Issue 1.

Höglund, Anna. *Vampires. A Cultural Criticism Perspective on the Western Vampire Narrative, from the 18th Century to the 21st Century*. Växjö: Växjö University Press, 2009.

LeMaster, Benny. “Queer Imag(in)ing: Liminality as Resistance in

Lindqvist's *Let the Right*

One In” *Communication and Critical/ Cultural Studies*, Volume 8, 2011 - Issue 2

Po 2

Writer	Kimberly Skjelde
Institution and country	University of Bergen, Norway
E-mail	Kimberly.skjelde@uib.no
Poster titel	Implicit Acquisition of General Academic Vocabulary -Can educators expect students to learn general academic vocabulary during unassisted reading of factual textbook texts?

Researchers agree that vocabulary acquisition is a demanding process (Schmitt, 2008; Laufer and Hulstijn, 2001). Vocabulary is, at the same time, essential to student language proficiency and to their understanding of any subject discourse. This is not least so when students are required to learn English as a second or foreign language (Nation, 2013). The continued use of English as a global language places demands on educational institutions to help improve English L2 learner proficiency.

The following master's study examined to what extent it can be expected that general academic vocabulary could be learned implicitly through unassisted reading of factual textbook texts. It was conducted as a mixed methods corpus study of Academic Word List (AWL) vocabulary present in English subject textbook texts for first year Norwegian upper secondary students. Twenty-one factual texts from three different textbooks were analyzed with the use of three computer programs i.e., VP-classic (Cobb, n.d.a), VP-compleat (Cobb, n.d.b), and Range (Cobb, n.d.c). The analyses were used to examine AWL vocabulary use and frequency levels in order to determine the likelihood that students would implicitly acquire general

academic vocabulary during unassisted reading of three and four topic-related texts.

Findings suggest that AWL usage in the corpus cannot be expected to promote implicit vocabulary acquisition during unassisted reading for a majority of the AWL word families. Findings also indicated that authentic texts connected to the webpages for the textbooks may be easier to comprehend, despite the fact that they often times used more AWL vocabulary than did tailored texts (Skjelde, 2015).

References

- Cobb, T. (n.d.a) *Web Vocabprofile* [computer program]. Accessed September 20, 2013 at <http://www.lex tutor.ca/vp/>, an adaptation of Heatley, Nation & Coxhead's (2002) *Range*.
- Cobb, T. (n.d.b) *Compleat Web VP!* [computer program]. Accessed August 15, 2014 at <http://www.lex tutor.ca/vp/comp/>
- Cobb, T. (n.d.c) *Range for texts v.3* [computer program]. Accessed September 20, 2013 at <http://www.lex tutor.ca/cgi-bin/range/texts/>
- Nation, I. S. P. (2013). *Learning Vocabulary in Another Language* (second ed.). Cambridge: University Printing House.
- Laufer, B. and Hulstijn, J. (2001). Incidental Vocabulary Acquisition in a Second Language: The Construct of Task-Induced Involvement. *Applied Linguistics* 22/ 1: 1-26.
- Schmitt, N. (2008). Review Article: Instructed Second Language Vocabulary Learning. *Language Teaching Research*, 12(3), 329-363.
doi:10.1177/1362168808089921
- Skjelde, K. (2015). *Academic Vocabulary: Unleashed potential? A corpus study of*

English course materials for advanced Norwegian learners of English (Master's thesis) University of Bergen, Bergen. Available online at <https://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/10981/141257421.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Po 3

Writer	Birgitta Nordén
Institution and country	Education & Society, Malmö University, Sweden
E-mail	Birgitta.norden@mah.se
Poster titel	Nyanlända studenters behov av utbildning – möjligheter och hinder (<i>"Newly arrived student"</i>)*

Across Europe, higher education institutions are currently investigating how higher education needs of refugees (Anderberg, Nordén, & Hansson, 2009; Council, 2016-01-21).

Initiatives notably include special student grants, waiving certain entrance requirements or offering courses in English alongside the national languages (Reid & Scott, 2016). Several initiatives aim to accelerate the insertion of newly arrived refugees in higher education (Nordén, Avery, & Anderberg, 2012). Particular attention is devoted to validating foreign education, and the question of how qualified newcomers can convert their qualifications to Swedish requirements (Nordén & Avery, 2016a; 2016b). Recognition of refugee qualifications is also a crucial point with respect to admissions based on secondary post-secondary diplomas obtained in the country of origin (Dawe, Jucker & Jucker, 2016). The project *Newly arrived students* aims to examine the conditions existing at Malmö University both with respect to procedures of admission (Öhman, 2008), as well as post-

tailored courses adapted to needs among the refugees in the region (Scheunpflug, 2011 Nordén, 2017). The pedagogical implications of providing education to these student populations will be explored, as well as administrative aspects the measures might entail (Scheunpflug, 2012).

<http://www.mah.se/Forskning/Sok-pagaende-forskning/Nyanlandas-behov-av-utbildning/Mojligheter-och-hinder/>

References

Anderberg, E., Nordén, B., and Hansson, B. (2009). Global learning for sustainable development in higher education : recent trends and critique. *International Journal of Sustainability in Higher Education* 10(4), 368–378.

Avery, H. & Nordén, B. (2017). Working with the divides: Two critical axes in development for transformative professional practices. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. (Accepted 2016-08-04; will be published June/July 2017).

Barnett, R. (2012). Learning for an unknown future. *Higher Education Research & Development*, 31(1), 65-77.

British Council (2016-01-21). “Beyond aid: educating Syria's refugees.” By Bubbers, Joel, British Council Director Syria. Visited January 21, 2016, at: <https://www.britishcouncil.org/organisation/policy-insight-research/insight/beyond-aid-educating-Syriasrefugees>

Cotton, D.R.E and Winter, J. (2010) 'It's not just bits of paper and light bulbs': A review of sustainability pedagogies and their potential for use in Higher Education. In *Sustainability Education: Perspectives and Practice Across Higher Education*. (Editors: Jones, P., Selby, D. and Sterling, S.)

Dawe, G., Jucker, R. and Martin, S. (2005) Sustainable development in higher education: current practice and future developments. A report for the Higher Education Academy.

Nordén, B. (2016). Transdisciplinary teaching for global learning of sustainable development in a whole school project. Environmental Education Research (EER). Manuscript (Published Online 2016-12-07).

Nordén, B. & Avery, H. (2016a). Nyanlända studenters behov av utbildning – möjligheter och hinder. Nordisk forskningskonferens om miljö- och hållbarhetsutbildning, Örebro universitet, 28 oktober 2016. Paper presentation.

Nordén, B. & Avery, H. (2016b). Heading Towards an Unknown Future: Non-Formal Learning Communities for Sustainable Societies – a Possible Pedagogy in Refugee Education? I nw30 (ESER), EERA/ECER 2016: "Leading Education: The Distinct Contributions of Educational Research and Researchers", University College Dublin, 26 August 2016. Paper presentation.

Nordén, B., Avery, H., and Anderberg, E. (2012). Learning in global settings : developing transitions for meaning-making. Research in Comparative and International Education (7)4, pp. 514-529, Symposium Journals.

Reid, A. and Scott, W. (2013). Identifying Needs in Environmental Education Research. In (Eds) Stevenson, R. B., Brody, M., Dillon, J., and Wals, A. E.J.. International Handbook of Research on Environmental Education, pp. 518-528. New York: Routledge.

Scheunpflug, A. (2011). Global Education and Cross-Cultural Learning: A Challenge for a Research-based Approach to International Teacher Education. *International Journal of Development Education and Global Learning*, 3(3), pp. 29-44.

Scheunpflug, A. (2012). Identity and Ethics in Global Education, Becoming a Global Citizen. In: Jasskelained, L., Kaivola, T., O'Loughlin, E., Wegimont, L., (eds.) *Proceedings of the International Symposium on Competencies of Global Citizens*, Amsterdam, GENE, pp. 31-39.

Öhman, J. (2008): Environmental ethics and democratic responsibility – a pluralistic approach to ESD. In Öhman J. (Ed.) *Values and Democracy in Education for Sustainable Development—Contributions from Swedish Research*, pp. 17–32. Stockholm: Liber.

* Nyanlända studenters behov av utbildning – möjligheter och hinder ("Newly arrived student"). Visited 2016-01-24 at: <http://www.mah.se/Forskning/Sok-pagaende-forskning/Nyanlandas-behov-av-utbildning--Mojligheter-och-hinder/>

Po 4

Writer	Auli Ojala
Institution and country	Pohjois-Hervannan koulu, Finland (City of Tampere)
E-mail	Auli.ojala2(at)gmail.com
Poster titel	Digital project in the historical contex: Kalevankangas and Lenin Museum

This study (The Digital Project) is to create and describe the pedagogical

model about how the historical data can be modelled in the historical context with tablet computers outside the school. On the other hand, the project describes the factors that enable the realization of the project and shows the obstacles to the realization. The historical context is “Kalevankangas and Lenin Museum”. The theoretical frame of reference is based on Phenomenon based learning the Finnish Primary School Curriculum 2016.

This study covers 10 teachers and 39 about 14 years old pupils of whom half are immigrants. The empirical research material collected by observing and interviewing pupils and teachers. In addition to that the pupils’ work in project have been analyzed. The study employs *Strauss’s grounded theory approach*.

The research findings show that the support of school management helped the authentication of this study project as well as the loan of tablet computers (iPads) from Early Childhood and Basic Education City of Tampere. Important was also the support of IT staff of the school. This study implementation without the loaned tablets would have been very much different - probably mainly some posters. The interaction between picture and sound would not been reached at the work of pupils (Finnish Core Curriculum 2016).

Keywords: Finnish Core Curriculum 2016, teaching method, phenomenon-based learning, self-evaluation

References: Finnish Core Curriculum 2016

Writer	Anders V. Thomsen & Nina Troelsgaard Jensen
Institution and country	Professionshøjskolen Metropol, Danmark
E-mail	adth@phmetropol.dk
Poster titel	Skole-virksomhedssamarbejde – Bæredygtighed og innovation - Naturfag, bæredygtighed og innovation i skole-virksomhedssamarbejde.

I samarbejde med virksomheden Amager Ressource Center (ARC) arbejder elevgrupper fra overbygningen med løsning af autentiske og tekniske naturvidenskabelige problemstillinger, som virksomheden har udarbejdet til eleverne. Virksomheden har opstillet seks problemstillinger, som alle har et bæredygtighedselement i forhold til affaldsproblematikker og genanvendelse. I de uger grupperne arbejder med problemstillingerne, gennemgår de en række kreative, innovative og entreprenante processer, som faciliteres af læreren og virksomhedens medarbejdere. Gennem disse processer udvikler eleverne ideer til løsninger, som færdiggøres til konkrete produkter, der kan sættes i produktion og medvirke til bedre og mere bæredygtige løsninger på fremtidens affaldsproblemer. De bedste løsninger udvælges, hvorefter professionelle designere, hjælper eleverne med yderligere kvalificering af produkterne. Som fremført af Braund & Reiss (2006) kan undervisningen gøres mere interessant for eleverne, hvis de kommer ud af skolen og oplever naturvidenskab i praksis. Også Bendixen (2008) samt Thomsen (2016) understreger betydningen af, at elever kommer ud af skolen og følger naturvidenskabelige medarbejdere i deres praksis. Gennem kvantitative og kvalitative undersøgelser søger vi i

forskningsgruppen at finde frem til, hvilken betydning arbejdet med autentiske problemstillinger og kontinuerlig kontakt til virksomheden har for elevernes interesse for naturfag. Vi ved fra undersøgelser, at drenge i højere grad end piger ønsker job og uddannelse inden for naturvidenskaberne (Jenkins & Nelson, 2005). Derfor vil vi også undersøge, hvordan det påvirker elevernes lyst til job og uddannelse inden for naturvidenskab og teknologi og om muligheder for relationer til medarbejderne, som tilbydes i projektet kan hæve pigernes lyst til en karrierevej inden for naturvidenskaberne. Ligeledes undersøges det, hvordan lærere og virksomhedsmedarbejdere bedst muligt kan understøtte og integrere kreative, innovative og entreprenante processer i naturfagsundervisningen.

Posteren præsenterer organiseringen af samarbejdet mellem skoler og virksomheden samt strukturen i forløbet og foreløbige resultater af undersøgelserne.

Referencer

- Bendixen, F. (2008). Ved forskerens albue - Forskningsbaseret ekstramural læring – et vigtigt supplement til gymnasieundervisningen. *MONA*, 3, 21-35.
- Braund, M., & Reiss, M. (2006). Towards a More Authentic Science Curriculum: The contribution of out-of-school learning. *International Journal of Science Education*, 28(12), 1373-1388. doi: 10.1080/09500690500498419
- Jenkins, E. W., & Nelson, N. W. (2005). Important but not for me: students' attitudes towards secondary school science in England. *Research in*

Science & Technological Education, 23(1), 41-57. doi:

10.1080/02635140500068435

Thomsen, A.,V. (2016). Eksterne partnere i naturfagsundervisningen. Ph.d.-afhandling, Aarhus Universitet.

Po 6

Writer	Birgit Brænder, Bettina Buch, Stine Duncan, Connie Stendal Rasmussen, Mari-Ann Skovlunde and Jeppe Trolle
Institution and country	University College Sjælland, Center for Skole og Læring, Dk
E-mail	Bettina Buch: bbu@ucsj.dk
Poster titel	Work in progress: Virkeligheden ind i skolen – den åbne skole

Med denne posterpræsentation vil vi præsentere og diskutere vores første afprøvning af arbejdet med den åbne skole.

Den åbne skole er en del af folkeskolereformen, og er også et område, der indtil nu har vist sig at være vanskeligt at føre ud i praksis. Den første opfølgende undersøgelse har vist, at 95% af eleverne ikke oplever, at skolen er blevet åbnet mod samfundet, til trods for, at feltet har stor politisk bevågenhed (Christensen, Trier, & Warnich, 2013; Nielsen, Hansen, Jensen, & Arendt, 2015: 69, Kommunernes Landsforening, 2015: 4; Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, 2015, Undervisningsministeriet, 2014: 7, 14).

Gennem teori om scenariebaseret undervisning og skolens samarbejde med interessenter uden for skolen undersøger vi, hvordan lærerne kan støttes i arbejdet med den åbne skole mhp. at udvikle elevernes demokratiske kompetencer (Buch, 2015; Bundsgaard, 2009, 2013; Bundsgaard, Hetmar, & Misfeldt, 2012; J. Gee, 1996; J. P. Gee, 2007; Hanghøj, 2008; Hyllested & Rasmussen, 2013; Klafki, 2004; Purcell-Gates, Duke, & Martineau, 2007; Shaffer, 2004).

Design based research bruges som metodisk tilgang, og vi præsenterer her første afprøvning (Brown, 1992; Reinking & Bradley, 2008, 2011).

Elever fra to 7. klasser undersøgte interessentgrupper og skulle komme med bud på måder at udnytte en grund i lokalområdet. Data indsamlet i form af observation (Szulevicz 2015), videooptagelser, lydoptagelser, fotos samt skriftlige kilder. Forskerne underviste selv.

Vores første analyser viser, at eleverne kunne undersøge forskellige interessenters behov og ud fra egne analyser heraf forestille sig, hvordan disse behov kunne opfyldes i form af forskellige typer af bygninger på grunden i deres kommune.

Vi kan også se, at scenariebaseret undervisning understøtter elevernes mulighed for at tænke og agere som praktikere i forskellige roller, og at eleverne ser ud til på den måde at kunne udvikle kompetencer til at argumentere for deres ideer og derved indgå som borgere i et demokratisk samfund, i dette tilfælde i deres eget lokalområde.

Udvalgte referencer

- Buch, B. (2015). Tekster og genrer på erhvervsuddannelserne - med særligt henblik på overgangen fra grundskole til erhvervsuddannelse. Aarhus Universitet/Aarhus University, Copenhagen.
- Bundsgaard, J., Hetmar, V., & Misfeldt, M. (2012). Udvikling af literacy i scenariebaserede undervisningsforløb. *Viden Om Læsning*, 2012(12), 29–36
- Hyllested, T., & Rasmussen, C. S. (2013). *Skolen i virkeligheden. Unge Pædagoger*.
- Purcell-Gates, V., Duke, N. K., & Martineau, J. A. (2007). Learning to Read and Write Genre-Specific Text: Roles of Authentic Experience and Explicit Teaching. *Reading Research Quarterly*, 42(1), 8. Journal Article.
- Shaffer, D. W. (2004). Pedagogical praxis: The professions as models for post-industrial education. *Teachers College Record*, 106, 20. Journal Article.